

KONCEPCJA DZIAŁAŃ W SFERZE SPOŁECZNEJ

jako element działań rewitalizacyjnych pobudzających aktywność mieszkańców obszaru rewitalizacji w projekcie „Nowe tory – centrum Leszna po kolei” dofinansowanym w ramach konkursu dotacji „Modelowa rewitalizacja miast” prowadzonego przez Ministerstwo Rozwoju

Opracowanie: *Instytut Badawczy IPC Sp. z o. o.*

Leszno, listopad 2017 r.

Spis treści

Wstęp	3
1. Problemy społeczne obszaru rewitalizacji – wyniki badań	6
1.1. Cel badań i metodologia.....	6
1.2. Badania ilościowe	7
1.2.1. Charakterystyka badanych osób	7
1.2.2. Wnioski z badań.....	10
1.3. Badania jakościowe	17
1.3.1. Badanie IDI z mieszkańcami obszaru rewitalizacji i przedstawicielami Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie	17
1.3.2. Wnioski z badań.....	18
1.3.3. Badanie IDI z mieszkańcami Noclegowni dla bezdomnych oraz ośrodka MONAR w Lesznie 29	
1.4. Rekomendowane do podjęcia działania w sferze społecznej	30
2. Organizacje działające w obszarze aktywności społecznej	32
3. Centrum Aktywizacji Społecznej.....	43
4. Punkt Całodobowej Opieki dla Seniorów	51
5. MiserArt – strefa kultury w labiryncie wykluczenia	59
6. Przykładowe propozycje działań wspierających aktywność społeczną, przedsiębiorczość i reintegrację zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji.....	65
Zakończenie	83
Spis tabel	87
Spis fotografii.....	87
Spis wykresów	87
Załącznik nr 1. Kwestionariusz ankiety w badaniu ilościowym z mieszkańcami obszaru rewitalizacji .	88
Załącznik nr 2. Scenariusz wywiadu pogłębionego z mieszkańcami obszaru rewitalizacji	98
Załącznik nr 3. Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami MOPR.....	100
Załącznik nr 4. Plan pomocy osobom bezdomnym w myśl autorskiej koncepcji MiserArt.....	102
Załącznik nr 5. Podmioty sektora ekonomii społecznej w Lesznie	165

str. 2

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Wstęp

Prezentowany dokument został opracowany w celu wsparcia procesu rewitalizacji realizowanego w mieście Leszno i odnosi się do zagadnień związanych z działaniami pobudzającymi aktywność mieszkańców obszaru rewitalizacji.

W przyjętym dokumencie pt. *Gminny Program Rewitalizacji Miasta Leszna na lata 2017-2027* czytamy m.in., że *Miasto Leszno realizuje projekt pn. „Nowe tory – centrum Leszna po kolei” zgłoszony w konkursie dotacji Ministerstwa Rozwoju pt. „Modelowa Rewitalizacja Miast”. Koncepcja rewitalizacji w ramach projektu zakłada stworzenie holistycznego modelu zrównoważonego rozwoju centrum Leszna przy instrumentalnym wykorzystaniu zdegradowanych terenów pokolejowych¹.*

Przy tworzeniu wspomnianego holistycznego modelu zrównoważonego rozwoju centrum Leszna, ważne jest inicjowanie działań mających na celu podniesienie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Aby działania aktywizujące przyniosły zamierzony efekt muszą odpowiadać na kluczowe problemy przede wszystkim sfery społecznej zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji.

Diagnoza delimitacyjna² wykazała, że obszar rewitalizacji w Lesznie obejmuje Śródmieście, Podwałe oraz część Nowego Miasta i Leszczyńska. Na obszarze tym zamieszkuje w sumie około 13,3 tys. osób, co stanowi 21% ludności Leszna. Obszar rewitalizacji położony jest w centralnej części miasta.

Śródmieście stanowi centrum administracyjne i finansowe Leszna. Jest to obszar koncentracji obiektów ponadmiejskich i ogólnomiejskich, administracji publicznej, banków, instytucji ubezpieczeniowych, obiektów kultury, handlu, rozrywki, hoteli. Jest to teren intensywnej, zwartej zabudowy usługowej z uzupełniającą zabudową mieszkaniową w pierzejach ulic i placów.

Z kolei osiedle Podwałe to teren zróżnicowany. W części południowej jest to obszar intensywnej zabudowy mieszkaniowo-usługowej, z dominacją zabudowy mieszkaniowej typu osiedlowego, uzupełnionej terenami dostępnej zieleni urządzonej. W środkowej części zlokalizowana jest strefa mieszkaniowo-usługowa o zabudowie średnio intensywnej i ekstenywnej, z dominacją zabudowy mieszkaniowej niskiej (do 3 kondygnacji) w zespołach. Natomiast północna część Podwała to tereny produkcyjno-usługowo-techniczne, gdzie zlokalizowane są wielkopowierzchniowe obiekty handlowe i przemysłowe.

Natomiast część Nowego Miasta i Leszczyńska to obszar obejmujący północną część Leszczyńska i południowo-wschodnią część Nowego Miasta. Większość budynków zlokalizowanych na tym obszarze wykorzystywanych jest na cele mieszkalne. Jedynie część budynków funkcjonuje jako obiekty usługowe. Charakter istniejącej zabudowy jest zróżnicowany, są to zarówno budynki zawierające od jednego do kilkunastu lokali mieszkalnych, a często mieszczące także i lokale usługowe.

Zgodnie z zapisami diagnozy delimitacyjnej³ obszar rewitalizacji to obszar o niekorzystnej strukturze wiekowej - co piąta osoba jest w wieku poprodukcyjnym. Ponadto prawie 14% mieszkańców obszaru rewitalizacji korzysta z pomocy społecznej udzielanej przez Miejski Ośrodek

¹ *Gminny Program Rewitalizacji Miasta Leszna na lata 2017-2027*

² *Diagnoza wyznaczająca miejskie obszary zdegradowane i obszar rewitalizacji w Lesznie*

³ *Diagnoza wyznaczająca miejskie obszary zdegradowane i obszar rewitalizacji w Lesznie*, s. 30

Pomocy Rodzinie w Lesznie. Do najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznych należą ubóstwo i bezrobocie. Osoby bezrobotne stanowią prawie 4% mieszkańców obszaru rewitalizacji, a połowa z nich pozostaje bez pracy od ponad roku. Są to w większości osoby o III profilu pomocy dla osób bezrobotnych, tj. osoby oddalone od rynku pracy, wymagające szczególnego wsparcia i działań aktywizacyjnych, ponieważ samodzielnie nie potrafią znaleźć pracy. Tylko co dziesiąty bezrobotny pobiera zasiłek dla bezrobotnych. Większość (prawie 80%) budynków mieszkalnych w obszarze rewitalizacji powstało przed 1980 rokiem. Około 34% mieszkańców obszaru rewitalizacji mieszka w lokalach komunalnych, socjalnych lub Wspólnot Mieszkaniowych będących w zarządzie MZBK w Lesznie. Duża ich część pochodzi sprzed 1945 roku i jest w złym stanie technicznym. Zasoby mieszkaniowe Gminy Miasto Leszno wymagają dużych nakładów finansowych na remonty i modernizacje. Dodatkowo stale zmniejsza się zasób mieszkań komunalnych (sprzedaż najemcom, rozbiórki i zbywanie zdekapitalizowanych budynków). Ponadto deficyt przestrzeni pod działalność społeczną, tak ważną dla inkluzji osób zagrożonych wykluczeniem, ogranicza możliwości aktywizowania mieszkańców. Obszar Śródmieścia charakteryzuje koncentracja działalności handlowo-usługowej, stąd korzystne wskaźniki przedsiębiorczości, mierzone liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tym terenie. Jednak są to w większości mikro przedsiębiorstwa, nie oferujące miejsc pracy. Natomiast odwrotna sytuacja występuje w obszarze Nowe Miasto i Leszczyńska, gdzie odnotowano najniższy wskaźnik przedsiębiorczości w mieście. Centrum miasta należy do obszarów o niskim poziomie bezpieczeństwa publicznego. Według danych Komendy Miejskiej Policji na tym obszarze popełniane jest co piąte przestępstwo w mieście. Szczególnie uciążliwe i dokuczliwe społecznie są przestępstwa kryminalne. Na terenie wskazanym do rewitalizacji dochodzi również do wielu zdarzeń drogowych, głównie kolizji.

W Gminnym Programie Rewitalizacji⁴, w części odnoszącej się do szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji, stwierdzono, że w odniesieniu do sfery społecznej na obszarze rewitalizacji obserwuje się koncentrację negatywnych zjawisk społecznych. Spowodowane jest to z jednej strony nagromadzeniem lokali komunalnych i socjalnych na jednej przestrzeni (gettoizacji), z drugiej ze zjawiskiem dziedziczenia biedy oraz modelowaniem negatywnych postaw. W najwyższym stopniu zauważalne są tu problemy związane z ubóstwem, bezrobociem, ale i niskimi kompetencjami wychowawczo-rodzicielskimi. Wymienione negatywne zjawiska społeczne determinują niski poziom bezpieczeństwa publicznego - na obszarze rewitalizacji stwierdzono wysoki wskaźnik przestępczości. Na obszarze rewitalizacji zauważalny jest również problem związany z niższymi wynikami dzieci w nauce. Przyczyn tego problemu można upatrywać w zróżnicowanym poziomie wsparcia edukacyjnego otrzymywanego przez uczniów w domu rodzinnym (brak pomocy w nauce, dostarczania pozytywnych wzorców osobowych czy pobudzania aspiracji uczniów). Ponadto przewidywany trend starzenia się mieszkańców obszaru rewitalizacji każe także zastanowić się nad podjęciem działań zapewniających opiekę i wsparcie seniorom. Niepodjęcie działań naprawczych w sferze społecznej spowoduje pogłębianie się zjawisk kryzysowych uniemożliwi wdrożenie innych działań rewitalizacyjnych.

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że diagnoza delimitacyjna oraz szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji wykazały na obszarze rewitalizacji stany kryzysowe w sferze społecznej, jednak dla celów niniejszego opracowania konieczne jest przeprowadzenie pogłębionych badań w celu zdiagnozowania problemów i potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji dotyczących

---

⁴ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Leszno na lata 2017-2027, s. 39
str. 4

aktywności społecznej. Dopiero wnioski z takich badań pozwolą sformułować rekomendacje dotyczące działań podnoszących aktywność mieszkańców obszaru rewitalizacji.

We wstępie do niniejszego opracowania warto także podkreślić, że Miasto Leszno od wielu lat realizuje wielowątkową, ale spójną, politykę mającą na celu wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem oraz kreującą warunki do podnoszenia aktywności mieszkańców, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji. Na tę politykę składają się następujące dokumenty (wymieniono najbardziej aktualne):

- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Leszna na lata 2017-2027,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Leszna na lata 2017-2023,
- Strategii Rozwoju Kultury w Lesznie na lata 2014-2020,
- Strategia wspierania przedsięwzięć sportowych w Lesznie w latach 2017-2021,
- Miejska strategia rozwiązywania problemów osób starszych „Seniorzy w Lesznie 2014-2020”.

1. Problemy społeczne obszaru rewitalizacji – wyniki badań

1.1. Cel badań i metodologia

Celem przeprowadzonych badań było zebranie opinii mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat problemów społecznych występujących na obszarze rewitalizacji Miasta Leszna. Zebrane informacje posłużą do opracowania **Koncepcji działań w sferze społecznej**, stanowiącej element działań rewitalizacyjnych pobudzających aktywność mieszkańców obszaru rewitalizacji Miasta Leszna.

Badania zostały przeprowadzone za pomocą **dwóch metod ilościowych**: bezpośrednich, indywidualnych ankiet (ang. Paper and Pen Personal Interview - PAPI) oraz ankiet audytoryjnych, jak i **metody jakościowej** - indywidualnych wywiadów pogłębionych (ang. Individual In-Depth Interviews - IDI).

Badania **PAPI** to najbardziej tradycyjna metoda badawcza wśród stosowanych technik ilościowych. Polega ona na przeprowadzeniu wywiadu bezpośredniego z respondentem przez ankietera, który czyta pytania, a odpowiedzi respondenta na bieżąco zapisuje w papierowym kwestionariuszu. Ten rodzaj badań jest uważany za jeden z najskuteczniejszych, ponieważ respondent w sytuacji rozmowy z ankieterem „twarzą w twarz”, czuje się bardziej zobligowany do udzielenia rzetelnej odpowiedzi.

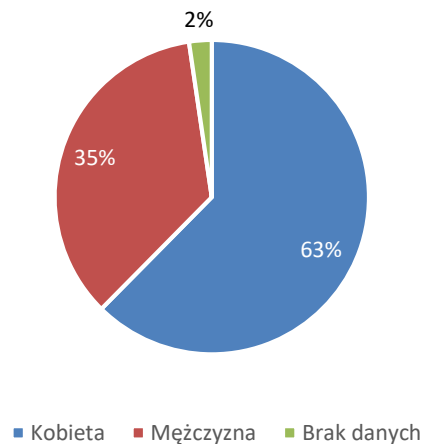
Ankieta audytoryjna polega na zebraniu w pewnej przestrzeni, zazwyczaj w pomieszczeniu, które w jakiś sposób związane jest z badaną kategorią np. szkolna klasa wybranej lub wylosowanej grupy osób i rozdaniu im ankiet do wypełnienia. Ankieter w takiej sytuacji nie przeprowadza wywiadu osobiście z każdym respondentem, ani nie odczytuje pytań, jedynie ogranicza się do podania celu prowadzonych badań i ewentualnie tłumaczy, jak ankietę należy wypełnić.

Badania **IDI** to metoda badań jakościowych, polegająca na indywidualnej rozmowie moderatora z osobą badaną. Wywiad jest ukierunkowany na określone cele badawcze, ale jego przebieg (np. kolejność poruszanych kwestii) zależy od konkretnego przypadku. Dlatego też wywiady pogłębione prowadzone są przez wyspecjalizowanych badaczy posiadających odpowiednie przygotowanie psychologiczne. Rolą moderatora jest wprowadzanie kolejnych tematów rozmowy, doprecyzowywanie wypowiedzi osoby badanej oraz motywowanie jej do otwartego ujawniania opinii i podstaw. Przebieg wywiadu jest zazwyczaj rejestrowany, a także transkrybowany, aby możliwe było przeprowadzenie dogłębnej analizy. Wywiady indywidualne pogłębione są szczególnie wskazane w przypadkach trudności w dotarciu do określonej grupy respondentów, bądź w sytuacjach, gdy podejmowane zagadnienia mają charakter drażliwy, kontrowersyjny lub intymny.

1.2. Badania ilościowe

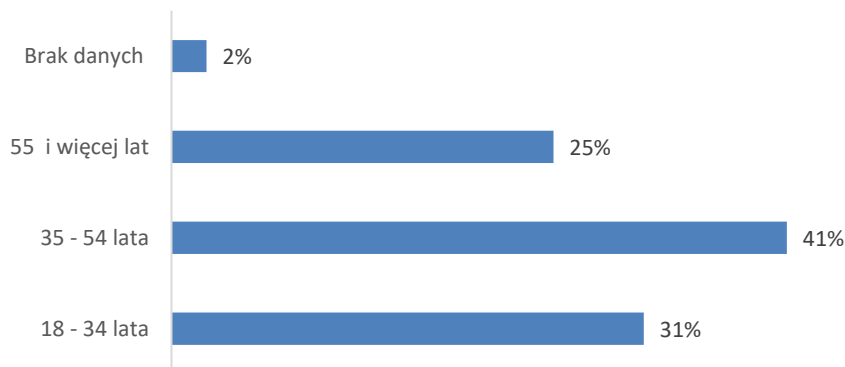
1.2.1. Charakterystyka badanych osób

W sumie w badaniach PAPI oraz ankiecie audytoryjnej udział wzięło 516 mieszkańców obszaru rewitalizacji Miasta Leszna, z czego 63,0% to kobiety, a 35,0% - mężczyźni. W przypadku 2,0% badanych odnotowano odmowę odpowiedzi na pytanie dotyczące płci.

Wykres 1. Płeć osób badanych (N=516)

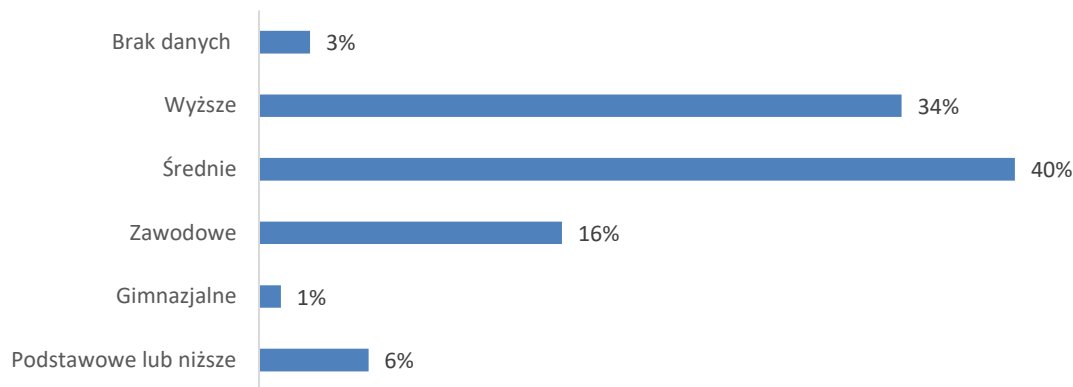
W przeprowadzonym badaniu najliczniej reprezentowaną grupą były osoby w wieku 35–54 lata (41,0%). Kolejną grupą to osoby w wieku 18–34 lata (31,0%). Trzecią pod względem wielkości grupą wiekową były osoby mające 55 lat i więcej (25,0%). W przypadku 2,0% badanych odnotowano odmowę odpowiedzi na pytanie dotyczące wieku.

Wykres 2. Wiek osób badanych (N=516)

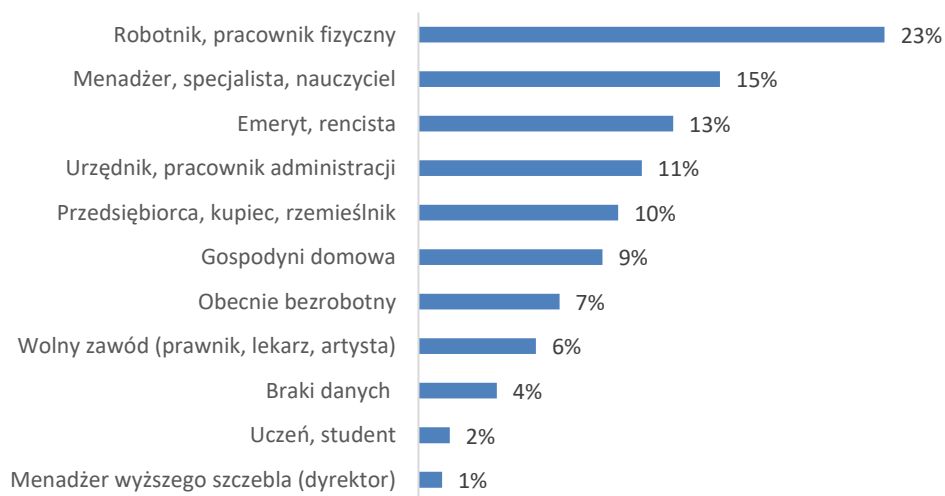
Prawie co drugi ankietowany mieszkaniec obszaru rewitalizacji Miasta Leszna posiadał wykształcenie średnie (40,0%). Osób z wykształceniem wyższym przebadano 34,0%. Ankietowani mający wykształcenie zawodowe stanowią 16,0% badanej próby. Jeszcze mniejszy odsetek tworzą osoby z wykształceniem podstawowym (6,0%). Osoby z wykształceniem gimnazjalnym stanowiły 1% badanych. Poza tym, 3,0% badanych odmówiło podania swojego wykształcenia.

str. 7

Wykres 3. Wykształcenie osób badanych (N=516)

Prawie co piąta badana osoba to robotnik, pracownik fizyczny (23,0%). Menadżerów, specjalistów, nauczycieli przebadano 15,0%. Trzecią pod względem wielkości grupą zawodową, są emeryci, renciści (13,0%). Urzędnicy, pracownicy administracji stanowią 11,0% badanej próby. Podobny odsetek tworzą przedsiębiorcy, kupcy, rzemieślnicy (10,0%). Gospodyń domowych przebadano 9,0%. Bezrobotni to 7,0% całej badanej próby. W badaniu wzięli też udział przedstawiciele wolnych zawodów (6,0%), uczniowie, studenci (2,0%) oraz menadżerowie wyższego szczebla (dyrektorzy) (1,0%). Ponadto 4,0% badanych odmówiło podania swojego statusu zawodowego.

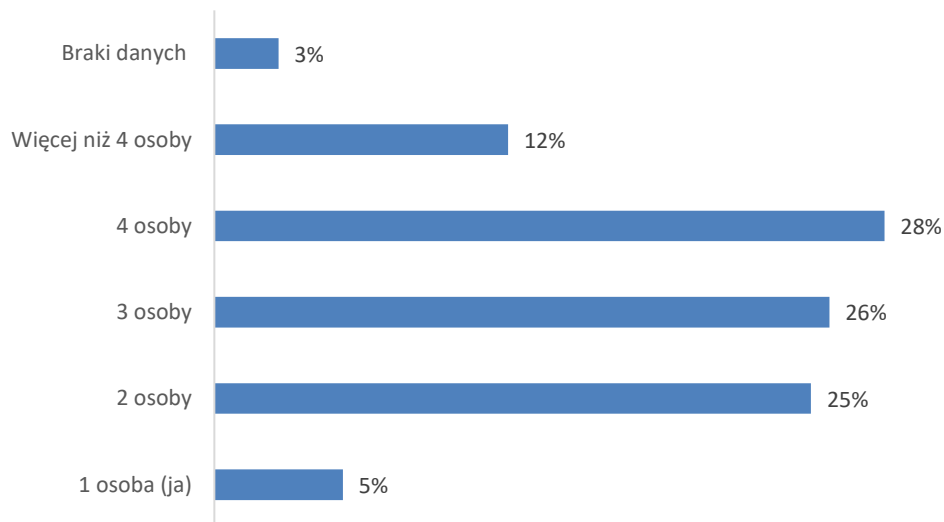

Wykres 4. Przynależność do grupy zawodowej osób badanych (N=516)

Ankietowani najczęściej deklarowali, że ich gospodarstwo domowe tworzą cztery osoby (28,0%). Więcej niż co czwarty respondent wskazał na trzech członków gospodarstwa domowego (26,0%), a 25,0% zadeklarowało posiadanie dwuosobowego gospodarstwa domowego. Co ósmy ankietowany mieszkaniec obszaru rewitalizacji Miasta Leszna tworzy gospodarstwo domowe składające się z więcej niż 4 osób (12,0%). Najmniej jest jednoosobowych gospodarstw domowych (5,0%). Poza tym, 3,0% badanych nie podało z ilu osób składa się ich gospodarstwo domowe.

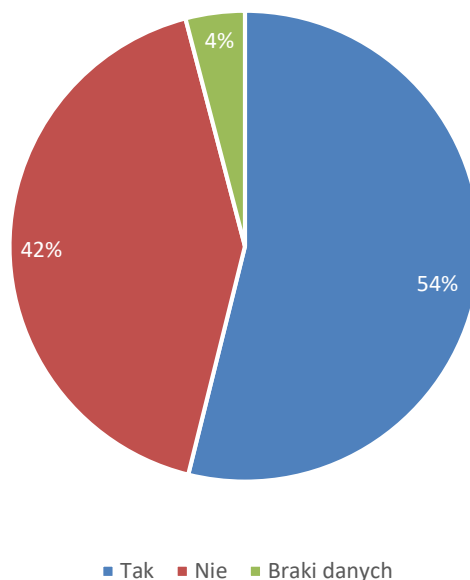
str. 8

Wykres 5. Liczba członków gospodarstwa domowego (N=516)

Posiadanie niepełnoletnich dzieci zadeklarowało 54,0% badanych. Najwięcej osób z grupy posiadającej niepełnoletnie dzieci ma dwójkę dzieci (43,9%). Posiadanie jednego dziecka zadeklarowało 43,2% badanych. Troje dzieci ma 9,7% ankietowanych, czworo 1,4%. Pięcioro niepełnoletnich dzieci posiada 0,7% badanych, a 1,1% ankietowanych zadeklarowała posiadanie 8 osobowego potomstwa.

Wykres 6. Posiadanie niepełnoletnich dzieci (N=516)

1.2.2. Wnioski z badań

Analiza zebranych w trakcie badań ilościowych informacji pozwala wyciągnąć następujące wnioski:

ZDROWIE I OPIEKA ZDROWOTNA

1. **Większość mieszkańców obszaru rewitalizacji cieszy się dobrym zdrowiem** - 51,0% badanych swój stan zdrowia ocenia na przynajmniej dobry. Najczęściej na bardzo dobry (40,7%) lub dobry (51,2%) stan zdrowia wskazywali najmłodsi badani (w przedziale 18-34 lata). Bardzo dobrym (13,8%) lub dobrym zdrowiem (62,9%) cieszą się także 35–54-latkowie. Na raczej słabą (31,3%) oraz bardzo słabą (25,2%) kondycję zdrowotną najczęściej wskazują osoby mające 55 lat i więcej.
2. Opinia na temat **dostępności opieki zdrowotnej jest mocno spolaryzowana** - 48,0% badanych uważa, że dostępność usług medycznych jest raczej mała lub bardzo mała. Przeciwnego zdania jest 42,0% badanych.
3. **Jakość usług medycznych** połowa mieszkańców **oceniana jako raczej niską lub bardzo niską**. Ponad połowa ankietowanych kobiet (54,0%) ma negatywne zdania na temat jakości usług medycznych (suma odpowiedzi „raczej niska” i „bardzo niska”). Mężczyźni częściej pozytywnie oceniają jakość świadczonych usług w zakresie opieki zdrowotnej (45,6% - suma odpowiedzi „bardzo wysoka” i „dość wysoka”).

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I STAROŚĆ

4. **Wobec osób niepełnosprawnych fizycznie czy umysłowo większość ankietowanych ma neutralną lub pozytywną postawę**. Stosunek ankietowanych do osób niepełnosprawnych fizycznie jest neutralny/obojętny (47,4%) lub pozytywny/przyjazny (40,5%). Odpowiednio do osób niepełnosprawnych umysłowo: neutralny/obojętny (44,0%), pozytywny/przyjazny (36,5%). Jeśli odnotowywano negatywną postawę, to **częściej wzbudzały ją osoby niepełnosprawne umysłowo (19,5%) niż fizycznie (12,1%)**.
5. Badani oceniali również przystosowanie miasta Leszna do potrzeb osób niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo. Respondentom trudniej było ocenić przystosowanie miasta do potrzeb osób niepełnosprawnych umysłowo (39,8%) niż fizycznie (28,4%). Badani jednocześnie częściej twierdzili, że **miasto jest nieprzystosowane** do potrzeb osób niepełnosprawnych fizycznie (42,1%) niż umysłowo (32,9%).
6. **Osoby starsze w swoim najbliższym otoczeniu (rodzina) ma ¼ badanych**.
7. **Ponad połowa (52,0%) badanych, którzy mają w swojej rodzinie osoby starsze, wyraża gotowość skorzystania z punktu całodobowej opieki dla seniorów**.

UBÓSTWO

8. Na obszarze rewitalizacji **istnieje problem ubóstwa**. Co 7 mieszkańiec (14,0%) potrafi wskazać w swoim najbliższym otoczeniu osobę, która żyje w ubóstwie.

str. 10

9. **Problemy z opłaceniem podstawowych świadczeń** (czynsz, światło itp.), przynajmniej czasami, ma 16,0% respondentów. Ponadto, na opłacanie podstawowych świadczeń od dłuższego czasu, zasobów nie ma 2,0% respondentów.
10. Z **mieszkania komunalnego** korzysta 18,0% badanych, a z **lokalu socjalnego** 2,0%.
11. **Zaległości w opłacaniu czynszu** ma 12 badanych (6,0%). Ośmioro z nich byłoby gotowych do spłaty zadłużenia poprzez odpracowanie zaległości lub spłatę ratalną. Mniejszym zainteresowaniem cieszy się odroczenie spłaty (sześć wskazań) oraz możliwość zamiany mieszkania i rozłożenia zaległości na raty (sześć wskazań). Za spłatą zadłużenia w formie świadczeń rzeczowych opowiedziały się tylko dwie osoby.
12. **Ponad połowa** (54,6%) badanych uważa, że w celu poprawy sytuacji osób ubogich należy **tworzyć nowe miejsca pracy na terenie miasta** (54,6%). Badani opowiadają się również za umożliwieniem poszerzenia, zdobycia nowych kwalifikacji, umiejętności zawodowych przez osoby ubogie (33,2%) oraz za pomocą dla dzieci i młodzieży w zakresie zwiększania dostępu do edukacji (26,4%). Mniejszą aprobatą cieszą się takie działania jak zwiększanie nakładów finansowych na zasiłki (15,9%), czy rozszerzanie pomocy rzeczowej (14,6%), czyli pomoc doraźna.

PRZEMOC I PRZESTĘPCZOŚĆ

13. Na obszarze rewitalizacji **istnieje problem przemocy**. Prawie co 5 mieszkańców (18,0%) osobiście zna ofiarę przemocy rodzinnej, a niemal co trzeci (29,0%) zaobserwował akty przemocy. Wśród świadków przemocy co 12 obserwuje pogwałcenie praw innych ludzi notorycznie (8,0%).
14. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji **najczęściej są obserwatorami przemocy wobec kobiet (50,8%) i dzieci (43,2%)**. Częściej psychicznej niż fizycznej.
15. Wobec **kobiet** badani najczęściej obserwowali poniżanie, wyzywanie, obelgi słowne, naśmiewanie (28,3%), a także przemoc psychiczną (25,0%). Prawie co 4 respondent, który zaobserwował przemoc wobec kobiet, był świadkiem bicia i szarpania (23,3%). Ankietowani wspominali też o nieokreślonej przemocy fizycznej (15,0%), krzyczeniu (13,3%) oraz szantażu (6,7%).
16. W przypadku **dziecka** badani najczęściej obserwowali przemoc psychiczną (23,5%). Przemoc fizyczną zaobserwowało 19,6% ankietowanych. Świadcami bicia, szarpania, rękoczynów było 17,6% respondentów, którzy zauważyli przemoc wobec dziecka i sprecyzowali na czym polegała. Taki sam odsetek ankietowanych obserwował krzyczenie na dziecko (17,6%), a na obelgi słowne, poniżanie, wyzywanie wskazało 15,7% badanych. O klapsie wspomniało 5,9% respondentów.
17. **Do utraty kontroli nad sobą i aktów przemocy przyznało się 29,4% badanych**. Z deklaracji wynika, że **częściej dopuszczali się oni agresji psychicznej** (zwymyślanie, straszenie) **niż fizycznej** (bicie) i że **akty przemocy zdarzają się im czasami** (56,0%). Osobami, wobec których

mieszkańcy obszaru rewitalizacji najczęściej dopuszczają się agresywnych zachowań są **ich własne dzieci** (61,8%).

18. Ponadto, z przeprowadzonego badania wynika, że **23,7% dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji było przynajmniej raz w ciągu ostatnich trzech lat ofiarą przemocy, przede wszystkim psychicznej** (zwymyślanie, zastraszanie, nękanie, przymuszanie, upokarzanie). Oprawcami są najczęściej pracodawcy, przełożeni (36,4%). 29,9% aktów przemocy dopuścili się partnerzy ofiar.
19. Wśród badanych mieszkańców obszaru rewitalizacji **21% stwierdziło, że miasto Leszno jest miastem niebezpiecznym (15%) bądź bardzo niebezpiecznym (6%)**.
20. **Najniebezpieczniejszym miejscem w mieście w opinii badanych jest centrum (34,3% wskazań)**. W opinii badanych centrum to miejsce, gdzie osoby pod wpływem alkoholu, Cyganie, bezdomni, młodzież pod wpływem dopalaczy zaczepiają przechodniów, szczególnie wieczorem. Żądają pieniędzy. Zaniedbane kamienice są miejscem koczowania marginesu społecznego. Jest tu koncentracja mieszkań socjalnych i komunalnych. Za mało jest patroli policji w tym obszarze. Dochodzi do pobić. W tym obszarze zlokalizowane są sklepy z dopalaczami.
21. Drugim w kolejności najniebezpieczniejszym miejscem są **parki, planty (16,7% wskazań)**, gdzie również jest zbyt mało patroli policji, często zaś można spotkać osoby znajdujące się pod wpływem alkoholu, czy środków odurzających. Ponadto spotkać można bezdomnych śpiących na ławkach, a słabe oświetlenie po zmierzchu wpływa dodatkowo na zmniejszone poczucie bezpieczeństwa.

RYNEK PRACY

22. Według mieszkańców obszaru rewitalizacji **problemem tutejszego rynku pracy jest przede wszystkim bierność osób bezrobotnych (43,5%) i brak faktycznej motywacji do podjęcia aktywności zawodowej (30,6%)**. Bierność osób pozostających bez pracy **jest uznawana za poważniejszą barierę niż brak miejsc pracy (27,8%)**.
23. Taka ocena sytuacji na rynku pracy powoduje, że badani, **w ramach działań na rzecz rozwiązywania problemów osób bezrobotnych, nie są zwolennikami zwiększenia kwot zasiłków i wydłużenia okresu ich przyznawania (7,0%), czy też zwiększenia zasiłków z pomocy społecznej (5,7%)**.
24. Badani oczekują przede wszystkim **organizacji kursów i szkoleń umożliwiających przekwalifikowanie się lub podniesienie kwalifikacji (50,4%), zwiększenia dostępności informacji o możliwości zatrudnienia (39,3%), organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych (34,8%)**. Co trzeci badany opowiada się również za **dofinansowaniem samozatrudnienia (28,7%)**.

BEZDOMNOŚĆ

25. Według badanych na obszarze rewitalizacji **żyją osoby bezdomne**. Styczność z nimi ma 63,0% mieszkańców.
26. Badani uważają, że najlepszą formą pomocy dla tej grupy ludzi jest pomoc **w zakresie pozyskania zatrudnienia** (58,8%), a następnie **organizacja noclegu i jednego ciepłego posiłki** (44,6%) oraz **wsparcie w zakresie szkolenia zawodowego** (30,4%). Do kolejnych form wsparcia należą: **udzielanie wsparcia rzeczowego (np. odzież)** – 27,2%; **pomoc w zakresie uzyskania prawa do lokali mieszkalnych** – 22,0%; **zapewnienie całodobowego schronienia z pełnym wyżywieniem** – 21,1%; **działania inne np. kulturalne, edukacyjne, praca ze streetworkerami** – 12,1%.

MNIEJSZOŚĆ ROMSKA

27. **42,0% badanych deklaruje, że w ich okolicy zamieszkuje ludność romska.**
28. **Większość ankietowanych (67%)** żyjących w sąsiedztwie ludności romskiej **nie uważa, aby tej grupie etnicznej należało pomagać.**
29. Ci z badanych, którzy opowiadają się za wsparciem, zaznaczają, że nie powinno się ono niczym różnić od pomocy udzielanej innym potrzebującym np. bezrobotnym, czy bezdomnym.
30. Najczęściej badani mówili o wsparciu w aktywizacji zawodowej. Istotne jest także zapewnienie dostępu do edukacji, czy wsparcie w asymilacji. Często też podkreślano ważność dopasowania wsparcia do potrzeb.

JAKOŚĆ ŻYCIA NA OBSZARZE REWITALIZACJI

31. W celu **poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji w pierwszej kolejności oczekiwano by zahamowania bezrobocia i powstania nowych miejsc pracy** (44,7%). **W dalszej kolejności mieszkańcy chcieliby prowadzenia działań profilaktyki uzależnień – stworzenia młodzieży atrakcyjnych warunków bezpiecznego spędzania czasu wolnego, propagowania wiedzy na temat skutków uzależnień** (29,3%). **Trzecim priorytetowym punktem jest ochrona mieszkańców przed przestępczością.** Co 4 ankietowany opowiada się za **zapewnieniem odpowiedniej jakości edukacji** (25,4%) oraz **objęciem pomocą rodzin bezradnych wychowawczo** (24,6%).
32. **Połowa badanych uważa, że wsparcie dla osób z różnymi problemami** takimi jak: przemoc, uzależnienia, niepełnosprawność, bezdomność, starość, jest **raczej wystarczające** (36,0%) lub nawet **zdecydowanie wystarczające** (14,0%). Przeciwnego zdania jest tylko 14,0% badanych (10,0% odpowiedzi „raczej nie” i 4,0% „zdecydowanie nie”).
33. Osoby, które stwierdziły, że pomoc dla osób potrzebujących jest niewystarczająca zostały poproszone o wskazanie jakie wsparcie dla tego typu osób powinno zostać zapewnione. Prawie połowa ankietowany stwierdziła, że nie wie jak taka pomoc powinna wyglądać (41,7%). Co trzeci badany uznał zaś, że osoby potrzebujące powinny mieć **dostęp do**

str. 13

instytucji pomocy, poradni, terapeutów, pomocy psychologicznej (30,6%). Inni respondenci mówili o pomocy wolontariuszy, zwłaszcza dla osób starszych i niepełnosprawnych (8,3%). Ankietowani wskazywali również na potrzebę pomocy finansowej dla starszych, niepełnosprawnych w postaci zniżek na lekarstwa, opłaty, czynsz itp. (5,6%). Za ułatwieniami dla osób niepełnosprawnych (podjazdy, windy itp.) opowiedziało się 4,2% badanych. Taki sam odsetek ankietowanych chciałby poprawy opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi np. dostępu do opieki pielęgniarstwa (4,2%) oraz pomocy materialnej (4,2%).

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

34. Żadnej organizacji społecznej (pozarządowej) nie zna 65,0% dorosłych mieszkańców. Taki sam odsetek nie ma w swoim najbliższym otoczeniu żadnych osób, które działałyby na rzecz lokalnej społeczności.
35. Ponad ¾ badanych (75,4%) deklarujących znajomość organizacji społecznych (pozarządowych) zapytana o wskazanie konkretnej nazwy organizacji nie umiała jej jednak podać. Pozostali ankietowani wskazywali nazwy organizacji. Najczęściej wymieniane było: ECHO (7,7%), CARITAS (3,4%), ODZEW (3,4%) i CAT (3,4%).
36. Działaniami w ramach **Centrum Aktywizacji Społecznej**, które mogłyby zachęcić mieszkańców obszaru rewitalizacji, do uczestnictwa są przede wszystkim: **spektakle, warsztaty edukacyjne dla dzieci, formy aktywności dla dzieci i młodzieży poza szkołą** (20,0%); **organizacja warsztatów rodzicielskich** (7,5%), **organizacja warsztatów dla dorosłych** (7,5%); **działania na rzecz jednoczenia rodzin, festyny dla rodzin** (7,5%); **organizacja pomocy psychologicznej** (7,5%); **działania skoncentrowane na problemach dzieci** (5,0%), **aktywizacja zawodowa** (5,0%), czy **zajęcia sportowe** (5,0%).
37. **Co do centrum miasta oczekuje się zaś że stanie się miejscem rozrywek dla rodzin z dziećmi i sceną plenerową ciekawych wydarzeń muzycznych.**

Biorąc pod uwagę zaprezentowane powyżej wnioski płynące z przeprowadzonych badań ilościowych, przy planowaniu działań w sferze społecznej, należy wziąć pod uwagę:

ZDROWIE I OPIEKA ZDROWOTNA

1. Realizację działań mających na celu zwiększenie aktywności fizycznej osób w wieku 55 lat i więcej, co powinno przełożyć się na poprawę kondycji i zdrowia tych osób.
2. Prowadzenie działań edukacyjnych z obszaru profilaktyki zdrowego trybu życia dla osób z różnych grup wiekowych.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I STAROŚĆ

1. Realizację konkursów mających na celu wygenerowanie pomysłów podnoszących poziom przystosowania miasta Leszna do potrzeb osób niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo.

2. Prowadzenie zajęć integracyjnych dla osób pełnosprawnych i niepełnosprawnych fizycznie czy umysłowo.
3. Prowadzenie zajęć integracyjnych dla różnych grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym.
4. Prowadzenie zajęć edukacyjnych i animacyjnych dla osób w wieku poprodukcyjnym.
5. Realizację cyklicznych „otwartych drzwi” w punkcie całodobowej opieki dla seniorów, mających na celu zapoznanie osób starszych, ich rodzin bądź opiekunów z ofertą instytucji oraz warunkami korzystania z tej oferty.

UBÓSTWO

1. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych umożliwiających poszerzenie oraz zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych przez osoby ubogie w celu zwiększenia ich aktywności zawodowej.
2. Prowadzenie działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich.
3. Przygotowanie programu spłaty zaległości w opłacaniu czynszu poprzez pracę dla osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych i socjalnych.
4. Wsparcie w procesie zakładania i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej.

PRZEMOC I PRZESTĘPCZOŚĆ

1. Prowadzenie działań edukacyjnych na temat przejawów przemocy psychicznej i fizycznej, w tym w szczególności przemocy rodzinnej i możliwości wsparcia dla osób doświadczających i/lub obserwujących tego typu przemocy/przemoc.
2. Prowadzenie działań edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży na temat negatywnego wpływu spożywania alkoholu, narkotyków, dopalaczy i innych środków odurzających.
3. Prowadzenie działań edukacyjnych i resocjalizacyjnych dla osób nieletnich, które weszły w konflikt z prawem.

RYNEK PRACY

1. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych umożliwiających poszerzenie oraz zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych przez osoby bezrobotne w celu zwiększenia ich aktywności zawodowej.
2. Organizowanie kursów i szkoleń umożliwiających przekwalifikowanie się osób bezrobotnych.
3. Prowadzenie działań zwiększających dostępność informacji o możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.
4. Opracowanie i wdrożenie programu robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych.

str. 15

5. Wsparcie w procesie zakładania i prowadzenia przedsiębiorstw przez osoby bezrobotne.

BEZDOMNOŚĆ

1. Podjęcie działań mających na celu organizację schronienia oraz wyżywienia dla osób bezdomnych.
2. Podjęcie działań na rzecz osób bezdomnych mających na celu pomoc w zakresie uzyskania prawa do lokali mieszkalnych
3. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych umożliwiających poszerzenie oraz zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych przez osoby bezdomne w celu zwiększenia ich aktywności zawodowej.
4. Realizacja działań w zakresie poszukiwania zatrudnienia dla osób bezdomnych.
5. Realizacja działań mających na celu włączenie osób bezdomnych w życie lokalnej społeczności (np. poprzez działania inne kulturalne, animacyjne, edukacyjne, pracę ze streetworkerami).

MNIEJSZOŚĆ ROMSKA

1. Podjęcia działań wspierających asymilację mniejszości romskiej ze społecznością lokalną.
2. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych umożliwiających poszerzenie oraz zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych przez Romów w celu zwiększenia ich aktywności zawodowej.
3. Prowadzenie działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin romskich

JAKOŚĆ ŻYCIA NA OBSZARZE REWITALIZACJI

1. Stworzenie dla młodzieży atrakcyjnych warunków bezpiecznego spędzania czasu wolnego.
2. Propagowania wiedzy na temat skutków uzależnień, w szczególności wśród młodzieży.
3. Prowadzenie działań wspierających proces wychowawczy dzieci w rodzinach bezradnych wychowawczo.
4. Zwiększenie dostępu do instytucji pomocy, poradni, terapeutów, pomocy psychologicznej dla osób potrzebujących wsparcia.
5. Realizacja działań propagujących postawę wolontariacką.
6. Organizowanie pomocy wolontariuszy, zwłaszcza dla osób starszych i niepełnosprawnych.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

1. Wsparcie działań związanych z uruchamianiem organizacji pozarządowych.
2. Wsparcie organizacyjne, lokalowe, finansowe funkcjonujących organizacji pozarządowych.

str. 16

3. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych dla lokalnych liderów społecznych i organizacji pozarządowych z zakresu zarządzania, marketingu, pozyskiwania środków i współpracy z innymi podmiotami.
4. Uruchomienie Centrum Aktywizacji Społecznej i organizowanie działań aktywizujących w ramach tej instytucji.

1.3. Badania jakościowe

1.3.1. Badanie IDI z mieszkańcami obszaru rewitalizacji i przedstawicielami Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie

W październiku 2017 roku przeprowadzono 20 wywiadów IDI z mieszkańcami obszaru rewitalizacji w mieście Leszno oraz 5 wywiadów z pracownikami Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lesznie.

Respondentów poproszono w pierwszej kolejności o scharakteryzowanie problemów społecznych, z którymi mają do czynienia mieszkańcy obszaru rewitalizacji, których podzielono na siedem grup:

1. Osoby młode.
2. Osoby starsze.
3. Osoby samotne.
4. Osoby z małymi dziećmi.
5. Osoby bezrobotne.
6. Osoby bezdomne.
7. Osoby reprezentujące mniejszości narodowe.

Następnie proszono badanych, aby określili przyczyny problemów występujących w poszczególnych grupach. Chciano w ten sposób odkryć, czy problemy te mają jakąś wspólną genezę/przyczynę powstania.

W kolejnym kroku próbowano ustalić co sprawia, że pewne grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji są wykluczone społecznie. W ramach wywiadu poproszono również respondentów o wskazanie pomysłów i działań, które poprawiłyby sytuację osób wykluczonych społecznie na obszarze rewitalizacji.

Badanych pytano także o znajomość osób, które można uznać za liderów społecznych, a które mogłyby aktywnie działać z mieszkańcami obszaru rewitalizacji.

W końcowej części wywiadu poproszono respondentów o wyrażenie opinii na temat planów utworzenia Centrum Aktywizacji Społecznej na obszarze rewitalizacji.

str. 17

1.3.2. Wnioski z badań

Poniżej przedstawiono wnioski płynące z przeprowadzonych 20 wywiadów z mieszkańcami obszaru rewitalizacji

Problemy z jakimi mają do czynienia na obszarze rewitalizacji:

1. Osoby młode

Respondenci zwrócili przede wszystkim uwagę na **brak stosownej oferty kulturalnej i rozrywkowej**, która mogłaby zainteresować młode osoby (Wypowiedź respondenta: *W centrum tutaj to niewiele tego jest. Są rynki śniadaniowe, koncerty, ale młodych to raczej nie interesuje. Na to przychodzą osoby starsze, dorosłe, matki z dziećmi*). Brak odpowiedniej oferty spędzania czasu wolnego dla osób młodych powoduje, że osoby te często **nie potrafią spędzać czasu wolnego w konstruktywny sposób**. Zwrócono również uwagę na **brak ofert pracy dostosowanych do możliwości i potrzeb młodych ludzi** co często wiąże się z negatywnymi zachowaniami (Wypowiedź respondenta: *Brakuje pracy, dużo młodzieży się kręci, pije, hałasuje. Na naszym osiedlu to widzimy szczególnie*). Z drugiej strony panuje przekonanie, że po wprowadzeniu programu 500+ młodzi ludzie nie chcą pracować. Na brak chęci do pracy wpływają również niskie płace i wyuczona bezradność.

2. Osoby starsze

Zdaniem badanych do podstawowych problemów z jakimi stykają się w obszarze rewitalizacji osoby starsze należą: **brak sklepów o niewygórowanej ofercie cenowej** (Wypowiedź respondenta: *Wszystkie sklepy spożywcze zamknęli. Zostawili żabkę, a tam jest bardzo drogo*); **brak spokojnego i bezpiecznego miejsca do wypoczynku** (Wypowiedź respondenta: *Ci starsi ludzie to nawet nie mają gdzie na spacer wyjść. Wymagają spokoju, którego tu w śródmieściu nie ma. Nie ma miejsca gdzie się mogą spotykać. Żule, pijacy zajmują miejsca na rynku i na placu, parki*); **niedostosowana do potrzeb osób starszych infrastruktura**: za mała liczba ławek, nierówne chodniki, obiekty publiczne niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych; **brak pomocy i troski ze strony osób młodych i sprawniejszych od osób starszych**, które często są schorowane i/lub niepełnosprawne przez co często ich uczestnictwo w życiu publicznym zostaje istotnie ograniczone.

3. Osoby samotne

Uczestnicy badania, uważają, że **są to głównie osoby starsze, które wymagają szczególnej opieki i troski a także brakuje dla nich miejsca, w którym mogłyby się spotkać**. Przestrzeń publiczną zajmują głównie ludzie, którzy spożywają alkohol, awanturują się i sprawiają kłopoty (Wypowiedź respondenta: *Mało jest placówek poza kawiarniami, barami, typu kluby, które mogłyby organizować jakieś spotkania dla starszych i samotnych*).

4. Osoby z małymi dziećmi

Zdaniem respondentów głównym problemem osób z małymi dziećmi jest **brak odpowiedniej liczby przedszkoli i żłobków**. Kolejnym problemem jest **wykorzystywanie placów zabaw**

str. 18

przez osoby patologiczne co zniechęca rodziny z dziećmi do przebywania w takich miejscach. Zauważono również problem braku miejsca przeznaczonego dla samotnych matek z dziećmi (Wypowiedź respondenta: *Mogłaby być jakaś sala przeznaczona dla matek z dziećmi. Mogłyby przychodzić do tej sali i pod okiem prowadzącego uczyć się, wyjść też gdzieś, żeby mogły nawet odpocząć sobie, może by były wyjazdy matek z dziećmi gdzieś. Matki i dzieci mogłyby być edukowane jak postępować, jak są same, takie warsztaty. Bo wiem, że te mamy są bardzo zestresowane*).

5. Osoby bezrobotne

Zdaniem respondentów głównym problemem osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji jest **brak ofert pracy zgodnych z kwalifikacjami i możliwościami mieszkańców**. Ponadto według badanych istnieje grupa bezrobotnych generujących zachowania patologiczne, nadużywających alkoholu, przesiadujących w przestrzeni publicznej, których nie interesuje poszukiwanie pracy i proponowane rozwiązania.

Ponadto respondenci, którzy sami są bezrobotni, za podstawowe przyczyny pozostawania bez pracy podają: brak stosownych ofert pracy, nieuczciwych pracodawców, problemy zdrowotne, opiekę na dziećmi, niskie płace, fakt, że pracodawcy dość często proponują stanowiska dla emerytów, rencistów albo osób z grupą inwalidzką.

6. Osoby bezdomne

Co do obecności osób bezdomnych w obszarze rewitalizacji zdania są podzielone, połowa respondentów nie dostrzega, aby takie osoby przebywały w opisywanym obszarze, druga połowa respondentów dostrzega ludzi bezdomnych w swojej okolicy. Respondenci podkreślali, że ważna jest pomoc kierowana do takich osób i w obszarze takowa istnieje – między innymi **dostosowana do potrzeb tych osób noclegownia**, do której zostają przyjęci pod warunkiem pozostawania w trzeźwości.

Podczas wywiadu część respondentów wyrażała negatywne opinie o osobach bezdomnych (Wypowiedzi respondentów: (1) *W obszarze są takie osoby i często wpadają w konflikt z prawem;* (2) *Czasem na ławkach śpią. Przyjeżdża policja, interweniuje. Te osoby często są pod wpływem alkoholu i nie mogą pójść do noclegowni;* (3) *Wieczorami bezdomne śpią na ławkach, albo na Słowiańskiej, albo gdzie są parki. To jest problem;* (4) *Siedzą na ławkach, pod knajpami, sklepami. Od rana do nocy.*)

7. Osoby reprezentujące mniejszości narodowe

Badani wśród osób reprezentujących mniejszości narodowe najczęściej wymieniali Romów i Ukraińców. Opinie dotyczące tych osób są podzielone, część respondentów jest zdania, że grupy te integrują się z pozostałymi mieszkańcami i nie sprawiają problemów. Pojawiły się jednak **głosy krytyczne mówiące o niestosownych zachowaniach osób reprezentujących mniejszości narodowe** (Wypowiedź respondenta: *Dokuczliwe to jest, bo nie wszyscy się dobrze zachowują. Oni są bardzo głośni, a to nie sprzyja naszym odpoczynkom. Chodzą w grupach, są agresywni, robią na złość, strasznie śmieją, zostawiają po sobie bałagan*).

Po zdefiniowaniu problemów poszczególnych grup społecznych poproszono respondentów o wskazanie przyczyn tych problemów. Badanym dość trudno było odnieść się do tego tematu. Często odpowiadali, że nie posiadają wiedzy w tym zakresie i poszukiwanie genezy/przyczyny powstania problemów poszczególnych grup jest dość trudne, ponieważ grupy te zbyt się różnią zarówno w kwestii potrzeb jak i problemów. **Pojawiły się jednak opinie, że przyczyną generowania problematycznych sytuacji jest przede wszystkim bezrobocie, którego geneza jest indywidualna** - od braku ofert pracy po niechęć do wykonywania pracy. Zauważono również, że cechą decydującą o rodzaju problemów jakie napotykają wymienione grupy jest również **wiek i sytuacja rodzinna**, inne potrzeby mają osoby samotne, starsze, bezdomne, a inne rodziny z dziećmi i ludzie młodzi.

Podsumowując część dotyczącą problemów, z jakimi mają do czynienia na obszarze rewitalizacji wybrane grupy społeczne, można dojść do ogólnych wniosków mówiących o braku bezpiecznej i dostosowanej do potrzeb mieszkańców przestrzeni służącej do rozrywki i kontaktu z kulturą oraz o braku integracji mieszkańców obszaru rewitalizowanego z powodu wypierania ich z przestrzeni publicznej przez grupy patologiczne. Brak stosownej kontroli przestrzeni publicznej powoduje, że mieszkańcy nie integrują się w dostępnym obszarze wspólnym, a w przestrzeni publicznej często dochodzi do generowania różnego rodzaju patologicznych zachowań.

W kolejnej części wywiadu badani zostali poproszeni o wskazanie przyczyn/czynników, które powodują, że pewne grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji są wykluczone społecznie (tzn. pojedyncze osoby lub grupy są wykluczone z udziału w życiu społecznym). Respondenci wśród tych przyczyn/czynników wymieniali najczęściej:

- alkoholizm;
- podeszły wiek;
- rodziny dysfunkcyjne;
- rodziny patologiczne;
- brak tolerancji i zrozumienia;
- bezrobocie;
- niepełnosprawność;
- niskie zarobki;
- wyuczoną bezradność;
- bezdomność;
- różnice pokoleniowe.

Biorąc pod uwagę powyższe przyczyny/czynniki, które powodują, że część mieszkańców obszaru rewitalizacji jest wykluczona społecznie, poproszono respondentów o wskazanie pomysłów i działań, które poprawiłyby sytuację tych osób. Poniżej przedstawiono listę zgłoszonych propozycji:

str. 20

- **Stworzenie warunków do pracy i opieki nad dziećmi dla młodych rodziców** (prace na pół etatu, prace zdalne, przedszkola i żłobki czynne do co najmniej godziny 18).
- **Zwiększenie liczby miejsc w noclegowni dla osób bezdomnych.**
- **Oferowanie pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych.**
- **Uruchomienie ośrodka oferującego pomoc terapeutyczną, psychologiczną, pedagogiczną, doradztwo zawodowe, warsztaty, kreatywne spędzenie czasu wolnego** (Wypowiedź respondenta: *Mógłby prowadzić ktoś, kto ma predyspozycje i stosowne wykształcenie do takiej działalności. Być może mogłoby być duże centrum, w którym te osoby by się mieściły, miałyby zajęcie, sens życia. Niech to będzie porządne centrum, a nie w małym budynku. Jeśli te osoby cokolwiek potrafią, przeszkolone by były, może znalazłoby pracę. Bo nie wszyscy z takiego społeczeństwa są tacy, że nie chcą pracować. Niektórzy z nich mają depresję i to jest powodem. Powinni być specjaliści, którzy określą co z daną osobą jest nie tak i czego tak naprawdę jej potrzeba. Psychologowie, psychiatrzy, pedagodzy).*
- **Aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych** w celu ich trwałego powrotu na rynek pracy, poprzez:
  - **Szkolenia prowadzone przez zatrudniające zakłady pracy/pracodawców** (Wypowiedź respondenta: *Żeby te osoby miały pracę po szkoleniu, to szkolenie powinno być prowadzone przez zakład pracy, który miałby zatrudnić te osoby. Jeśli to jest szkolenie z MOPR czy z UP, to daje tylko kolejną możliwość, a nie daje rozwiązania. Ja też takie szkolenie zrobiłam, z opieki nad osobami zależnymi i na tym koniec. Trzeba zacząć od biura pracy i pracowników, którzy tam są. Powinni zweryfikować, kto pracuje a kto nie, kto potrzebuje tej pomocy. Może zacząć od tego, żeby skierować takie osoby bezrobotne do programu „Spadochron”, który pomaga odkryć samych siebie i wtedy po rozpoznaniu swoich cech, niech wrócą do biura pracy i powiedzą czego chcą konkretnie, i czego chcą się nauczyć (...) w biurze pracy powinno być coś takiego, że powinny być środki na kursy które by doszkalaty. Tylko trzeba rozpoznać, czy osoba nie ma depresji, nie jest domatorem).*
  - **Dodatkowe szkolenia w połączeniu z pomocą w opiece nad dziećmi** (żłobki, przedszkola);
  - **Tworzenie miejsc pracy, zakładanie spółdzielni przy wsparciu finansowym** (Wypowiedź respondenta: *Zauważyłam też, że starszych ludzi zwalniają, że nie ma dla nich pracy a emerytury jeszcze nie dostają. Ktoś powinien im pomóc, dać jakąś pracę).*
- **Zwiększenie kontroli policji, straży miejskiej i monitoring**, aby zapewnić poczucie bezpieczeństwa mieszkańcom rewitalizowanego obszaru.

Rozwiązywanie problemów mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz podnoszenie ich aktywności społecznej powinno odbywać się z udziałem organizacji pozarządowych oraz lokalnych liderów społecznych. Przeprowadzając wywiady z mieszkańcami obszaru rewitalizacji chciano dowiedzieć się czy znają oni osoby, które można uznać za liderów społecznych, a które mogłyby aktywnie działać

str. 21

z mieszkańcami obszaru rewitalizacji. Niestety okazało się, że respondenci są w stanie wskazać tylko kilku tego typu liderów społecznych. Dwoje badanych wskazało konkretne osoby, które pracują w Banku Żywności, Domu Seniora czy stowarzyszeniu Echo. Jedna z respondentek wskazała bezpośrednio na siebie uzasadniając to w następujący sposób: *Ja jestem taką osobą, która pomaga osobom starszym. Mam taką pracę. Opiekuję się, chodzę w czynie dla mnie takim, że pomagam osobom które są w domach starości. Rozmawiam z nimi, spędzam z nimi czas. Ja bym chętnie pomogła takim osobom. Bo te osoby powinny mieć większą rozrywkę.*

W ostatniej części wywiadu poproszono respondentów o wyrażenie opinii na temat planowanego do utworzenia na obszarze rewitalizacji Centrum Aktywizacji Społecznej. Badanych pytano m.in. o to jakie działania/aktywności powinno podejmować Centrum Aktywizacji Społecznej, aby zachęcić mieszkańców obszaru rewitalizacji do większej aktywności oraz o to czy zlokalizowanie Centrum przy Noclegowni (schronisku dla bezdomnych) na obszarze przy torach, będzie dobrym miejscem – tzn. dogodnym, dostępnym.

Wszyscy respondenci odnieśli się bardzo entuzjastycznie do pomysłu powstania Centrum Aktywizacji Społecznej. Poniżej przedstawiono opinie badanych na ten temat:

- *Ja myślę, że to centrum to dobra rzecz, bo dać schronienie na noc, to nie daje się możliwości wyjścia z tej sytuacji. Ja bym tu dorzuciła **proces wychodzenia z alkoholizmu**, żeby kursy były nie tak sobie, tylko pod kątem tego co oferuje miasto Leszno, jakie jest zapotrzebowanie na miejsca pracy. Bo stworzyć kurs to łatwo, a później nie ma pracy. Mogłyby być zajęcia dla osób samotnych, żeby wyszły z domu. Dla mam też coś takiego by się przydało, żeby między sobą chociaż porozmawiały, poznały się.*
- *Wydzielanie jakiegoś obszaru, to będzie zamykanie ich w jakiejś społeczności. **Żeby to było bezpieczne centrum**, to jest ważne, bo tam jednak są tory, jest kolej. Jeżeli tam jest wolne miejsca, a trzeba zaadoptować kawałek arealu w Lesznie, to może tak, ale jeśli miałabym do porównania kilka takich miejsc, to wtedy mogłabym wybrać taką opcję, że powiedzmy najlepszym miejscem jest teren pokolejowy.*
- *Powinna być w jednym miejscu noclegownia z prawdziwego zdarzenia, ale takie aktywizacje, to nie w tym miejscu. Ja tak myślę. Może nie w dalekiej odległości, ale żeby to było gdzieś indziej. **Trzeba zaktywizować tych bezdomnych, oni bardzo często piją. Noclegownia, to jest pierwszy etap gdzie potrzebują detoksu i odejścia od alkoholizmu, pomocy takiej. Oni tam mieszkają, rozmawiają. Drugim miejscem socjalnym to mieszkanie socjalne, to jest drugi etap, oczywiście takie mieszkania pod nadzorem kogoś, a trzeci etap, to żeby się rozwijać.***
- *To by było dobre dla ludzi starszych, dla młodych z problemami. Dla wszystkich.*
- *Dobry pomysł. Każdy by się tam jakoś odnalazł, bo jest dużo takich ludzi.*
- *Ma to sens, bo służą pomocą różną. Tylko chciałabym żeby wszystkim pomagali. Jeśli jakiś mężczyzna chce pomoc a nie jest stąd to żeby pomogli. Bo są takie sytuacje, że odmawiają, bo ktoś nie jest z Leszna. Rozbudować to powinni. Jest sens tego.*

- **To mi się wydaje słuszne, te mieszkania. Skierowanie kogoś do noclegowni, to jest wykluczenie, to jest punkt, że człowiek jest wykluczony. Powinni pomóc znaleźć pracę i dać takie mieszkanie.**
- *Będzie to dobrym miejscem. Nasuwa mi się dlaczego mężczyźni są w noclegowni a kobiety nie? Taki seksizm jest. Kobiety dostają mieszkania a nie są w noclegowni chyba, i tak powinno być też z mężczyznami. Żeby osadzać ich w takich szczególnych wypadkach w mieszkaniach.*
- **Takie centrum pomogłoby młodzieży tej trudnej, tym co narkotyki biorą. Powinni mieć zajęcia, nie takie na godzinę, ale tak co drugi dzień dłuższe. Jak rodzice nie potrafią, to ktoś powinien się tym zająć. Pomóc bezrobotnym, żeby dostosować się z godzinami do człowieka z tą pracą. Fajnie by było jakby podeszli inaczej do ludzi, ludzie by znaleźli pracę i nie byłoby tyle bezrobotnych.**
- **Przydałoby się więcej mieszkań dla tych ludzi bezdomnych, żeby ich zabezpieczyć. Tak na uboczu to byłoby dobrze. Tam gdzie jest ta noclegownia, to niech to rozbudują. Niech zrobią też dla kobiet, które muszą uciekać z domu z dziećmi, bo jest taki ośrodek, ale w nim jest mało miejsca, wiele kobiet musi naprawdę uciekać z domu.**
- *Mieszkań socjalnych jest mało. Ja nie wiem, czy one są na stałe, czy rotacyjne. Niech takie osoby mieszkają tam ze 2 lata, zanim nie staną na nogi, bo komunalnych mieszkań jest bardzo mało.*
- **Czy to będzie dobre miejsce, to nie wiem, bo będzie odległe od śródmieścia, ale jak ktoś się do tego dokładnie przyłoży, to będzie to miało powodzenie. Powinno to wpłynąć jednak na świadomość ludzi, że to jednak praca i jakieś czynne życie powinno być a nie bierne. Może porady psychologiczne, przygotowanie do pracy, to powinno być miejsce, gdzie można ich pokierować i pokazać, że to życie może inaczej wyglądać, dać im możliwość, nawet przymusowej pracy. Mieszkania to dobry pomysł, tylko czy osoby kierowane do tych mieszkań, będą się do tego nadawały? Znam przykłady, gdzie dwoje osób otrzymało mieszkanie w śródmieściu, zdewastowało, zniszczyło i zrobiło z tego melinę. To później zostaje zrzucone na lokatorów innych, ale są też tacy, którym się w życiu nie powiodło nie z ich winy. Takim osobom należy pomagać.**
- *Jak najbardziej powinno być to zrobione. Nie wiem jak ta noclegownia wygląda, ale to jest dosyć zaciszne miejsce, bo to jest na bocznicę. W samym centrum to nie wiem, czy to by zdało egzamin. Takie spółdzielnie socjalne powinny być zrobione, żeby tych ludzi wciągnąć do jakiegoś życia, bo ten człowiek nic nie robi, tylko łązi po tym mieście. Jakoś zmobilizować tych ludzi, a nie tylko im dawać gotowe na talerzu.*
- **Bardzo dobry pomysł, naprawdę. Mieszkania i tak dalej. Świetny pomysł, bo taki alkoholik, jak nie widzi dla siebie przyszłości, to nie wie co robić. Jeśli ktoś mu zaoferuje pracę, pomoc w wyjściu z tej choroby i jeszcze mieszkanie, to ma ogromną szansę. Tak samo bezrobotni. Ci co z więzienia wyjdą, tak samo. Ja jestem jak najbardziej za, to jest szeroka propozycja i naprawdę fajna.**

- *Pewnie, że tam może być. To jest na uboczu, nikomu nie przeszkadza, to by zdało egzamin, bo niektórzy są zagubieni. **Jeśli są takie warsztaty i chcą wrócić do normalności, to coś takiego by się przydało.** Jeżeli ktoś jest uzależniony, to musi jeździć po województwie, bo u nas w Lesznie nie ma, ale nie można im wszystkiego dać. Oni powinni zapracować na to. Niech to jest ale oni miech muszą na to zapracować, żeby to mieszkanie opłacić i wszystko. Tak jak każdy człowiek. Dać im pracę, terapeutów i będzie wszystko ok, mogą być takie domy.*
- *Nie ma problemu. **Tylko żeby te osoby same się utrzymywały, żeby pracowały a nie były na utrzymaniu państwa, to jest projekt na plus, miasto się rozwija, to jest bardzo dobre rewitalizacja miasta.***
- *Myślę, że tak, powinno powstać. Powinni zwalczać tam głównie problem alkoholu i narkotyków, to powinno zdać egzamin.*

Drugą grupę, z którą przeprowadzono pogłębione wywiady, stanowiło 5 pracowników MOPR. W pierwszej kolejności badanych zapytano o problemy, które dotyczą takich grup społecznych jak: osoby młode, osoby starsze, osoby samotne, osoby z małymi dziećmi, osoby bezrobotne, osoby bezdomne, osoby reprezentujące mniejszości narodowe. Badani wymienili w sumie kilkanaście problemów, które w większym bądź mniejszym zakresie dotyczą większości wymienionych grup społecznych. Poniżej przedstawiono opinie respondentów na temat problemów wymienionych wcześniej grup społecznych:

- **Osoby młode** - *Podjmują prace, ale to są prace dorywcze bez umowy zazwyczaj. U Romów się problem uwydatnia.*
- **Osoby bezrobotne** - *Matki mają problem z podjęciem pracy przez to, że samotnie wychowują dzieci.*
- **Osoby starsze** – *Często osoby starsze to osoby niepełnosprawne i/lub długotrwale chore.*
- **Niskie płace, które zniechęcają do podejmowania zatrudnienia**- *Po prostu zarobki w Lesznie są bardzo niskie i nie opłaca się podejmować zatrudnienia, ponieważ bywa, że z zasiłków można miesięcznie otrzymywać wyższe kwoty.*
- **Brak motywacji do podjęcia zatrudnienia - *Najbardziej ten problem dotyczy Romów i matek samotnie wychowujących dzieci.*** *Nie wiem czy mogę to powiedzieć, ale zdecydowanie 500+ też zrobiło swoje. Jakby nie ma motywacji do podjęcia zatrudnienia w tym momencie. Mamy może kilku Romów, którzy podjęli zatrudnienie w CIS-ie, ale to są może 3 osoby. Niestety zdecydowana większość Romów uważa podejmowanie pracy za wręcz uwłaczające. Żyją przede wszystkim z zasiłków i mamy nawet podejrzenia, że może korzystają z różnych OPS-ów w Polsce, bo tak naprawdę nie ma żadnej bazy, żadnego wykazu żeby to sprawdzić.*
- **Brak odpowiedniego wykształcenia romskiej społeczności** - *Na pewno jeszcze analfabetyzm. Dzieci nie realizują obowiązków szkolnych, a rodzice dają na to przyzwolenie. Dają pozwolenie dzieciom na to, żeby nie chodziły do szkoły usprawiedliwiając je na różne sposoby, że są chore, że to że tamto, że jakiś pogrzeb w rodzinie - właściwie te argumenty powtarzają się w każdej*

str. 24

rodzinie. Jest wiele powodów żeby do szkoły nie chodzić i myślę, że to stwarza już takie pokoleniowe nawyki. Pod względem aktywizacji zawodowej niskie wykształcenie też jest problemem ponieważ są to osoby, których wykształcenie jest na etapie szkoły podstawowej. Rzadkością jest, że jest zasadnicza szkoła zawodowa, no i jak nie mają ukończonej szkoły, nie mają tych wysokich kwalifikacji trudno im znaleźć pracę, pomimo że na rynku pracy jest dużo ofert, które są, ale oni tego jakoś nie wykorzystują, nie mają takiej motywacji.

- **Bezradność w wychowywaniu dzieci** - Rodziny, które mają dzieci nie mają co z dziećmi zrobić w godzinach popołudniowych. Często też odbywają jakieś warsztaty. Popołudniami są motywowane przez nas do odbycia szkoły dla rodziców. Czasami są to osoby samotnie wychowujące dzieci, więc jest to problem co z małymi dziećmi po południu zrobić.
- **Problemy opiekuńczo – wychowawcze** - Mamy rodziny wielodzietne i opieka jest zapewniona każdemu dziecku, ale czasami jest tak, że ta opieka nie jest taka jakbyśmy sobie życzyły i my na tym etapie pracujemy z tymi rodzinami. Za mało czasu poświęcają swoim dzieciom i jest tak, że te dzieci czasami rodzeństwo wychowuje starsze i młodsze, a jednak rodzic powinien ten czas rozgraniczyć na każde dziecko i my właśnie z tym się borykamy, ale są duże postępy w tych rodzinach, że my tak właśnie ukierunkowujemy te rodziny, że można ten czas umieć rozgraniczyć na każde ze swoich.
- **Brak mieszkań socjalnych** – Osoby, którym przydzielono te mieszkania często wynajmują je innym osobom; część mieszkań jest też zadłużone.
- **Warunki mieszkaniowe** - Już powierzchnia mieszkania jest nieadekwatna do liczby osób w rodzinie. Ponadto mieszkania w kamienicach są bardzo wysokie i ich ogrzewanie wymaga większych środków finansowych, co stanowi duży problem. Problem ten dotyczy mi się wydaje, że wszystkich, bo to jednak są mieszkania na różnych kondygnacjach i nie zawsze w tych mieszkaniach są łazienki czy toalety, bo są też toalety i łazienki na korytarzach.
- **Brak integracji społeczności obszaru rewitalizowanego** - Bo tak zauważyłam, że **brakuje takiej pomocy sąsiedzkiej** w tej społeczności, że to są takie grupy już pozamykane, że żyją same dla siebie. A jakby była taka sytuacja, że sąsiedzi więcej informacji wiedzą o sobie, to by mogli jeden na drugiego liczyć. To jest tak, że nie chcą uczestniczyć w tym życiu drugiej rodziny, może boją się jakiś konsekwencji, że pomoc będzie odebrana w sposób negatywny, że ktoś tam się komuś wtrąca, zagląda im do domu, a te osoby mogą sobie tego nie życzyć, ale jakby sąsiedzi do siebie byli nastawieni bardziej przyjaźnie to może byłoby łatwiej tym osobom żyć.
- **Ubóstwo** - Każdej z grup, w szczególności osób starszych, niepełnosprawnych i bezdomnych.
- **Brak środków na odpowiednią opiekę lekarską.**
- **Infrastruktura i komunikacja niedostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych i w podeszłym wieku.**

- *Ciężko jest określić dominujące problemy jakiejś grupy, bo to jest sprzężone wszystko.*

Respondentów poproszono także o zdefiniowanie mechanizmu powstawania problemów społecznych w omawianych grupach. Dominującą opinią badanych w tym zakresie jest **dziedziczenie złych wzorców, takich jak:** wyuczona bezradność, alkoholizm, niechęć do podejmowania pracy, brak stosownego wykształcenia, niezaradność opiekuńczo-wychowawcza, patologie. Mechanizm ten w szczególności uwidacznia się wśród osób reprezentujących mniejszość narodową jak Romowie (Wypowiedź respondenta: *U Romów to wiadomo, że działa to pokoleniowo. U innych to nie wiem, czy to też jakieś wyuczone nawyki, ale rzeczywiście dużo jest rodzin, które pokoleniowo korzystają z tej opieki społecznej*).

Duże znaczenie ma również **środowisko**, w jakim przebywają dane grupy społeczne, wpływa ono na generowanie kolejnych problemów, brak możliwości przełamania złych wzorców. Ponadto badani wskazywali, że problemy wymienionych grup społecznych generuje także **ubóstwo** (Wypowiedź respondenta: *To jest tak, albo się wychodzi od ubóstwa i pojawiają się kolejne problemy, albo ubóstwo jest wynikiem niepełnosprawności, choroby, czy samotnego wychowywania dzieci. Często jest tak, że osoby, które chciałyby podjąć pracę, są to na przykład prace zmianowe, nie mają z kim zostawić dziecka no i się robi problem. Pracy nie podejmują, łączy się to z ubóstwem i z wieloma innymi problemami*).

Badanych zapytano także o główne przyczyny utrwalania się wykluczenia społecznego części mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zdaniem badanych do głównych przyczyn należą:

- **Złe nawyki/brak autorytetów** - *Często oni nie chcą wyjść z tych schematów. Nie chcą wyjść na jakąś osobę niepoprawną lub uprzedzoną, ale u Romów jest to naprawdę bardzo widoczne. W tej grupie jest takich zachowań zdecydowanie najwięcej.*
- **Życie rodzinne i sposób wychowania** (rodziny dysfunkcyjne, patologiczne).
- **Uzależnienia (np. alkoholizm)** - *Myślę że alkoholizm na pewno, często też nie zdiagnozowany, wiemy, że gdzieś tam sobie popijają, ale nie przyznają się do tego. Jakoś tak potrafią się ukrywać, że nawet idąc na wywiady czy spotykając ich na ulicy nie widzimy tego, ale wiemy na przykład od sąsiadów czy chociażby obserwując dom.*
- **Bezrobocie i niechęć osób bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia** – *Pewnie chodzi o taką czystą kalkulację finansową. My też nie jesteśmy oderwane od rzeczywistości i mamy tego świadomość, że ci ludzie więcej zyskują ze świadczeń społecznych niż idąc do pracy. Wiele osób tutaj pracujących, pracowników, zarabia najniższą krajową i nie kwalifikują się do żadnych świadczeń mając dzieci. Mamy świadomość ile i w jakich kwotach wypłacamy zasiłków. Bywa, że nie licząc 500 plus (bo tego nie wlicza się do dochodu), kwoty zasiłków wynoszą czasami nawet 1000 zł. **Mamy za wysokie zasiłki a za niskie wynagrodzenia, średnia wynagrodzenia w Lesznie jest najniższa w Polsce i w całym województwie wielkopolskim. Tak więc jest to dosyć istotny problem. Dochodzi do tego, że pracujący wyrównują się na poziomie życia z osobami pobierającymi zasiłki.***

- **Powielanie tych samych wzorców** - Są rodziny, które od pokoleń korzystają z pomocy społecznej, to są babcie, matki, kolejne pokolenie dzieci. One nie mają wpajanych wzorców pracy czy to jakiegokolwiek aktywności. Często się zdarza, że osoby przychodzą tutaj i właściwie nie wiedzą co mają dalej ze sobą zrobić i **to determinuje inne problemy.**
- **Choroby, niepełnosprawność i podeszły wiek.**
- **Brak akceptacji społecznej pozostałych mieszkańców obszaru rewitalizowanego, co powoduje brak integracji tej społeczności.**
- **Stereotypy dotyczące rodzin wielodzietnych jako generujących patologie, problemy społeczne i wychowawcze.**

Badani przedstawili także propozycje działań mających na celu poprawę sytuacji osób wykluczonych społecznie na obszarze rewitalizacji. Do propozycji tych należą:

- **Powstanie świetlic dla dzieci osób samotnie wychowujących lub z rodzin wielodzietnych** - Przydałyby się takie kluby (punkty), w których opiekowano by się dziećmi w godzinach popołudniowych/wieczornych, tak aby te kobiety mogły podjąć np. pracę dwuzmianową. Można by wtedy te panie jakoś zmotywować. Czy by chciały czy nie, ale my miałybyśmy jakieś narzędzie wtedy - może pani popołudniu zostawić dziecko, jest opieka – proszę podjąć pracę. Bo faktycznie jeżeli jest samotna matka i jeszcze nie ma rodziny, to naprawdę jest ciężko. Fajnie by było, gdyby na terenie Leszna pojawił się taki klubik (obojętnie jak to nazwać) - placówka, która świadczyłaby opiekę nad tymi najmniejszymi dziećmi w godzinach późniejszych, alby była możliwość późniejszej zmiany.
- **Edukacja Romów.**
- **Kompleksowa pomoc osobom niepełnosprawnym i chorym**- Rzeczywiście na przestrzeni lat jest problem z osobami starszymi, które trafiają do szpitala i właściwie nie w pełni sprawne są oddawane środowisku. Nie mamy wystarczającej liczby opiekunek, które mogłyby sprawować opiekę nad tymi osobami, a jeżeli nawet - to nie jest to opieka całodobowa. Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze są zawalone, są tam ogromne kolejki, faktycznie też jest problem z takimi osobami. Tak więc przydałyby się taka całodobowa opieka dla tych osób starszych, nie w pełni sprawnych. Społeczeństwo jednak się starzeje i brakuje tej opieki.
- **Aktywizacja młodzieży** - Nie oszukujmy się, z rodzicami jest trudniejsza sprawa. Dla młodzieży organizować godziny wychowawcze, zajęcia dodatkowe, odwiedziny przedstawicieli radia czy lesznieńskiej telewizji. Żeby docelowo powstała taka grupa młodzieży, która na tych zajęciach próbowałaby samodzielnie stworzyć jakieś reportaże we współpracy z tymi mediami. Żeby powstała grupa, która mogłaby pokazać jak rzeczywistość wygląda okiem tych młodych ludzi. To by pokazywało jakie mają problemy. Można by było coś z tym zrobić.
- **Wspólne spotkania integracyjne dla społeczności, np. rodzin wielodzietnych** – Można organizować pikniki na które przyjdą rodziny wielodzietne i te osoby, które chcą się integrować, tak żeby pokazać, że te osoby wielodzietne na tych piknikach tworzą takie

str. 27

przyjazne środowisko. Gdyby były takie pikniki to by mama wyszła z tymi dziećmi i w tym czasie też odpoczęła, dzieci by miały zorganizowany jakieś gry, zabawy, konkursy.

Przedstawiciele MOPR zapytano także o to, w jaki sposób zaktywizować zawodowo osoby długotrwale bezrobotne zamieszkujące obszar rewitalizacji. Uzyskane odpowiedzi przedstawiono poniżej:

- **Organizować konferencje, prelekcje dotyczące aktywizacji zawodowej, pomocy i nauki w poszukiwaniu pracy, z osobami aktywnymi zawodowo.**
- **Indywidualne podchodzenie do przyznawanych zasiłków** - *Myślę, że indywidualnie rozpatrywać każdą sprawę. Tam gdzie rodziny wielodzietne są to więcej, ale na przykład osoby samotne albo z problemem alkoholowym bardziej restrykcyjnie traktować. Żeby nie dostawali tyle tych pieniędzy.*
- **Dodatkowe kursy** - *Urząd Pracy mógłby proponować, kursy, które będą dla nich atrakcyjne, które dałyby im potem zatrudnienie.*

Badani podkreślają także, że aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych nie jest prostą sprawą, ponieważ: *Wysokość zasiłków, wielorodność tych zasiłków oraz 500 plus, które nie wlicza się do dochodu sprawiają, że faktycznie ludziom nie opłaca się podejmować pracy w Lesznie, gdzie w zasadzie wszędzie obowiązuje najniższa krajowa. Więcej dostaną od nas, znają swoje prawa i wiedzą co im się należy. Mamy CIS, Spółdzielnie Socjalne, Prace Społecznie Użyteczne. Nic to nie daje. Oni czasami idą, bo my ich o to poprosimy. Potem okazuje się, że celowo i świadomie tak poprowadzą rozmowę o pracę, że trafiają na listę oczekujących, bo okazuje się, że nagle nie ma dla nich miejsca i nie ma zapotrzebowania. My się cały czas z tym borykamy.*

Jak już wspomniano wcześniej rozwiązywanie problemów mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz podnoszenie ich aktywności społecznej powinno odbywać się z udziałem organizacji pozarządowych oraz lokalnych liderów społecznych. Świadomość pracowników MOPR-u o liderach społecznych, którzy mogliby aktywnie działać z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, jest większa niż mieszkańców rewitalizowanego obszaru. Nadal jednak wskazywane są raczej typy ludzi niż konkretne nazwiska. Tylko jeden z badanych wskazał konkretne osoby – panią Hannę Hendrysiak, prezes Stowarzyszenia Echo oraz radną Grażynę Banasik. Dla respondentów lider społeczny powinien być przede wszystkim zaangażowany w temat rewitalizacji i pomocy innym, podkreślano jednak, że liderów takich nadal jest za mało.

W ostatniej części wywiadu poproszono respondentów o wskazanie działań, jakie powinno podejmować planowane do utworzenia na obszarze rewitalizacji Centrum Aktywizacji Społecznej, tak aby zwiększyć aktywność społeczną mieszkańców. Badani wymienili następujące aktywności/działania:

- Warsztaty aktywizacyjne.
- Mieszkania przejściowe.
- Wydarzenia/imprezy integrujące społeczność, zachęcające do aktywności społecznej i zawodowej oraz rozwoju.

str. 28

- Wizyty domowe lekarzy/opiekunów u osób chorych, niepełnosprawnych w podeszłym wieku.
- Transport społeczny do lekarzy, terapeutów dla osób chorych, niepełnosprawnych w podeszłym wieku.
- Kampania informacyjna wśród mieszkańców obszaru rewitalizacyjnego zachęcająca do brania udziału w działaniach Centrum Aktywizacji Społecznej.

1.3.3. Badanie IDI z mieszkańcami Noclegowni dla bezdomnych oraz ośrodka MONAR w Lesznie

W listopadzie 2017 roku przeprowadzono 20 indywidualnych wywiadów pogłębionych z mieszkańcami Noclegowni dla osób bezdomnych oraz ośrodka MONAR w Lesznie.

Poniżej przedstawiono jedynie kluczowe informacje dotyczące badanych osób oraz kolejnych etapów procedury badawczej. Natomiast szczegółowe wyniki badań znajdują się w dokumencie pt. „Plan pomocy osobom bezdomnym w myśl autorskiej koncepcji MiserArt”, stanowiącym załącznik nr 4 do niniejszego opracowania.

Najliczniejszą grupę tworzyły osoby w przedziale wiekowym 40-49 lat – było ich w sumie osiem. Kolejne pod względem liczebności grupy to osoby w wieku 30-39 lat oraz 60-69 lat – w każdej z tych grup znalazło się po czterech respondentów. Ponadto w badaniu wzięły udział dwie osoby w wieku 24 lat, jedna w wieku 54 lat oraz jedna w wieku 73 lat. Tym samym należy stwierdzić, że najstarszy respondent miał 73 lata a najmłodszy 24 lata.

Średni staż bezdomności badanych to od 3 do 7 lat. Kilka osób zadeklarowało, że jest to do 1,5 roku a tylko dwie, że powyżej 15 lat.

Wykształcenie większości respondentów, to wykształcenie średnie, siedmiu ma wykształcenie zawodowe a tylko dwóch wyższe.

Do instytucji, z których korzystają badani należą głównie instytucje takie jak: MOPS, noclegownia/schronisko i MONAR.

Podstawowym źródłem dochodu badanych jest głównie stały zasiłek i praca zarobkowa.

W przeprowadzonym badaniu w pierwszej kolejności poproszono respondentów o określenie swojego samopoczucia. Następnie uczestników badania zapytano o to jak wygląda ich codzienność. W kolejnym kroku starano się określić, czy badani doświadczyli i/lub doświadczenia jakiejś krzywdy.

Kolejna część badania dotyczyła poszukiwania przyczyn korzystania z pomocy społecznej lub pozostawiania w noclegowni. Badanych proszono również o określenie ich ulubionych zajęć, o zdefiniowanie sytuacji, które sprawiają im najwięcej problemów oraz o opisanie ich relacji społecznych.

W kolejny kroku próbowano ustalić, czy badani brali udział w kursach/szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe. Respondentów pytano także o ich opinie na temat instytucji, w której przebywają oraz o ich plany na przyszłość.

str. 29

1.4. Rekomendowane do podjęcia działania w sferze społecznej

Biorąc pod uwagę zaprezentowane powyżej wnioski płynące z przeprowadzonych badań ilościowych oraz jakościowych, przy podejmowaniu działań w sferze społecznej, należy w szczególności wziąć pod uwagę działania przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1. Rekomendowane do podjęcia działania w sferze społecznej wraz z propozycją podmiotów zaangażowanych w ich realizację

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA	Kto ma realizować działanie?
ZDROWIE I OPIEKA ZDROWOTNA	
1. Realizacja działań mających na celu zwiększenie aktywności fizycznej osób w wieku 55 lat i więcej, co powinno przełożyć się na poprawę kondycji i zdrowia tych osób.	UML, MOPR, Publiczne placówki kulturalno-oświatowe, NGO, Osoba w wieku 55+ związana z leszczyńskim sportem – autorytet sportowy, Wydział Kultury i Sportu, Wydział Spraw Obywatelskich
2. Prowadzenie działań edukacyjnych z obszaru profilaktyki zdrowego trybu życia dla osób z różnych grup wiekowych.	UML, Nauczyciele – 1 osoba prowadząca cykl wykładów, Wydział Spraw Obywatelskich
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I STAROŚĆ	
1. Prowadzenie zajęć integracyjnych dla osób pełnosprawnych i niepełnosprawnych fizycznie czy umysłowo.	MOPR, OREW, Szkoły, NGO
2. Realizacja konkursów mających na celu wygenerowanie pomysłów podnoszących poziom przystosowania miasta Leszna do potrzeb osób niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo.	UML, Szkoły, NGO
3. Prowadzenie zajęć integracyjnych dla różnych grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym.	UTW, NGO, „Alternatywa”, CAT
4. Prowadzenie zajęć edukacyjnych i animacyjnych dla osób w wieku poprodukcyjnym	UML, UTW, NGO
5. Realizację cyklicznych „otwartych drzwi” w punkcie całodobowej opieki dla seniorów, mających na celu zapoznanie osób starszych, ich rodzin bądź opiekunów z ofertą instytucji oraz warunkami korzystania z tej oferty.	MOPR, Klub Seniora
UBÓSTWO	
1. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych umożliwiających poszerzenie oraz zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych przez osoby ubogie w celu zwiększenia ich aktywności zawodowej.	UML, PUP, MOPR, CIS
2. Przygotowanie programu spłaty zaległości w opłaceniu czynszu poprzez pracę dla osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych i socjalnych.	UML, MZBK
3. Wsparcie w procesie zakładania i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej.	UML, PISOP
4. Prowadzenie działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich	UML, PUP, Klub Rodzica, NGO, MOPR, Streetworkerzy
PRZEMOC I PRZESTĘPCZOŚĆ	
1. Prowadzenie działań edukacyjnych na temat przejawów przemocy psychicznej i fizycznej, w tym w szczególności przemocy rodzinnej i możliwości wsparcia dla osób doświadczających tego typu przemocy	UML, MOPR, Policja, OIK, NGO
2. Prowadzenie działań edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży na temat negatywnego wpływu spożywania alkoholu, narkotyków, dopalaczy i innych środków odurzających.	MOPR, MKRPA, NGO, MONAR, MCP „Alternatywa”, Szkoły, Streetworkerzy
3. Prowadzenie działań edukacyjnych i resocjalizacyjnych dla osób nieletnich, które weszły w konflikt z prawem.	MOPR, MCP „Alternatywa”, Szkoły, Kluby sportowe, NGO
RYNEK PRACY	
1. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych umożliwiających	PUP, CIS, LCB, Szkoły

str. 30

poszerzenie oraz zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych przez osoby bezrobotne w celu zwiększenia ich aktywności zawodowej.	
2. Organizowanie kursów i szkoleń umożliwiających przekwalifikowanie się osób bezrobotnych.	PUP, MOPR, LCB
3. Prowadzenie działań zwiększających dostępność informacji o możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.	PUP, MOPR, Pracodawcy, PISOP
4. Opracowanie i wdrożenie programu robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych.	UML, PUP, MOPR, Spółdzielnie socjalne
5. Wsparcie w procesie zakładania i prowadzenia przedsiębiorstw (w tym podmiotów ekonomii społecznej) przez osoby bezrobotne.	UML, PUP, PISOP, NGO, LCB
BEZDOMNOŚĆ	
1. Podjęcie działań mających na celu organizację schronienia, miejsca z możliwością umycia się i przebrania a także wyżywienia dla osób bezdomnych.	UML, MOPR, Schronisko-noclegownia, NGO
2. Podjęcie działań na rzecz osób bezdomnych mających na celu pomoc w zakresie uzyskania prawa do lokali mieszkalnych	UML – MZBK, Biuro Gospodarki Komunalnej
3. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych umożliwiających poszerzenie oraz zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych przez osoby bezdomne w celu zwiększenia ich aktywności zawodowej.	PUP, UML, CIK, OHP, MOPR, MOK, Schronisko
4. Realizacja działań w zakresie poszukiwania zatrudnienia dla osób bezdomnych.	MOPR, PUP, CIS, Schronisko
5. Realizacja działań mających na celu włączenie osób bezdomnych w życie lokalnej społeczności (np. poprzez działania kulturalne, animacyjne, edukacyjne, pracę ze streetworkerami).	UML, PUP, MOPR, Schronisko, NGO, MOK
MNIEJSZOŚĆ ROMSKA	
1. Podjęcia działań wspierających asymilację mniejszości romskiej ze społecznością lokalną.	MOPR, Szkoły
2. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych umożliwiających poszerzenie oraz zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych przez Romów w celu zwiększenia ich aktywności zawodowej	MOPR, PUP, CIS, LCB, Szkoły
3. Prowadzenie działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin romskich	UML, Klub Rodzica, NGO, MOPR, Szkoły, Streetworkerzy
4. Stworzenie Klubu Kultury Romskiej	UML, Teatr
JAKOŚĆ ŻYCIA NA OBSZARZE REWITALIZACJI	
1. Stworzenie dla młodzieży atrakcyjnych warunków bezpiecznego spędzania czasu wolnego.	UML, MOPR, Klub Rodzica, Szkoły, NGO, MOK, MCP „Alternatywa”
2. Propagowania wiedzy na temat skutków uzależnień, w szczególności wśród młodzieży.	MOPR, MKRPA, Szkoły, MONAR, NGO, MCP „Alternatywa”, Biuro ds. Uzależnień, Streetworkerzy
3. Prowadzenie działań wspierających proces wychowawczy dzieci w rodzinach bezradnych wychowawczo.	MOPR, Szkoły, Kościół, ZHP, ZHR, Poradnia „KROKUS”
4. Zwiększenie dostępu do instytucji pomocy, poradni, terapeutów, pomocy psychologicznej dla osób potrzebujących wsparcia	MOPR, UML, NGO
5. Realizacja działań propagujących postawę wolontariacką.	UML, NGO, Kościół, CAT
6. Organizowanie pomocy wolontariuszy, zwłaszcza dla osób starszych i niepełnosprawnych	Klub Seniora, NGO, Szkoły we współpracy z MOPR, CAT
AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	
1. Wsparcie działań związanych z uruchamianiem organizacji pozarządowych	UML, AOL, Pełnomocnik Prezydenta – Anna Szymańska, Pełnomocnik ds. NGO
2. Wsparcie organizacyjne, lokalowe, finansowe funkcjonujących organizacji pozarządowych.	UML, AOL
3. Wyłanianie liderów oraz prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych dla lokalnych liderów społecznych i organizacji pozarządowych z zakresu zarządzania, marketingu, pozyskiwania środków i współpracy z innymi podmiotami	UML, PUP, PISOP, AOL, LCB
4. Uruchomienie Centrum Aktywizacji Społecznej	UML, PISOP, MOPR

2. Organizacje działające w obszarze aktywności społecznej

Przedstawione w tabeli 1 rekomendowane do podjęcia działania w sferze społecznej zostały poddane pod dyskusję w trakcie cyklu spotkań (3.10; 30.10, 6.11), które odbyły się na obszarze rewitalizacji z udziałem przedstawicieli różnych instytucji i organizacji, m.in.: dyrektor i pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lesznie, kierownik Schroniska dla Osób Bezdomnych, naczelnicy i pracownicy wydziałów Urzędu Miasta Leszna, przedstawiciele jednostek organizacyjnych urzędu – w tym m.in. Miejski Zakład Budynków Komunalnych, przedstawiciele organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej.

W trakcie spotkań analizowano m.in. to, jakie podmioty mogą zaangażować się w realizację konkretnych działań w sferze społecznej. Efekty tych analiz przedstawiono w ostatniej kolumnie tabeli 1. Jak widać uczestnicy spotkań wskazywali często na tak klasyczne podmioty sektora publicznego jak: Urząd Miasta Leszna (UML) i jego konkretne wydziały, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (MOPR), szkoły czy placówki kulturalno-oświatowe. Pojawiały się również pod ogólnym hasłem organizacje pozarządowe – NGO. Uczestnicy spotkań potrafili także wskazać bardzo konkretnie organizacje, działające w sferze społecznej, takie jak:

- Fundacja Centrum Aktywności Twórczej (CAT)
- Młodzieżowe Centrum Profilaktyki „Alternatywa”
- Stowarzyszenie Centrum PISOP
- Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Lesznie „Monar”
- Centrum Integracji Społecznej (CIS)
- Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy im. „Piotrusia Pana” (OREW)
- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku (UTW)
- Poradnia Krokus
- Leszczyńskie Centrum Biznesu
- Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych w Lesznie (MBWA)
- Stowarzyszenie „Wygraj Siebie”

Analizując zapisy Programu Rewitalizacji w części dotyczącej pogłębionej analizy oraz potencjałów obszaru rewitalizacji⁵ możemy znaleźć informacje, że w Lesznie jest zarejestrowanych około 269 organizacji pozarządowych, w tym 38 ma status Organizacji Pożytku Publicznego. W internetowej bazie NGO prowadzonej przez Urząd Miasta Leszna, do której wpis jest dobrowolny, na koniec 2016 roku było 198 podmiotów. Działalność organizacji rozproszona jest na terenie całego miasta. Z punktu widzenia celów rewitalizacji ważne jest skupienie się na wzmocnieniu ich aktywności skierowanej do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Warto w tym miejscu podkreślić, że przeprowadzone dotąd działania rewitalizacyjne i aktywizacyjne spotkały się z dobrym odbiorem

---

⁵ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Leszna na lata 2017-2027

mieszkańców. Zarówno Rynki Śniadaniowe, Kino ze smakiem i konkursy związane z programem rewitalizacji, Budżet Obywatelski, Inicjatywa Lokalna, inicjatywa Aktywne Obywatelskie Leszno itp. wskazują na rosnącą gotowość do społecznej samoorganizacji. Ważne jest zatem aby wykorzystać zdobyte dotychczas doświadczenia w zakresie aktywizacji społecznej mieszkańców i w jeszcze większym stopniu skoncentrować działania aktywizujące na obszarze rewitalizacji.

Organizacje pozarządowe funkcjonujące w Lesznie mają też swoje problemy związane m.in. z niedostateczną ilością środków finansowych potrzebnych na realizację planowanych przedsięwzięć, rozproszenie, brak platformy do współpracy i wymiany doświadczeń czy brak przestrzeni dla NGO, która wzmacniałaby potencjał aktywności obywatelskiej. Jak już wcześniej wspomniano w Lesznie działa ponad 250 organizacji III sektora, jednak miasto nie dysponuje większym budynkiem, odpowiadającym na potrzeby organizacji pozarządowych. Szczególnie młode, dopiero rozwijające się NGO, których nie stać na wynajęcie biura fundacji lub stowarzyszenia zyskałyby na powstaniu takiego miejsca.

Warto w tym miejscu podkreślić także, że propozycje działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji powinny z jednej strony nawiązywać do zdiagnozowanych problemów, a z drugiej korelować z zakresem działań podejmowanych w obszarze aktywności społecznej przez organizacje aktywne w tym obszarze.

Poniżej przedstawiono charakterystykę kilku organizacji funkcjonujących w Lesznie, których profil działalności wpisuje się problematykę rozwiązywania problemów społecznych i pobudzania aktywności społecznej. Wydaje się, że wykorzystanie doświadczeń tych organizacji dla celów podnoszenia aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, powinno być jednym z priorytetów prowadzonych działań rewitalizacyjnych.

Tabela 2. Przykładowe organizacje działające w obszarze aktywności społecznej w Lesznie

Organizacja	Charakterystyka
<p>Fundacja Centrum Aktywności Twórczej</p>	<p>Fundacja Centrum Aktywności Twórczej powstała pod koniec 2008 roku z inicjatyw trzech młodych osób, wierzących w potencjał młodzięzy i możliwość aktywizacji lokalnej społeczności.</p> <p>Fundacja swoje działania koncentruje głównie wokół wspierania rozwoju dzieci i młodzięzy, wyrównywania szans edukacyjnych oraz upowszechniania kultury. Podejmowane inicjatywy mają na celu wykreowanie społeczeństwa angażującego się w sprawy społeczności lokalnej. Fundacja promuje ideę wolontariatu oraz wspiera różne formy aktywności społecznej. Swoje cele realizuje poprzez organizację warsztatów, szkoleń, konferencji, happeningów, koncertów i festiwali.</p> <p>Fundacja realizuje następujące projekty o charakterze lokalnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Pociąg do kultury – półkolonie”. W ramach projektu dzieci i młodzięzy uczestniczą w zajęciach o charakterze edukacyjnym i poznawczym. W czasie warsztatów w formie półkolonii dzieci i młodzięzy poznają wolontariuszy z różnych krajów, różnych kultur, mówiących różnymi językami. Jest to dla uczestników okazja do łamania stereotypów, poszerzania horyzontów oraz nauki tolerancji. • „Leszczyńskie Centrum Wolontariatu” – stanowi bazę organizacji społecznych oraz wolontariuszy; • „Kafejka językowa” – zajęcia językowe prowadzone przez obcokrajowców. • „Cyfrowi rewolucjoniści” – w ramach projektu we wsi Lasocice realizowany jest m.in. cykl zajęć poświęcony technologii druku 3D, • Gra miejska „GeoCaching”. <p>Ponadto fundacja realizuje szereg różnego rodzaju warsztatów i kursów tematycznych, np.: warsztaty modelowania balonów, warsztaty robienia mydełek, warsztaty twórcze, podstawowy kurs animacji pracy z dziećmi i młodzięzą.</p> <p>Obszar działalności fundacji dotyczy również projektów zagranicznych, w ramach których można wymienić m.in.: wymiany i szkolenia międzynarodowe, staże, projekty globalne (np. „Charger”), projekty sieciowe - networking (np. „Lemon”), wolontariat europejski EVS</p>
<p>Stowarzyszenie Centrum PISOP</p>	<p>Stowarzyszenie Centrum PISOP powstało w 2002 roku w celu wspierania inicjatyw obywatelskich o charakterze lokalnym oraz regionalnym. Stowarzyszenie prowadzi działania na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego a swoją aktywność koncentruje wokół: wzmocnienia aktywności obywatelskiej, rozwijania przedsiębiorczości społecznej oraz wspierania współpracy.</p> <p>Wsparcie oferowane przez PISOP ma charakter wielopoziomowy: od udzielania podstawowych informacji dotyczących działalności społecznej, możliwości zdobywania funduszy, poprzez szkolenia i doradztwo w tworzenia, realizowania i rozliczania projektów, aż po ofertę specjalistyczną (świadczenie usług m.in. w takich obszarach jak: prawo, audyt, księgowość, promocja). Stowarzyszenie swoje działania kieruje przede wszystkim do organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej oraz liderów społecznych. Współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcami.</p>

	<p>Stowarzyszenie w obszarze wzmocnienia aktywności społecznej może pochwalić się współpracą z około 400 NGO, wspieraniem kilkudziesięciu liderów, udzielaniem wsparcia w tworzeniu i realizacji około 1000 projektów, udzieleniem mikrodotacji (do 5000 zł) około 350 projektodawcom, realizacją kilkudziesięciu inicjatyw lokalnych z udziałem społeczności lokalnej.</p> <p>Z kolei w obszarze rozwoju przedsiębiorczości społecznej do sukcesów Stowarzyszenia należy zaliczyć: powstanie kilkudziesięciu organizacji i spółdzielni socjalnych, kilkunastu partnerstw lokalnych, udzielenie 6 dotacji inwestycyjnych dla przedsiębiorstw społecznych, organizację pięciu Tragów Ekonomii Społecznej promujących ekonomię społeczną, stworzenie innowacyjnego Modelu zarządzania BINGO wraz z narzędziem on-line i wdrożenie go w 35 NGO, stworzeniem we współpracy z Miastem Konin modelu zlecania zadań publicznych w zakresie przedsiębiorczości.</p> <p>W ciągu swojej dotychczasowej działalności PISOP zrealizował 75 projektów na kwotę 12 mln zł.</p>
<p>Młodzieżowe Centrum Profilaktyki „Alternatywa”</p>	<p>Młodzieżowe Centrum Profilaktyki "Alternatywa" jest placówką opiekuńczo-wychowawczą o charakterze środowiskowej świetlicy socjoterapeutycznej. Prowadzi zajęcia edukacyjne, profilaktyczne i terapeutyczne dla młodzieży, spotkania dla rodziców i szkolenia oraz spotkania dla pedagogów i nauczycieli. W centrum działa m.in. sekcja pomocy innym, grupa wspinaczkowa, koło filmowe. Młodzież może wziąć udział w organizowanych zajęciach capoeira, survivalu, nauki gry na bębnach. Centrum organizuje także bezpłatne warsztaty dla młodzieży, np. fotograficzne.</p>
<p>Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Lesznie „Monar”</p>	<p>Leszczyński ☒Monar powstał w 1984 roku. Poradnia realizuje działania zmierzające przede wszystkim do przeciwdziałania narkomanii oraz upowszechniania w społeczeństwie wiedzy na temat negatywnych skutków prawnych, społecznych i zdrowotnych używania narkotyków. Placówka prowadzi terapie dla osób eksperymentujących z narkotykami; leczenie osób uzależnionych a także podejmuje działania na rzecz osób nieprzystosowanych społecznie (młodociani przestępcy, bezdomni, niezaradni życiowo).</p> <p>Przy poradni działa Centrum Interwencji Kryzysowej, posiadające cztery miejsca noclegowe. Celem działania CIK jest stworzenie warunków chronionych dla osób uzależnionych lub eksperymentujących z narkotykami, utrzymujących abstynencje bądź ☒nieutrzymujących abstynencji, które znalazły się w sytuacji kryzysowej emocjonalnej, socjalnej, materialnej.</p>
<p>Leszczyńskie Centrum Biznesu</p>	<p>Leszczyńskie Centrum Biznesu jest spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, której jedynym udziałowcem jest Miasto Leszno. Decyzja o powstaniu Centrum zapadła pod koniec 2009 roku i miała na celu kontynuację działań wspierających rozwój przedsiębiorczości w Lesznie.</p> <p>Misją Leszczyńskie Centrum Biznesu jest stymulowanie rozwoju społecznego i gospodarczego miasta Leszna i subregionu leszczyńskiego poprzez zajęcie pozycji wiodącego centrum wspierającego przedsiębiorczość oraz konkurencyjność i innowacyjność istniejących przedsiębiorstw.</p> <p>Głównym celem działalności Centrum jest świadczenie usług w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz wzrostu konkurencyjności i innowacyjności istniejących przedsiębiorstw. Przedmiotem działania Centrum jest działalność doradcza, promocyjna, edukacyjna i wydawnicza na rzecz samorządu terytorialnego, a także inna działalność ważna dla rozwoju miasta.</p> <p>Centrum prowadzi Inkubator Przedsiębiorczości, dysponuje nowoczesną infrastrukturą dla biznesu oraz świadczy usługi dla obecnych i przyszłych przedsiębiorców.</p>

	<p>W ofercie Centrum znajdziemy m.in.: wsparcie w pisaniu wniosków o dofinansowanie ze środków UE; przygotowanie studium wykonalności dla projektów; rozliczanie projektów dofinansowanych ze środków UE; wykonanie audytu własności intelektualnej; pomoc w ochronie własności intelektualnej; pomoc w prowadzeniu rekrutacji i rozwoju pracowników oraz wsparcie w takich obszarach jak: prawo i podatki, marketing.</p> <p>Ponadto Centrum prowadzi szereg działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczych postaw wśród dzieci i młodzieży. Do takich przykładowych działań należą następujące przedsięwzięcia: „Leszczyński Piknik Naukowy”; „Szkola Programowania”; „Pomysł na biznesplan”. W ramach tych przedsięwzięć dzieci i młodzież rozwijają umiejętności samodzielnego myślenia, pracy grupowej i umiejętności komunikacyjne. Wyształcają w sobie postawy otwartości, kreatywności i przedsiębiorczości.</p>
<p>Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne KROKUS</p>	<p>Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne KROKUS od 2005 r. prowadzi Specjalistyczną Poradnię Rodzinną „Na Pomoc Rodzinie”.</p> <p>Głównym celem poradni jest wielozakresowa pomoc rodzinie umożliwiająca przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie jest ona w stanie sama pokonać .</p> <p>Poradnia posiada bogatą ofertą usług psychologicznych, pedagogicznych, prawnych i terapeutycznych, a oferowane usługi są bezpłatne</p> <p>Poradnia kieruje swoje usługi do osób dorosłych, dzieci i młodzieży.</p> <p>Osoby dorosłe, do których kierowana jest pomoc, to przede wszystkim osoby: przeżywające kryzys małżeński; mające problemy wychowawcze ze swoimi dziećmi, doświadczające przemocy lub będące jej świadkami we własnej rodzinie, mające trudności z kontrolowaniem złości bądź będące sprawcami przemocy domowej i chcące skorzystać z programu edukacyjno-korekcyjnego i pomocy psychologicznej/terapeutycznej; czujące się niepewnie w roli rodzicielskiej; chcące poszerzyć swoją wiedzę na temat rozwoju i wychowania własnego dziecka.</p> <p>Z kole dzieci i młodzież, do których kierowana jest pomoc, to przede wszystkim osoby: załknione, nieśmiałe lub mające problemy ze swoimi emocjami, nie potrafiące wyrażać swoich uczuć, potrzeb i oczekiwań; mające trudności w kontaktach z rówieśnikami; przeżywające trudności w relacjach z rodzicami, doznające lub będące świadkami przemocy</p> <p>Poradnia oferuje: porady i pomoc pedagogiczną, psychologiczną i prawną; konsultacje; terapię partnerską i rodzinną (krótkoterminową i długoterminową); psychoterapię indywidualną (krótkoterminową i długoterminową); mediacje w sytuacjach konfliktowych.</p> <p>Ponadto w ramach działań poradni można liczyć na: grupę wsparcia dla rodziców mających problemy wychowawcze z własnymi dziećmi; warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców dzieci nadpobudliwych, impulsywnych z zaburzeniami koncentracji uwagi, z ADHD; zajęcia grupowe dla dzieci z ADHD, lękliwych, z zaburzeniami emocji; grupy korekcyjno-edukacyjne dla osób mających problemy z kontrolowaniem złości; dla sprawców przemocy domowej.</p> <p>Przykładowy projekt: „Szkola dla rodziców - warsztaty umiejętności wychowawczych”. Projekt zakłada realizację dla rodzica/rodziców warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze. Tematyka warsztatów dotyczy m.in. uczuć, kar, konsekwencji, umiejętnego stawiania granic, zachęcania do współpracy, samodzielności, rozwiązywania problemów i konfliktów, pochwał i zachęt.</p>

<p>Centrum Integracji Społecznej</p>	<p>Centrum Integracji Społecznej (CIS) w Lesznie powstało w 2015 roku. Jest to wyodrębniona organizacyjnie i finansowo jednostka Fundacji "ODZEW". Uczestnikami Centrum są osoby podlegające wykluczeniu społecznemu, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych, co uniemożliwia i ogranicza ich uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.</p> <p>Głównym celem Centrum Integracji Społecznej jest aktywizacja osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo. Swoją ofertę CIS kieruje m.in. do osób niepełnosprawnych, uzależnionych od alkoholu i narkotyków, bezdomnych, opuszczających zakłady karne, ofiar przemocy w rodzinie. Działania prowadzone przez Centrum mają na celu reintegrację społeczną i zawodową tych osób.</p> <p>Od połowy stycznia 2016 roku zrealizowano pięć warsztatów tematycznych dla osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo: remontowo-budowlany, ogrodniczo-porządkowy, usług administracyjny dla NGO, firm i mieszkańców wraz z małą poligrafią; nad osobą zależną, rękodzieła.</p>
<p>Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy im. „Piotrusia Pana”</p>	<p>Ośrodek Rehabilitacyjno–Edukacyjno–Wychowawczy im. „Piotrusia Pana” rozpoczął swoją działalność w 1993 roku dzięki inicjatywie rodziców zrzeszonych w terenowym Kole Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Lesznie.</p> <p>OREW jest niepubliczną, specjalistyczną, wielofunkcyjną placówką oświatową, której głównym celem jest wyrównywanie szans osób z upośledzeniem umysłowym, tworzenie warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka, prowadzenie ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym oraz wspieranie ich rodzin.</p> <p>Ośrodek znajduje się w centrum miasta. Pełnimy swoje funkcje przez 11 miesięcy w roku w godzinach od 6.30 do 15.30 z pominięciem miesiąca lipca. Uczniowie z terenu Leszna dowożeni są do ośrodka busem Miejskiego Zakładu Komunikacji. Ponadto ośrodek korzysta z usług firmy transportowej oraz własnego busa i autobusu do przewozu podopiecznych z całego powiatu leszczyńskiego. Pobyt w ośrodku oraz transport uczniów jest nieodpłatny. Dwa razy dziennie firma cateringowa zapewnia posiłki - śniadanie i obiad.</p> <p>W Ośrodku pracuje pielęgniarka, która dobiera materiały, środki, przybory oraz posiada sprzęt do wykonywania zabiegów higienicznych i medycznych. Wspólnie z pracownikami właściwie reaguje w sytuacjach trudnych np. ataki padaczki. Prowadzi również dokumentację medyczną. Ścisłe współpracuje z rodzicami i opiekunami wychowanków.</p> <p>Do placówki przyjmowane są dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, umiarkowanym i znacznym ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, w wieku od 2 do 25 lat. Sale terapeutyczne są dostosowane do obowiązujących standardów i potrzeb uczniów/wychowanków. Pomieszczenia są jasne, przestronne, doskonale wyposażone w sprzęt dydaktyczny, rehabilitacyjny i specjalistyczny dostosowany do indywidualnych potrzeb oraz możliwości dziecka. Na każdej sali znajduje się od 2 do 4 wychowanków, nad którymi czuwają i zapewniają domową atmosferę: nauczyciel a także asystent nauczyciela lub pomoc nauczyciela.</p> <p>W ośrodku funkcjonują zespoły rewalidacyjno-wychowawcze oraz oddziały edukacyjno-terapeutyczne, których podopieczni realizują obowiązek szkolny na poziomie nauczania specjalnego.</p> <p>W oddziałach edukacyjno–terapeutycznych realizuje się program z zakresu szkoły podstawowej i gimnazjum dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Ponadto w ośrodku funkcjonuje oddział przedszkolny pełniący funkcję opiekunczą,</p>

str. 37

Unia Europejska
Fundusz Spójności

	<p>wychowawczą, ale również kształcącą. Uczniowie przyjęci do grup edukacyjno-terapeutycznych realizują opracowane przez nauczyciela oligofrenopedagoga i specjalistów indywidualne programy edukacyjno- terapeutyczne.</p> <p>A kolei zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze - to zajęcia prowadzone przez oligofrenopedagogów, rozwijające i doskonalące samodzielność, zainteresowanie nowymi rzeczami, orientację w schemacie ciała, przestrzeni, usprawnianie rąk, nawiązywanie kontaktów.</p>
<p>Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku</p>	<p>Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku powstało w 1998 roku.</p> <p>Celem Stowarzyszenia jest: (a) działalność edukacyjna i szkoleniowa w szczególności w zakresie medycyny i profilaktyki zdrowia, nauk humanistycznych, kultury i sztuki, nauk społecznych, ekonomicznych i prawnych, nauk technicznych a także nauk o ziemi i wszechświecie oraz nauki języków obcych, (b) propagowanie i popieranie różnorodnych form aktywności intelektualnej, psychicznej i fizycznej adekwatnie do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań osób starszych, (c) wspieranie rozwoju edukacji i kultury, ochrona dóbr kultury i tradycji, (d) aktywizacja społeczna osób starszych, (e) organizowanie działań na rzecz środowiska osób starszych, (f) organizowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych, chorych, (g) ochrona i promocja zdrowia, w tym propagowanie aktywnego wypoczynku, zdrowego stylu życia oraz wiedzy o zdrowiu, (h) upowszechnianie i działanie w zakresie kultury fizycznej i sportu, (i) profilaktyka chorób w tym chorób cywilizacyjnych, (j) promowanie aktywnego spędzania wolnego czasu, (k) profilaktyka uzależnień i patologii społecznych, (l) propagowanie, kultywowanie, upowszechnianie i organizowanie turystyki i krajoznawstwa, (m) organizowanie wypoczynku osób starszych, (n) działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, (o) upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, (p) działalność na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, (q) działalność na rzecz upowszechniania i organizowania współpracy międzypokoleniowej, (r) promocja i organizacja wolontariatu, (s) działalność na rzecz ekologii i ochrony środowiska naturalnego, (t) działalność charytatywna, (u) działalność w zakresie pomocy społecznej na rzecz środowiska.</p> <p>Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez: (a) organizację wykładów, seminariów, szkoleń, warsztatów, lektoratów języków obcych, odczytów, debat, konferencji, spotkań, prelekcji, konkursów, wystaw, koncertów, festiwali, wyjazdów edukacyjnych, imprez i zajęć rekreacyjno-sportowych oraz innych zajęć aktywizujących; (b) prowadzenie praktycznych zajęć z zakresu kultury fizycznej, sportu i rekreacji, (c) organizowanie krajowych i zagranicznych wyjazdów turystycznych i krajoznawczych, (d) organizowanie krajowych i międzynarodowych plenerów, spotkań integracyjnych oraz wymian osób dorosłych i seniorów, (e) prowadzenie działalności wydawniczej (wydawanie broszur, folderów, biuletynów, ulotek, książek itp.), (f) prowadzenie działalności doradczej w tym zwłaszcza w zakresie spraw obywatelskich, prawnych i medycznych, (g) organizowanie badań profilaktycznych, (h) tworzenie grup samopomocowych, (i) prowadzenie działalności promocyjnej i informacyjnej, (j) wspieranie finansowe, materialne i logistyczne osób starszych będących w potrzebie, (k) organizację zbiórek publicznych i imprez charytatywnych oraz pozyskiwanie środków pieniężnych z dotacji, subwencji, nagród, składek członkowskich, osób fizycznych i innych źródeł, (l) organizację imprez okolicznościowych włączających Stowarzyszenie w aktualne problemy społeczne oraz życie społeczności lokalnych, (m) występowanie z wnioskami i opiniami do właściwych władz, urzędów, instytucji, organizacji i fundacji w sprawach dotyczących osób starszych, (n) współpracę z instytucjami państwowymi i samorządowymi, z uczelniami wyższymi w kraju i za granicą, instytucjami badawczymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie zgodnym z celami Stowarzyszenia.</p>

<p>Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych w Lesznie</p>	<p>Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych w Lesznie powstało w 1976 r. Obecnie galeria MBWA mieści się przy ul. Leszczyńskich 5, a pomieszczenia biurowe w budynku Centrum Kultury i Sztuki przy ul. Narutowicza 69. W maju 2001 r. rozpoczęła działalność galeria w Ratuszu. Jest to miejsce spotkań artystycznych i wystaw, rocznie prezentujące od 4 do 6 ekspozycji. Po gruntownym remoncie w 2004 r. galeria MBWA ma około 100 m² powierzchni wystawowej i interesujący wystrój. Jest to miejsce które na trwałe wrosło w pejzaż Leszna.</p> <p>MBWA prowadzi działalność edukacyjno-oświatową skierowaną przede wszystkim do dzieci, młodzieży i studentów. Współpracując ze szkołami proponuje pomoc nauczycielom w realizacji programu nauczania zapewniając bezpośredni kontakt z dziełami sztuki współczesnej i ich twórcami, poznawanie procesu tworzenia oraz udział uczniów w różnych formach wypowiedzi artystycznej (wykłady, spotkania z artystami, historykami i krytykami sztuki, lekcje twórczości w galerii, warsztaty plastyczne dla dzieci i młodzieży, zajęcia z rysunki i malarstwa, pokazy filmowe, koncerty, promocje książek, działania teatralne).</p> <p>Galeria MBWA nie preferuje określonego rodzaju sztuki, nie ogranicza się do określonej puli artystów. Zaprasza twórców reprezentujących różne opcje, nurty i środowiska. Współpracuje także w zakresie wymiany wystaw z miastami partnerskimi. Stara się, aby oferta wystawiennicza była na tyle ciekawa, by zainteresować jak najszersze grono odbiorców. Organizuje wystawy indywidualne znanych twórców z dużym dorobkiem artystycznym oraz wystawy promujące młodych, dobrze zapowiadających się artystów. W programie galerii są również - PREZENTACJE - wystawa leszczyńskiego środowiska plastycznego, która odbywa się od 1979 r. obecnie w formie biennale.</p> <p>Galeria stała się jedyną instytucją integrującą leszczyńskie środowisko plastyczne. Poprzez różnorodne inicjatywy plenery, kiermasze, prezentacje, galeria skupia wokół siebie wiele interesujących postaci.</p> <p>W 2013 r. MBWA podjęło współpracę z Leszczyńskim Centrum Biznesu tworząc Galerię Inkubator. Powstała w ten sposób nowa przestrzeń do promocji sztuki współczesnej w Lesznie.</p>
<p>Stowarzyszenie „Wygraj Siebie”</p>	<p>Stowarzyszenie powstało w 2012 r. z inicjatywy 24 osób o różnych zainteresowaniach zawodach i pasjach.</p> <p>Swoje działania kieruje przede wszystkim do osób starszych i chorych oraz ich rodzin. Swoje cele stowarzyszenie realizuje poprzez: (a) promowanie zdrowia; (b) inicjowanie i prowadzenie różnorodnych form pomocy chorym i ich rodzinom; (c) grupy samopomocowe, oraz grupy wsparcia; (d) organizowanie warsztatów psychologiczno-onkologicznych; (e) działania na rzecz aktywizacji i integracji osób chorych i niepełnosprawnych; (f) kształtowanie świadomości społecznej na temat chorób onkologicznych i ochrony zdrowia psychicznego; (g) działania mające na celu przygotowanie do starości; (h) poszukiwanie i promowanie nowoczesnych form w profilaktyce chorób wieku podeszłego; (i) wspieranie osób starszych we wszystkich fazach tej części życia; (j) aktywizowanie społeczności do pomocy ludziom chorym, niepełnosprawnym i seniorom oraz wspieranie pozytywnych postaw w tym zakresie.</p> <p>Jak widać pole działania stowarzyszenia jest bardzo szerokie, jednak przede wszystkim stara się ono wspierać osoby, które z różnych przyczyn, do których należą między innymi choroba, kalectwo, starość a czasem po prostu zagubienie, nie radzą sobie z życiem.</p>

Fundacja StrefaPL	<p>Fundacja StrefaPL powstała w 2013 r. Jej misją jest prowadzenie działań na rzecz rodzin, społeczności lokalnych i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Fundacja realizuje następujące cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pomaga na rynku pracy, reintegruje społecznie i zawodowo osoby zagrożone wykluczeniem, promuje aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy. • Wspiera rodziny, wyrównuje szanse, ułatwia dostęp do kultury i edukacji, upowszechnia prawa dziecka, system pieczy zastępczej oraz ideę mediacji rodzinnej i społecznej. • Przeciwdziała patologiom, prowadzi profilaktykę oraz programy terapeutyczne w zakresie szkodliwych używek (alkohol, narkotyki, niebezpieczne leki). • Upowszechnia dobre wzorce, promuje ochronę zdrowia, zapobiega wkluczeniom społecznym, inicjuje i wspiera nowatorskie rozwiązania w różnorodnych dziedzinach życia społecznego, upowszechnia ochronę wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji. <p>Obecnie (tj. stan w listopadzie 2017 r.) fundacja skupia się na prowadzeniu Centrum profilaktyki – AKADEMIA ZDROWIA gdzie wsparcie uzyskują osoby uzależnione od narkotyków, używek, hazardu itp. Ponadto fundacja realizuje działania na rzecz seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem; organizuje szkolenia, pokazy oraz działania profilaktyczne w szkołach.</p>
Spółdzielnia Socjalna „Pod Skrzydłami”	<p>Spółdzielnia socjalna Pod Skrzydłami ma na celu pomagać rodzinom oraz osobom samotnym w trudnych sytuacjach życiowych. Spółdzielnia podejmuje działania w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej, by zapewnić potrzebującym godne warunki życia. W ramach prowadzonej działalności spółdzielnia pomaga osobom cierpiącym z powodu ubóstwa, bezrobocia, a także bezdomnym. Ponadto sprawuje opiekę nad obłożnie chorymi i osobami wymagającymi rehabilitacji oraz seniorami w domu podopiecznego. Prowadzi także wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego i medycznego, m.in. łóżek, wózków inwalidzkich, koncentratorów tlenu czy kul ortopedycznych. Kolejną pozycją w ofercie spółdzielni jest opieka nad dziećmi. Współpracujący ze spółdzielnią pedagog pomaga dzieciom w odrabianiu lekcji oraz przeprowadza ciekawe zajęcia dla najmłodszych.</p> <p>W spółdzielni pracę znalazły osoby długotrwale poszukujące pracy, jak i z różnych powodów wykluczone społecznie. Osoby, które wcześniej same potrzebowały pomocy, teraz udzielają jej potrzebującym.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://fundacja-cat.pl/>; <http://pisop.org.pl/>; <http://lcb.leszno.pl/>; <http://www.leszno.monar.org/index.html>; <http://poradniakrokus.leszno.pl/>; https://www.leszno.pl/Powstalo_Centrum_Integracji_Spoecznej_007.html; <http://cisleszno.blogspot.com/>; [http://www.psoni-leszno.pl/index.php?op=str,2,40,0&j=](http://www.psoni-leszno.pl/index.php?op=str,2,40,0&j=;); <https://www.utw.leszno.pl/index.php/artykuly/dokumenty>; <http://www.mbwa.leszno.pl/historia.html>; <http://www.wygrajsiebie.org/cat,1>; www.FundacjastrefaPL.pl

Opisane powyżej wybrane organizacje działające w sferze społecznej niewątpliwie powinny odegrać ważną rolę w inicjowaniu działań pobudzających aktywność mieszkańców obszaru rewitalizacji. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że najlepsze rozpoznanie problemów lokalnej społeczności mają osoby znające tę społeczność, ważnym zadaniem w procesie rewitalizacji będzie poszukiwanie i/lub kreowanie lokalnych liderów społecznych. Osoby takie będą inicjować lokalne, często o niewielkiej skali zasięgu (np. oddziałujące na mieszkańców jednej klatki schodowej, jednego bloku czy osiedla) aktywności. Jednak tego typu działania mają to do siebie, że dla wielu nieaktywnych społecznie osób stanowią często pierwszą w życiu możliwość zaangażowania się w jakieś przedsięwzięcie, zorganizowania wydarzenia na rzecz sąsiadów czy też podjęcia działań na rzecz uporządkowania przestrzeni publicznej sąsiadującej z ich miejscem zamieszkania.

Problematyka poszukiwania lokalnych liderów społecznych jest o tyle istotna, że relatywnie niski poziom kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji skutkuje brakiem naturalnych liderów społecznych. Potencjalni liderzy to osoby, które będąc wyposażone w odpowiednią wiedzę, wsparcie instytucjonalne i sieć kontaktów, mogą realnie wpływać na obszar rewitalizacji jak i na całe miasto. Ich obecność w społeczności obszaru rewitalizacji będzie nie tylko pozytywnie wpływać na poprawę dialogu społecznego oraz pozwoli przeprowadzać oddolne inicjatywy realnie odpowiadające na potrzeby mieszkańców tego obszaru, ale także podniesie prawdopodobieństwo długofalowości i trwałości podjętych działań edukacyjnych, ponieważ liderzy przyciągają kolejnych liderów, którzy mogą zdobywać doświadczenie na miejscu, biorąc udział, a często samodzielnie inicjując kolejne akcje społeczne. Obecnie w Lesznie nie ma żadnego kompleksowego programu wsparcia potencjalnych liderów społecznych, który skupiałby się na ich identyfikacji i indywidualnym wsparciu edukacyjno-organizacyjnym. Wydaje się zatem, że stworzenie takiego programu wsparcia służącego zdobywaniu wiedzy i doświadczenia jest niezbędne do tego, aby skutecznie zidentyfikować lub wykreować grupę profesjonalnych liderów społecznych, którzy będą wspierać i/lub organizować przedsięwzięcia mające na celu poprawę sytuacji społecznej obszaru rewitalizacji.

Projekt Akademia Lokalny Liderów Społecznych „ALL 4 Leszno”

Ideą powołania Akademii Lokalnych Liderów Społecznych jest identyfikacja i wsparcie grupy potencjalnych liderów z obszaru rewitalizacji: przyszłych aktywistów, lokalnych działaczy samorządowych, dziennikarzy, przedsiębiorców itp.. Projekt zakłada stworzenie rozwiązania, które umożliwi uzyskanie wsparcia edukacyjnego, doradczego i szkoleniowego oraz zbudowanie sieci kontaktów, a także realizacji autorskich inicjatyw, które pozwolą na przetestowanie przez uczestników Akademii własnych umiejętności i pomysłów. Dzięki takiemu podejściu zakłada się, że uczestnicy programu, po jego ukończeniu, będą mogli realnie wpływać na przekształcanie wizerunku oraz niwelowanie negatywnych zjawisk społecznych obszaru rewitalizacji, a poprzez to także całego miasta.

Celem głównym projektu Akademia Lokalnych Liderów Społecznych „ALL 4 Leszno” jest identyfikacja i/lub wykreowanie liderów społecznych, którzy będą działać na obszarze rewitalizacji oraz udzielenie im wsparcia edukacyjnego, doradczego i szkoleniowego w taki sposób, aby zyskali odpowiednie kompetencje do samodzielnego działania w przestrzeni miejskiej oraz aby byli w stanie aktywizować mieszkańców obszaru rewitalizacji do angażowania się w działania lokalne. Osiągnięcie tak postawionego celu wymaga zaangażowania specjalistów-praktyków oraz osób i podmiotów realizujących ciekawe, innowacyjne, odważne działania nie tylko w sferze społecznej. Biorąc powyższe pod uwagę zakłada się, że w projekcie będą aktywnie partycypować przede wszystkim przedstawiciele organizacji pozarządowych działających w

str. 41

Lesznie, przedsiębiorcy, nauczyciele, lokalni samorządowcy oraz osoby, które mają w dorobku realizację działań wpisujących się w pobudzanie aktywności mieszkańców Leszna.

Należy przyjąć, że oferowane przez Akademię wsparcie edukacyjne, doradcze i szkoleniowe, będzie miało charakter zindywidualizowany, co oznacza, że konkretne narzędzia edukacyjne, szkoleniowe i doradcze zostaną dopasowane do realnych potrzeb uczestników Akademii. Takie podejście daje szansę na to, że oferowane wsparcie będzie przynosić optymalne efekty. Zakłada się, że w ramach zajęć prowadzonych przez Akademię poruszane będą zagadnienia dotyczące m.in.: specyfiki funkcjonowania organizacji III-go sektora, edukacji kulturalnej, streetworkingu, pracy socjalnej, praktycznych aspektów pracy na rzecz społeczności lokalnej (takich jak kwestie prawne, organizacyjne, urzędowe, poszukiwanie źródeł finansowania przedsięwzięć itp.), form współpracy z samorządem lokalnym i innymi podmiotami, samodzielnego zaplanowania i przeprowadzenia akcji/projektu na rzecz mieszkańców.

Zakłada się, że cykliczne organizowanie kolejnych edycji Akademii Lokalnych Liderów Społecznych, przyczyni się w perspektywie długookresowej przede wszystkim, do podniesienia poziomu aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji. Realnym przejawem wzrostu aktywności będzie wyższy poziom partycypacji mieszkańców w realizowanych na obszarze rewitalizacji wydarzeniach aktywizujących oraz wzrost inicjowanych oddolnie – przez samych mieszkańców – przedsięwzięć o charakterze aktywizującym i integrującym społeczność lokalną.

Zajęcia edukacyjne, doradcze i szkoleniowe realizowane w ramach Akademii mogą być prowadzone z wykorzystaniem infrastruktury mającej powstać w Centrum Aktywizacji Społecznej. Wydaje się, że taka lokalizacja przedsięwzięcia jest optymalna, zważywszy na fakt, że w Centrum mają znaleźć się także lokale pod biura/siedziby organizacji pozarządowych, co będzie stanowić dodatkową korzyść dla uczestników Akademii. Będą oni bowiem mogli obserwować codzienne funkcjonowanie organizacji pozarządowych, a także uczestniczyć w realizowanych przez nie projektach.

Realizacja projektu Akademia Lokalnych Liderów Społecznych „ALL 4 Leszno” wymaga uszczegółowienia założeń programu, dostosowując je do lokalnych potrzeb – w szczególności potrzeb obszaru rewitalizacji. Następnie należy przeprowadzić proces rekrutacji 10-15 uczestników pierwszej edycji programu. Kandydatów należy poszukiwać w różnych grupach: uczniowie szkół średnich, studenci, osoby aktywne zawodowo, przedsiębiorcy, seniorzy, samorządowcy, zwykli mieszkańcy. W kolejnym kroku wymagane jest opracowanie szczegółowego programu edukacyjnego, doradczego i szkoleniowego dopasowanego do konkretnych potrzeb uczestników programu. Zakłada się, że pierwsza edycja programu będzie realizowana przez 6 miesięcy. Po tym czasie nastąpi ewaluacja programu, w oparciu o którą wprowadzone zostaną ewentualne korekty do kolejnej edycji. Docelowo należy dążyć do sytuacji w której, przy opracowywaniu i realizacji kolejnych edycji programu będą brali udział absolwenci poprzednich edycji. Należy przyjąć, że w danym roku kalendarzowym realizowana będzie jedna edycja programu.

3. Centrum Aktywizacji Społecznej⁶

Utworzenie Centrum Aktywizacji Społecznej jest wyrazem realizacji kierunku działań rewitalizacyjnych nr 3 „Kompleksowo wspierać i aktywizować społecznie i zawodowo osoby bezdomne”. Ponadto utworzenie Centrum będzie wpisywać się w realizację celu nr 1 rewitalizacji „Aktywizacja społeczna/inkluzyja osób wykluczonych”.

Zgodnie z zapisami Programu Rewitalizacji realizacja projektu pt. „Centrum Aktywizacji Społecznej” ma na celu poszerzenie oferty socjalnej oraz zwiększenie aktywizacji osób wykluczonych poprzez adaptację i modernizację budynków schroniska dla bezdomnych mężczyzn. W ramach przedsięwzięcia planowane jest utworzenie mieszkań rotacyjnych oraz strefy socjalnej, a także przeprowadzenie warsztatów aktywizacyjnych i zawodowych dla osób wykluczonych. Zadania realizowane w ramach projektu będą zgodne z wypracowaną koncepcją i zagospodarowaniem terenu pokolejowego.

Analiza celu przedsięwzięcia oraz planowanych w jego ramach działań pozwala stwierdzić, że Centrum Aktywizacji Społecznej powinno realizować następujące funkcje:

- mieszkaniową - dla osób bezdomnych (poprzez utworzenie mieszkań rotacyjnych oraz strefy socjalnej),
- aktywizującą – dla osób wykluczonych (poprzez adaptację i modernizację budynków schroniska dla bezdomnych mężczyzn m.in. na cele prowadzenia warsztatów aktywizacyjnych i zawodowych).

Sprawną realizacją funkcji mieszkaniowej dla osób bezdomnych wymaga w pierwszej kolejności znalezienia obiektu, który swoją kubaturą będzie zapewniał możliwość utworzenia kilku mieszkań rotacyjnych oraz strefy socjalnej. Ponadto należy zadbać o to, aby w obiekcie tym znalazły się także pomieszczenia dające możliwość realizacji drugiej funkcji Centrum, a mianowicie funkcji aktywizującej dla osób wykluczonych. Powinien to być zatem obiekt, który stanie się miejscem spotkań przede wszystkim dla osób bezdomnych. Ponadto powinno to być miejsce otwarte na mieszkańców obszaru rewitalizacji a także mieszkańców innych części Leszna. Do pełnienia roli „miejsca spotkań” konieczne jest wygospodarowanie przestrzeni, na której regularnie odbywać będą się różnego rodzaju warsztaty, szkolenia, wystawy, konferencje czy prelekcje. W obiekcie należy zapewnić możliwość bezpłatnego skorzystania z Internetu. W budynku Centrum Aktywności Społecznej powinny także znaleźć się lokale na biura dla organizacji pozarządowych z obszaru rewitalizacji. Ponadto należy zorganizować salę (bądź sale) konferencyjno-szkoleniową w pełni wyposażoną, posiadającą zaplecze gastronomiczne.

Centrum Aktywizacji Społecznej będzie miało charakter organizacji pozarządowej, a co za tym idzie będzie podmiotem o charakterze niedochodowym.

Misją Centrum powinno stać się zwiększanie aktywności społecznej, przede wszystkim osób wykluczonych.

---

⁶ W celu zachowania spójności między Koncepcją a Gminnym Programem Rewitalizacji nazwa omawianego w rozdziale trzecim Centrum została dostosowana do nazwy, którą zaproponowano w przedsięwzięciu rewitalizacyjnym ujętym w „Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Leszna na lata 2017-2027”.

Centrum realizując swoją misję skupi się na animowaniu inicjatyw służących urzeczywistnieniu idei społeczeństwa obywatelskiego. Podejmując działania na rzecz aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym przede wszystkim osób wykluczonych, będzie przyczyniać się do podnoszenia świadomości społecznej, co powinno pozytywnie przełożyć się na ideę budowania świata bez podziałów na lepszych i gorszych.

Odnosząc się do funkcji mieszkaniowej w planowanym projekcie założono utworzenie mieszkań rotacyjnych dla osób bezdomnych.

Proponuje się aby mieszkania tego typu miały, w ujęciu techniczno-funkcjonalnym, charakter podobny, do mieszkań socjalnych. Oznacza to, że stan techniczny oraz wyposażenie mieszkania rotacyjnego powinny umożliwić ulokowanie w takim mieszkaniu osoby bezdomnej. Ponadto mieszkanie rotacyjne powinno mieć łączną powierzchnię pokoi co najmniej 10 m², jeżeli ma być zamieszkiwane przez jedną osobę. Natomiast w sytuacji gdy mieszkanie rotacyjne ma być zasiedlone przez kilka osób (np. bezdomne małżeństwo), to łączna powierzchnia pokoi powinna wynosić minimum 5 m² na osobę.

Utworzenie mieszkań rotacyjnych wydaje się być dobrym pomysłem na efektywne wychodzenie z bezdomności. Należy jednak pamiętać, że osoby bezdomne, które będą korzystać z mieszkań rotacyjnych, powinny także otrzymać dodatkowe wsparcie. Chodzi tu o podjęcie takich działań, które pomogą osobom bezdomnym przejąć odpowiedzialność za ich własne życie. W ramach tych działań należy wymienić przede wszystkim wsparcie psychologa, udział w terapiach oraz wsparcie doradcy zawodowego. Ponadto osoby bezdomne powinny przejść szkolenia, które pozwolą im nabyć wiedzę i umiejętności pozwalające na powrót na rynek pracy.

Być może przy tworzeniu mieszkań rotacyjnych warto rozważyć podjęcie działań, które zaangażują osoby bezdomne bezpośrednio w proces powstania tego typu mieszkań. W tym celu należałoby osobom bezdomnym przydzielić mieszkania do generalnego remontu, w którym to mieszkaniach w ramach praktyk zawodowych bezdomni podjęli by prace mające na celu np. wymianę podłóg, malowanie ścian, kładzenie kafelków czy montaż armatury sanitarnej. Następnie w wyremontowanych mieszkaniach zamieszkaliby bezdomni, którzy brali udział w pracach remontowych. Takie podejście istotnie obniża prawdopodobieństwo zdewastowania mieszkania przez osobę je zamieszkujejącą. Ciężko bowiem podjąć działania dewastujące przestrzeń, w remoncie której bezpośrednio brało się udział.

Specyfika mieszkań rotacyjnych ma to do siebie, że czas przebywania w nich lokatorów jest ograniczony. Wydaje się, że dobrym rozwiązaniem byłoby umożliwienie pozostawiania osoby bezdomnej w mieszkaniu rotacyjnym przez okres nie dłuższy niż dwa lata. W tym czasie osoba taka powinna utrzymywać mieszkanie, znaleźć pracę i przystosować się do życia w nowych warunkach, co w efekcie będzie skutkowało pełnym wyprowadzeniem z bezdomności, powrotem na rynek pracy oraz do życia społecznego.

Z kolei odnosząc się do drugiej funkcji jaką ma pełnić Centrum Aktywizacji Społecznej, a mianowicie funkcji aktywizującej dla osób wykluczonych, należy podkreślić, że realizacja tej funkcji wymagać będzie podjęcia szerokiego spektrum działań, w szczególności w stosunku do osób bezdomnych.

W pierwszej kolejności należy przeprowadzić możliwie kompleksową i pełną diagnozę indywidualną⁷ osób wykluczonych, w tym głównie bezdomnych. Aktywizacja osób bezdomnych powinna w głównej mierze

---

⁷ P. Olech, Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych, Warszawa 2006, s. 24 str. 44

odbywać się poprzez pracę. Diagnoza indywidualna powinna pomóc określić, czy obiektywne warunki (takie jak np. wiek, wykształcenie, kwalifikacje zawodowe, brak uzależnień, krótki staż bezdomności, motywacja do podjęcia pracy) pozwalają na podjęcie zatrudnienia i utrzymania pracy w dłuższej perspektywie czasowej. W ramach diagnozy indywidualnej należy m.in. ocenić ogólną sytuację psychiczną osoby wykluczonej, jej motywację do podjęcia pracy, określić stopień socjalizacji, ustalić czy jest ona uzależniona od alkoholu lub innych środków psychoaktywnych; określić jakie posiada umiejętności społeczne, interpersonalne i komunikacyjne; ustalić jakie posiada kwalifikacje zawodowe i doświadczenie zawodowe; jaki jest jej poziom edukacji; ustalić okres pozostawania w bezdomności oraz okres pozostawania w bezrobociu; określić predyspozycje zawodowe.

Pogłębiona indywidualna diagnoza pozwoli przypisać osobę bezdomną do jednej z trzech kategorii⁸:

- Osoby wysoce rokujące na skuteczną i efektywną aktywizację zawodową. Najczęściej są to osoby młode lub w średnim wieku, z krótkim lub średnim stażem bezdomności i bezrobocia, w dość dobrej kondycji psychofizycznej, bez uzależnień, z uregulowaną sytuacją prawną, charakteryzujące się dużą motywacją oraz „niezgodą na bezdomność”, niekoniecznie i nie zawsze posiadające kwalifikacje zawodowe.
- Osoby średnio rokujące na podjęcie i utrzymanie zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Najczęściej są to osoby w średnim wieku, ze średnim stażem i okresem bezdomności oraz bezrobocia, posiadające duże doświadczenie i kwalifikacje zawodowe, ale osoby te utraciły nawyk pracy, z nieuregulowaną sytuacją prawną i rodzinną, uzależnione od alkoholu, ale niepijące, znajdujące się w trudnej sytuacji psychicznej, dość sprawne fizycznie, ale w znacznym stopniu uzależnione od pomocy, itd.
- Osoby nisko rokujące na podjęcie i utrzymanie pracy. Generalnie są to osoby o niskim wykształceniu oraz kwalifikacjach zawodowych (niedostosowanych do potrzeb rynkowych), długotrwale bezrobotne i bezdomne (średni okres pozostawania w bezdomności niemal 6 lat), w znacznym stopniu uzależnione od świadczonej pomocy, wykazujące się niską motywacją do podjęcia zmian, posiadające nieuregulowaną sytuację prawną i administracyjną, bez żadnych kontaktów z rodziną, wielokrotnie karane, posiadające znaczne kłopoty zdrowotne lub po prostu niepełnosprawne, osoby starsze i w wieku poprodukcyjnym, uzależnione od alkoholu czy innych środków psychoaktywnych.

Po przeprowadzeniu diagnozy indywidualnej należy opracować aktywności dostosowane do każdej osoby z poszczególnych grup. W ramach tych aktywności wymienić można⁹:

- *Pomoc i wsparcie psychologiczne.* Wsparcie psychologiczne umożliwia przede wszystkim walkę z uzależnieniami (alkohol, syndrom bezdomności), budowanie podstaw rozwoju osobowego oraz nabywania umiejętności samodzielnego funkcjonowania. Pomoc psychologiczna powinna mieć różnorodny charakter i natężenie, a zadania i działania w tej sferze muszą być dostosowane do obiektywnych możliwości i zasobów osoby bezdomnej, zgodnie z postawioną diagnozą indywidualną. Pomoc i wsparcie może być udzielane, nie tylko przez profesjonalistów, ale także przez samą grupę osób bezdomnych tworzących grupę wsparcia lub swoistą wspólnotę. Realizacja działań w zakresie

⁸ P. Olech, Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych, Warszawa 2006, s. 25

⁹ Porównaj: P. Olech, Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych, Warszawa 2006, s. 26- str. 45

aktywizacji zawodowej jest z góry skazana na niepowodzenie, jeśli nie uruchomi się całej skali aktywności w zakresie pomocy psychologicznej.

- *Wsparcie edukacyjne.* W ramach tej formy wsparcia należy realizować kursy i szkolenia umożliwiające podnoszenie wykształcenia oraz kwalifikacji zawodowych różnorodnych kategorii osób bezdomnych. Wsparcie edukacyjne jest także formą uzupełniania braków socjalizacyjnych powiązanych bezpośrednio z problemami edukacyjnymi, co w efekcie skutkuje m.in. nieporadnością w poruszaniu się po instytucjach życia publicznego. Wsparcie edukacyjne wymaga wypracowania odpowiedniej metodologii i dydaktyki dostosowanej do zasobów i ograniczeń osób bezdomnych długotrwale pozostających bez pracy. Ponadto wsparcie edukacyjne powinno być realizowane w wymiarze zarówno zawodowym, jak i społecznym. Działania edukacyjne mogą być wdrażane we współpracy z wyspecjalizowanymi w tym zakresie organizacjami, firmami czy instytucjami.
- *Wsparcie poprzez pracę.* Nieodłącznym i kluczowym elementem reintegracji społecznej są aktywności ukierunkowane na pracę, co w efekcie powinno skutkować powrotem na rynek pracy. Wsparcie edukacyjne i pomoc psychologiczna muszą zostać podparte treningiem praktycznego wykonywania zawodu, szczególnie w przypadku długiego pozostawania bez pracy. Trening ten może być realizowany pod postacią istniejących narzędzi prawnych, np. zatrudnienia socjalnego (Centrum Integracji Społecznej) lub przygotowania zawodowego (Urzędy Pracy). Można też realizować go w ramach ekip roboczych na zasadzie małych firm socjalnych czy spółdzielni socjalnych.
- *Zorganizowanie schronienia/mieszkania.* Niewątpliwie motywacja do podjęcia zatrudnienia jest zgoła inna i wyższa, w sytuacji gdy osoba bezdomna może korzystać z mieszkania treningowego (chronionego) lub mieszkania rotacyjnego, gdzie samodzielnie trzeba opłacić rachunki i zdobyć środki na wyżywienie, niż w sytuacji, gdy ludzie bezdomni mieszkają w schronisku, gdzie odpowiedzialność za własne życie, samoczynnie się rozprasza i rozplywa. Doświadczenia projektów uwzględniających jedynie pomoc w zakresie edukacji i aktywizacji zawodowej, bez udziału komponentu mieszkalnictwa, w przypadku osób bezdomnych pokazują iluzoryczną skuteczność lub krótkotrwałość rezultatów takich przedsięwzięć. Wsparcie mieszkaniowe Centrum Aktywizacji Społecznej w Lesznie będzie realizować poprzez utworzenie mieszkań rotacyjnych dla osób bezdomnych.
- *Zaangażowanie odbiorców pomocy.* Kluczowym elementem w aktywizacji bezdomnych osób bezrobotnych jest faktyczne zaangażowanie w rozwiązywanie własnych problemów. Istotne w tym aspekcie jest zatem umożliwienie osobom bezdomnym możliwie samodzielnego określania celów, zadań i działań podejmowanych przez osoby bezdomne. Wsparcie powinno dotyczyć pomocy w określeniu tych celów, zadań i działań a nie określanie ich za osoby bezdomne.
- *Asystowanie (towarzyszenie).* W realizacji procesu integracyjnego ważny element odgrywa tzw. asystowanie poszczególnym osobom w trakcie realizacji pracy w trzech sferach, takich jak nauka, praca i życie. Prowadząc indywidualne wsparcie można adekwatnie dostosować pomoc do potrzeb i możliwości beneficjentów. Ponadto można nieustannie monitorować progres lub regres podopiecznych. Asystowanie (towarzyszenie) polega na wprowadzeniu osobistego doradcy, towarzysza, który przy założeniu, że powrót na rynek pracy i łono społeczeństwa jest procesem, ma przejść tę drogę – etap po etapie – wspólnie ze swoim podopiecznym, motywując go, wspierając i monitorując adekwatność kierunku wybranej drogi do jego potrzeb.

Scharakteryzowane powyżej działania Centrum będzie kierować przede wszystkim do osób bezdomnych celem ich aktywizacji zawodowej i społecznej. Należy jednak zaznaczyć, że Centrum powinno swoją ofertę udostępnić także innym osobom wykluczonym, a także prowadzić działania mające na celu zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. W ramach prowadzonych działań Centrum powinno zatem realizować przedsięwzięcia organizacyjne, szkoleniowe czy poradnicze mające na celu podniesienie poziomu aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym przede wszystkim osób wykluczonych. Proponuje się zatem aby zakres działań Centrum obejmował:

- **STWORZENIE MOŻLIWOŚCI LOKALOWYCH I ORGANIZACYJNYCH DLA FUNKCJONOWANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH**

Centrum powinno stać się miejscem, w którym organizacje pozarządowe znajdą lokale na swoje siedziby oraz uzyskają wsparcie organizacyjne w prowadzonych przez siebie działaniach. Stworzenie takich możliwości dla organizacji pozarządowych stanowiłoby odpowiedź na oczekiwania mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zgodnie bowiem z wynikami przeprowadzonych badań niemal 80% respondentów uważa, że organizacje pozarządowe powinny mieć możliwość działania w ramach Centrum Aktywizacji Społecznej.

- **DORADZTWO PRAWNE I OBYWATELSKIE**

Centrum zapewni bezpłatne poradnictwo prawne i obywatelskie świadczone przez lokalnych prawników i radców prawnych. Poradnictwo prawne i obywatelskie obejmuje udzielenie porady prawnej lub informacji o obowiązującym stanie prawnym regulującym daną sprawę oraz wynikających z niego prawach i obowiązkach oraz o trybie, podmiocie lub organizacjach właściwych do jej załatwienia, a także pomoc w opracowywaniu pisma dotyczącego danej kwestii prawnej.

Poradnictwo prawne i obywatelskie powinno dotyczyć porad i informacji m.in. w sprawach z zakresu:

- prawa administracyjnego
- prawa cywilnego
- prawa karnego
- prawa rodzinnego
- prawa pracy i ubezpieczeń społecznych
- działalności instytucji pomocnych w rozwiązaniu problemów.

- **WSPIERANIE EKONOMII SPOŁECZNEJ (we współpracy np. ze Stowarzyszeniem Centrum PISOP)**

Centrum będzie wspierać tworzenie i funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej oraz wzmacniać i poszerzać zakres działań sektora ekonomii społecznej na obszarze rewitalizacji.

W ramach tego wsparcia Centrum będzie oferować dostęp do bezpłatnych i profesjonalnych szkoleń warsztatowych oraz doradztwa prawnego, księgowego, finansowego i marketingowego wspierającego istniejące podmioty ekonomii społecznej oraz osoby fizyczne chcące założyć podmiot ekonomii społecznej. W Centrum dostępna będzie również pomoc techniczna w postaci zasobów lokalowych, technicznych i informacyjnych. Należy także zapewnić bezpłatną możliwość skorzystania z komputerów, skanerów, drukarek, kser, itp. będących na wyposażeniu Centrum oraz zapewnić bezpłatny dostęp do telefonu i Internetu.

Chcąc przybliżyć pojęcie ekonomii społecznej należy stwierdzić, że jest to taki sektor gospodarki, w którym podejmowane przedsięwzięcia zorientowane są na użyteczność społeczną a wypracowana nadwyżka służy realizacji celów społecznych. Z pojęciem ekonomia społeczna łączy się ściśle termin przedsiębiorstwa społecznego. Za przedsiębiorstwo społeczne uznaje się taki podmiot prowadzący działalność gospodarczą, w którym przy wykorzystaniu instrumentów rynkowych realizowane są cele społeczne, a wypracowane zyski nie są dzielone pomiędzy ich członków lecz reinwestowane w te cele lub we wspólnotę¹⁰.

Do podmiotów ekonomii społecznej zaliczamy: centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej oraz organizacje pozarządowe i inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Z kolei do przedsiębiorstw społecznych zaliczamy: spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów; zakłady aktywności zawodowej, spółki non profit, zakłady pracy chronionej, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych oraz organizacje pozarządowe i inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, prowadzące działalność gospodarczą.

Angażowanie się w rozwój podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych będzie korzystne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w Lesznie, ponieważ podmioty i przedsiębiorstwa tego typu przyczyniają się m.in. do reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Ponadto podmioty i przedsiębiorstwa ekonomii społecznej mają także pozytywny wpływ na budowanie demokracji uczestniczącej poprzez powiązanie w ramach jednej instytucji zarówno więzi o charakterze społecznym, jak i ekonomicznym; wspieranie polityki wzrostu zatrudnienia grup będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy poprzez oferowanie nowych, elastycznych form zatrudnienia dla osób stanowiących najtrudniejszą grupę klientów systemu pomocy społecznej; budowanie wspólnot opartych na solidarności, a nie zależności.

- **WSPARCIE OSÓB POKRZYWDZONYCH PRZESTĘPSTWEM**

Centrum zapewni bezpłatną pomoc prawną, psychologiczną i socjalną osobom z obszaru rewitalizacji pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin. Ponadto będzie świadczyć pomoc poprzez przydzielanie osobom pokrzywdzonym specjalnego wolontariusza – opiekuna.

- **WSPARCIE OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY**

Centrum zapewni bezpłatną pomoc psychologiczną i prawną dla ofiar przemocy i ich bliskich. W ramach tej pomocy Centrum będzie oferować programy służące rozwiązywaniu problemów życiowych; pomoc w pisaniu pism procesowych do różnych instytucji; udział w rozprawach sądowych; asystowanie pokrzywdzonym w kontaktach z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

---

¹⁰ http://www.rops-bialystok.pl/andrzej3/?page_id=390

Ponadto Centrum zajmie się upowszechnianiem wiedzy o przysługujących osobom doświadczającym przemocy prawach poprzez udzielanie informacji, prowadzenie szkoleń, organizację prelekcji i wydawnictwo materiałów informacyjnych.

- **WSPARCIE WOLONTARIATU** (we współpracy np. z Fundacją Centrum Aktywności Twórczej)

Centrum zapewni pomoc dla osób potrzebujących wsparcia wolontariuszy, będzie świadczyć usługi pośrednictwa pracy dla wolontariuszy oraz osób i instytucji szukających wsparcia, będzie wspierać rozwój wolontariatu krajowego i zagranicznego, będzie organizować szkolenia i warsztaty propagujące wolontariat. Ponadto Centrum będzie zachęcać do korzystania z programu Eurodesk Polska¹¹. Nadrzędnym celem Centrum w omawianym obszarze aktywności powinno być wychodzenie naprzeciw oczekiwaniom organizacji, instytucji oraz osób indywidualnych zainteresowanych korzystaniem z pomocy wolontariuszy.

- **PROMOWANIE ZDROWEGO TRYBU ŻYCIA**

Centrum będzie prowadzić działania promujące wśród różnych grup wiekowych (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży oraz osób starszych) zdrowego trybu życia wolnego od uzależnień. W tym celu będzie prowadzić szkolenia i warsztaty oraz organizować happeningi i festyny o tematyce prozdrowotnej. W ramach tego działania można także organizować spotkania z różnymi grupami ekspertów w celu uświadamiania społeczeństwa jak dbać o zdrowie, środowisko czy bezpieczeństwo.

- **REALIZACJĘ PRZEDSIĘWZIĘĆ POBUDZAJĄCYCH AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNĄ RÓŻNYCH GRUP WIEKOWYCH.**

Centrum podejmie się realizacji działań, które w efekcie powinny przynieść wzrost aktywności społecznej różnych grup wiekowych zamieszkujących obszar rewitalizacji. W ramach tych działań wymienić można m.in. organizowanie: warsztatów edukacyjnych dla dzieci, różnych form aktywności pozaszkolnej dla dzieci i młodzieży, różnych form aktywności angażujących osoby w wieku 55+, różnych form aktywności skierowanych do osób niepełnosprawnych, warsztatów rodzicielskich, warsztatów dla dorosłych, festynów dla rodzin czy też spektakli i innych wydarzeń kulturalnych.

Realizując przedsięwzięcie mające na celu utworzenie Centrum Aktywizacji Społecznej na obszarze rewitalizacji w Lesznie, warto także rozważyć utworzenie Inkubatora Sektora Ekonomii Społecznej.

INKUBATOR SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ

Celem powstałego Inkubatora powinno być kompleksowe wsparcie oraz wzmocnienie potencjału sektora ekonomii społecznej i poszerzenie zakresu działań podmiotów ekonomii społecznej na obszarze rewitalizacji miasta Leszno, a przede wszystkim wsparcie osób zainteresowanych działaniami i zatrudnieniem w sektorze ekonomii społecznej.

Docelowo Inkubator Sektora Ekonomii Społecznej w Lesznie powinien oferować:

- usługi informacyjno-konsultacyjne dla osób zainteresowanych ekonomią społeczną,
- kompleksowe usługi doradcze biznesowe, marketingowe, prawne i księgowo,

---

¹¹ Więcej o programie: <http://www.eurodesk.pl/>
str. 49

- profesjonalne szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej,
- usługi wspierające rozwój partnerstw lokalnych na rzecz ekonomii społecznej m.in. poprzez budowę sieci współpracy lokalnych podmiotów w celu wspierania rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz konsolidacji podmiotów ekonomii społecznej,
- działania promocyjne na rzecz zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej,
- wsparcie infrastrukturalne dla powstałych podmiotów ekonomii społecznej.

Ofertę usług świadczonych przez Inkubator Sektora Ekonomii Społecznej należy skierować przede wszystkim do:

- osób fizycznych bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej,
- osób prawnych,
- spółdzielni socjalnych oraz innych podmiotów ekonomii społecznej (w tym: zakładów aktywności zawodowej, przedsiębiorstw społecznych
- członków i pracowników spółdzielni socjalnych,
- organizacji pozarządowych,
- Centrum Integracji Społecznej,
- Warsztatów Terapii Zajęciowej,
- kościelnych osób prawnych,
- instytucji rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej,
- przedstawicieli lokalnych przedsiębiorstw i mediów w zakresie promocji ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej oraz rozwoju partnerstwa.

4. Punkt Całodobowej Opieki dla Seniorów

Zgodnie z Programem Rewitalizacji zaplanowano realizację projektu pt. „Punkt całodobowej opieki dla seniorów” (przedsięwzięcie nr 5). Projekt będzie wpisywał się w realizację celu nr 1 działań rewitalizacyjnych - „Aktywizacja społeczna/inkluzyja osób wykluczonych”. Jest on także przypisany do kierunku działań nr 4 – „Podtrzymać kondycję psycho-fizyczną i społeczną seniorów”.

Realizacja przedsięwzięcia ma na celu stworzenie Całodobowego Punktu Opieki dla Seniorów w taki sposób, aby każdy niepełnosprawny senior został otoczony należytą opieką i pomocą oraz poczuł się komfortowo w każdej sytuacji. Na realizację przedsięwzięcia składają się trzy punkty:

- wytypowanie i adaptacja pomieszczeń celem utworzenia punktu całodobowej opieki w postaci Mieszkania Chronionego,
- wytypowanie i adaptacja pomieszczeń celem utworzenia Dziennego Domu Pobytu,
- aktywizacja społeczna Seniorów poprzez uczestniczenie i współpracę z Klubami Seniora funkcjonującymi na obszarze objętym procesami rewitalizacyjnymi, a także z innymi organizacjami pozarządowymi wspierającymi osoby starsze na terenie miasta Leszna.

Skuteczna realizacja zarówno punktu pierwszego jak i drugiego, a zatem niemal całego przedsięwzięcia polegającego na utworzeniu Punktu Całodobowej Opieki dla Seniorów, uzależniona będzie od wytypowania odpowiedniego budynku, w którym wybrane pomieszczenia zostaną zaadaptowane na potrzeby utworzenia mieszkań chronionych oraz Dziennego Domu Pobytu.

Mieszkania chronione

Utworzenie

Celem funkcjonowania mieszkań chronionych dla osób starszych powinno być zapewnienie mieszkania tym osobom, a także zapewnienie im warunków samodzielnego funkcjonowania w środowisku w integracji ze społecznością lokalną. Osoby starsze korzystające z mieszkań chronionych powinny mieć zapewnioną pomoc w postaci pracy socjalnej - w sprawach związanych z funkcjonowaniem w mieszkaniach chronionych i w środowisku, poradnictwa specjalistycznego – w szczególności prawnego i psychologicznego oraz pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych.

Mieszkania chronione powinny pozostawać w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lesznie. W jednym mieszkaniu chronionym powinno znaleźć się miejsce od dwóch do sześciu starszych osób, które wymagają całodobowej opieki. Biorąc pod uwagę mieszkanie największe, tj. przeznaczone dla sześciu osób, należy poszukiwać lokali z 3-4 pokojami mieszkaniowymi, dwiema łazienkami oraz kuchnią. Oznacza to, że powierzchnia takiego mieszkania powinna wynosić od 90 do 120 m². Lokale z przeznaczeniem na mieszkania chronione dla osób starszych powinny być pozbawione barier architektonicznych i przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Mieszkania chronione należy wyposażać we wszystkie potrzebne sprzęty - szafy, meble wypoczynkowe, stoły z krzesłami, telewizory, radia itd. Biorąc pod uwagę fakt, że mieszkania tego typu będą zamieszkiwać osoby starsze, często przewlekle lub ciężko chore, należy je także wyposażać w specjalistyczne łóżka rehabilitacyjne, wózki inwalidzkie czy chodziki.

Warunki przyjęcia

Proponuje się, aby mieszkania chronione dla osób starszych przeznaczyć dla osób w podeszłym wieku które spełniają następujące kryteria:

- mają ukończony 65 rok życia,
- są osobami samotnymi lub pozbawionymi wsparcia rodziny przez co rozumie się osoby, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w środowisku i nie posiadają wsparcia ze strony rodziny i najbliższych osób,
- prowadzą samodzielnie jednoosobowe lub dwuosobowe gospodarstwa domowe; w przypadku gospodarstw dwuosobowych, obydwie osoby muszą mieć ukończone 65 rok życia,
- wymagają całodobowej opieki – konieczne jest przedstawienie zaświadczenia od lekarza,
- posiadają tytuł prawny do lokalu komunalnego będącego w zasobach Gminy Leszno, który uwolnią w całości po 30 dniach od dnia otrzymania decyzji przyznającej prawo pobytu w mieszkaniu i przekażą do dyspozycji Gminy Leszno,
- posiadają tytuł prawny do lokalu mieszkalnego będącego w zasobach innego podmiotu niż Gmina Leszno, który uwolnią w całości po 30 dniach od dnia otrzymania decyzji przyznającej prawo pobytu w mieszkaniu i przekażą do dyspozycji Gminy Leszno,
- nie posiadają tytułu prawnego do żadnego lokalu mieszkalnego,
- posiadają własne świadczenia w postaci renty lub emerytury (dochód netto nie niższy niż 1200 zł – jest to kwota bliska kwocie minimum socjalnego 1-osobowego gospodarstwa emeryckiego¹²),
- nie posiadają zaległości z tytułu opłat czynszowych i wszelkich innych związanych z utrzymaniem lokalu.

Procedura przyjęcia i koszty pobytu

Przyznanie prawa pobytu w mieszkaniu chronionym jak i pozbawienie tego prawa będzie następować w drodze decyzji administracyjnej, której integralnym załącznikiem będzie regulamin mieszkania chronionego. Przed wydaniem decyzji administracyjnej pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie przypisany do rejonu właściwego dla miejsca zamieszkania osoby wnioskującej o skierowanie do mieszkania chronionego przeprowadzi wywiad środowiskowy oraz dokona uzgodnień. Każda z osób od momentu otrzymania decyzji kierującej do pobytu w mieszkaniu chronionym będzie miała 30 dni na podjęcie decyzji o pozostaniu w mieszkaniu bądź powrocie do poprzedniego miejsca zamieszkania. W tym czasie za pobyt w mieszkaniu chronionym osoby będą ponosić tylko koszty usług opiekuńczych i wyżywienia. Po podjęciu przez lokatora ostatecznej decyzji będzie on zobowiązany do ponoszenia opłat kosztów: zużytych mediów, posiłków, środków czystości, usług opiekuńczych, których koszty łącznie nie przekroczą 1200 zł.

---

¹² Minimum socjalne 1-osobowego gospodarstwa emeryckiego w marcu 2017 roku wynosiło 1115,91 zł – źródło: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (<https://www.ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-socjalne>).
str. 52

Usługi opiekuńcze

W mieszkaniach chronionych dla osób starszych zapewniona będzie całodobowa opieka w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. Należy przyjąć, że najprawdopodobniej wszyscy przyszli mieszkańcy mieszkań chronionych korzystają już z usług opiekuńczych. Sumowanie godzin świadczonych usług w jednym miejscu pozwoli na zabezpieczenie całodobowej opieki. Całodobowa opieka będzie zapewniona w następującym układzie: w ciągu dnia - dwie opiekunki/opiekunowie, w nocy - jedna opiekunka/opiekun.

Dzienny Dom Pobytu

Cel utworzenia

Dzienny Dom Pobytu będzie ośrodkiem wsparcia dziennego pobytu w mieście Leszno w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej¹³.

Dzienny Dom Pobytu będzie realizował cele i zadania określone w przepisach ustawy o pomocy społecznej, a w szczególności zapewni dzienny pobyt, podstawowe świadczenia opiekuńcze i rekreacyjno-kulturalne osobom, które ze względu na wiek, stan zdrowia, sytuację życiową, warunki rodzinne, mieszkaniowe, materialne i bezradność w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego, nie są w stanie same normalnie funkcjonować w społeczeństwie.

W celu realizacji swoich zadań Dzienny Dom Pobytu będzie współpracował na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi Kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Należy przyjąć założenie, że w Dziennym Domu Pobytu będą mogły być prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ponadto Dom w razie zaistniałej konieczności, będzie placówką, z której korzystać będą mogły osoby, dla których niezbędne jest zorganizowanie pomocy w formie jednego gorącego posiłku.

Usługi

Usługi Dziennego Domu Pobytu obejmować będą w szczególności:

1. Zaspakajanie potrzeb bytowych poprzez:
  - a) zapewnienie miejsca bezpiecznego i godnego spędzania czasu od poniedziałku do piątku przez 10godzin dziennie,
  - b) świadczenie w postaci wyżywienia - 2 posiłki dziennie,
  - c) możliwość korzystania z urządzeń i środków służących do utrzymania higieny osobistej.
2. Zapewnienie podstawowych świadczeń opiekuńczych polegających na:
  - a) udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,

---

¹³ Dz. U. 2017 r. poz. 1796
str. 53

b) podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu pensjonariuszy m. in. poprzez umożliwienie udziału w terapii zajęciowej, treningach umiejętności, zachęcaniu do dobrowolnych, drobnych prac na rzecz domu lub innych pensjonariuszy,

c) udzielaniu pomocy w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych.

3. Zaspokajanie potrzeb zdrowotnych w zakresie:

a) pomocy w kontaktach z różnymi placówkami służby zdrowia, pomocy w zakupieniu leków, załatwianiu sprzętu rehabilitacyjnego itp.,

b) ogólnej rehabilitacji ruchowej, usprawniającej.

4. Działania wspomagające, polegające na:

a) umożliwieniu realizacji potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych, towarzyskich, m.in. poprzez organizację świąt, uroczystości okolicznościowych, wspólny udział w imprezach kulturalnych, turystycznych, dostęp do prasy, biblioteczki, radia, telewizji itp.,

b) stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktów z rodziną, środowiskiem,

c) udzielaniu porad i wsparcia,

d) zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności pensjonariuszy domu.

5. Pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

6. Inne świadczenia dostosowane do zgłaszanych potrzeb, odpowiadające możliwościom organizacyjnym i finansowym Dziennego Domu Pobytu.

Organizacja, zarządzanie i finansowanie

Tryb pracy Dziennego Domu Pobytu oraz jego organizację wewnętrzną i szczegółowy zakres działania komórek organizacyjnych powinien zostać określony przez Regulamin.

Dzienny Dom Pobytu będzie czynny w godzinach od 7.00 do 17.00 od poniedziałku do piątku. Dopuszcza się możliwość zmiany godzin pracy dostosowując je do potrzeb pensjonariuszy.

Nadzór nad działalnością Dziennego Domu Pobytu będzie sprawował Prezydent Miasta Leszna.

Osoby korzystające z usług Dziennego Domu Pobytu powinny mieć zagwarantowane prawo do samorządnego organizowania się, w celu reprezentowania swoich interesów i podtrzymania właściwych form współpracy z osobą kierującą Domem oraz jego personelem.

Z usług Dziennego Domu Pobytu będą mogli korzystać mieszkańcy Leszna skierowani na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez Dyrektora lub innego upoważnionego pracownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lesznie.

Pierwszeństwo do korzystania ze świadczeń Dziennego Domu Pobytu będą miały osoby, które spełnią jeden z niżej wymienionych warunków:

str. 54

1. są samotne (posiadają rodziny poza miejscem swojego zamieszkania),
2. posiadają złe warunki mieszkaniowe i stosunki rodzinne,
3. są bezradne w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Zasady odpłatności za pobyt i korzystanie z usług w Dziennym Domu Pobytu ustali Rada Miejska Leszna w drodze uchwały.

Dzienny Dom Pobytu będzie pokrywał swoje wydatki bezpośrednio z budżetu miasta.

Przystępując do realizacji przedsięwzięcia polegającego na utworzeniu Dziennego Domu Pobytu w Lesznie warto rozważyć skorzystanie ze wsparcia w ramach Programu Wieloletniego „Senior +” na lata 2015-2020 (wcześniej program „Senior-WIGOR”) na lata 2015–2020¹⁴.

Program Wieloletni „Senior +” na lata 2015–2020 zakłada wspieranie finansowe jednostek samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zadań własnych określonych w art. 17 ust. 2 pkt 3, art. 19 pkt 11 oraz art. 21 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, 1583 i 1948).

Udział jednostek samorządu w Programie ma charakter dobrowolny. Jednostki samorządu są zobowiązane do wykazania utrzymania trwałości realizacji zadania przez okres co najmniej 3 lat od dnia następującego po dniu zakończenia realizacji zadania w ramach Programu. W tym czasie jednostka samorządu jest zobowiązana do przedstawiania corocznych sprawozdań z kontynuacji realizacji zadania publicznego właściwemu wojewodzie.

Celem strategicznym Programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w placówkach „Senior+” przy dofinansowaniu działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”.

Celem Programu jest w szczególności zapewnienie wsparcia seniorom (osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+) przez umożliwienie korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym oferty prozdrowotnej, obejmującej także usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, a także oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej, w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym. W ramach Programu udostępniana jest seniorom infrastruktura pozwalająca na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego.

Program polega na wsparciu tworzenia placówek typu „Senior+”, w tym Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” przez jednostki samorządu, których strategię rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu.

---

¹⁴Monitor Polski 2016 r. Poz. 1254. Uchwała nr 157 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior-WIGOR” na lata 2015–2020

Jednostki samorządu po uzyskaniu dotacji w ramach Programu zgodnie z art. 25 ust. 1 i 5 ustawy o pomocy społecznej mogą zlecić realizację zadania w ramach Programu podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Jednostki samorządu mogą także realizować zadanie w partnerstwie z podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Tworzenie placówki polega na adaptacji lub remoncie już istniejących obiektów albo ich części i realizacji usług w zakresie dostosowanym do potrzeb seniorów. Jednostka samorządu może wykorzystać pomieszczenia, które zostały zaadaptowane lub wyremontowane w ramach inwestycji finansowanych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (zapewniając również spełnienie kryterium trwałości tej inwestycji).

W ramach Programu uprawnione podmioty, w trybie otwartego konkursu ofert, mogą ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na:

1. **moduł 1** - jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie lub wyposażenie placówki w wysokości do 80% całkowitego kosztu realizacji zadania, które nie może być wyższe niż 300 tys. zł w przypadku Dziennego Domu „Senior+” oraz 150 tys. zł w przypadku Klubu „Senior+”, z tym że wysokość środków finansowych z budżetu państwa przeznaczonych w ramach powyżej wskazanej kwoty na przebudowę lub remont pomieszczeń lub budynku nie może być wyższa niż 250 tys. zł w przypadku Dziennego Domu „Senior+” oraz 125 tys. zł w przypadku Klubu „Senior+”. Natomiast jednorazowa kwota dotacji przeznaczona na wyposażenie Dziennego Domu „Senior+” nie może być wyższa niż 80 tys. zł, a w przypadku Klubu „Senior+” – 25 tys. zł;
2. **moduł 2** - zapewnienie funkcjonowania już istniejących placówek. Dofinansowaniu z budżetu państwa w każdym roku kalendarzowym, w trybie konkursowym mogą podlegać działania związane z bieżącym utrzymaniem placówki. Rocznie kwota dofinansowania na działalność bieżącą placówek uruchomionych w ramach Programu wynosić będzie miesięcznie na utrzymanie jednego miejsca nie więcej niż 300 zł w Dziennym Domu „Senior+” oraz nie więcej niż 200 zł w Klubie „Senior+”, przy czym dotacja nie może stanowić więcej niż 40% całkowitego kosztu realizacji zadania.

Program zakłada dwa źródła finansowania na utworzenie i wyposażenie placówki (dotacja z Programu oraz środki własne jednostki samorządu uczestniczącej w Programie), natomiast na funkcjonowanie placówki mogą być przeznaczane dodatkowo środki pochodzące z odpłatności ponoszonej przez uczestników.

Za funkcjonowanie placówek oraz utrzymanie liczby miejsc, a także za dowożenie seniorów, w szczególności mających trudności w poruszaniu się, odpowiada jednostka samorządu. Koszty funkcjonowania placówek są pokrywane ze środków Programu – (miesięcznie na utrzymanie jednego miejsca: nie więcej niż 300 zł w Dziennym Domu „Senior+” oraz 200 zł w Klubie „Senior+”).

W placówkach uruchamianych w ramach Programu nie mogą być tworzone miejsca całodobowego pobytu.

Placówki powinny być usytuowane w miejscu dostępnym dla seniorów oraz powinny być przystosowane do potrzeb oraz możliwości osób niepełnosprawnych.

Minimalny standard warunków lokalowych dla placówki pozbawionej barier funkcjonalnych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Minimalny standard warunków lokalowych wynikający z Programu Senior + dla utworzenia Dziennego Domu „Senior +”

Typ pomieszczenia	Charakterystyka pomieszczenia
OBLIGATORYJNIE	
Pomieszczenie ogólne wielofunkcyjne	1 pomieszczenie ogólnodostępne wyposażone w stoły i krzesła (lub kanapy i fotele) pełniące funkcję sali spotkań, jadalni
Kuchnia	pomieszczenie albo pomieszczenia kuchenne lub aneks kuchenny, wyposażone w sprzęty, urządzenia i naczynia do przygotowania i spożycia posiłku,
Pomieszczenie do zajęć ruchowych	1 pomieszczenie do utrzymania lub zwiększenia aktywności ruchowej lub kinezyterapii wyposażone w podstawowy sprzęt, odpowiedni do potrzeb i sprawności seniorów (np. materace, leżanka, rotory, drabinki, drobny sprzęt do ćwiczeń indywidualnych itp.)
Szatnia	pomieszczenie pełniące funkcję szatni dla seniorów i personelu z indywidualnymi szafkami,
Łazienka	1 łazienka wyposażona w 2 toalety (dla kobiet i mężczyzn), umywalkę i prysznic z krzeselkiem, uchwyty pod prysznicem,
Pomieszczenie zabiegowe	pokój zabiegowo-pielęgniarski.
FAKULTATYWNIE	
Pomieszczenie klubowe	1 pomieszczenie klubowe z biblioteczką i prasą, wyposażone w sprzęt RTV, komputer z dostępem do Internetu, kanapy i fotele,
Pomieszczenie do relaksu	pomieszczenie do odpoczynku z miejscami do leżenia,
Pomieszczenie terapeutyczne	1 pomieszczenie do terapii indywidualnej lub poradnictwa rozumianego jako szeroko pojęta praca socjalna,
Pralnia/prasownia	wydzielone miejsce na pralkę i odpowiednio wyposażone miejsce do prasowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Program wieloletni "Senior-WIGOR" na lata 2015-2020

Działalność bieżąca Dziennego Domu „Senior+” polegać będzie na realizacji podstawowych usług mających na celu udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, na zapewnieniu minimum jednego posiłku, w szczególności gorącego, oraz innych usług wspomagających, dostosowanych do potrzeb seniorów.

Placówka działająca w formie Dziennego Domu „Senior+” powinna zapewniać co najmniej 8-godzinną ofertę usług w dniach od poniedziałku do piątku.

Podstawowy zakres usług świadczonych przez Dzienny Dom „Senior+” może obejmować w szczególności usługi:

- socjalne, w tym posiłek,
- edukacyjne,
- kulturalno-oświatowe,

str. 57

- aktywności ruchowej lub kinezyterapii,
- sportowo-rekreacyjne,
- aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy),
- terapii zajęciowej.

Placówka Dzienny Dom „Senior+” we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami może rozszerzyć ofertę na usługi świadczone poza swoją siedzibą.

Minimalny standard zatrudnienia w Dziennym Domu „Senior+” to co najmniej 1 pracownik na 15 seniorów oraz fizjoterapeuta lub terapeuta zajęciowy lub instruktor terapii lub pielęgniarka lub ratownik medyczny w wymiarze czasu odpowiednim do potrzeb placówki.

Dodatkowo, w zależności od potrzeb, w placówce może być zatrudniony inny specjalista w wymiarze czasu odpowiednim do potrzeb placówki. W przypadku placówek o liczbie miejsc większej niż 15, a mniejszej niż 30, jednostka samorządu we współpracy z urzędem pracy może zaangażować stażystę.

W ramach punktu trzeciego, przewidzianego do realizacji w ramach projektu Punktu Całodobowej Opieki dla Seniorów, dotyczącego aktywizacji społecznej seniorów poprzez uczestniczenie i współpracę z Klubami Seniora funkcjonującymi na obszarze objętym procesami rewitalizacyjnymi a także z innymi organizacjami pozarządowymi wspierającymi osoby starsze na terenie miasta Leszna, propozycja przykładowych działań została przedstawiona w rozdziale 6.

5. MiserArt – strefa kultury w labiryncie wykluczenia

Pomysł powołania na obszarze rewitalizacji w mieście Leszno instytucji, która stałaby się centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością nie jest pomysłem nowym w skali kraju. Pierwsza instytucja o takim charakterze powstała we Wrocławiu w 2014 roku. Inicjatorem projektu była fundacja Homo Sacer z Partnerami: Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta – Koło Wrocławskie, Instytutem im. Jerzego Grotowskiego, Fundacją Jubilo, Parlamentem Młodzieży Wrocławia.

Chcąc naśladować dobre, sprawdzone praktyki w obszarze działań podejmowanych przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, rekomenduje się, aby miasto Leszno powołało do życia instytucję na wzór wrocławskiego MiserArt.

O tym, że działania przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością powinny stać się jednymi z ważniejszych podejmowanych na obszarze rewitalizacji w mieście Leszno, świadczą wyniki przeprowadzonych badań z mieszkańcami obszaru rewitalizacji.

W oparciu o wyniki badań można stwierdzić, że problem bezdomności na obszarze rewitalizacji jest problemem istotnym. Okazuje się bowiem, że styczność z osobami bezdomnymi ma 63% mieszkańców, z czego na dość częste kontakty wskazało 25,0% respondentów, a 10,0% zadeklarowało, że bezdomnych widuje bardzo często.

Poruszając kwestię pomocy osobom bezdomnym badani uważają, że najlepszą formą pomocy dla tej grupy ludzi jest pomoc **w zakresie pozyskania zatrudnienia (58,8%)**, a następnie **organizacja noclegu i jednego ciepłego posiłki (44,6%)** oraz **wsparcie w zakresie szkolenia zawodowego (30,7%)**. Do kolejnych form wsparcia należą: **udzielanie wsparcia rzeczowego (np. odzież) – 27,2%**; **pomoc w zakresie uzyskania prawa do lokali mieszkalnych – 22,0%**; **zapewnienie całodobowego schronienia z pełnym wyżywieniem – 21,1%**; **działania inne np. kulturalne, edukacyjne, praca ze streetworkerami – 12,1%**.

Próbą kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów osób bezdomnych oraz zagrożonych bezdomnością może być powołanie do życia instytucji na wzór wrocławskiego MiserArt, która to instytucja poprzez szeroki dział z obszaru kultury stara się pozytywnie wpływać włączenie społeczne osób bezdomnych oraz zagrożonych bezdomnością.

Wrocławski MiserArt pomyślano jako przestrzeń kulturalną, w ramach której funkcjonuje pracownia artystyczna, galeria sztuk i kawiarnia. MiserArt we Wrocławiu łączy różne aktywności – od warsztatu stolarki recyklingowej, pracowni chleba, upcyklingu, sitodruku, przez salę teatralną, koncertową i wystawienniczą, po pracownię streetworkingu z ulicznym ambulatorium.

Celem funkcjonowania instytucji powołanej w Lesznie powinno być umożliwienie osobom bezdomnym i samotnym rozwoju ich potencjału oraz rozwinięcia osobistych pasji poprzez włączenie w procesy twórcze i relacje społeczne.

MiserArt w Lesznie powinno stać się miejscem spotkań i wspólnej pracy osób bezdomnych, streetworkerów, artystów, rzemieślników. Należy podjąć starania, aby pozyskać na ten cel obiekt, w którym możliwe będzie utworzenie pracowni, galerii sztuki, zaplecza socjalnego, gdzie będzie można prowadzić różnego rodzaju warsztaty. MiserArt w Lesznie powinno stać się miejscem, w którym tworzony będzie

proces możliwy do przełożenia na pracę innych grup zorientowanych na problem wykluczenia społecznego i na aktywizację osób bezdomnych.

Poniżej przedstawiono dokumentację fotograficzną obrazującą obiekt, w którym ulokowany jest wrocławski MiserArt.

Fotografia 1. Budynek centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością MiserArt we Wrocławiu

str. 60

Źródło: StaSta dolny-slask.org.pl (<https://dolny-slask.org.pl/5662613,foto.html>; <https://dolny-slask.org.pl/5663660,foto.html?idEntity=5622217>)

Fotografia 2. Wnętrze centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością MiserArt we Wrocławiu

© StaSta dolny-slask.org.pl

© StaSta dolny-slask.org.pl

Źródło: StaSta dolny-slask.org.pl (<https://dolny-slask.org.pl/5663697,foto.html?idEntity=5622217>; <https://dolny-slask.org.pl/5663752,foto.html?idEntity=5622217>; <https://dolny-slask.org.pl/5663763,foto.html?idEntity=5622217>; <https://dolny-slask.org.pl/5664168,foto.html?idEntity=5622217>)

Jak widać na fotografiach powyżej uruchomienie MiserArt w Lesznie wymaga dostępu do obiektu o dość dużej kubaturze. Musi to być budynek, w którym znajdują się pomieszczenia z przeznaczeniem na prowadzenie różnego rodzaju warsztatów, organizowanie galerii prac, wystaw czy przedstawień teatralnych. Ponadto musi to być obiekt, w którym będzie możliwość zorganizowania zaplecza sanitarnego i socjalnego pozwalającego na komfortowe przebywanie w obiekcie kilkunastu osób jednocześnie.

Organizując tego typu placówkę w Lesznie warto przemyśleć wdrożenie dwóch kluczowych rozwiązań, które funkcjonują we wrocławskim centrum.

Po pierwsze, należy zastanowić się, jakiego typu pracownie powinny zostać uruchomione w lesznieńskim MiserArt. Wzorując się na wrocławskich rozwiązaniach można rozważyć powstanie następujących pracowni:

- Pracownia rzemieślnicza
- Pracownia stolarska
- Pracownia sitodruku
- Pracownia upcyklingu
- Pracownia chleba
- Pracownia kulinarna (w planach)
- Pracownia/warsztat rowerowy (w planach)

Pracownie wrocławskiego MiserArt zostały pomyślane jako miejsca o zasobach pozwalających na wytwarzanie w pełni profesjonalnych przedmiotów użytkowych posiadających wartość estetyczną. Ponadto w przestrzeni MiserArt powstał piec chlebowo-ceramiczny wraz z pracownią chleba. W planach jest utworzenie pracowni kulinarnej oraz warsztatu rowerowego. W obiekcie zaaranżowano również salę galerii ze sceną teatralno-estradową, gdzie eksponowane są wystawy, odbywają się koncerty, pokazy filmów, spektakle. Celem wszystkich odbywających się w MiserArt warsztatów jest nabycie przez uczestników nowych umiejętności, które umożliwią dalsze działania pracowni. Wytwory warsztatów stają się m.in. elementami konstrukcji i wyposażenia samego MiserArt. Organizując MiserArt w Lesznie warto również pomyśleć nad zainicjowaniem przedsięwzięcia opartego na ekonomii społecznej, w którym osoby wykluczone staną się udziałowcami w przedsięwzięciach biznesowych, co spowoduje, że produkcja różnego rodzaju przedmiotów użytkowych umożliwi twórcom uzyskanie korzyści finansowych, co z kolei zrodzi szansę na samodzielne utrzymanie.

Po drugie, chcąc skutecznie pomagać osobom bezdomnym oraz zagrożonym bezdomnością, należy skorzystać z pomocy doświadczonych streetworkerów. Wrocławski MiserArt opiera się przede wszystkim na pracy streetworkerów. To właśnie wrażliwe i uważne spojrzenie na życie ludzi dotkniętych uliczną bezdomnością zainspirowało do stworzenia przestrzeni otwartej na nich i im przyjaznej. Od początku istnienia wrocławskiego MiserArt funkcjonuje w nim pracownia streetworkingu związana z edytowanymi niemal rokrocznie projektami finansowanymi przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej („Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności”, edycja 2011, 2012, 2013 pn. „Habitus wykluczonych. Z dworca do domu – między prewencją a perswazją”, 2015 pn. „Habitus wykluczonych w

str. 63

mikrosystemie wsparcia”). W ramach pracowni przeprowadzane są szkolenia, spotkania, podejmowane wspólnie przez zespół tematy oraz decyzje związane z pracą uliczną. W okresie zimowym, podczas funkcjonowania ogrzewalni zlokalizowanej przy innej ulicy, mieszkańcy ogrzewalni zapraszani są dwa razy w tygodniu na spotkania terapeutyczne z filmem i rozmową o uzależnieniach. Ze streetworkingiem związane jest funkcjonowanie Ulicznego Ambulatorium MiserArt z ambulansem medycznym. W MiserArt oraz w miejscach niemieszkalnych, do których docierają streetworkerzy z lekarzem (metoda *outreach*) świadczona jest pomoc osobom o utrudnionym dostępie do usług medycznych¹⁵.

Planując uruchomienie podobnego ośrodka w Lesznie opracowano dokument pt. „Plan pomocy osobom bezdomnym w myśl autorskiej koncepcji Miserart”. W dokumencie tym (stanowiącym załącznik nr 4) omówiono szerzej szereg działań, które zostały podjęte przez różne osoby i instytucje z Leszna w celu utworzenia ośrodka dla bezdomnych na wzór koncepcji Miserart.

---

¹⁵ Więcej: <http://miserart.pl/#streetworking>
str. 64

6. Przykładowe propozycje działań wspierających aktywność społeczną, przedsiębiorczość i reintegrację zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji

Prezentowane poniżej propozycje działań wspierających aktywność społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji są wynikiem przede wszystkim cyklu spotkań (3.10; 30.10, 6.11), które odbyły się na obszarze rewitalizacji z udziałem przedstawicieli różnych instytucji i organizacji, m.in. dyrektor i pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lesznie, kierownik Schroniska dla Osób Bezdomnych, naczelnicy i pracownicy wydziałów Urzędu Miasta Leszna, przedstawiciele jednostek organizacyjnych urzędu – w tym m.in. Miejski Zakład Budynków Komunalnych, przedstawiciele organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że zgłoszone pomysły wspierające aktywność społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji, zostaną w przyszłości przeanalizowane pod kątem zarówno pilności, jak i możliwości ich realizacji.

Propozycje działań wspierających aktywność społeczną, przedsiębiorczość i reintegrację zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji posegregowano według następujących kategorii:

1. Działania skierowane do seniorów.
2. Działania skierowane do dzieci.
3. Działania skierowane do młodzieży.
4. Działania skierowane do osób bezrobotnych oraz wspierające rozwój przedsiębiorczości.
5. Działania skierowane do osób bezdomnych.
6. Działania skierowane do mniejszości romskiej.
7. Działania wspierające integrację społeczną, współpracę osób i organizacji itp.

Działania skierowane do seniorów

- **Projekt pn. „Wspomnień czar”**

Projekt będzie realizowany przez Stowarzyszenie „Wygraj Siebie” oraz przez inne chętne do współpracy organizacje.

Zakłada się, że projekt będzie realizowany w okresie maj – wrzesień w Parku Jonstona. Miejsce realizacji wybrano celowo ze względu na jego położenie – blisko centrum, oraz infrastrukturę – ławki, fontanna. Z dotychczas prowadzonych obserwacji wynika, że właśnie w tym miejscu, w okresie maj – wrzesień można spotkać dużą liczbę starszych osób. Rozmowy prowadzone w Klubie Seniora „Wrzosowy Zakątek” potwierdzają obserwacje.

W ramach projektu planuje się, że członkowie Stowarzyszenia „Wygraj Siebie” oraz bywalcy Klubu Seniora raz w tygodniu, w czasie sprzyjającej pogody, będą wychodzić do parku i będą przysiadając się do osób starszych tam przebywających zachęcając je do rozmowy. Będą opowiadać o

str. 65

działaniach realizowanych w stowarzyszeniu i w klubie seniora zachęcając spotkane osoby starsze w Parku Jonstona do rozmów, do zaprzyjaźniania się. Tak nawiązane lub przypomniane znajomości, w zależności od rozwoju działania, mogą w konsekwencji przynieść bardzo wymierną aktywizację społeczną seniorów. Nawiązywanie relacji i zachęcanie do wspomnień będzie pretekstem do wydobycia od osób starszych informacji na temat ich zainteresowań i pasji. Jeśli będzie takie przyzwolenie spotkanych osób, to zostaną one ujęte na liście kandydatów do dalszej pracy twórczej z seniorami, np. w formie aktywizacji kulturalnej

- **Biuletyn informacyjny dla osób w wieku emerytalnym**

Biuletyn zawierałby ofertę różnorodnych form aktywności dla osób przechodzących/będących na emeryturze. Biuletyn byłby dostępny m.in. w ZUS przy przyjmowaniu wniosków o emeryturę oraz w zakładach pracy.

- **Projekt „Aktywny senior w ruchu”**

Przy realizacji projektu wymagana jest współpraca Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Lesznie oraz fizjoterapeuty.

W ramach projektu „Aktywny Senior w ruchu” zorganizowane zostaną nieodpłatne zajęcia, skierowane do osób powyżej 55. roku życia, które będą odbywać się w hali sportowej MOSiR w Lesznie. Zajęcia będą prowadzone przez fizjoterapeutę, który przygotuje specjalny program dostosowany do potrzeb Seniorów. Na jeden kurs powinno składać się 10 zajęć grupowych. Jedne zajęcia powinny trwać od 45 do 60 minut.

Program powinien obejmować ćwiczenia korekcyjne, wzmacniające i rehabilitacyjne. W ramach programu można skoncentrować się na wybranym problemach seniorów, np. bólach kręgosłupa. Wówczas ćwiczenia będą skoncentrowane na profilaktyce bólów kręgosłupa, uczeniu utrzymywania prawidłowej postawy ciała oraz wzmacnianiu osłabionych mięśni posturalnych.

Ponadto po każdym zajęciach grupowych należy zaplanować zajęcia indywidualne, na które składać się będą konsultacje, porady fizjoterapeutyczne czy też masaże ciała.

- **Projekt „Aktywny senior w wodzie”**

Przy realizacji projektu wymagana jest współpraca Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Lesznie (w sezonie letnim – basen odkryty) podmiotu oferującego basen kryty (sezon zimowy) oraz fizjoterapeuty i ratownika.

W ramach projektu „Aktywny Senior w wodzie” zorganizowane zostaną nieodpłatne zajęcia gimnastyki wodnej, skierowane do osób powyżej 55. roku życia, które będą odbywać się na basenie odkrytym MOSiR w Lesznie (sezon letni) oraz na basenie krytym (sezon zimowy). Zajęcia będą prowadzone przez fizjoterapeutę, który przygotuje specjalny program dostosowany do potrzeb Seniorów.

Gimnastyka wodna dla seniorów powinna obejmować ćwiczenia, które poprawią samopoczucie, wzmocnią poszczególne grupy mięśniowe oraz poprawią sprawność fizyczną seniorów. Tego typu zajęcia niosą ze sobą wiele korzyści dla osób w wieku senioralnym. Wśród tych korzyści należy wymienić: poprawę ogólnej kondycji fizycznej i psychicznej, usprawnienie koordynacji ruchów

poprzez zwiększenie ruchomości stawów obwodowych i kręgosłupa, poprawę wydolności organizmu, zwiększenie wytrzymałości na wysiłek, wzmocnienie i usprawnienie poszczególnych grup mięśniowych.

Na jeden kurs powinno składać się 10 zajęć grupowych. Jedne zajęcia powinny trwać od 45 do 60 minut.

- **Baza wiedzy o Seniorach**

Utworzenie bazy wiedzy o Seniorach ma na celu zebranie w jednym miejscu informacji o umiejętnościach, doświadczeniach zawodowych, specjalistycznej wiedzy czy kultywowanych pasjach osób w wieku senioralnym. Informacje zebrane w bazie mogą służyć zarówno osobom fizycznym jak i różnego rodzaju instytucjom i organizacjom, które chciałyby wykorzystać potencjał osób starszych na rzecz realizacji różnego rodzaju projektów aktywizacyjnych na obszarze rewitalizacji.

- **Projekt pn. „Pokoleniowe wsparcie informatyczne”**

Projekt zgłoszony przez Leszczyńską Fundację Kultury powstał jako odpowiedź na swoistego rodzaju wykluczenie informatyczne osób starszych. W gronie osób w wieku senioralnym oczywiście znajdziemy takie, które z obsługą komputera, drukarki, smartfona, tabletu itp. radzą sobie na tyle dobrze, że bez większych problemów mogą korzystać z coraz większej ilości usług elektronicznych, w tym w szczególności z usług e-bankowości i e-administracji. Jednak większość osób w wieku 60+, a niekiedy nawet młodszych, ma problemy w tym zakresie.

Projekt zakłada angażowanie uczniów przede wszystkim szkół średnich, którzy posiadają bardzo dobre rozeznanie praktyczne we współczesnym świecie wirtualny, do działań poszerzających wiedzę informatyczną osób starszych. Wspomniana młodzież mogłaby np. stworzyć podręcznik dla seniorów pomagający im poznać i wdrożyć się w wirtualny świat oraz pełnić rolę nauczycieli i przewodników po tym świecie. Przyjęcie takiego rozwiązania powinno przynieść korzyści obu grupom. Seniorzy zyskają wiedzę bardzo potrzebną do funkcjonowania w dzisiejszej rzeczywistości (np. przyswojenie umiejętności związanych z obsługą urządzeń elektronicznych, korzystania z podstawowych usług elektronicznych, pozyskanie wiedzy na temat bezpiecznych stron, bezpiecznego poruszania się po Internecie, korzystania z informacji miejskich, kulturalnych, społecznych, policyjnych itp.), natomiast młodzież będzie miała szansę porozmawiać i zintegrować się z osobami o bardzo bogatym doświadczeniu życiowym, które mogą się z nią dzielić swoją wiedzą i owym doświadczeniem życiowym.

Podmioty, które powinny zaangażować się w realizację projektu, to przede wszystkim lokalne szkoły, organizacje zrzeszające seniorów, Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Działania skierowane do dzieci

- **Wizyty w placówkach/instytucjach w ramach zajęć szkolnych**

Planowane wizyty przeprowadzane byłyby w pierwszej kolejności w ramach godzin wychowawczych, następnie przy zwiększonym zainteresowaniu w formie zajęć dodatkowych.

str. 67

Odwiedzanie przez dzieci zróżnicowanych instytucji np. banków, firm (gdzie dzieci w przystępnej formie zdobywają wiedzę ekonomiczną, poznają rzeczywistą wartość pieniądza oraz pracy) ale także siedziby np. radia i telewizji leszczyńskiej (gdzie poznają etapy tworzenia audycji czy informacji prasowej), pozwoliłoby im pozyskać praktyczną wiedzę na temat funkcjonowania tych instytucji i specyfiki realizowanych przez nie działań.

Po odbytej wizycie na zajęciach w szkole dzieci mogą np. samodzielnie przygotowywać artykuły prasowe czy opracowania dotyczące odwiedzonych instytucji. Docelowo mogłaby również powstać w szkole np. grupa dziennikarska współpracująca z mediami, ukazująca rzeczywistość okiem młodego człowieka. Przy tworzeniu tego typu grupy szkoła byłaby instytucją mającą możliwość wyszukania młodych liderów społecznych.

- **Projekt pn. „Mobilna Świetlica”**

Projekt zgłoszony przez Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne KROKUS zakłada realizację działań na rzecz dzieci i rodzin, wspierających integrację społeczną oraz pobudzających współpracę między organizacjami.

Świetlica mobilna (w jej skład wchodzi przede wszystkim: 1-2 namioty ekspresowe, 3 stoliki składane, źródło prądu, tablica z zapisanymi aktywnościami na dany dzień, materiały do zabawy-pracy), to rozwiązanie polegające na tym, że namiot rozbijany jest na skwerach, placach w parkach lub między kamienicami, co powoduje, że świetlica może zmieniać swoje miejsce działania.

Dzieci i rodziny, które przyjdą do świetlicy, będą mogły skorzystać z aktywności oferowanych w danym dniu przez animatorów i/lub pedagoga. W ramach oferowanych aktywności wymienić można m.in. plecenie, wyplatanie (bransoletki, makramy, pompony, krosenka wykonane własnoręcznie, kółko z trolley), projektowanie gry planszowej, wysypisko i ekoodzysk, mini urządzenia (wyrzutnia, katapulta itp), nauka żonglerki i produkcja własnych piłeczek, zabawki jo-jo, malowanie kamieni, rysowanie dłoni 3D.

Wszystkie planowane do zrealizowania w ramach Mobilnej Świetlicy działania mają na celu przede wszystkim integrować dzieci i rodziców, rozbudzać ciekawość poznawczą, uczyć ciekawego spędzania czasu, podnosić poczucie własnej wartości, kształtować prawidłowe nawyki, postawy, integrować osoby z różnych środowisk, umożliwiać wymianę informacji i doświadczeń.

Mobilna Świetlica może także stanowić miejsce, w którym będzie można uzyskać informację (ulotki, informacja przekazywana ustnie) o dostępnych w Lesznie i okolicy formach pomocy dla rodzin, aktywnościach dla rodzin i dzieci itp. Ponadto w świetlicy będzie można uzyskać poradę wychowawczą.

Zakłada się również, że dzieci i rodzice będą mogli zaproponować własne ciekawe aktywności do realizacji, bądź też sami przeprowadzą wybraną aktywność (np. ktoś umie układać origami i będzie chciał nauczyć inne osoby tej umiejętności).

Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne KROKUS obecnie (tj. listopad 2017 r.) jest w stanie realizować działania z wykorzystaniem Mobilnej Świetlicy jeden raz w tygodniu w okresie od wiosny do jesieni. Dlatego też Stowarzyszenie zakłada udział innych stowarzyszeń i fundacji, które chciałyby włączyć się w prowadzenie Mobilnej Świetlicy. Współpraca z innymi podmiotami spowoduje, że Mobilna

Świetlica będzie wykorzystywana częściej niż jeden raz w tygodniu. Do prowadzenia zajęć w ramach Świetlicy zachęceni będą nauczyciele, rodzice, seniorzy oraz ciekawi ludzie z Leszna i okolic, którzy chcą podzielić się swoją wiedzą i umiejętnościami.

Ponadto warto przemyśleć zrealizowanie na obszarze rewitalizacji w Lesznie projektu „**Mobilnej szkoły**”. Jest to rozwiązanie pomyślane, realizowane i koordynowane w Belgii, a w Polsce znalazło zastosowanie na bytomskich skwerach. Mobilna szkoła to specjalnie zaprojektowane do pracy na ulicy narzędzie edukacyjne, skonstruowane z tablic szkolnych, skomponowanych w formie wielkiego pudła umieszczonego na kółkach, co umożliwia dość swobodne i sprawne przemieszczanie się. Dzięki temu mobilna szkoła może dotrzeć we wszystkie zakamarki miasta - skwery, rynki, dziedzińce, podwórka kamienic, parki, boiska, czyli wszędzie tam, gdzie zbierają się dzieci. Tablice mobilnej szkoły rozsuwają się teleskopowo na długość kilku metrów. Można po nich mazać kredą jak po zwykłych szkolnych tablicach. Mobilna szkoła wyposażona jest w dużą liczbę wymiennych paneli edukacyjnych (ponad 300!), tak aby każdorazowo dzieci mogły bawić się w inny sposób. Wśród nich znajdują się gry i zabawy z zakresu: higieny, podstawowej wiedzy szkolnej, praw dziecka, profilaktyki uzależnień, zdrowego żywienia etc. Zadania opracowane są w specjalny sposób, aby dzieci mogły (nawet nieświadomie, poprzez zabawę) zdobywać podstawowe informacje, których im często brakuje i ćwiczyć swoje umiejętności oraz wzmacniać swoją samoocenę. Panele można wymieniać stosownie do wieku i potrzeb dzieci. Projekt przewidziany jest do realizacji w sezonie ciepłym, tzn. od kwietnia do początków października. Z zasady w każdym jednym dniu tygodnia mobilna szkoła cyklicznie powinna odwiedzać jedno wybrane podwórko. Aby mobilna szkoła mogła zawitać do Leszna potrzebny jest jej operator w postaci organizacji pozarządowej – mogło to być np. Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne KROKUS, które zgłosiło projekt mobilnej świetlicy.

- **Klub Dziecka i Rodzica**

Pomysł zgłoszony przez Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka polega na organizowaniu zajęć dla małych dzieci, które nie uczęszczają do żłobka/przedszkola oraz dla ich rodziców.

W ramach Klubu planuje się utworzenie grupy o charakterze edukacyjnym składającej się z dzieci w wieku żłobkowym/przedszkolnym i ich rodziców. Na rzecz utworzonej grupy realizowane będą działania polegające na prowadzeniu tematycznych, rozwojowych zajęć dla dzieci i rodziców. Na zajęciach dzieci będą bawić się z rodzicami, a poprzez tę zabawę rodzice będą uczyć się spędzania czasu wspólnie z dzieckiem i budowania więzi. Modelowa struktura planowanych zajęć zakłada, że podczas każdego zajęcia znajdzie się czas na mini warsztat czy też pogadankę dla rodziców na temat opieki nad dzieckiem, wychowania dziecka, nawiązywania właściwych relacji z dzieckiem. Ważny celem zajęć będzie także umożliwienie rodzicom podjęcia wspólnych rozmów, wymiany doświadczeń, udzielania wsparcia itp.

Zajęcia dla małych dzieci i ich rodziców będą organizowane przez Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka we współpracy z zainteresowanymi organizacjami.

- **Klub dla najmłodszych dzieci, działający w godzinach popołudniowych/wieczornych**

Przedsięwzięcie stanowi odpowiedź na często pojawiający się problem polegający na tym, że rodzice (w szczególności samotnie wychowujący dziecko/dzieci) nie mają możliwości podjęcia pracy

str. 69

zmianowej, ponieważ przeszkodą jest brak najbliższych osób, pod opieką których mogliby pozostawić dziecko. Istniejące w Lesznie żłobki i przedszkola najczęściej świadczą opiekę do godz. 16 lub 17, natomiast dostępne oferty pracy często związane są ze zmianową pracą np. na produkcji.

Utworzenie klubu dla najmłodszych dzieci, działającego w godzinach popołudniowych/wieczornych, wykreowałoby warunki, w których rodzice nie mogący liczyć na pomoc najbliższych w kwestii opieki nad dzieckiem/dziećmi w godzinach popołudniowych i nocnych, uzyskaliby możliwość pozostawienia dziecka/dzieci pod profesjonalną opieką. Z kolei zagwarantowanie takiej opieki umożliwi tym osobom powrót na rynek pracy.

Uruchomieniem takiego klubu i obsługą jego działalności powinny zająć się organizacje pozarządowe we współpracy z Urzędem Miasta i MOPR.

- **Organizacja warsztatów, prelekcji, spotkań**, np. dotyczących umiejętności wychowawczych, właściwej komunikacji z dziećmi, spotkania z psychologiem, jak radzić sobie z dziećmi w trudnej sytuacji, spotkania z pedagogiem – z czego mogą wynikać problemy dziecka i jak sobie z nimi radzić.

Działania skierowane do młodzieży

- **Warsztaty z historii sztuki dla młodzieży pn. „Od Wenus z Milo do współczesnej Olimpiii”**

Warsztaty prowadzone będą cyklicznie, także w ramach dopełnienia teoretycznego zajęć z rysunku i malarstwa, organizowanych przez Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych w Lesznie. Adresowane będą do młodzieży zainteresowanej historią sztuki (m.in. osoby planujące zdawać maturę z tego przedmiotu, chcące wziąć udział w olimpiadzie lub planujące zdawać inne egzaminy, np. na uczelniach artystycznych) oraz do każdej osoby pragnącej zgłębić swoją wiedzę z zakresu sztuk plastycznych. Uczestnicy warsztatów będą rekrutowani zarówno z obszaru rewitalizacji jak i innych części miasta.

Osoba prowadząca warsztaty w syntetyczny sposób zaprezentuje zagadnienia dotyczące poszczególnych epok w sztuce. Duży nacisk zostanie położony na najnowsze dokonania w sztukach plastycznych, ponieważ nigdy dotąd historia wszystkich dyscyplin sztuki nie odnotowała takiej różnorodności stylów, kierunków, nurtów rozwojowych i technik twórczych, jak w wyjątkowo niejednorodnych i interesujących wiekach XX i XXI. Całość uzupełni bogaty materiał ilustracyjny.

Proponowane warsztaty z historii sztuki będą miały charakter ćwiczeń połączonych z prezentacją danej epoki. W trakcie zajęć, poza samym przekazaniem wiedzy teoretycznej, uczestnicy będą rozwiązywali zadania formułowane na podstawie testów z egzaminów maturalnych, dyskutowali, interpretowali dzieła sztuki. Problematyka zajęć będzie obejmowała chronologiczne przedstawienie zagadnień, ugruntowując wiedzę z zakresu nurtów, stylów i kierunków od starożytności przez średniowiecze, nowożytność po współczesność. Pojawią się także nawiązania do zabytków z regionu leszczyńskiego.

Omawiane tematy dotyczące zagadnień ze sztuki nowoczesnej i współczesnej, nierzadko zaskoczą i wzbudzą kontrowersje, ale także uświadomią uczestników warsztatów jak ewoluowały sztuki plastyczne i do jakich nowatorskich rozwiązań formalnych doszli artyści współcześni.

Efektom uczestnictwa w warsztatach będzie m.in.:

- znajomość najważniejszych kierunków sztuki, ich charakterystyki oraz wiodących przedstawicieli, ze szczególnym uwzględnieniem sztuki XX i XXI wieku,
- znajomość podstawowych pojęć, stanowisk, wartościowań i kategorii interpretacyjnych w teorii sztuki danego okresu,
- umiejętność rozpoznawania najważniejszych dzieł sztuki; określanie stylu i cech formalnych dzieła,
- rozpoznawanie technik plastycznych,
- umiejętność samodzielnej interpretacji dzieła, opisu dzieł malarskich, rzeźby, grafiki, sztuki użytkowej i architektury wraz z ich autorami, datą i miejscem powstania – pomocna przy rozwiązywaniu arkuszy maturalnych,
- umiejętność formułowania i uzasadniania własnego stanowiska w dyskusji dotyczącej sztuki od starożytności po współczesność,
- integracja osób o podobnych zainteresowaniach.

Podmiot odpowiedzialny za realizację warsztatów: Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych w Lesznie

- **Projekt pn. „Zapomniane podwórka – drogą do kariery”**

Projekt ma na celu aktywizację miejsc opuszczonych i zapomnianych na terenie objętym rewitalizacją oraz wykreowanie leszczyńskich talentów.

W ramach projektu zakłada się, że w wyznaczonych i uprzednio przygotowanych miejscach (np. podwórkach, uliczkach, skwerach) zorganizowane zostaną występy zespołów muzycznych, chórów, kabaretów, plenery malarskie i wszelkiego rodzaju występy artystów. Do udziału w projekcie należy zachęcić lokalne placówki oświatowe, które mogłyby zgłaszać chętnych (osoby/zespoły) do występów artystycznych. Warto także rozważyć włączenie w realizację projektu przedstawicieli leszczyńskiego kleru, chociażby po to, aby pozyskać na rzecz projektu chóry kościelne.

O planowanej akcji poinformowane zostaną leszczyńskie media (prasa, radio, telewizja), za pomocą których prowadzona będzie akcja promowania pomysłu na reaktywowanie zapomnianych podwórek poprzez wydarzenia kulturalne.

Podsumowaniem serii występów artystycznych organizowanych w różnych zapomnianych miejscach będzie koncert wyróżnionych artystów na scenie rozstawionej na Starym Rynku, Nowym Rynku lub w MOKu oraz wręczenie nagród (np. możliwość nagrania płyty, wydania albumu, możliwość występów w leszczyńskich restauracjach lub pubach) i/lub stypendiów najlepszym artystom.

Od strony organizacyjnej w realizację projektu powinny włączyć się następujące podmioty: Wydział Promocji i Rozwoju UM Leszna, Miejski Ośrodek Kultury, Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych, Młodzieżowe Centrum Profilaktyki „Alternatywa”, wolontariusze.

- **Stworzenie i prowadzenie studia muzycznego i nagrań dla młodzieży tworzącej zespoły muzyczne**

Projekt zgłoszony przez Stowarzyszenie „Nasza Alternatywa” ma na celu uruchomienie studia muzycznego i wyposażenie go w niezbędny sprzęt do ćwiczeń i nagrań. Ponadto w ramach projektu przewiduje się dokonanie wyboru i przeszkolenia osoby sprawującej opiekę nad osobami ćwiczącymi w studiu. Obiekt ma służyć głównie młodzieży tworzącej zespoły muzyczne.

- **Stworzenie kawiarenki bezalkoholowej dla młodzieży**

Projekt zgłoszony przez Stowarzyszenie „Nasza Alternatywa” ma na celu uruchomienie kawiarenki, w której odbywać się będą koncerty zespołów ćwiczących w studiu muzycznym i nagrań oraz innych zespołów. Kawiarenka udostępni także na użytek klientów gry planszowe oraz będzie realizować inne działania aktywizujące młodzież. W kawiarence nie będzie można sprzedawać ani spożywać napoi alkoholowych.

- **Stworzenie Ośrodka Rozwoju Twórczości**

Projekt zgłoszony przez Stowarzyszenie „Nasza Alternatywa” ma na celu uruchomienie miejsca gdzie będzie można m.in. nagrywać krótkie filmy, wytwarzać wyroby z gliny oraz realizować inne działania twórcze, na które zapotrzebowanie zgłosi młodzież. W ramach projektu planowane jest także realizowanie działań aktywizujących rodziców i dzieci.

Działania skierowane do osób bezrobotnych oraz wspierające rozwój przedsiębiorczości

Koncepcja działań w sferze społecznej, stanowiąc element działań rewitalizacyjnych pobudzających aktywność mieszkańców obszaru, obejmuje także swoim zakresem propozycje działań wspierających przedsiębiorczość i reintegrację zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zakłada się bowiem, że istotnym składnikiem aktywności społecznej człowieka, jest jego aktywność zawodowa. W ramach działań wspierających przedsiębiorczość i reintegrację zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji proponuje się podjęcie następujących inicjatyw:

- **Ukierunkowanie placówek edukacyjnych i oświatowych pod branże rozwojowe oraz potrzeby lokalnego rynku pracy**

Mając na uwadze aktywne funkcjonowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji, w szczególności absolwentów szkół średnich, na lokalnym rynku pracy, należy skupić się na rozwoju szkolnictwa zawodowego na poziomie szkół średnich. Dzięki zainwestowaniu środków finansowych w rozwój szkolnictwa zawodowego, wzrośnie procent wykwalifikowanej siły roboczej.

Realizacja proponowanego działania uzależniona jest od nawiązania współpracy środowiska biznesowego ze środowiskiem edukacyjnymi i oświatowym. Owocna współpraca na wielu szczeblach skutkować będzie zagwarantowaniem atrakcyjnych miejsc pracy dla najlepszych absolwentów zamieszkujących obszar rewitalizacji. Bez aktywnego udziału świata biznesowego, najzdolniejsi absolwenci będą emigrować poza obszar rewitalizacji, szukając tam odpowiednich warunków rozwojowych.

Szkolnictwo zawodowe powinno być ukierunkowane na kształcenie z jednej strony pod branże najbardziej rozwojowe, z drugiej zaś pod zapotrzebowanie zgłaszane przez lokalny rynek pracy. Celem szkolnictwa zawodowego powinno być przygotowanie wyszkolonych pracowników dla przedsiębiorstw, które funkcjonują lub będą funkcjonować na obszarze rewitalizacji. Wykwalifikowani pracownicy z obszaru rewitalizacji będą również atrakcyjni dla pracodawców ulokowanych w innych częściach Leszna.

Ukierunkowanie placówek edukacyjnych i oświatowych pod potrzeby branż rozwojowych, a w szczególności pod potrzeby lokalnego rynku pracy, będzie pozytywnie wpływać na rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji, a tym samym całego Leszna, ponieważ firmy inwestujące na obszarze rewitalizacji muszą mieć do dyspozycji wykwalifikowaną siłę roboczą, jest to jeden z elementów, który zachęci przedsiębiorców do otwierania swoich firm właśnie na tym terenie. Z drugiej strony młodzież ucząca się otrzyma możliwości zatrudnienia po zakończeniu edukacji, co w pewnym stopniu spowolni bądź nawet zatrzyma efekt migracji osób w wieku produkcyjnym poza obszar rewitalizacji.

- **Program wdrażania absolwentów szkół średnich i wyższych w świat praktyki**

Program powinien mieć na celu wsparcie aktywizacji zawodowej absolwentów szkół średnich i wyższych zamieszkujących obszar rewitalizacji.

Przykładem dobrej praktyki w obszarze aktywizacji zawodowej absolwentów szkół wyższych może być Program „Kuznia Kadr IV”, realizowany przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu w latach 2011-2015¹⁶ Celem tego programu była „rozbudowa potencjału rozwojowego Uczelni poprzez lepsze dostosowanie oferty edukacyjnej i przygotowanie studentów i absolwentów do potrzeb rynku pracy, zacieśnienie współpracy z pracodawcami oraz umożliwienie osobom niepełnosprawnym pełnego korzystania z oferty”.

Efekty programu są widoczne zarówno dla absolwentów szkół wyższych, jak również dla przedsiębiorców, którzy mają możliwość skorzystania z wykwalifikowanej siły roboczej. Praktyczne przygotowanie studentów do pracy jest tym bardziej istotne, że jak wskazują wyniki badania przeprowadzone przez Szkołę Główną Handlową w Warszawie, Amerykańską Izbę Handlową w Polsce oraz Ernst & Young, dla pracodawców ważniejsze od tzw. wiedzy twardej (zawodowej) są kompetencje miękkie (praca w zespole, odpowiedzialność za powierzone zadania, współpraca, terminowość itp.)¹⁷.

Współpraca pomiędzy uczelniami wyższymi oraz szkołami średnimi a firmami, która zaowocować ma wykreowaniem wykwalifikowanej kadry pracowniczej na obszarze rewitalizacji, dostępnej dla firm, wiązać się będzie z następującymi działaniami:

- Zapewnienie praktyk lub stażów dla absolwentów szkół średnich i wyższych z obszaru rewitalizacji w firmach działających na obszarze rewitalizacji lub innych częściach Leszna.

---

¹⁶ <http://kuznia4.ue.wroc.pl/index.php>

¹⁷ *Kompetencje i kwalifikacje poszukiwane przez pracodawców wśród absolwentów szkół wyższych wchodzących na rynek pracy*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Amerykańska Izba Handlowa w Polsce, Ernst & Young, Warszawa, 2012.

- Utworzenie specjalistycznych studiów podyplomowych dedykowanych mieszkańcom obszaru rewitalizacji, przygotowanych pod konkretne najbardziej rozwojowe branże funkcjonujące w Lesznie i najbliższej okolicy.
  - Cykliczne konkursy prac dyplomowych/magisterskich dedykowane absolwentom zamieszkującym obszar rewitalizacji, w których laureaci otrzymują możliwość zatrudnienia w firmie funkcjonującej w Lesznie bądź okolicy.
  - Warsztaty/szkolenia dla uczniów szkół średnich i studentów z obszaru rewitalizacji, odbywające się zarówno na terenie uczelni wyższych, szkół średnich jak i w firmach.
  - Utworzenie Programu Edukacyjnego dedykowanego uczniom szkół średnich i studentom z obszaru rewitalizacji, który będzie swego rodzaju laboratorium rozwoju umiejętności biznesowych, podczas którego uczniowie i studenci w warunkach laboratoryjnych mogą uczestniczyć w prawdziwych sytuacjach biznesowych i rozwiązywać realne problemy menedżerskie.
  - Mentoring dla uczniów i studentów z obszaru rewitalizacji, w ramach którego przedstawiciele firm będą wspomagać absolwentów w pierwszych krokach na rynku pracy, dzieląc się swoim doświadczeniem i wiedzą.
- **Kontynuacja oraz inicjowanie nowych programów aktywizacji zawodowej realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Lesznie**

Powiatowy Urząd Pracy w Lesznie zrealizował w ostatnim czasie lub jest w trakcie realizacji następujących programów aktywizacyjnych:¹⁸

1. Nazwa programu: „Przyszłość należy do Ciebie” [okres realizacji: 01.06.2016 r.–30.06.2017 r.]. Osoby objęte programem: osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP w Lesznie, będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Osoby zaktywizowane w ramach programu (razem 33 osoby): jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej – 12 osób; wyposażenie lub wyposazenie stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego (5 osób); dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego, który ukończył 50 rok życia (4 osoby); prace interwencyjne (5 osób); staże (7 osób).
2. Nazwa programu: „W kierunku zatrudnienia” [okres realizacji: 01.04.2016 r.–30.06.2017 r.]. Osoby objęte programem: osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia. Osoby zaktywizowane w ramach programu (razem 6 osób): dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego, który ukończył 50 rok życia – 2 osoby; jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej (2 osoby); wyposażenie lub wyposazenie stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego (2 osoby).
3. Nazwa programu: „Przedsiębiorczość – szansa dla młodych” [okres realizacji: 11.2016 r.–31.12.2016 r.] Osoby objęte programem: bezrobotni do 30 roku życia. Osoby zaktywizowane w ramach programu (razem 7 osób): jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej – 7 osób.

¹⁸ <http://leszno.praca.gov.pl/rynek-pracy/programy-aktywizacyjne-i-projekty> dostęp z dnia 29.05.2017

4. Nazwa programu: „Kolejne wyzwania” [okres realizacji: 01.05.2017 r.–31.07.2018 r.] Osoby objęte programem: bezrobotni powyżej 50 roku życia. Osoby zaktywizowane w ramach programu (razem 8 osób): prace interwencyjne – 3 osoby; dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego, który ukończył 50 rok życia (5 osób)
5. Nazwa programu: „Ty też możesz” [okres realizacji: 01.09.2017 r.–31.03.2018 r.] Osoby objęte programem: bezrobotni pomiędzy 30 a 50 rokiem życia. Osoby zaktywizowane w ramach programu (razem 15 osób): prace interwencyjne – 4 osoby; jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej (7 osób), staże (4 osoby).
6. Projekt pn. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Lesznie i powiecie leszczyńskim (III)”, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). Okres realizacji: 01.01.2017 r. – 30.06.2018 r. Celem głównym projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia 260 osób młodych do 29 roku życia pozostających bez pracy w Lesznie i powiecie leszczyńskim. Grupą docelową projektu są osoby młode w wieku 18-29 lat, bez pracy, w tym osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lesznie jako bezrobotne (dla których został ustalony I lub II profil pomocy), które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). Działania zaplanowane w projekcie: pośrednictwo pracy (wszyscy uczestnicy projektu); poradnictwo zawodowe (osoby, które nie mają sprecyzowanych planów zawodowych – minimum 160 osób); staże – 73 osoby; bony stażowe – 10 osób, bony na zasiedlenie – 10 osób; bony szkoleniowe – 10 osób, szkolenia – 82 osoby, jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej – 75 osób.
7. Projekt pn. „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w Lesznie i powiecie leszczyńskim (III)”, realizowany w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (WRPO). Okres realizacji: 01.01.2017 r. – 30.06.2018 r. Głównym celem projektu jest wsparcie procesu zatrudnieniowego 187 osób bezrobotnych (w tym 95 kobiet i 92 mężczyzn) w wieku powyżej 29 roku życia, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lesznie (zakwalifikowanych do I lub II profilu pomocy), należących co najmniej do jednej z wymienionych grup: osoby długotrwale bezrobotne (niepracujące przez okres minimum 12 miesięcy), osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach (wykształcenie gimnazjalne i poniżej, zasadnicze zawodowe, średnie zawodowe, średnie ogólnokształcące), osoby w wieku powyżej 50 roku życia, kobiety. Działania przewidziane w projekcie: pośrednictwo pracy – wszyscy uczestnicy projektu, poradnictwo zawodowe – osoby, które nie mają sprecyzowanych planów zawodowych oraz obszarów zainteresowań zawodowych, staże – 77 osób, prace interwencyjne – 8 osób, dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego, który ukończył 50 lat – 2 osoby, szkolenia – 55 osób, jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej – 45 osób.
8. Projekt pn. „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w Lesznie i powiecie leszczyńskim (II)” realizowany w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (WRPO). Okres realizacji: 01.01.2016 r. – 30.06.2017 r. Głównym celem projektu jest wsparcie procesu zatrudnieniowego 130 osób bezrobotnych (w tym 73 kobiety i 57 mężczyzn) w wieku powyżej 29 roku życia, zarejestrowanych w PUP w Lesznie (zakwalifikowanych do I lub II profilu pomocy), należących co najmniej do jednej z

wymienionych grup: osoby długotrwale bezrobotne (niepracujące przez okres minimum 12 miesięcy), osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach (wykształcenie gimnazjalne i poniżej, zasadnicze zawodowe, średnie zawodowe, średnie ogólnokształcące), osoby w wieku powyżej 50 roku życia, kobiety. Działania przewidziane w projekcie: pośrednictwo pracy – większość uczestników projektu, poradnictwo zawodowe – osoby, które nie mają sprecyzowanych planów zawodowych oraz obszarów zainteresowań zawodowych, staże – 53 osoby, prace interwencyjne – 7 osób, dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego, który ukończył 50 lat – 6 osób, Szkolenia – 31 osób, jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej – 33 osoby.

9. Projekt pn. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Lesznie i powiecie leszczyńskim (II)” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Okres realizacji: 01.01.2016 r. – 30.06.2017 r. Celem głównym projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia pozostających bez pracy w Lesznie i Powiecie leszczyńskim (należących do I lub II profilu pomocy), które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). Działania przewidziane w projekcie: pośrednictwo pracy (większość uczestników projektu – minimum 220 osób; poradnictwo zawodowe (osoby, które nie mają sprecyzowanych planów zawodowych – minimum 135 osób), staże – 111 osób, bony stażowe – 5 osób, bony na zasiedlenie – 7 osób, bony szkoleniowe – 2 osoby, szkolenia – 60 osób, jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej – 70 osób

- **Dalszy rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej**

Obecnie w Lesznie działa 10 podmiotów sektora ekonomii społecznej, w tym pięć spółdzielni socjalnych (zobacz Załącznik nr 5). Pobudzanie postaw przedsiębiorczych poprzez kreowanie kolejnych podmiotów sektora ekonomii społecznej angażujących mieszkańców obszaru rewitalizacji należy uznać za właściwy kierunek. Są to bowiem podmioty, które aktywizują zawodowo osoby długotrwale bezrobotne. Poprzez swoją działalność służą integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzą miejsca pracy oraz świadczą usługi dla społeczności lokalnej. Działalność spółdzielni socjalnych oraz innych podmiotów sektora ekonomii społecznej może przyczynić się nie tylko do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji, ale także do wyrównywania szans w społeczeństwie poprzez m.in. powrót osób bezrobotnych na rynek pracy. Niestety czynnikiem hamującym wzrost liczby tego typu podmiotów jest przede wszystkim problem utrzymania się na rynku. Pomimo tego, że ustawowo zostały wprowadzone pewne preferencje dla np. spółdzielni socjalnych, to istotną barierą w ich rozwoju jest właśnie kwestia utrzymania się na rynku w dłuższej perspektywie czasowej. Pomysłem wartym rozważenia, który pomógłby spółdzielniom socjalnym oraz innym podmiotom sektora ekonomii społecznej w utrzymaniu się na rynku w okresie pierwszych 2-3 lat funkcjonowania, jest podjęcie przez władze gminne decyzji o przyznaniu preferencji dla podmiotów sektora ekonomii społecznej przy wyborze podmiotów realizujących różnego rodzaju przedsięwzięcia na zlecenie gminy.

- **Utworzenie nowych inkubatorów przedsiębiorczości oraz wsparcie już działających**

Rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji uzależniony będzie nie tylko od rozwoju firm, które już istnieją na rynku, ale także od powstawania nowych przedsiębiorstw. Jednym z podstawowych

str. 76

narzędzi, które mają na celu wspieranie powstawania i rozwoju nowych przedsiębiorstw, są inkubatory przedsiębiorczości.

Celem działania inkubatorów jest wzmocnienie inkubowanych przedsiębiorstw tak, aby mogły przetrwać najtrudniejszy początkowy okres istnienia. Aby to osiągnąć, instytucje te oferują wynajem tanich i wyposażonych powierzchni biurowych i magazynowo- produkcyjnych, dostęp do usług biurowych i mediów na preferencyjnych warunkach, a także usługi doradcze, pomoc w pozyskiwaniu funduszy i szkolenia. Inkubatory przeznaczone są dla firm, które dopiero rozpoczynają działalność, jak również dla osób bezrobotnych, mających pomysł na swój biznes, które otrzymały dotację na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

W Lesznie funkcjonuje obecnie jeden inkubator przedsiębiorczości prowadzony przez Leszczyńskie Centrum Biznesu, który powinien uzyskiwać wsparcie finansowe i organizacyjne od gminy w szczególności w sytuacji gdy realizuje projekty na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji. Być może warto także uruchomić inkubator przedsiębiorczości w obszarze rewitalizacji dedykowany firmom, które chcą się wyinkubować na tym obszarze i prowadzić na nim swoją działalność.

- **Rozszerzenie zakresu działania Spółdzielni Socjalnej „KUBA-BART”**

Spółdzielnia planuje rozwój swoich usług poprzez utworzenie kompleksu o właściwościach leczniczych i relaksacyjnych Pira-Grotta. Kompleks ma powstać w lokalu o powierzchni 87,4 m² przy ulicy Leszczyńskich, który zostanie wdzierżawiony od Miasta Leszna.

W skład kompleksu rekreacyjno-zdrowotnego Pira-Grotta wchodzić będą:

- Piramidy energetyczne – kompleks dwóch piramid, służących celom relaksacyjno-paramedycznym (zabiegi energetyzujące). Usługa skierowana będzie do klientów indywidualnych oraz grupowych z terenu Leszna i okolic.
- Grota solna – specjalnie zaprojektowane pomieszczenie, które symuluje mikroklimat nadmorski i poprzez mikroskładniki zawarte w powietrzu pozytywnie wpływa na zdrowie i samopoczucie. Pira-Grotta w zamyśle będzie realizowała usługę, polegającą na 45 minutowych seansach, oferując gościom dodatkowo muzykę relaksacyjną. Podobnie jak w przypadku piramid, usługa skierowana będzie do klientów indywidualnych oraz grupowych z terenu Leszna i okolic.
- Kawiarenka terapeutyczna – niewielki punkt gastronomiczny ulokowany, w którym klienci piramid energetycznych oraz grotty solnej będą mogli zakupić napoje (kawa z ekspresu, herbata, soki), ciasta domowej roboty a także produkty związane z terapią w grocie solnej (sól do kąpeli, mydła solne, lampy solne). Zakłada się, że klientami kawiarenki będą osoby odwiedzające piramidy energetyczne oraz grotę solną.

Kompleks Pira-Grotta w zamyśle ma misję wspierania m.in. chorych przewlekle na astmę emerytów i dzieci a także innych zainteresowanych osób. Będzie to także miejsce spotkań w miłej, spokojnej, zdrowej atmosferze integrujące nie tylko środowisko lokalne ale również mieszkańców innych części Leszna.

Działania skierowane do osób bezdomnych

- **Projekt pn. MiserArt – strefa kultury w labiryncie wykluczenia**

Działania skierowane do osób bezdomnych będą realizowane przede wszystkim przez planowaną do uruchomienia w Lesznie instytucję, która stanie się centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. Instytucja ta powołana zostanie na wzór wrocławskiego MiserArt. Szczegóły dotyczące procesu uruchomienia takiego podmiotu zostały przedstawione w rozdziale piątym niniejszego opracowania.

Działania skierowane mniejszości romskiej

- **Środowiskowa świetlica edukacyjno–integracyjna dla dzieci romskich**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lesznie proponując realizację zadania pn. „Środowiskowa świetlica edukacyjno–integracyjna dla dzieci romskich” wychodzi naprzeciw zdiagnozowanym problemom edukacyjnym w społeczności romskiej zamieszkującej teren miasta Leszna, a w szczególności obszar rewitalizacji.

Analiza problemów w obszarze edukacji wykazała, że dzieci ze społeczności romskiej często nie opanowują materiału w standardach wymaganych do zaliczenia poszczególnych klas, lekceważą obowiązki ucznia i mają wysoką absencję szkolną. W efekcie dzieci romskie opuszczają polski system edukacji. Aby temu zapobiec konieczne jest uwrażliwienie społeczeństwa na problemy tej grupy etnicznej, a także wdrażanie długofalowych programów na ich rzecz, w których będą oni partnerami a nie podmiotami oddziaływań.

W odpowiedzi na wyżej wymienione problemy projekt zakłada wprowadzenie opiekuna edukacji dzieci romskich, który będzie miał na celu zapewnienie pomocy uczniom romskim w wielu aspektach. Jego zadaniem będzie m.in. budowanie pozytywnego obrazu szkoły i wskazanie korzyści płynących z wykształcenia. Dzięki temu podniesie się motywacja do uczęszczania do szkoły i poszerzenia własnej wiedzy. Ponadto do zadań opiekuna romskiego będzie należało dbanie o frekwencję uczniów na zajęciach, pomoc w rozpoznaniu potrzeb uczniów i zdiagnozowanie obszarów wymagających wsparcia. Powinien on także pełnić rolę mediatora w przypadku nieporozumień i konfliktów oraz rolę łącznika między domem rodzinnym ucznia a placówką oświatową, który buduje między nimi pozytywne relacje. Rodzice będą informowani o przebiegu nauki i postępach dziecka, a także będzie możliwa kontrola frekwencji uczniów.

Opiekun edukacji dzieci romskich będzie pracował w środowiskowej świetlicy edukacyjno-integracyjnej dla dzieci romskich. Świetlica będzie miała charakter integracyjny, co oznacza, że do świetlicy będą uczęszczać także dzieci ze środowiska szkolnego dzieci romskich. Oprócz opiekuna edukacji dzieci romskich w świetlicy zatrudniony będzie również nauczyciel wspomagający oraz animator działań integracyjno-kulturalnych. Nad całością realizacji zadania będzie czuwał koordynator projektu.

W ramach projektu skierowanego do leszczyńskiej społeczności romskiej zakłada się również:

- dofinansowanie do zakupów podręczników, pomocy dydaktycznych i przyborów szkolnych,
- wprowadzenie zajęć wyrównawczych umożliwiających nadrobienie zaległości szkolnych,

- umożliwienie odrabiania zadań domowych w świetlicy pod nadzorem nauczyciela wspomagającego,
- pomoc w rozwijaniu uzdolnień artystycznych,
- organizację zajęć poświęconych tradycji i kulturze Romów,
- prowadzenie zajęć edukacyjno-integracyjnych dla dzieci i młodzieży, które będą promować postawę tolerancji oraz umożliwią adaptację Romów w lokalnym środowisku,
- organizowanie spotkań z rodzicami Romskimi na temat obowiązku szkolnego ich dzieci,
- opracowanie i promocję gazetki – publikacji dotyczącej edukacji i kultury Romów,
- emisję audycji o kulturze i kuchni Romskiej.

Ważnym aspektem prowadzonych działań projektowych będzie przeciwdziałanie jakimkolwiek przejawom dyskryminacji. Rozbudzenie empatii może doprowadzić do trwałej zmiany postaw wobec społeczności romskiej. Ważnym wskaźnikiem powodzenia działań mających na celu asymilację Romów jest zmniejszenie dystansu społecznego oraz wyzbycie się uprzedzeń i przełamanie funkcjonujących stereotypów. Temu celowi będzie służyć organizacja Dnia Kultury Romskiej.

Zakłada się, że działania projektowe będą miały charakter długookresowy i w dalszej perspektywie mają na celu wyłonienie asystenta edukacji romskiej. Zgłaszany projekt jest wstępnym etapem do wyłonienia poprzez zrekrutowanie ze społeczności romskiej opiekuna edukacji romskiej. Realizacja projektu przewidziana jest na okres od 1 stycznia 2018 r. do dnia 31 grudnia 2018 r. z perspektywą kontynuacji.

- **Nauka języka polskiego dla kobiet i dzieci pochodzenia romskiego**

W ramach proponowanego działania planuje się realizację nauki języka polskiego dla kobiet pochodzenia romskiego i ich dzieci. W pierwszej kolejności nauką zostaną objęte uczestniczki Centrum Integracji Społecznej w Lesznie. Jeżeli projekt przyjmie się w tej grupie, planowane jest rozszerzenie grupy docelowej objętej nauką języka polskiego o dzieci romskie.

Działania wspierające integrację społeczną, współpracę osób i organizacji itp.

- **Festyn „Dzień Sąsiada”**

Festyn będzie miał charakter imprezy międzypokoleniowej mającej na celu aktywizację lokalnej społeczności, pomoc w nawiązywaniu kontaktów z innymi mieszkańcami, budowanie więzi i tożsamości lokalnej, odejście od codziennej anonimowości, promowanie aktywności oraz wspieranie inicjatyw na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji.

W ramach przedsięwzięcia zakłada się wspólne świętowanie „Dnia Sąsiada” na danym osiedlu, prowadząc rozmowy na tematy związane z osiedlem przy grillu, kawie i herbacie oraz z atrakcjami dla dzieci. W trakcie festynu można będzie zdegustować regionalną żywność, oglądać występy dzieci i młodzieży, występy teatralne, występy zespołów muzycznych. Dla najmłodszych uczestników przygotowany zostanie kącik malucha, animacje dla dzieci, konkursy z nagrodami, poczęstunek, warsztaty itp.

str. 79

Do organizacji festynu należy pozyskać lokalne firmy, stowarzyszenia, mieszkańców.

- **Zacieśnianie współpracy między organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi w Lesznie – powstanie *Think tank'u* NGO**

Z informacji uzyskanych w trakcie spotkań realizowanych w obszarze rewitalizacji wynika, że niektóre organizacje pozarządowe podejmują próby wspólnych działań. Niestety tego typu podejście jest raczej wyjątkiem niż regułą, a zakres tej współpracy jest niewystarczający jeśli chodzi o potrzeby obszaru rewitalizacji. Najczęściej poszczególne organizacje pozarządowe „grają na własne konto”. Tymczasem należy przyjąć, że współpraca organizacji pozarządowych działających w Lesznie powinna coraz bardziej się zacieśniać. Mamy tu na myśli w szczególności zacieśnianie współpracy w odniesieniu do działań podejmowanych na obszarze rewitalizacji. Biorąc pod uwagę problemy i potrzeby tego obszaru, interwencja realizowana na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji wymaga systemowych działań, komunikacji między różnymi interesariuszami procesu rewitalizacji i cyklicznych spotkań, w ramach których generowane byłyby pomysły działań pobudzających głównie aktywność społeczną, zawodową oraz przedsiębiorczość mieszkańców obszaru rewitalizacji. Taką formą dającą możliwość zacieśnienia współpracy między przede wszystkim organizacjami pozarządowymi jest powołanie platformy spotkań i wymiany pomysłów, swoistego *Think tank'u* NGO złożonego z przedstawicieli organizacji pozarządowych funkcjonujących w Lesznie oraz innych interesariuszy procesu rewitalizacji (np. władze gminy, przedstawiciele świata nauki i biznesu, cechów rzemiosł, szkolnictwa i edukacji). Powołanie takiej platformy z pewnością pozytywnie wpłynie na obieranie odpowiednich kierunków interwencji w obszarze rewitalizacji. Zadaniem *Think tank'u* NGO będzie zapewnienie coraz większej synergii i spójności między realizowanymi w obszarze rewitalizacji działaniami na rzecz społeczności tego obszaru a rzeczywistymi potrzebami tej społeczności.

- **Trener osiedlowy/Animator czasu wolnego**

Trener osiedlowy miałby za zadanie animować czas wolny dzieci oraz młodzieży z obszaru rewitalizacji i stanowić odpowiedź na niską aktywność społeczną najmłodszych mieszkańców wyżej wymienionego obszaru.

Śródmieście, a w szczególności okolice Starówki, nie posiada odpowiednich przestrzeni dla najmłodszych. Z tego powodu często dzieci oraz młodzież nie mają pomysłu na aktywności oraz zabawy i nierzadko spędzają swój wolny czas przesiadując w domach lub na ławkach.

Sportowy (i nie tylko) animator czasu wolnego stanowiłby dla dzieci i młodzieży katalizator zmian. Dzięki jego charyzmie i pomysłom, dzieci i młodzież z okolic Śródmieścia miałyby swojego lidera, który wraz z nimi odpowiadałby za zagospodarowanie ich wolnego czasu.

Zajęcia animacyjne powinny, oprócz aspektu związanego z ruchem i rywalizacją w duchu sportu, skierowane być również na profilaktykę, oraz niwelowanie negatywnych zachowań społecznych i ryzykownych oraz naukę współpracy w grupie.

Przykładowe działania podejmowane przez trenera osiedlowego/animatora czasu wolnego:

- organizowanie meczów piłki nożnej pomiędzy dwoma ulicami,
- organizacja zabawy w podchody,

- o nauka gry w bulle

Do podmiotów, które powinny zaangażować się w realizację projektu Trener osiedlowy/Animator czasu wolnego, należy zaliczyć organizacje pozarządowe, szkoły oraz Urząd Miasta.

- **Powołanie Rad Osiedlowych**

Przystępując do opisu projektu polegającego na powołaniu Rad Osiedlowych na obszarze rewitalizacji, warto zaznaczyć, że w miasto Leszno nie jest administracyjnie podzielone na osiedla. Biorąc zatem powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że realizacja zgłoszonego pomysłu będzie uzależniona od podjęcia decyzji przez lokalne władze o podziale miasta na osiedla.

Rada Osiedla jest najniższym szczeblem samorządu terytorialnego, przewidzianym ustawą o samorządzie gminnym. Wypełnia ona funkcję opiniodawczej jednostki pomocniczej dla władz miasta oraz służy mieszkańcom jako organ pośredniczący pomiędzy ogółem mieszkańców osiedla i władzami miasta. W ramach tego pośrednictwa rada osiedla dostarcza mieszkańcom informacji, co, jak i gdzie można załatwić, oraz informacji o planach i zamierzeniach miasta, podejmuje w uzasadnionych wypadkach interwencje w interesie mieszkańców oraz występuje w imieniu mieszkańców z inicjatywami, propozycjami rozwiązań, zmierzającymi do poprawy warunków życia mieszkańców osiedla. Ponadto działa na rzecz zbliżania do siebie mieszkańców jako członków wspólnoty osiedlowej.

Rada Osiedla ma to do siebie, że bardzo dobrze zna problemy i realia życiowe mieszkańców danego osiedla, ponieważ składa się z ludzi mieszkających na terenie tego samego osiedla, wytypowanych przez samych mieszkańców, a nie przez organizacje polityczne. Ponadto Rada Osiedla działa wyłącznie społecznie, bez jakichkolwiek wynagrodzeń, czy diet.

Wydaje się, że utworzenie Rad Osiedlowych na obszarze rewitalizacji jest uzasadnione, ponieważ z przeprowadzonej diagnozy wynika, że istnieje potrzeba tworzenia się silnych wspólnot osiedlowych, złączonych wspólnymi potrzebami oraz wspólnymi staraniami o ich zaspokojenie lub obronę. Rady Osiedlowe funkcjonujące na obszarze rewitalizacji mogłyby podejmować działania zmierzające np. do:

- o poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego na ulicach i terenach przydomowych, m.in. poprzez regularne zgłaszanie służbom porządkowym istniejących zagrożeń, inicjowanie monitoringu, wyznaczania lokalizacji do instalacji świateł ulicznych na przejściach dla pieszych itp.,
- o powstania nowej szkoły, przedszkola, żłobka, ośrodka sportu, placów zabaw, wprowadzenia zmian w zakresie organizacji ruchu na osiedlu czy utworzenia miejsca zieleni służącego mieszkańcom,
- o organizacji festynów, imprez okolicznościowych, wydarzeń integracyjnych itp.
- o przeciwdziałania likwidacji punktów oraz placówek handlu i usług najbardziej potrzebnych mieszkańcom w pobliżu ich domów oraz uwzględniania ich głosu w planowaniu rozmieszczenia nowych placówek,
- o uwzględniania interesów mieszkańców przy planowaniu zagospodarowania wolnych terenów,

str. 81

- o ochrony istniejącej zieleni, małej architektury, miejsc spotkań i wypoczynku.

Powołanie Rad Osiedlowych na obszarze rewitalizacji wymaga współpracy m.in. spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, Rady Miasta i Prezydenta Miasta oraz zaangażowanie samych mieszkańców.

Na koniec tego rozdziału odniesiemy się do problemu, który często przewijał się w trakcie spotkań warsztatowych realizowanych na obszarze rewitalizacji. W ramach prowadzonych dyskusji wyłonił się mianowicie problem polegający na tym, że funkcjonujące w Lesznie organizacje pozarządowe, które rywalizują ze sobą o środki publiczne, często realizują podobne działania nawet o tym nie wiedząc, ponieważ praktycznie nie kontaktują się ze sobą, nie przekazują sobie wzajemnie informacji o realizowanych projektach i nie współpracują ze sobą. Ponadto okazało się, że obszar rewitalizacji nie cieszy się szczególnym zainteresowaniem organizacji pozarządowych.

Biorąc powyższe pod uwagę postuluje się **zmianę zasad finansowania organizacji pozarządowych**. Władze miasta powinny przemyśleć, w zbliżającej się perspektywie budżetowej na 2018 rok oraz na kolejne lata, wprowadzenie zmian w finansowaniu organizacji pozarządowych. Z jednej strony można podjąć decyzję, że określona część środków (np. 30%) przeznaczonych na finansowanie organizacji pozarządowych, jest dedykowana tylko i wyłącznie działaniom podejmowanym na obszarze rewitalizacji. Można również wprowadzić zasadę, że część środków (np. 20%) przeznaczonych na budżet obywatelski, również będzie dedykowanych tylko na rzecz działań podejmowanych w obszarze rewitalizacji. Takie podejście spowoduje, że te organizacje pozarządowe, które dotychczas nie inicjowały żadnych działań na obszarze rewitalizacji, zostaną niejako „przymuszone” do generowania pomysłów na rzecz tego obszaru, ponieważ tam będzie kierowana część środków przeznaczonych dla organizacji pozarządowych. Z drugiej strony można także wprowadzić rozwiązania, które będą zachęcać organizacje pozarządowe do współpracy. Takim rozwiązaniem jest przyznawanie dodatkowych punktów w konkursach dla tych organizacji, które we współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi (lub innymi podmiotami) chcą realizować działania na obszarze rewitalizacji, skierowane do konkretnych grup społecznych.

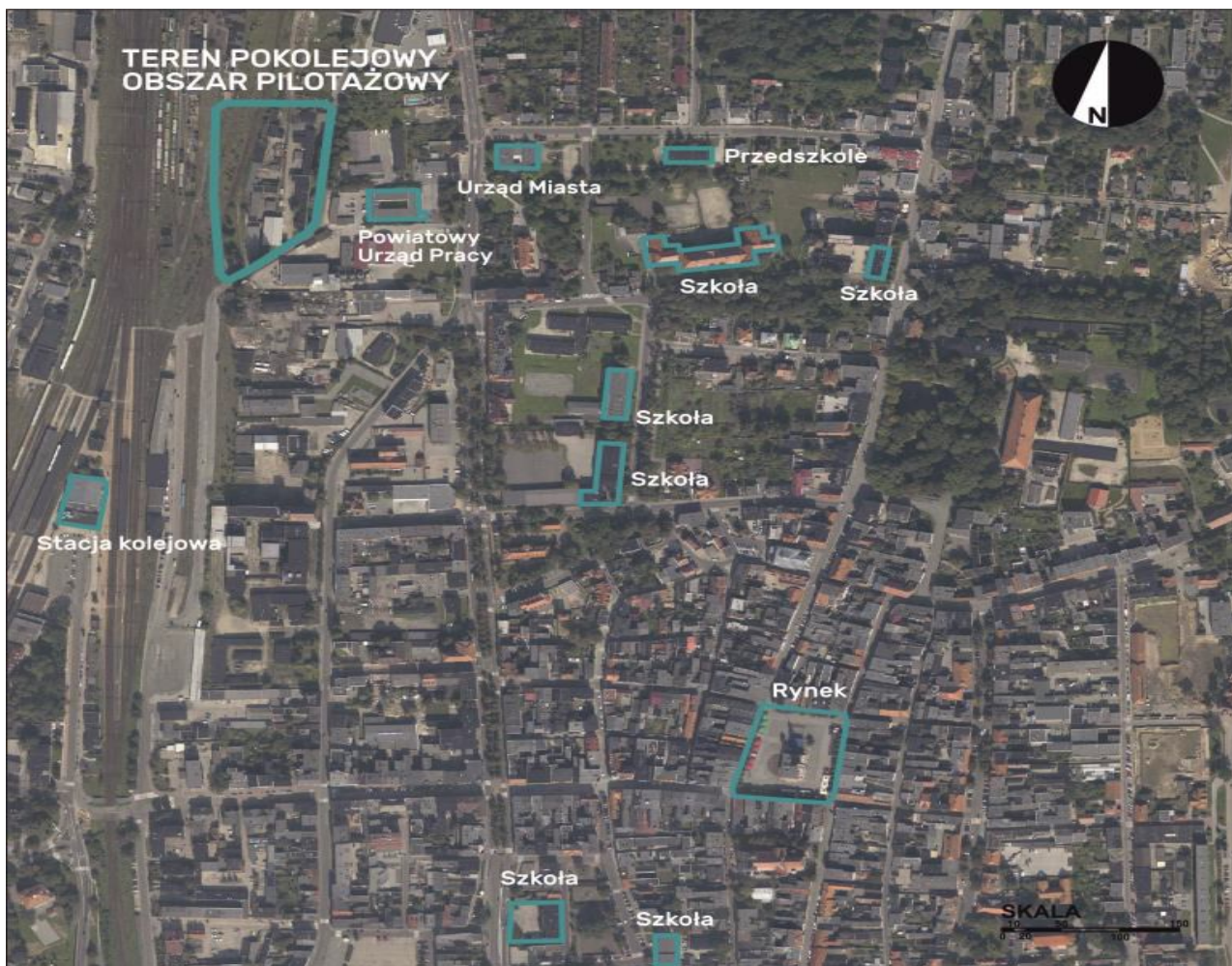

Zakończenie

Zaprezentowany dokument pt. „Koncepcja działań w sferze społecznej jako element działań rewitalizacyjnych pobudzających aktywność mieszkańców obszaru rewitalizacji” stanowi zbiór pomysłów i idei mających się przyczynić do podniesienia poziomu aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Z kolei wzrost aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji jest ważnym celem Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Leszna na lata 2017-2017.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że Miasto Leszno realizuje projekt pn. „Nowe tory – centrum Leszna po kolei” zgłoszony w konkursie dotacji Ministerstwa Rozwoju pt. „Modelowa Rewitalizacja Miast”. Koncepcja rewitalizacji w ramach projektu zakłada stworzenie holistycznego modelu zrównoważonego rozwoju centrum Leszna przy instrumentalnym wykorzystaniu zdegradowanych terenów pokolejowych. Zagospodarowanie tych terenów jest więc warunkiem koniecznym rewitalizacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej Leszna. Tereny te są nadal własnością Polskich Kolei Państwowych S.A., natomiast podpisano list intencyjny i przystąpiono do podziału nieruchomości, a w najbliższym czasie (planuje się, że do końca 2017 roku) nastąpi zakup terenu przez Miasto Leszno.

Fotografia 3. Tereny pokolejowe objęte projektem modelowym a usytuowanie obiektów użyteczności publicznej.

Źródło: Gminny Program Rewitalizacji Miasta Leszna na lata 2017-2017, s. 50

str. 83

Fotografia 4. Tereny pokolejowe objęte projektem modelowym

Źródło: Gminny Program Rewitalizacji Miasta Leszna na lata 2017-2027, s. 51

Realizując zatem założenia Koncepcji, zwłaszcza te odnoszące się do utworzenia Centrum Aktywizacji Społecznej, Punktu Całodobowej Opieki dla Seniorów oraz MiserArt - centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, należy wykorzystać potencjał terenów pokolejowych.

str. 84

Tereny pokolejowe objęte projektem modelowym „Nowe tory –centrum Leszna po kolei” zajmują obszar o powierzchni 1,1939 ha i znajdują się po wschodniej stronie torów kolejowych, nieopodal obecnej siedziby Urzędu Miasta oraz Powiatowego Urzędu Pracy. Na obszarze tym funkcjonuje Schronisko dla Osób Bezdomnych (powierzchnia 360m²). Część terenu stanowią niewykorzystane obiekty zabudowane o łącznej powierzchni ok. 0,35ha.

Centralnie położone tereny pokolejowe stanowią rezerwę obszaru oraz obiektów, które można wykorzystać do rozwiązywania zarówno infrastrukturalnych problemów społecznego obszaru rewitalizacji, takich jak: niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych i komunalnych oraz brak infrastruktury społecznej, a także do realizacji działań miękkich (szkoleń, warsztatów, kursów, spotkań integracyjnych itp.) w oparciu o planowaną do utworzenia infrastrukturę społeczną (w tym w szczególności: Centrum Aktywizacji Społecznej, Punktu Całodobowej Opieki dla Seniorów oraz MiserArt - centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością).

Miasto Leszno realizując projekt pn. „Nowe tory –centrum Leszna po kolei”, w ramach którego przewidziano m.in. zagospodarowanie terenów pokolejowych, dąży do stworzenia miejsca nietypowego, z artystyczną duszą, skupiającego z jednej strony osoby wykluczone, w tym bezdomne, z drugiej zaś młodzież (w Lesznie dużym potencjałem jest młodzież zaangażowana w wolontariat), aktywnych seniorów (tu potencjał dostrzegamy głównie wśród seniorów uczęszczających do Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz zrzeszonych w Klubach Seniora i innych organizacjach) a także aktywne w obszarze działań społecznych instytucje i organizacje pozarządowe (tu potencjał dostrzegamy głównie wśród podmiotów wymienionych w tabeli 2). Warto w tym miejscu wspomnieć, że Miasto Leszno w ramach projektu „Nowe tory – centrum Leszna po kolei” rozpoczęło już działania w celu opracowania koncepcji architektoniczno-urbanistycznej obszaru pokolejowego.

Oprócz proponowanych powyżej infrastrukturalnych form zagospodarowania terenów pokolejowych (mamy tu na myśli utworzenie Centrum Aktywizacji Społecznej, Punktu Całodobowej Opieki dla Seniorów oraz MiserArt - centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością) pojawiają się także propozycje działań miękkich. Jeden z takich pomysłów został zasygnalizowany podczas spaceru badawczego zrealizowanego w ramach Modelowej Rewitalizacji. Był to pomysł pracy z osobami bezdomnymi przez sztukę i rzemiosło (Industrial Art), gdzie rolę osób aktywizujących ma pełnić młodzież, rzemieślnicy, artyści i osoby, które wyszły z bezdomności. Aby pomysł był możliwy do realizacji, konieczne jest stworzenie zespołu specjalistycznego wraz z liderem, który zajmie się opracowaniem koncepcji Industrial Art i jej wdrożeniem. Pomocny w tym zakresie może okazać się projekt zaprezentowany w koncepcji – a mianowicie projekt powołania do życia Akademii Lokalnych Liderów Społecznych „ALL 4 Leszno”. Ideą przewodnią tego projektu jest bowiem identyfikacja i wsparcie grupy potencjalnych liderów z obszaru rewitalizacji: przyszłych aktywistów, lokalnych działaczy samorządowych, dziennikarzy, przedsiębiorców itp..

Biorąc pod uwagę, że w koncepcji przedstawiono szeroki wachlarz propozycji działań mających na celu podniesienie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji (poczynając od działań infrastrukturalnych odnoszących się do utworzenia Centrum Aktywizacji Społecznej, Punktu Całodobowej Opieki dla Seniorów oraz MiserArt - centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, poprzez działania wspierające integrację społeczną oraz współpracę osób i organizacji, kończąc na działaniach miękkich skierowanych do takich grup społecznych jak: seniorzy, dzieci, młodzież,

str. 85

osoby bezrobotne, osoby bezdomne czy mniejszość romska) należy wskazać trzy priorytetowe działania na najbliższe półrocze (do końca czerwca 2018 roku):

- Po pierwsze – chcąc wzmocnić i zacieśnić współpracę między organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi w Lesznie należy zainicjować powstanie *Think tank'u* NGO. Biorąc bowiem pod uwagę problemy i potrzeby obszaru rewitalizacji, interwencja realizowana na rzecz mieszkańców tego obszaru wymaga systemowych działań, komunikacji między różnymi interesariuszami procesu rewitalizacji i cyklicznych spotkań, w ramach których generowane byłyby pomysły działań pobudzających głównie aktywność społeczną, zawodową oraz przedsiębiorczość mieszkańców. Taką formą dającą możliwość zacieśnienia współpracy między przede wszystkim organizacjami pozarządowymi będzie właśnie platforma spotkań i wymiany pomysłów - *Think tank* NGO, złożona z przedstawicieli organizacji pozarządowych funkcjonujących w Lesznie oraz innych interesariuszy procesu rewitalizacji (np. władze gminy, przedstawiciele świata nauki i biznesu, cechów rzemiosł, szkolnictwa i edukacji).
- Po drugie – ponownie nawiązując do wzmocnienia i zacieśnienia współpracy między organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi w Lesznie – należy zainicjować proces, który doprowadzi do zmiany zasad finansowania organizacji pozarządowych. Władze miasta powinny w projekcie budżetu na 2018 rok oraz na kolejne lata, wprowadzić takie zmiany w finansowaniu organizacji pozarządowych, które spowodują z jednej strony większe zainteresowanie tych organizacji obszarem rewitalizacji, a z drugiej będą zachęcać organizacje pozarządowe do współpracy.
- Po trzecie – chcąc przygotować infrastrukturę pod realizację działań mających na celu podniesienie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, należy w pierwszej kolejności doprowadzić do przejęcia przez Miasto Leszno od Polskich Kolei Państwowych S.A. terenów pokolejowych. Następnie należy zainicjować proces koncepcyjno-architektoniczny, który doprowadzi do wyselekcjonowania na terenach pokolejowych tych obiektów, które zostaną wyremontowane i zmodernizowane na cele społeczne. W ramach oddanych na cele społeczne obiektów należy rozważyć uruchomienie trzech instytucji: Centrum Aktywizacji Społecznej, Punktu Całodobowej Opieki dla Seniorów oraz MiserArt - centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

Realizacja wymienionych powyżej działań spowoduje ukształtowanie się sprzyjających warunków organizacyjno-infrastrukturalnych do podejmowania na szeroką skalę działań miękkich mających na celu poprawę aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Spis tabel

Tabela 1. Rekomendowane do podjęcia działania w sferze społecznej wraz z propozycją podmiotów zaangażowanych w ich realizację	30
Tabela 2. Przykładowe organizacje działające w obszarze aktywności społecznej w Lesznie.....	34
Tabela 3. Minimalny standard warunków lokalowych wynikający z Programu Senior + dla utworzenia Dziennego Domu „Senior +”	57
Tabela 4. Podmioty sektora ekonomii społecznej w Lesznie	165

Spis fotografii

Fotografia 1. Budynek centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością MiserArt we Wrocławiu.....	60
Fotografia 2. Wnętrze centrum przeciw wykluczeniu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością MiserArt we Wrocławiu.....	61
Fotografia 3. Tereny pokolejowe objęte projektem modelowym a usytuowanie obiektów użyteczności publicznej.....	83
Fotografia 4. Tereny pokolejowe objęte projektem modelowym	84

Spis wykresów

Wykres 1. Płeć osób badanych (N=516)	7
Wykres 2. Wiek osób badanych (N=516).....	7
Wykres 3. Wykształcenie osób badanych (N=516).....	8
Wykres 4. Przynależność do grupy zawodowej osób badanych (N=516)	8
Wykres 5. Liczba członków gospodarstwa domowego (N=516)	9
Wykres 6. Posiadanie niepełnoletnich dzieci (N=516)	9

Załącznik nr 1. Kwestionariusz ankiety w badaniu ilościowym z mieszkańcami obszaru rewitalizacji

Szanowni Państwo,

Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o., na zlecenie Miasta Leszno przeprowadza badanie ankietowe, którego celem jest poznanie Państwa opinii na temat problemów, z jakimi zmagają się mieszkańcy obszaru rewitalizacji Miasta Leszno.

Wyniki badania posłużą opracowaniu i wprowadzeniu rozwiązań, będących odpowiedzią na te problemy. W związku z tym, liczymy na Państwa współpracę i szczerą odpowiedź na pytania ankiety.

Badanie jest całkowicie anonimowe.

ZDROWIE

1. Jak Pan/i ocenia dostępność opieki zdrowotnej na terenie Leszna?

- a. Bardzo duża dostępność
- b. Dość duża dostępność
- c. Raczej mała dostępność
- d. Bardzo mała dostępność
- e. Trudno powiedzieć

2. Jak Pan/i ocenia jakość świadczonych usług w zakresie opieki zdrowotnej na terenie Leszna?

- a. Bardzo wysoka
- b. Dość wysoka
- c. Raczej niska
- d. Bardzo niska
- e. Trudno powiedzieć

3. Jak Pan/i ocenia swój stan zdrowia?

- a. Bardzo dobrze
- b. Dobrze
- c. Raczej słabo
- d. Bardzo słabo
- e. Trudno powiedzieć

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

4. Jak Pan/i sądzi, jaki jest stosunek mieszkańców Leszna do osób:

	Pozytywny/przyjazny	Neutralny/obojętny	Negatywny/wrogi
niepełnosprawnych fizycznie	☐	☐	☐
niepełnosprawnych umysłowo	☐	☐	☐

5. Czy w Pana/i opinii miasto Leszno jest przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych:

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
fizycznie (ruchowo)	☐	☐	☐
umysłowo	☐	☐	☐

str. 88

UBÓSTWO

6. Czy w swoim najbliższym otoczeniu ma Pan/i osoby, które żyją w ubóstwie, nie dojadają?
- Tak
  - Nie
  - Nie wiem/ Trudno powiedzieć
7. Jak Pan/i ocenia obecną sytuację finansową Pana/i gospodarstwa domowego?
- Od dłuższego czasu nie wystarcza nam na opłacenie podstawowych świadczeń (czynszu, światła itp.).
  - Czasami nie wystarcza nam na opłacenie podstawowych świadczeń (czynszu, światła itp.).
  - Wystarcza nam na bieżące wydatki.
  - Co jakiś czas możemy sobie pozwolić na ekstra wydatki poza zaspokojeniem bieżących potrzeb.
  - Co miesiąc możemy sobie pozwolić na ekstra wydatki poza zaspokojeniem bieżących potrzeb
8. Jakie działania Pana/i zdaniem, należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób ubogich? Proszę zaznaczać maksymalnie 2 odpowiedzi.
- Tworzenie miejsc pracy
  - Zwiększanie nakładów finansowe na zasiłki
  - Rozszerzenie pomocy rzeczowej dla najuboższych
  - Umożliwianie poszerzenia/zdobycia nowych kwalifikacji/umiejętności zawodowych
  - Pomoc dla dzieci i młodzieży w zakresie zwiększania dostępu do edukacji
  - Inne (jakie?) .....

PRZEMOC

9. Czy zna Pan/i osobiście osoby dotknięte problemem przemocy w rodzinie?
- Tak
  - Nie
  - Nie wiem/ Trudno powiedzieć

10. Czym według Pana/i jest przemoc fizyczna?

	Tak	Nie	To zależy/trudno powiedzieć
Klaps dany dziecku w przypadku złego zachowania	☐	☐	☐
Zamykanie kogoś w pokoju	☐	☐	☐
Groźby użycia siły	☐	☐	☐
Gwałt	☐	☐	☐
Pobicie	☐	☐	☐
Ograniczenie dostępu do jedzenia	☐	☐	☐

11. Czym według Pana/i jest przemoc psychiczna?

	Tak	Nie	To zależy/trudno powiedzieć
Krzyczenie na kogoś	☐	☐	☐
Rzucenie obelgi na kogoś	☐	☐	☐
Wywieranie presji	☐	☐	☐
Szantaż emocjonalny	☐	☐	☐
Nakłanianie kogoś by postąpił zgodnie z naszą wolą.	☐	☐	☐
Groźby pozbawiania środków do życia	☐	☐	☐

12. Czy zaobserwował/ała Pan/i takie formy przemocy w Lesznie?

- Tak
- Nie → *przejdź do pytania 13.*
- Trudno powiedzieć → *przejdź do pytania 13.*

12a. Jeśli tak to wobec kogo? (możliwa więcej niż jedna odpowiedź)

- Mnie samego → *jeśli tak to jaka była to forma przemocy?*
- Dziecka → *jeśli tak to jaka była to forma przemocy?*
- Kobiety → *jeśli tak to jaka była to forma?*
- Mężczyźni → *jeśli tak to jaka była to forma?*
- Osoby starszej → *jeśli tak to jaka była to forma?*
- Osoby niepełnosprawnej → *jeśli tak to jaka była to forma?*
- Trudno powiedzieć

12b. Jak często zdarza się Panu/i zaobserwować przemoc w swoim otoczeniu?

- Już się nie zdarza
- Zdarzyło się raz
- Zdarza się czasami
- Zdarza się notorycznie
- Trudno powiedzieć

13. Czy zdarzyło się Panu/i stracić panowanie nad sobą i: (możliwa więcej niż jedna odpowiedź)

- Uderzyć kogoś → *jeśli tak, to kogo?*
- Zwymyślać kogoś
- Ukarąć kogoś za złe postępowanie
- Przymusić kogoś siłą do zrobienia czegoś po Pana/i myśli
- Straszyć kogoś
- Żadne z powyższych → *przejdź do pytania 14.*

13a. Jeśli zdarzyła się Panu/i któraś z powyższych sytuacji, to jak często się zdarza?

- Już się nie zdarza.
- Zdarzyło się raz
- Zdarza się czasami.
- Zdarza się notorycznie.
- Trudno powiedzieć.

str. 90

13b. Wobec kogo najczęściej dopuszcza się, bądź dopuszczal się Pan/i takich zachowań?

- a. Własne dzieci
- b. Małżonek/małżonka – partner/partnerka
- c. Rodzice
- d. Inni krewni
- e. Znajomi
- f. Inne osoby, jakie?

14. Czy zdarzyło się Panu/i w przeciągu ostatnich 3 lat, że ktoś: (możliwa więcej niż jedna odpowiedź)

- a. Pana/Panią uderzył → *Jeśli tak, kto to był?*
- b. Zwymyślał Pana/ią
- c. Ukarzał Pana/ią za złe postępowanie
- d. Przymuszał Pana/ą siłą do zrobienia czegoś nie po Pana/i myśli
- e. Straszyl Pana/ią
- f. Nękał Pana/ią w różnych formach
- g. Upokarzał publicznie Pana/ią w różnych formach
- h. Nakłaniał Pana/ią do stosunku bądź innych czynności seksualnych wbrew Pana/i woli
- i. Zastosował inne formy przemocy, jakie?
- j. Żadne z powyższych → *przejdź do pytania 15.*

14a. Jeśli zdarzyła się Panu/i któraś, bądź któreś z powyższych sytuacji to jak często się ona zdarza, one zdarzają?

- a. Już się nie zdarza.
- b. Zdarzyło się raz
- c. Zdarza się czasami.
- d. Zdarza się notorycznie.
- e. Trudno powiedzieć

14b. Kto najczęściej dopuszcza się, bądź dopuszczal się takich zachowań wobec Pana/i?

- a. Własne dzieci
- b. Małżonek/małżonka – partner/partnerka
- c. Rodzice
- d. Inni krewni
- e. Znajomi
- f. Inne osoby, jakie?

PRZESTĘPCZOŚĆ

---

15. Jak oceniłby,/aby Pan/i poziom bezpieczeństwa w Lesznie?

- a. Bardzo bezpiecznie
- b. Raczej bezpiecznie
- c. Raczej niebezpiecznie
- d. Bardzo niebezpiecznie

15a. Proszę wskazać najbardziej niebezpieczne miejsce/a w Pana/Pani okolicy? Z jakiego powodu jest ono niebezpieczne?

.....
.....

16. Co jest Pana/i zdaniem główną barierą w podjęciu pracy w Lesznie? Proszę wskazać maksymalnie 2 odpowiedzi.

- a. Brak miejsc pracy.
- b. Bierność osób pozostających bez pracy.
- c. Brak przygotowania zawodowego.
- d. Brak wiedzy i znajomości w zakresie aktywnego poszukiwania pracy.
- e. Niedostosowanie oferty edukacyjnej dla aktualnych potrzeb rynku pracy.
- f. Brak faktycznej motywacji podjęcia pracy.
- g. Inne – jakie?

17. Jakie według Pana/i należałyby podjąć działania na rzecz rozwiązywania problemów osób bezrobotnych w Lesznie? Proszę wskazać maksymalnie 3 odpowiedzi.

- a. Organizacja kursów i szkoleń umożliwiających przekwalifikowanie lub podniesienie kwalifikacji.
- b. Zwiększenie dostępu do informacji o możliwościach zatrudnienia.
- c. Organizowanie robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych.
- d. Dofinansowanie samozatrudnienia.
- e. Zwiększanie kwot zasiłków dla bezrobotnych i wydłużenie okresu ich przyznawania.
- f. Zwiększenie kwot zasiłków z pomocy społecznej.
- g. Działalność podmiotów ekonomii społecznej.
- h. Inne – jakie?

18. Jak często widuje Pan/i w Lesznie osoby bezdomne?

- a. Bardzo często
- b. Dość często
- c. Dość rzadko
- d. Bardzo rzadko
- e. W ogóle nie widuję → *przejdź do pytania 22.*

19. Jakie według Pana/i należałyby podjąć działania na rzecz rozwiązywania problemu bezdomności w Lesznie? Proszę wskazać maksymalnie 3 odpowiedzi.

- a. Zapewnienie noclegu i jednego gorącego posiłku
- b. Zapewnienie całodobowego schronienia z pełnym wyżywieniem
- c. Udzielanie wsparcia finansowego
- d. Udzielanie wsparcia rzeczowego (np. odzież)
- e. Pomoc w zakresie uzyskania prawa do lokali mieszkalnych
- f. Pomoc w zakresie szkolenia zawodowego
- g. Pomoc w zakresie pozyskania zatrudnienia
- h. Działania inne np. kulturalne, edukacyjne, praca ze streetworkerami
- i. Nie powinno się udzielać pomocy bezdomnym
- j. Inne – jakie?

UZALEŻNIENIA

---

20. Czy spożywa Pan/i alkohol?

- a. Tak
- b. Nie → *przejdź do pytania 24.*

23a. Jak często spożywa Pan/i napój zawierający alkohol (np. piwo, wódkę, wino itp.)?

- a. Codziennie
- b. Kilka razy w tygodniu
- c. Kilka razy w miesiącu
- d. Kilka razy w roku
- e. Trudno powiedzieć

21. Czy spożywanie alkoholu ma wpływ na Pana/i relacje z otoczeniem?

- a. Nie ma większego wpływu
- b. Popadam w konflikty z rodziną
- c. Popadam w konflikty ze znajomymi
- d. Mam problemy w pracy
- e. Popadłem w konflikt z prawem
- f. Nie wiem/trudno powiedzieć

22. Czy w Pana/i najbliższym otoczeniu jest osoba uzależniona od alkoholu?

- a. Tak
- b. Nie
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć

23. Czy zażywa Pan/i narkotyki, substancje psychoaktywne?

- a. Tak
- b. Nie → *przejdź do pytania 25.*

23a. Jak często zażywa Pan/i narkotyki, substancje psychoaktywne?

- a. Codziennie
- b. Kilka razy w tygodniu
- c. Kilka razy w miesiącu
- d. Kilka razy w roku
- e. Trudno powiedzieć

24. Czy zażywanie narkotyków ma wpływ na Pana/i relacje z otoczeniem?

- a. Nie ma większego wpływu
- b. Popadam w konflikty z rodziną
- c. Popadam w konflikty ze znajomymi
- d. Mam problemy w pracy
- e. Popadłem w konflikt z prawem
- f. Nie wiem/trudno powiedzieć

25. Czy w Pana/i najbliższym otoczeniu jest osoba uzależniona od narkotyków?

- a. Tak
- b. Nie
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć

26. Czy pali Pan/i papierosy?

- a. Tak
- b. Nie → *przejdź do pytania 30.*

27. Ile miesięcznie wydaje Pan/i na papierosy?

- a. Do 10 zł
- b. Od 11 do 50 zł
- c. Od 51 do 100 zł
- d. Więcej niż 100 zł

28. Czy w Pana/i najbliższym otoczeniu jest osoba uzależniona od nikotyny?

- a. Tak
- b. Nie

29. Jak często w czasie ostatnich 12 miesięcy uczestniczył/a Pan/i w grach losowych lub loteriach, gdzie można wygrać pieniądze?

	kilka razy w roku	kilka razy w miesiącu	kilka razy w tygodniu	zazwyczaj w każdy weekend	codziennie	nie sięgałem/am w ogóle w czasie ostatnich 12 miesięcy	Nigdy nie grałem/ am
Gra w lotto	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gra na automatach	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gra w kasynie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uczestnictwo w loterii poprzez wysyłanie sms	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gra w Internecie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zakłady bukmacherskie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

30. Czy w Pana/i najbliższym otoczeniu jest osoba uzależniona od hazardu?

- a. Tak
- b. Nie

31. Czy znana jest Panu/i oferta miasta skierowana do osób uzależnionych (konsultacje, pomoc terapeutyczna)?

- a. Tak
- b. Nie

32. Jakie według Pana/i należałoby podjąć działania na rzecz rozwiązywania problemu uzależnień w Lesznie? Proszę wskazać maksymalnie 2 odpowiedzi.

- a. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych.
- b. Udzielanie pomocy rodzinom, w których występuje problem uzależnienia (pomoc psychologiczna, prawna, materialna).

- c. Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.
- d. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych zajmujących się rozwiązywaniem problemów uzależnień.
- e. Zwiększenie działań profilaktycznych.
- f. Inne – jakie?

POZOSTAŁE ZAGADNIENIA

33. Jakie zadania Pana/i zdaniem są w obecnej chwili najbardziej potrzebne, w celu poprawy jakości życia mieszkańców Leszna? Proszę wskazać maksymalnie 3 odpowiedzi.

- a. Zahamowanie bezrobocia, tworzenie nowych miejsc pracy
- b. Ochrona mieszkańców przed przestępczością
- c. Zapewnienie pomocy socjalnej osobom ubogim
- d. Zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji
- e. Zwiększenie liczby mieszkań dla osób najuboższych
- f. Zwiększenie liczby mieszkań dla osób bezdomnych
- g. Profilaktyka uzależnień – stworzenie młodzieży atrakcyjnych warunków bezpiecznego spędzania czasu wolnego, propagowanie wiedzy nt. skutków uzależnień
- h. Objęcie pomocą rodzin bezradnych wychowawczo
- i. Inne – jakie?

34. Czy Pani/Pana zdaniem osoby z różnego rodzaju problemami np. przemoc, uzależnienie, niepełnosprawność, bezdomność, osoby starsze itp. mają zapewnione wystarczające wsparcie?

- a. Zdecydowanie tak – przejdź do metryczki
- b. Raczej tak – przejdź do metryczki
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć
- d. Raczej nie – przejdź do pyt. 35
- e. Zdecydowanie nie – przejdź do pyt. 35

35. A jakie wsparcie powinny mieć zapewnione?

.....

36. Czy zna Pan/i (lub ma w swoim otoczeniu - rodzina itp.) osoby starsze?

- a. Tak (przejdź do pytania 37)
- b. Nie (przejdź do pytania 38)

37. Czy skorzystałby Pan/i (jako członek rodziny osoby starszej) z punktu całodobowej opieki dla seniorów?

- a. Tak
- b. Nie

38. W jakim rodzaju mieszkania Pan/i zamieszkuje?

- a. Komunalne
- b. Socjalne
- c. Własnościowe
- d. Wynajmowane
- e. Inne, jakie? .....

39. Czy ma Pan/i zaległości w czynszu?

- a. Tak (przejdź do pytania 40)
- b. Nie (przejdź do pytania 41)

40. Czy byłby Pan/i/i skłonny/a do spłaty zadłużenia poprzez:

	Tak	Nie
Odpracowanie zaległości czynszowych		
Spłatę ratalną zadłużenia		
Spłata zadłużenia w formie świadczeń rzeczowych		
Odroczenie terminu płatności		
Możliwość zamiany mieszkań i rozłożenia zaległości na raty		
Inny, jaki?		

41. Czy zna Pan/i jakieś organizacje społeczne (pozarządowe)?

- a. Tak, jakie? .....
- b. Nie

42. Jakimi działaniami powinny się zajmować organizacje w ramach Centrum Aktywności Społecznej, aby zechciał/a Pan/i w nich uczestniczyć?

.....

43. A czy zna Pan/i w swoim otoczeniu osoby, które dużo działają na rzecz lokalnej społeczności?

- a. Tak, proszę wskazać co to za osoba .....
- b. Nie

44. Proszę powiedzieć, jak mieszka się Panu/i w obecnym miejscu zamieszkania?

- a. Źle, dlaczego? .....
- b. Dobrze, dlaczego? .....

45. A czy byłby/łaby Pan/i skłonny/a przeprowadzić się w jakieś inne miejsce w mieście?

- a. Tak, jakie to byłoby miejsce? .....
- b. Nie

46. Co musiałyby się dziać w centrum miasta, by chciał/ła je Pan/i częściej odwiedzać?

.....
.....

47. Czy w okolicy Pana/i miejsca zamieszkania są osoby pochodzenia romskiego?

- a. Tak
- b. Nie

48. Czy takim osobom należałoby w jakiś sposób pomagać?

- a. Tak, w jaki sposób? .....
- b. Nie

- **Płeć:**
  - a. Kobieta
  - b. Mężczyzna

- **Wiek:**
  - a. 18-24 lata
  - b. 25-34 lata
  - c. 35-44 lata
  - d. 45-54 lata
  - e. 55-64 lata
  - f. 65 lat i więcej

- **Wykształcenie:**
  - a. Podstawowe lub niższe
  - b. Gimnazjalne
  - c. Zawodowe
  - d. Średnie
  - e. Wyższe

- **Grupa zawodowa:**
  - a. Uczeń, student
  - b. Robotnik, pracownik fizyczny
  - c. Urzędnik, pracownik administracji
  - d. Menadżer, specjalista, nauczyciel
  - e. Wolny zawód (prawnik, lekarz, artysta)
  - f. Emeryt, rencista
  - g. Przedsiębiorca, kupiec, rzemieślnik
  - h. Menadżer wyższego szczebla (dyrektor)
  - i. Gospodyni domowa
  - j. Obecnie bezrobotny

- **Liczba członków gospodarstwa domowego:**
  - a. 1 osoba (ja)
  - b. 2 osoby
  - c. 3 osoby
  - d. 4 osoby
  - e. Więcej niż 4 osoby

- **Czy w gospodarstwie domowym są dzieci (poniżej 18. roku życia)**
  - a. Tak – ile?
  - b. Nie

Załącznik nr 2. Scenariusz wywiadu pogłębionego z mieszkańcami obszaru rewitalizacji

Dzień dobry! Na zlecenie Miasta Leszno prowadzimy obecnie wywiady z osobami, które mieszkają na terenie obszaru, który będzie objęty działaniami rewitalizacyjnymi. Bardzo proszę o poświęcenie mi czasu i odpowiedź na pytania.

1. Jakie są według Pana/i najważniejsze problemy społeczne, z którymi mają do czynienia mieszkańcy obszaru rewitalizacji, czyli obszaru, który jest zaznaczony na mapie? (mapa w załączniku) Czy mógłby/mogłaby Pan/i wskazać jakie problemy dotyczą najczęściej poszczególne grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji? Czy jest Pan/i w stanie przyporządkować do tych grup ich najważniejsze problemy?
  - osoby młode,
  - osoby starsze,
  - osoby samotne,
  - osoby z małymi dziećmi,
  - osoby bezrobotne,
  - osoby bezdomne,
  - osoby reprezentujące mniejszości narodowe.
2. Skąd się biorą problemy w poszczególnych grupach mieszkańców obszaru rewitalizacji? Czy wszyscy mają jakąś wspólną genezę/przyczynę powstania czy każda grupa jest odmienna?
3. Co sprawia, że pewne grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji są wykluczone społecznie, tzn. wykluczenie z udziału w życiu społecznym pojedynczych osób lub grup?
4. Czy ma Pan/i jakiś pomysł na poprawę sytuacji osób wykluczonych społecznie na obszarze rewitalizacji? Jakie to mogłyby być działania? Kto mógłby je prowadzić?
5. A w jaki sposób można zaktywizować zawodowo osoby długotrwale bezrobotne zamieszkujące obszar rewitalizacji? Jakie to mogłyby być działania? Kto powinien je według Pana/i prowadzić? Co powinno się zrobić, żeby osoby bezrobotne wróciły trwale na rynek pracy?
6. Czy zna Pan/i osoby, które można uznać za liderów społecznych/liderki społeczne, a które mogłyby aktywnie działać z mieszkańcami obszaru rewitalizacji? Czy dużo takich osób mieszka w Pana okolicy? Czy byłyby chętne współpracować z Urzędem Miasta, jego jednostkami lub organizacjami pozarządowymi przy procesie rewitalizacji?
7. Jakie działania/aktywności powinno podejmować Centrum Aktywizacji Społecznej (**ANK → patrz niżej**), aby zachęcić mieszkańców obszaru rewitalizacji do większej aktywności? Proszę podać kilka przykładowych działań. Czy zlokalizowanie Centrum przy Noclegowni (schronisku dla bezdomnych) na obszarze przy torach, będzie dobrym miejscem – dogodnym, dostępnym?

Przedsięwzięcie polega na poszerzeniu oferty socjalnej i aktywizacji osób wykluczonych poprzez adaptację i modernizację budynków schroniska dla bezdomnych mężczyzn. Projekt zakłada utworzenie mieszkań rotacyjnych oraz strefy socjalnej, a także przeprowadzenie warsztatów aktywizacyjnych i zawodowych dla osób wykluczonych. Zadania realizowane w ramach projektu będą zgodne z wypracowaną koncepcją i zagospodarowaniem terenu pokolejowego.

str. 98

Załącznik nr 3. Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami MOPR

Dzień dobry! Na zlecenie Miasta Leszno prowadzimy obecnie wywiady z pracownikami socjalnymi oraz asystentami rodzin pracującymi na terenie obszaru, który będzie objęty działaniami rewitalizacyjnymi. Bardzo proszę o poświęcenie mi czasu i odpowiedź na pytania.

1. Z jakimi problemami społecznymi mają do czynienia mieszkańcy obszaru rewitalizacji? Czy mógłby/mogłaby Pan/i wskazać jakie problemy mają najczęściej poszczególne grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji (osoby młode, osoby starsze, osoby samotne, osoby z małymi dziećmi, osoby bezrobotne, osoby bezdomne, osoby reprezentujące mniejszości narodowe)?
2. Jaki według Pana/i działa mechanizm powstawania wymienionych problemów w poszczególnych grupach mieszkańców? Czy można stworzyć pewien schemat, według którego powstają problemy w poszczególnych grupach?
3. Jakie są w Pana/i opinii główne przyczyny utrwalania się wykluczenia społecznego na obszarze rewitalizacji? Proszę wskazać, jeśli to możliwe, główne przyczyny dla grup, o których wcześniej rozmawialiśmy.
4. Czy mam Pan/i jakiś pomysł na poprawę sytuacji osób wykluczonych społecznie na obszarze rewitalizacji? Jakże to mogłyby być działania/projekty?
5. A W jaki sposób aktywizować zawodowo osoby długotrwale bezrobotne zamieszkujące obszar rewitalizacji? Jakże to mogłyby być działania/projekty? Jakże muszą być spełnione warunki do tego, aby aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych zakończyła się sukcesem, czyli trwałym powrotem na rynek pracy? Co Pana / Pani zdaniem zrobić, by zmieniło się nastawienie osób bezrobotnych (by chciało im się chcieć), by wzmocniła się przedsiębiorczość mieszkańców, by ułatwić wychodzenie z zamkniętego koła ubóstwa
6. Czy zna Pan/i osoby, które można uznać za liderów społecznych/liderki społeczne, a które mogłyby aktywnie działać z mieszkańcami obszaru rewitalizacji? Czy dużo takich osób mieszka na obszarze rewitalizacji? Czy byłyby chętne współpracować przy procesie rewitalizacji?
7. Jakże działania/aktywności powinno podejmować Centrum Aktywizacji Społecznej (**ANK → patrz niżej**), aby zachęcić mieszkańców obszaru rewitalizacji do większej aktywności? Proszę podać kilka przykładowych działań.

Przedsięwzięcie polega na poszerzeniu oferty socjalnej i aktywizacji osób wykluczonych poprzez adaptację i modernizację budynków schroniska dla bezdomnych mężczyzn. Projekt zakłada utworzenie mieszkań rotacyjnych oraz strefy socjalnej, a także przeprowadzenie warsztatów aktywizacyjnych i zawodowych dla osób wykluczonych. Zadania realizowane w ramach projektu będą zgodne z wypracowaną koncepcją i zagospodarowaniem terenu pokolejowego.

str. 100

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Obszar rewitalizacji miasta Leszna

Załącznik nr 4. Plan pomocy osobom bezdomnym w myśl autorskiej koncepcji MiserArt

PLAN POMOCY OSOBOM BEZDOMNYM W MYŚL AUTORSKIEJ KONCEPCJI MISERART

jako część „Koncepcji działań w sferze społecznej jako element działań rewitalizacyjnych pobudzających aktywność mieszkańców obszaru rewitalizacji” w projekcie
„Nowe tory – centrum Leszna po kolei”
dofinansowanego w ramach konkursu dotacji „Modelowa rewitalizacja miast” prowadzonego przez Ministerstwo Rozwoju

Opracowanie: MTL Media Sp. z o.o.
na zlecenie Miasta Leszna

Leszno, listopad 2017

str. 102

*„A gdyby tak przekroczyć granicę pozorów i prawdy wpajanej od dziecka?
Gdyby choć na chwilę zapomnieć o tym, co jest i zawsze było oczywiste?
Gdyby spojrzeć na bezdomnych z innej perspektywy, poznać ich. Tak prawdziwie.
Czy bylibyśmy w stanie zmienić własne przekonania i tok rozumowania?
A może należałoby zapytać, czy bylibyśmy w stanie
podtrzymać dotychczasowe stanowisko i opinię?”*

*„Jeżeli mówimy o pomocy osobom bezdomnym, to musimy mieć na uwadze fakt,
że to projekt powinien być dostosowany do nich i ich potrzeb, a nie odwrotnie.
Nie dostosujemy bezdomnych do wytycznych i naszych planów.
Oni przede wszystkim potrzebują możliwości i przestrzeni do wykorzystania,
swego rodzaju wolności. Na każdym etapie realizacji projektu muszą czuć,
że pozostali sobą. Pole do działania nie może być obwarowane
wyłącznie zakazami i nakazami. Idąc tą ścieżką z pewnością nie osiągniemy sukcesu.
Totalnej kontroli mówimy zdecydowane „nie!”.*

*„Szeroko otworzyli przede mną bramy do swojego świata, a ja skrupulatnie
z tego skorzystałem. Bez przerwy "uczę się ich" na nowo. Nie przestają
mnie zaskakiwać. I choć nie popieram stylu życia, jaki wybrali, szanuję ich.
Szczególnie nieustanne dążenie do wolności.
Obcowanie z nimi to dla mnie niezwykle cenna lekcja pokory.”*

*„Osoby bezdomne to przede wszystkim ludzie, zagubieni i potrzebujący wsparcia.
Musimy dostrzec w nich coś więcej, niż tylko problem do rozwiązania.”*

*„Każdy ma własne zdanie na ich temat. Nie wolno jednak zapominać,
że to też są ludzie i jak każdy mają prawo do życia oraz podejmowania decyzji,
także tych trudnych i mało popularnych wśród społeczeństwa.”*

*„W środowisku bezdomnych jest wiele patologii. Ich życie i postawę
determinuje sztuka przetrwania. Mają słabe strony... ale kto z nas ich nie ma?
Musimy to zaakceptować. Obok wad mają też wiele zalet.
Naszą rolą jest dążenie do rozwinięcia ich wewnętrznego piękna i talentów.
Naszą rolą jest pokierowanie ich w taki sposób, aby przypomnieli sobie
o sensie życia – aby mieli cele i marzenia. Na to wszystko potrzeba wiele czasu,
ciężkiej pracy, ogromnego zaangażowania i oczywiście odpowiedniego podejścia.”*

str. 103

Spis treści

I Kompleksowe wsparcie społeczne	str. 4
(czyli działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lesznie i podległego mu Schroniska dla Osób Bezdomnych na rzecz potrzebujących)	
I / 1 Zakres pomocy	str. 4
I / 2 Planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne (jednostka prowadząca: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lesznie)	str. 8
II Spowiedź Bezdomnych	str. 10
(czyli świat leszczyńskich bezdomnych oczami lokalnego reportera)	
Spowiedź bezdomnych: część 1 – Preludium	str. 10
Spowiedź bezdomnych: część 2 - Rodzina jest najważniejsza	str. 12
Spowiedź bezdomnych: część 3 - Pokój, w którym nikt głodny nie był	str. 14
Spowiedź bezdomnych: część 4 - Stracili dom, którego nie mieli	str. 15
Spowiedź bezdomnych: część 5 - Ciężko pracuję, nikomu nie szkodzę	str. 17
Spowiedź bezdomnych: część 6 - Życiorys na bestseller	str. 20
Spowiedź bezdomnych: część 7 - Są ludzie i ludziska... i bezdomni	str. 22
Spowiedź bezdomnych: część 10 - Śmierć syna pogrzebała całą rodzinę	str. 24
Spowiedź bezdomnych: część 11 - Zostawiłam dzieci. Moja wina	str. 26
Spowiedź bezdomnych: część 12 - Pałała miłością do potwora	str. 28
Spowiedź bezdomnych: część 13 (ostatnia) - Spowiedź autora	str. 30
III Sami o sobie	str. 32
(czyli indywidualne wywiady pogłębione z mieszkańcami Noclegowni dla bezdomnych oraz ośrodka MONAR w Lesznie)	
IV Człowiek priorytetem	str. 39
(czyli działania w sferze społecznej – w tym walka z bezdomnością – jako strategiczny element działań w zakresie rewitalizacji)	
V MiserArt, strefa kreatywna w labiryncie wykluczenia	str. 40
(czyli koncepcja inna niż wszystkie)	
VI MiserArt a leszczyńska rzeczywistość	str. 43
(czyli poszukiwanie odpowiedzi na pytanie „czy w Lesznie można inaczej?”)	
VI / 1 Wyjazd studyjny do Wrocławia	str. 43
VI / 2 Spotkanie z bezdomnymi w Lesznie	str. 45
VI / 3 Warsztaty dla streetworkerów	str. 46
VI / 4 Rozeznanie i podsumowanie	str. 47
VII Plan pomocy bezdomnym	str. 48
(czyli odpowiedź na pytanie „co dalej?”)	
VII / 1 Kontynuacja działań koordynowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lesznie	str. 48
VII / 2 Poszerzenie oferty streetworkingu	str. 49
VII / 3 Stworzenie zespołu liderów	str. 50
VII / 4 Powołanie Centrum Aktywizacji Społecznej i Strefy Aktywności	str. 50

str. 104

Unia Europejska
Fundusz Spójności

I Kompleksowe wsparcie socjalne czyli działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lesznie i podległego mu Schroniska dla Osób Bezdomnych na rzecz potrzebujących

Instytucją koordynującą szereg działań podejmowanych na rzecz przebywających w Lesznie osób bezdomnych jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lesznie (ul. Korczaka 5, Dyrektor: Donata Majchrzak-Popławska) oraz podległe mu Schronisko dla Osób Bezdomnych (do 2016 roku Noclegownia dla Bezdomnych Mężczyzn / ul. Towarowa 10, Kierownik: Krzysztof Okoński). To właśnie przez Schronisko „przewija się” zdecydowana większość głodnych, spragnionych, poszukujących schronienia przed mrozem czy – po prostu – zagubionych.

I / 1. Zakres pomocy

Według sprawozdań z realizacji zadań rzeczowych za poszczególne lata, w 2014 roku udzielono ogółem schronienia 108 osobom bezdomnym, w 2015 roku 114 osobom, a w 2016 roku już 128 bezdomnym. Widać zatem wyraźnie, że liczba poszukujących schronienia w ostatnich latach wzrasta.

Ponad połowa bezdomnych, którym udzielono schronienia, pochodzi z Leszna (odpowiednio 62 osoby w 2014 roku, 66 w 2015, 64 w 2016). Drugą grupę stanowią osoby zameldowane na pobyt stały na terenie województwa wielkopolskiego (odpowiednio 42, 43, 53 osoby). Tylko nieliczni pochodzą z pozostałych rejonów Polski (odpowiednio 4, 5, 11 osób).

W sumie w latach 2014-2016 udzielono aż 22.950 noclegów, z czego aż 15.195 przypadło na podopiecznych z Leszna.

Od początku działalności placówki najliczniejszą grupę osób zgłaszających się o pomoc stanowią osoby z terenu miasta Leszna. Udzielenie schronienia, zgodnie z Regulaminem Schroniska (wcześniej Noclegowni), trwa przeciętnie od 1 do 6 miesięcy (bądź dłużej w zależności od indywidualnej sytuacji podopiecznego). Dość często prowadzi do pewnego usamodzielnienia się (czasowo bądź na stałe). Polega to zazwyczaj na otrzymaniu mieszkania z zasobów Miasta, wynajęciu lokalu, uzyskaniu zasiłku stałego z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie bądź podjęcia pracy sezonowej z możliwością zamieszkania.

Kolejną grupą bezdomnych są osoby z terenu województwa Wielkopolskiego, w większości mające ostatnie zameldowanie na terenie ościennych gmin. Bezdomni z tych rejonów są trwale związani z miastem Lesznom, chroniąc się latem na dworcu PKP bądź w pustostanach i proszą o pomoc za pośrednictwem macierzystych ośrodków pomocy społecznej w okresie zimowym.

Najmniej liczną grupę osób bezdomnych stanowią osoby z pozostałych rejonów naszego kraju. Ich pobyt w Schronisku trwa jednak bardzo krótko, od 1 do 4 dni. Udzielana pomoc ma charakter interwencyjny - ratowniczy, zazwyczaj zimą, podczas świąt bądź od piątku do poniedziałku. Po udzieleniu niezbędnej pomocy (nocleg, wyżywienie, odzież, ewentualna interwencja lekarska) osoby te są kierowane do właściwych ze względu na zameldowanie ośrodków pomocy społecznej, gdzie zostaje im udzielone właściwe wsparcie.

Z uwagi na ubóstwo, koszt pobytu klientów w placówce (z pojedynczymi wyjątkami) ponosił MOPR w Lesznie (podopieczni posiadający ostatecznie zameldowanie na terenie miasta Leszna).

str. 105

W przypadku bezdomnych pochodzących z pozostałych rejonów Polski koszt udzielonej pomocy pokrywały na podstawie wystawionych rachunków ośrodki pomocy społecznej zgodnie ze względu na ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały. W ostatnich latach refundacja kosztów pobytu i udzielonej pomocy osobom spoza Leszna wyniosła 45.428,30 zł w roku 2014, 66.803,94 zł w roku 2015 i 95.636,68 zł w roku 2016.

Bezdomność, obok ubóstwa, bezrobocia i alkoholizmu, jest najczęściej wymienianym powodem, w wyniku którego poszczególne osoby trafiały do leszczyńskiego Schroniska (Noclegowni). Zdecydowanie rzadziej klienci wskazywali na niepełnosprawność, chorobę, przemoc w rodzinie, narkomanię, opuszczenie zakładu karnego czy zdarzenia losowe.

Poszukiwanie pomocy w Schronisku nasila się zimą, w obliczu trudnych warunków pogodowych stanowiących bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia osób pozbawionych dachu nad głową. W sytuacjach kryzysowych w Schronisku, przy 37 miejscach noclegowych, przebywa nawet 45-50 osób. Pomoc otrzymuje każdy potrzebujący.

W Schronisku od wielu lat świadczona jest również pomoc doraźna w sytuacjach kryzysowych. Osoby obojga płci, które nie proszą o udzielenie pomocy w postaci schronienia, korzystają zazwyczaj z możliwości kąpieli, biorą swoją odzież (traktując obiekt jak łaźnię miejską) bądź przyrządzają w kuchni posiłek. Niezależnie od pory dnia mają możliwość skorzystania z ciepłej kąpieli, ręcznika czy środków higieny osobistej. To w dużej mierze osoby zamieszkujące działki rekreacyjne lub pustostany pozbawione dostępu do bieżącej wody i elektryczności. Do Schroniska zgłaszają się przez cały rok, średnio 4 osoby dziennie.

Poza tym do placówki zgłaszają się bezdomne kobiety znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, które oprócz otrzymania na miejscu pomocy doraźnej, kierowane były do Ośrodka Interwencyjno – Readaptacyjnego TKOPD w Lesznie przy ulicy Niepodległości 27c. Z kolei osoby uzależnione od środków psychoaktywnych są kierowane do Centrum Interwencji Kryzysowej działającym przy Poradni Profilaktyki i Terapii MONAR przy ul. Przemysłowej 27.

Poza przyznanym pobylem w Schronisku, wszyscy jego podopieczni mają zapewniony jeden ciepły posiłek w Jadłodajni „Betania” działającej przy Parafii pw. Świętego Krzyża w Lesznie przy Placu Metziga 28, a także bieżące dożywianie na terenie Schroniska, z wykorzystaniem artykułów spożywczych pozyskanych w postaci darowizn od sponsorów. Co więcej, od czerwca 2015 r. każda osoba bezdomna mogła korzystać z pomocy z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. W ramach tego programu podopieczni otrzymują artykuły żywnościowe ze Stowarzyszenia Dobrej Woli mieszczącego się przy ulicy Wilkońskiego 36 w Lesznie.

Schronisko rokrocznie otrzymuje wsparcie swojej działalności w formie darowizn od sponsorów (głównie w postaci artykułów spożywczych, takich jak chleb i artykuły mleczarskie) wartości kilku tysięcy złotych rocznie. Żywność przekazywana jest głównie z okazji Świąt Wielkanocnych oraz

Bożego Narodzenia. Większość darów przekazywana jest anonimowo przez osoby prywatne. Oprócz żywności do Schroniska regularnie trafia niewyceniona odzież.

Od początku działalności placówki zdecydowana większość bezdomnych zgłaszających się do Schroniska uczestniczy w tzw. indywidualnym programie wychodzenia z bezdomności opracowanym w instytucji. Podczas przeprowadzenia wywiadu środowiskowego pracownik socjalny diagnozuje problem podopiecznego i wspólnie z nim sporządza kontrakt socjalny określając cele i zadania, dzięki którym bezdomny może wyjść z sytuacji kryzysowej.

W związku z prowadzoną pracą socjalną mieszkańcy Schroniska biorą udział w różnego rodzaju działaniach organizowanych na terenie placówki, tzn.:

- aktywizacji zawodowej polegającej na mobilizowaniu bezdomnych do intensywnego poszukiwania pracy stałej, na umowę zlecenie, pracy dorywczej, przekwalifikowania zawodowego, realizowania wspólnie wypracowanych postanowień,
- wydawaniu skierowań do Centrum Integracji Społecznej działającego przy fundacji „Odzew” w Lesznie przy Alejach Jana Pawła II 15a,
- cyklicznych spotkaniach - przynajmniej raz w tygodniu - u lekarzy specjalistów oraz w poradniach odwykowych działających na terenie miasta Leszna, min. w Leszczyńskim Stowarzyszeniu „Klub Abstynentów” (dodatkowo - w ramach profilaktyki antyalkoholowej i ustalania indywidualnych programów pracy z podopiecznym i z uzależnieniami - problemy klientów podlegają diagnozie socjologicznej prowadzonej przez przedstawiciela Poradni dla Osób z Problemami Alkoholowymi w Lesznie),
- terapii pracą polegająca na angażowaniu mieszkańców w pracach remontowych i porządkowych na terenie obiektu, w pracach w magazynie przy Alejach Krasińskiego 30 na odzież i gabarytowo małe meble pozyskiwane na drodze zbiorów od mieszkańców miasta Leszna, a także w organizowanych akcjach o charakterze integracyjnym.

Według wyliczeń pracowników Schroniska, w wyniku prowadzonej pracy socjalnej:

* w 2014 roku usamodzielniało się 21 osób (17 osób podjęło zatrudnienie wraz z wynajęciem lokalu mieszkalnego, 2 osoby powróciły do domu rodzinnego, 2 osoby otrzymały mieszkania z zasobów miasta Leszna),

* w 2015 roku usamodzielniały się 24 osoby (16 osób podjęło zatrudnienie wraz z wynajęciem lokalu mieszkalnego, 3 osoby powróciły do domu rodzinnego, 1 osoba otrzymała mieszkanie z zasobów miasta Leszna),

* w 2016 roku usamodzielniało się 61 osób (40 osób podjęło zatrudnienie wraz z wynajęciem lokalu mieszkalnego, 16 osób powróciło do domu rodzinnego, 2 osoby umieszczono w domu pomocy społecznej, 3 osoby otrzymały mieszkanie z zasobów miasta Leszna).

Warto jednak zaznaczyć, że w/w usamodzielnienie ma najczęściej charakter okresowy i jest ściśle związane z poprawą warunków atmosferycznych i pracami sezonowymi.

Co roku, przy współpracy z księdzem prałatem parafii pw. św. Mikołaja w Lesznie Janem Majchrzakiem, organizowana jest uroczysta Kolęda, Świąconka oraz Śniadanie Wielkanocne, w których licznie uczestniczą mieszkańcy Schroniska oraz osoby z tzw. „pobytu dziennego”. Z kolei w

str. 107

okresie Świąt Bożego Narodzenia w Miejskim Ośrodku Kultury odbywa się Wigilia z udziałem kilkudziesięciu bezdomnych.

Zarówno przed Bożym Narodzeniem jak i przed Wielkanocą pracownicy Schroniska biorą czynny udział w przygotowywaniu paczek ze świątecznymi potrawami dla osób starszych, schorowanych i samotnych.

W październiku 2014 r. powołano „Zespół ds. Zapobiegania Sytuacjom Kryzysowym” i - tak jak w latach poprzednich - realizowano wcześniej wypracowane (w latach 2005 - 2013) zadania pod nazwą „Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zimy i powstawania sytuacji kryzysowych” polegające na informowaniu osób bezdomnych w okresie zimowym o możliwościach uzyskania szybkiej pomocy. Partnerami w realizacji zadania są pracownicy MOPR oraz instytucje działające na terenie miasta Leszna, które bezpośrednio są zaangażowane w pomoc osobom zagrożonym skutkami zimy, a więc: Policja, Straż Miejska, proboszcz parafii p.w. Św. Krzyża, placówka Służby Ochrony Kolei, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Zintegrowane Stanowisko Kierowania przy Państwowej Straży Pożarnej, Wojewódzki Szpital Zespolony w Lesznie i leszczyński MONAR.

Plan wypracowany w 2014 r. realizowany jest rokrocznie do chwili obecnej.

Poza tym w newralgicznych miejscach na terenie miasta rozdawane są zaktualizowane ulotki i broszury informacyjne, zawierające podstawowe informacje dotyczące możliwości otrzymania pomocy, z wykazem najbliższych schronisk i mapką sytuacyjną Leszna (z zaznaczonymi najważniejszymi instytucjami o charakterze pomocowym).

Leszczyńskie jednostki utrzymują stały kontakt z kierownikami Ośrodków Pomocy Społecznej z powiatu leszczyńskiego w zakresie ustalenia trybu postępowania, sposobu pomocy i konieczności refundacji za udzieloną pomoc podopiecznym wywodzącym się z danej gminy. Wydatkowano również środki finansowe na zasiłki celowe – najczęściej na bilety PKP kupowane w uzasadnionych przypadkach przez pracowników socjalnych w kasach biletowych na dojazdy potrzebujących do Ośrodków Pomocy Społecznej wg. właściwości miejscowej osoby bezdomnej.

15 października 2015 r. zakres pomocy osobom bezdomnym poszerzono o osobę streetworkera – pracownika ulicy, którego zadaniem jest nawiązanie kontaktu z bezdomnymi, udzielanie im pomocy, gdy będzie taka potrzeba oraz monitorowanie sytuacji i postaw osób bezdomnych, osób zagrożonych bezdomnością, przebywających w miejscach niemieszkalnych, tj. pustostany, wagony PKP, Dworzec PKP, przystanki autobusowe, ogródki działkowe i inne. Już w pierwszych trzech miesiącach działania streetworkera - do końca 2015 roku - zdiagnozowano na terenie miasta Leszna 30 osób, które znajdowały się w MONAR Leszno, na terenie działek ogrodowych i w dwóch pustostanach oraz w lesie. W kolejnym roku zdiagnozowano łącznie 69 osób, w tym 26 w Centrum Interwencji Kryzysowej dla osób uzależnionych przy MONAR w Lesznie (z Leszna i zamiejscowe), 20 na terenie Rodzinnych Ogrodów Działkowych w altanach ogrodowych i niezrzeszonych altanach ogrodowych, 10 w wagonach i poczekalni PKP, 2 w piwnicy, 6 w pustostanach (ul. Usługowa, ul. Osiecka, ul. Lipowa), 2 w lesie, 1 na strychu, 1 przy pobliskim „Ranczo Karina” oraz 1 osobę z Ośrodka Interwencyjno – Readaptacyjnego TKOPD.

str. 108

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Pracownik socjalny utrzymuje z bezdomnymi stały kontakt i prowadzi pracę socjalną. Po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, przyznaje takim osobom stosowną pomoc - najczęściej w formie zasiłku celowego, okresowego oraz żywności. W uzasadnionych przypadkach wnioskuje o objęcie takich osób ubezpieczeniem zdrowotnym.

W ostatnim kwartale 2015 r., na wniosek radnych, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie zakupił różowe kontenery na używaną odzież, które stoją w różnych miejscach na terenie miasta Leszna i są opróżniane dwa razy w tygodniu przez pracownika Schroniska. Do realizacji tych zadań pozyskano nieodpłatnie od Dyrektora Domu Pomocy Społecznej w Lesznie 18-letni samochód dostawczy marki Lublin. Zebrana odzież jest składowana w magazynie, sortowana i wydawana potrzebującym. Aktualnie na terenie miasta Leszna rozmieszczonych jest 20 kontenerów.

Zebrana odzież od wielu lat jest cyklicznie wydawana małymi partiami z magazynu przy Alejach Krasińskiego 30 przez dwie wolontariuszki, w każdy wtorek i piątek w godzinach od 14:00 do 16:00. Wspomniane dary trafiają do najbardziej potrzebujących rodzin zgłaszających się do naszych magazynów na podstawie specjalnych zleceń wydawanych przez pracowników socjalnych bądź od innych instytucji i organizacji pomocowych.

Ogółem w 2015 r. odzież używaną wydano 143 razy w łącznej ilości niemal 9 ton, a w 2016 r. aż 988 razy dla 231 osób, w łącznej ilości ponad 12 ton.

Ponadto, w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Dobrej Woli, co roku przekazywane jest kolejne ponad 3 tony odzieży używanej.

I / 2. Planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne (jednostka prowadząca: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lesznie)

- 1) Kontynuacja prowadzenia Schroniska dla Osób Bezdomnych przy ul. Towarowej 10, udzielanie noclegów i świadczenie pomocy doraźnej bezdomnym i potrzebującym obojga płci „na miejscu” (zapewnienie dachu nad głową, przekazanie żywności, udostępnienie kuchenki, przekazanie / możliwość wyprania odzieży, możliwość kąpieli itd.).
- 2) Zapewnienie jednego ciepłego posiłku w Jadłodajni „Betania” działającej przy Parafii pw. Świętego Krzyża w Lesznie przy Placu Metziga 28, a także bieżące dożywianie na terenie Schroniska, z wykorzystaniem artykułów spożywczych pozyskanych w postaci darowizn od sponsorów.
- 3) Wsparcie bezdomnych w korzystaniu z pomocy z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, w ramach którego podopieczni otrzymują artykuły żywnościowe ze Stowarzyszenia Dobrej Woli mieszczącego się przy ulicy Wilkońskiego 36 w Lesznie.
- 4) Uczestnictwo bezdomnych zgłaszających się do Schroniska w tzw. indywidualnym programie wychodzenia z bezdomności opracowanym w instytucji.

str. 109

Unia Europejska
Fundusz Spójności

5) Angażowanie mieszkańców Schroniska – w ramach pracy socjalnej – w różnego rodzaju działania organizowane na terenie placówki, tj.:

- aktywizację zawodową polegającą na mobilizowaniu bezdomnych do intensywnego poszukiwania pracy stałej, na umowę zlecenie, pracy dorywczej, przekwalifikowania zawodowego, realizowania wspólnie wypracowanych postanowień,
- wydawaniu skierowań do Centrum Integracji Społecznej działającego przy fundacji „Odzew” w Lesznie przy Alejach Jana Pawła II 15a,
- udziału w cyklicznych spotkaniach - przynajmniej raz w tygodniu - u lekarzy specjalistów oraz w poradniach odwykowych działających na terenie miasta Leszna, min. w Leszczyńskim Stowarzyszeniu „Klub Abstynentów” (dodatkowo - w ramach profilaktyki antyalkoholowej i ustalania indywidualnych programów pracy z podopiecznym i z uzależnieniami - problemy klientów podlegają diagnozie socjologicznej prowadzonej przez przedstawiciela Poradni dla Osób z Problemami Alkoholowymi w Lesznie),
- terapię pracą polegającą na angażowaniu mieszkańców w pracach remontowych i porządkowych na terenie obiektu, w pracach w magazynie przy Alejach Krasińskiego 30 na odzież i gabarytowo małe meble pozyskiwane na drodze zbiórek od mieszkańców miasta Leszna, a także w organizowanych akcjach o charakterze integracyjnym.

6) Organizowanie uroczystej Wigilii, Kolędy, Świątki oraz Śniadania Wielkanocnego z udziałem mieszkańców Schroniska oraz osób z tzw. „pobytu dziennego”.

7) Kontynuowanie realizacji zadania pod nazwą „Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zimy i powstawania sytuacji kryzysowych” polegającego na informowaniu osób bezdomnych w okresie zimowym o możliwościach uzyskania szybkiej pomocy (partnerami w realizacji zadania są pracownicy MOPR oraz instytucje działające na terenie miasta Leszna, które bezpośrednio są zaangażowane w pomoc osobom zagrożonym skutkami zimy, a więc: Policja, Straż Miejska, proboszcz parafii p.w. Św. Krzyża, placówka Służby Ochrony Kolei, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Zintegrowane Stanowisko Kierowania przy Państwowej Straży Pożarnej, Wojewódzki Szpital Zespolony w Lesznie i leszczyński MONAR).

8) Rozdawanie w newralgicznych miejscach na terenie miasta zaktualizowanych ulotek i broszur informacyjnych, zawierających podstawowe informacje dotyczące możliwości otrzymania pomocy, z wykazem najbliższych schronisk i mapką sytuacyjną Leszna (z zaznaczonymi najważniejszymi instytucjami o charakterze pomocowym).

9) Utrzymywanie stałego kontaktu z kierownikami Ośrodków Pomocy Społecznej z powiatu leszczyńskiego w zakresie ustalenia trybu postępowania, sposobu pomocy i konieczności refundacji za udzieloną pomoc podopiecznym wywodzącym się z danej gminy, a także wydatkowanie środków finansowych na zasiłki celowe – głównie na bilety PKP kupowane w uzasadnionych przypadkach przez pracowników socjalnych w kasach biletowych na dojazdy potrzebujących do Ośrodków Pomocy Społecznej wg. właściwości miejscowej osoby bezdomnej.

str. 110

Unia Europejska
Fundusz Spójności

10) Kontynuacja pracy streetworkera oraz poszerzenie oferty o kolejną, drugą osobę (ze wskazaniem na kobietę).

11) Kontynuacja działań w zakresie pozyskiwania od mieszkańców, sortowania i przekazywania odzieży używanej potrzebującym; odzież pozyskiwana za pośrednictwem różowych kontenerów rozmieszczonych w ilości 20 sztuk w różnych miejscach na terenie Leszna.

12) Powołanie Centrum Aktywizacji Społecznej - poszerzenie oferty socjalnej i aktywizacji osób wykluczonych poprzez adaptację i modernizację budynków Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn; projekt zakłada utworzenie mieszkań rotacyjnych oraz strefy socjalnej, a także przeprowadzenie warsztatów aktywizacyjnych i zawodowych dla osób wykluczonych (zadania realizowane w ramach projektu będą zgodne z wypracowaną koncepcją i zagospodarowaniem terenu pokolejowego; przewidywany okres realizacji projektu: 2020 r. – 2027 r.).

Utworzenie Centrum Aktywizacji Społecznej jest wyrazem realizacji kierunku działań rewitalizacyjnych nr 3 „Kompleksowo wspierać i aktywizować społecznie i zawodowo osoby bezdomne”. Ponadto utworzenie Centrum będzie wpisywać się w realizację celu nr 1 rewitalizacji „Aktywizacja społeczna/inkluzyja osób wykluczonych”.

II Spowiedź Bezdomych czyli świat leszczyńskich bezdomnych oczami lokalnego reportera

Sytuację osób bezdomnych przebywających na terenie Leszna, na przełomie lat 2014-2015, postanowił zbadać Michał Dudka, wówczas dziennikarz Gazety „ABC”, obecnie prezes zarządu w firmie MTL Media Sp. z o.o. i zastępca redaktora naczelnego miesięcznika „Leszczyński”. Przez kilka miesięcy poznawał ich świat i sposób życia. Odbił z nimi mnóstwo spotkań, rozmów, dzień po dniu zdobywał zaufanie co pozwoliło na poznanie kolejnych faktów. W lutym 2015 roku powstawały pierwsze reporterskie notatki. Z kolei w maju tego samego roku na łamach „ABC” pojawił się pierwszy reportaż z cyklu „Spowiedź Bezdomych”. Poniżej cykl reportaży (w okrojonej wersji), z obszernymi wywiadami i informacjami, które rzucają na bezdomnych i ich postawę inne – mniej powszechne – światło.

Spowiedź bezdomnych: część 1

Preludium

Bezdomni żyją obok nas - bliżej, niż się spodziewacie. Spróbowałem spojrzeć na ich życie z innej perspektywy, poznać ich. Tak prawdziwie. Zapraszam do ich świata. Może i wy będziecie w stanie zmienić własne stereotypowe przekonania o nich? Jestem pewien, że wszyscy się do tej pory myliliśmy.

Razem z fotoreporterem odwiedziliśmy leszczyńskich bezdomnych w miejscach, w których żyją. Niedokończone budowy domów, pustostany, piwniczne nory i prowizoryczne szałas. W ceglanym budynku w sąsiedztwie cmentarza mieszkało ich dziesięcioro. Tworzyli ukształtowaną według specyficznych praw społeczność.

Podczas jednej z wizyt - przy ul. Usługowej - coś mnie tknęło.

Spotkaliśmy tam czworo bezdomnych. Nie byli zadowoleni z naszej wizyty. Odpowiadali półśłówkami, nie chcieli rozmawiać... ale czy na pewno? Gdy patrzyli na mnie, gdy spoglądałem im głęboko w oczy, odnosiłem wrażenie, że chcą mówić. Że mają tak dużo do przekazania. Że szukają zrozumienia.

Sprawa nie dawała mi spokoju.

Niedługo po tej wizycie na łamach "ABC" ukazał się artykuł.

Byle jaki dach nad głową, cieplejsza odzież, coś do zjedzenia i alkohol - koniecznie w dużych ilościach. Tego potrzebują leszczyńscy bezdomni - tak brzmiał wstęp do tekstu. Dzisiaj biję się w piersi. Wiem, że bezdomni potrzebują znacznie więcej, niż napisałem. Przede wszystkim potrzebują siebie nawzajem.

A gdyby tak przekroczyć granicę pozorów i prawdy wpajanej od dziecka? Gdyby choć na chwilę zapomnieć o tym, co jest i zawsze było oczywiste? Gdyby spojrzeć na bezdomnych z innej perspektywy, poznać ich. Tak prawdziwie. Czy bylibyśmy w stanie zmienić własne przekonania i tok rozumowania? A może należałoby zapytać, czy bylibyśmy w stanie podtrzymać dotychczasowe stanowisko i opinię?

Przez ostatnie miesiące gościłem u bezdomnych - w baraku przy Usługowej - wielokrotnie. Bezdomni, których dzisiaj bez skrupułów mogę nazwać serdecznymi znajomymi, otworzyli przede mną wrota do

str. 112

Unia Europejska
Fundusz Spójności

swojego świata. Odbyliśmy mnóstwo rozmów. Także tych najtrudniejszych, dotyczących rodzin, z którymi nie mają kontaktu i przyjaciół, którzy umierali podczas alkoholowych libacji. Niejednokrotnie czułem, że emocje w każdej chwili mogą z nich wybić niczym wulkan. Zresztą, nie tylko z nich...

Zapraszam do lektury artykułów poświęconych leszczyńskim bezdomnym. Przedstawię wam Henia - króla bezdomnych, który z pełnym przekonaniem mówi o tym, że niczego w życiu nie żałuje. Piotrkę - byłego żołnierza, uczestnika zagranicznych misji, który podupadł na zdrowiu i obiecał mi, że wkrótce pójdzie na odwyk. Pszczelarza Marcina, który od dwóch lat nie miał w ustach alkoholu. Jadzię - panią domu (jakkolwiek by to nie zabrzmiało), troszczącą się o to, aby wszyscy mieli się w co ubrać, gdzie spać i by każdy codziennie zjadł ciepły posiłek.

Przeczytajcie też o innych. Każdy wart jest poznania, każdy jest księgą wypełnioną niesamowitymi historiami. Każdy zasługuje na szacunek.

Co charakterystyczne, to osoby, które od wielu lat radzą sobie żyjąc na ulicy. Nigdy nie chodzą głodne. Nie kradną, nie napadają, nie żebrzą. Nikogo nie proszą o łaskę. Nawet nie korzystają z darmowych posiłków.

Cykl reportaży zatytułowałem "Spowiedź bezdomnych". Po pierwsze dlatego, że bohaterowie tekstów obdarowali mnie wielkim kredytem zaufania, dzięki czemu jako jeden z niewielu dostąpiłem zaszczytu szczerych rozmów z nimi. Po drugie, wierzę, że mówią samą prawdę. Tak podpowiada mi intuicja.

Czy szukają rozgrzeszenia? Możliwe. Zrozumienia? Na pewno.

Postanowiłem zatem podjąć się pośredniczenia pomiędzy ich światem a tym, który widzimy na co dzień i który sami tworzymy.

Jeśli uda mi się zwrócić uwagę czytelników na żyjących tuż obok nas ludzi bezdomnych, będę zadowolony. To tylko chwila czytania i odrobina zrozumienia.

Zasługują na to.

Spowiedź bezdomnych: część 2

Rodzina jest najważniejsza

Zanim zdał mieszkanie, musiał je opróżnić. Większość rzeczy wywalił lub rozdał znajomym. Te najwartościowsze sprzedał za symboliczne kwoty. Pieniądze postanowił przeznaczyć na sanatorium dla matki. Wręczając jej gotówkę poinformował, że wybiera bezdomność. Chwilę później był już na ulicy.

Heniu był przykładnym pracownikiem, chwalonym przez kolejnych pracodawców. Otrzymywał oferty zatrudnienia z wielu miejsc. Proponowano mu wyjazdy za granicę. Wszystko układało się po jego myśli. Był szczęśliwym człowiekiem. Problem w tym, że w całym tym szczęściu zatracił się w alkoholu.

str. 113

Pił coraz więcej i więcej. W końcu stoczył się na samo dno. Został alkoholikiem. A potem królem bezdomnych.

(Nie)całkiem sam

- *Były czasy, że chciało się żyć* - wspomina z nostalgią.

Po latach ciężkiej fizycznej pracy przeplatanej piciem na umór dołączył do grona bezrobotnych. Gdy jego ojciec zmarł, zamieszkał z matką w mieszkaniu przy Sikorskiego w Lesznie.

- *Kwatera wojskowa na trzecim piętrze, dość spora, trzy pokoje. Sąsiedzi z piętra niżej zabiegali o zamianę. Mieli dwójkę dzieci i mniejsze mieszkanie. Brakowało im pomieszczeń. A ponieważ płacili mniejszy czynsz, to matka postanowiła się zamienić. Nawet nie wiem, jak na tym wyszliśmy. Ale chyba dobrze, bo jak spytałem mamę o piwo, to dała na cztery. Pomyślałem sobie: "Oho, interes się udał!"* - opowiada z uśmiechem.

To był 2002 rok. Dwa lata później matka Henia dostała paraliżu.

Z pełną powagą kontynuuje: - *Wchodzę do domu. Ona leży. Okazało się, że spadła ze stołu i złamała nogę. Zadzwoiłem po pogotowie, zabrali ją, nogę włożyli w gips. Mama trafiła do mojego młodszego brata na Wieniawę. Z początku jakoś sobie radziła. Teraz ma 86 lat i nie chodzi w ogóle.*

Po wypadku mamy Heniu został w mieszkaniu sam. Towarzyszył mu tylko alkohol.

Wychodzę - nie wrócę

Przez dwa lata matka opłacała Heniowi mieszkanie. On sam ani myślał o podjęciu pracy.

Z czasem, gdy mama "przykręciła kurek", przestał regulować rachunki. Kolejno odcięto media: telefon, kablówkę, prąd i wreszcie gaz. W końcu nie było wyjścia: mieszkanie musiał opuścić. Obiecał mamie, że zajmie się sprawą.

- *Czego tam nie było! Cuda!* - mówi. - *Potrzebny byłby TIR, aby wszystko załadować.*

Kuchnię odsprzedał sąsiadce. Całą zastawę zapakował i przekazał matce, by rozdała. Co nieco skapnęło braciom i bratowej. Lodówkę zawiózł do skupu złomu. Meble ze swojego pokoju potraktował siekierą i dał koledze na opał. Kredens i zastawy z pokoju gościnnego podarował sąsiadce. W piwnicy znalazł mnóstwo aluminium. Zgromadził je i sprzedał.

- *Aż w końcu zdałem mieszkanie. A potem główkowałem, co dalej.*

- *Ale nie trwało to długo* - szybko dopowiada. - *Podjąłem decyzję. Poinformowałem matkę, że idę na bezdomność. Sam tak zdecydowałem. Pieniądze, które zostały po zdaniu mieszkania, dałem jej. Powiedziałem, że ma jechać do sanatorium. Wtedy trafiłem na ulicę.*

Kochana mama i syn marnotrawny

Heniu ma dwóch młodszych braci. Jeden mieszka i pracuje w Krzycku. Nie interesuje się losem bezdomnego, praktycznie nie ma z nim kontaktu.

Drugi nadal mieszka na Wieniawie, razem z mamą.

- *Chodzę do niej co miesiąc, regularnie. Przyjmuje mnie zawsze ciepło. Pyta, co słychać i przekazuje pozdrowienia od znajomych. Wszystko mi melduje. Przeważnie coś tam sypnie na piwo.*

Nieraz przed wizytą trochę się boję, bo mam pierdolniętego brata. Zazwyczaj w ogóle ze mną nie rozmawia. Ostatnio mnie zjebał, że kasę biorę od matki. Odpowiedziałem, że to nie jego sprawa i zapytałem, co on taki pazerny. On na to, że mieszkanie sprzedaje. Pytam, po co mi to mówi. A on

str. 114

sugeruje, że mam mamę zabrać ze sobą. Wtedy się wkurwiłem. Mówię: " Słuchaj gnoju, jestem od dziesięciu lat bezdomny, to gdzie mam mamę zabrać - do lasu?".

Potem Heniu zdradzi, że bracia to jedyne osoby na ludzkim padole, do których ma żal.

- Najmłodszy brat ma uszkodzony kręgosłup. Drugi - założone bajpasy. A Heniu, najstarszy, pije i żyje. To jest filozofia!

Dusza towarzystwa

Heniu jest bezdomnym od przeszło dziesięciu lat. Szanse na to, że jego status społeczny ulegnie zmianie są bliskie zeru. Mimo to jest niezwykle pogodnym i otwartym człowiekiem.

- Gdybym całą swoją historię tobie opowiedział, tobyś umarł, a jeden zeszyt na pewno by ci nie wystarczył - mówi z przekąsem. Innym razem rzuca: - Gdybym ci bigos odpierdolił, to jadłbyś go miesiąc i nadał nie miałbyś dosyć.

Przekonuje też, że niczego w życiu nie żałuje. Mimo wszystko. Trzęsąc się rankiem z powodu braku alkoholu we krwi, zapewnia, że jedyne, o czym marzy, to godne życie.

- Ja już swoje przeżyłem. Teraz, w miarę możliwości, pomagam innym. I dlatego nazywają mnie królem - oznajmia.

I rzeczywiście, Heniu w środowisku bezdomnych jest traktowany z szacunkiem. Niejednemu bezdomnemu pomógł, uczył innych życia na ulicy. On sam w baraku przy Usługowej znalazł nową rodzinę. Sęk w tym, że jego alkoholizm zaczął wymykać się spod kontroli. Przestał nad tym panować. W efekcie współlokatorzy, którzy bardziej stronią od alkoholu, mieli go dosyć i sam król - przynajmniej na jakiś czas - został zdetronizowany.

Musi ochłonąć. Wyzdrowieć.

Co w głowie siedzi?

M.D.: *- Heniu, a jakbyś miał mi opowiedzieć o trzech wydarzeniach, które zapamiętasz do końca życia?*

Heniu: *- Gdynia, rok 1970. Jeszcze nie skończyłem 18 lat. Stary zawiózł mnie do roboty. Miałem malować okręty. Otrzymałem tydzień na zadomowienie się. Chodziłem na kursy. Wtedy wybuchł bunt w stoczni. Wiśniewski padł. Ja, młody szczeniak, idę przez most do roboty, a nad głową świstają mi kule. Nie myślałem długo. Spakowałem się, szybko na dworzec i do domu. Kurwa, nawet nie wiesz, jaki byłem przerażony. Miałem niecałe 18 lat!*

M.D.: *- Drugie?*

Heniu: *- Katowice. Poszedłem na piwo na hutę. Z kieszeni wystaje mi flacha 0,7. Mija mnie trzech zomowców. Moje zdziwienie wzbudza to, że na komendzie wszystkie światła się palą. Niedługo potem piję sobie w spokoju, aż tu nagle słyszę krzyki. Pełne przerażenie. Okazało się, że wprowadzono stan wojenny.*

M.D.: *- Trzecie?*

Heniu: *- Ciężko mówić... - Po chwili ciszy kontynuuje: - Poznałem dziewczynę. Przyjechała do mnie, przerażona. Mówi, że poroniła. Zaczęła ryczeć, uwiesiła mi się na szyi. Uśmiechnąłem się i odpowiedziałem, że zrobimy drugie. No bo co miałem jej powiedzieć? Nie wiem, kto był w większym szoku. Takie ludzkie dramaty to ciężki temat.*

str. 115

Spowiedź bezdomnych: część 3

Pokój, w którym nikt głodny nie był

- Jesteśmy normalnymi ludźmi, jak wszyscy. Tyle że życie było dla nas trochę bardziej okrutne i z różnych powodów trafiliśmy na ulicę. I choć nie jest łatwo, to sobie radzimy. Zarabiamy. Z głodu nie umieramy. Nie myślimy tylko o tym, żeby się napić lub przetrwać do jutra. Chcemy godnie żyć.

To słowa Marcina, jednego z mieszkańców blaszanego baraku przy ul. Usługowej w Lesznie. Poznajcie codzienne życie jego lokatorów.

Przełamanie lodów

Moje pierwsze wizyty u bezdomnych nie były łatwe. Zarówno z mojej, jak i z ich strony dało się odczuć spory dystans. Potrzebowaliśmy czasu, by się poznać i sobie zaufać. Z każdą wizytą było łatwiej.

Pierwsze obserwacje dotyczyły nie tyle samych lokatorów i ich zachowania, ile miejsca, które zamieszkiwali.

To sporej wielkości zrujnowany barak, znajdujący się zaledwie kilka metrów od ulicy. Na zewnątrz blacha, część okien powybijana. Wejście na tyłach. Przed wejściem hałdy śmieci. Na murze talizmany szczęścia w postaci porcelanowych słoników z trąbą podniesioną ku górze. Na ziemi miska z resztkami jedzenia pozostawionymi dla kotów, których obecność sprzyja ochronie przed gryzoniami.

Osobne wejście prowadzi do kuchni, względnie kotłowni (jak kto woli) lub - po prostu - pomieszczenia z paleniskiem. To tutaj mieszkańcy rozpalają ogień, przyrządzają posiłki "na ciepło", ogrzewają się w mroźne dni. Palenisko jest całe okopcone, z pomieszczenia (bez drzwi) bucha ciemny dym. Wewnątrz ciężko oddychać.

Część mieszkalna to w sumie około 200 m kw. Długi korytarz dzieli halę na dwie części. Nad głowami dach przypominający szwajcarski ser. Sprawia wrażenie jakby w każdej chwili miał runąć. Ubytków jest tak wiele, że nie nadaje się do naprawy. Podczas opadów zacieka w wielu miejscach.

Pomieszczenia po prawej stronie wypełnione są głównie śmieciami i zniszczonymi pozostałościami konstrukcji. W niektórych miejscach składowany jest złom do skupu. Izby po lewej zamieszkuje bezdomni. Największą - tzw. salon - król Heniu. Ale nigdy nie mieszkał sam, zawsze ktoś mu towarzyszył. Poprzednio był to Młody.

Najbardziej intrygujący jest ostatni pokój. Zadbany, elegancko wyposażony. Nie brakuje działającego zegara, obrazów, dywanu, a nawet tętniących życiem kwiatów. Na półkach, obok odzieży, znajduje się żywność i zastawa kuchenna. Jest czysto i zarazem kolorowo.

W tym pokoju rządzi Jadzia, pani domu, która de facto nadaje ton całemu życiu przy Usługowej (choć panowie niekoniecznie chcą się z tym zgodzić).

Nikt z głodu nie umrze

- Jakiś standard musi być - zaznacza stanowczo Jadzia.

To ona dba o to, aby każdemu przypadł choć raz dziennie ciepły posiłek. To ona "dzieli i rządzi", a pozostałym to odpowiada. Nikt nie cierpi. Dzięki warunkom i atmosferze stwarzanym przez Jadzię

str. 116

Unia Europejska
Fundusz Spójności

lokatorzy czują się jak w domu. To namiastka godnego życia, takiego jakiego nie powstydziliby się żaden człowiek.

- *W tym pokoju nikt nigdy głodny nie był. Radzimy sobie i zawsze mamy co jeść. Raz jest lepiej, a raz gorzej, ale nikt nigdy z głodu tutaj nie umarł i nie umrze* - podkreśla Jadzia.

- *Nie ma takiej opcji, abyśmy cierpieli z głodu. Jesteśmy w pełni samowystarczalni* - przekonuje Heniu.

- *Do Betanii (jadłodajnia dla bezdomnych w Lesznie, dop. red.) nie chodzimy, bo nie mamy po co. Sami lepsze posiłki sobie organizujemy. Nie zawsze jest szyneczka i serek - bywa różnie, ale zawsze mamy co zjeść.*

To już druga wiosna

Pierwszymi, którzy wprowadzili się na Usługową, byli: Heniu, Małysz (Andrzej) i Piotrek. Zadomowili się w baraku wiosną 2014 roku.

- *Najpierw spaliśmy w pomieszczeniach po drugiej stronie, ale jednej nocy, jak padało, Małysz woła, że mu na głowę kapie. A zaraz, że na brzuch, i na nogi, i że wszystko przecieka. O pierwszej w nocy uciekaliśmy stamtąd. Woda płynęła po ścianach jak głupia!* - opowiada Heniu.

Przenieśli się do pomieszczeń po drugiej stronie budynku. Wysprzątanie ich i przygotowanie do zamieszkania zajęło im tydzień.

Z czasem na Usługową dotarli kolejne osoby: Bercik (Grzegorz), Zbychu, Marcin, Jadzia i Młody (Krzysztof). Łącznie osiem osób - "królowna i siedmiu krasnoludków" - a historia każdej z nich to osobna bajka, niekoniecznie ze szczęśliwym zakończeniem...

Gospodarze i goście

Regularne wizyty składają bezdomnym przedstawiciele służb mundurowych: strażnicy miejscy i policjanci. Zaglądają, by sprawdzić, czy wszyscy żyją, czy nikomu nic się nie stało.

- *Nie przeszkadzają nam. Przeważnie są tylko chwilę, sprawdzą, co muszą i idą dalej* - mówi Jadzia.

- *Czasem tylko lekko wkurwiają, żartują sobie albo zadają głupie pytania. Ale wtedy odpowiem im jak należy i jest spokój* - dodaje jak zwykle pewny siebie Heniu.

Nierzadko funkcjonariusze namawiają bezdomnych, by udali się do noclegowni, jednak oni skorzystać z oferty nie zamierzają.

Oprócz mundurowych - i od pewnego czasu mnie - lokatorzy goszczą niewiele osób. Nieraz wpadną do nich inni bezdomni, jednak nie wszyscy są tutaj mile widziani.

- *Wolimy być sami, we własnym gronie. Traktujemy się jak rodzina. Poza tym wiele pracy kosztowało nas urządzenie się tutaj. Dlaczego teraz ktoś miałby tu przyleść na gotowe?* - pytają.

Z drugiej strony powtarzają, że przy Usługowej nikt z głodu nie umrze i pomogą każdemu, kto będzie tego potrzebował.

Jest tu kto?

Na co dzień trudno zastać bezdomnych na miejscu, a zgromadzenie wszystkich naraz graniczy z cudem. To dlatego że są "w terenie". Krążą po ulicach Leszna. Najczęściej chodzą od śmietnika do śmietnika. Zbierają złom, aluminiowe puszki, butelki do skupu, a nieraz i jedzenie. Dzięki temu zarabiają. Każdy ma swój ulubiony rewir i trasę. Jedni w czasie pracy upajają się alkoholem, inni pierwsze butelki otwierają podczas wieczornego odpoczynku, jeszcze inni nie piją wcale.

str. 117

Bywa, że w baraku przy Usługowej nie ma nikogo. Nieraz pocałowałem klamkę. Ale nigdy wieczorami. Te spędzane są przez bezdomnych wspólnie. Ciepły posiłek, rozmowy, w przypadku niektórych alkoholowa libacja.

Tak mija dzień za dniem. A w zasadzie mijał...

Spowiedź bezdomnych: część 4

Stracili dom, którego nie mieli

Życie doświadczyło ich już wielokrotnie. Wszystkich, bez wyjątku. Stracili pracę, zdrowie, rodzinę, niektórzy nadzieję na lepsze jutro. Mieli tylko siebie i zdezelowany pustostan przy ulicy Usługowej w Lesznie. W końcu stracili także to.

- *Koniec króla posiadłości* - informuje mnie przy okazji jednej z wizyt Heniu. Na jednej ze ścian baraku wywieszono kartkę z napisem "Zakaz wstępu - do rozbiórki". Teoretycznie wiadomość powinna bezdomnych "dobić". W praktyce pełni optymizmu stwierdzili, że sobie poradzą. Dzisiaj, gdy baraku już nie ma, niektórym powodzi się lepiej niż uprzednio. Inni rozpili się na dobre.

Dom tylko tymczasowy

Według informacji przekazanych przez bezdomnych nieruchomości z barakiem przez długi czas należała do Polaka przebywającego za granicą, który nie był zainteresowany jej losem. Nie zaglądał tutaj. Nie sprawdzał, czy wszystko jest "po staremu".

Taka postawa odpowiadała lokatorom pustostanu. Mieli dach nad głową i zarazem święty spokój.

Z właścicielem próbowali się kontaktować miejscy strażnicy. Bezskutecznie.

Taki stan rzeczy utrzymywał się przez długi czas. Heniu i świta mieszkali tutaj przez ponad rok.

- *A przed nami byli inni - zaznacza Jadzia. - Jak tutaj przywędrowaliśmy, to już wszystko było zdewastowane, zaniedbane, zarośnięte, a przed budynkiem leżały hałdy śmieci.*

Sporo czasu bezdomnym zajęło urządzenie się przy Usługowej. Było im tutaj dobrze. Nie narzekali.

Cały czas pamiętali jednak o tym, że to nie jest ich własność, że w każdej chwili mogą wszystko stracić.

- *Już od jakiegoś czasu miałam przeczucie, że lada dzień wszystko zrównają z ziemią. Instynkt* - mówi Jadzia.

Nie myliła się. Gdy w baraku pojawiła się informacja o rozbiórce, lokatorzy wiedzieli, że ich przygoda przy Usługowej zmierza ku końcowi.

Głowa do góry

Bezdomni nie sprawiali wrażenia zmartwionych. O sytuacji informowali mnie z uśmiechem na ustach. Mówili spokojnie, bez emocji. Jak gdyby nic się nie stało.

- *Niby buldożery jutro mają przyjechać i to wszystko rozebrać. Jeszcze dzisiaj dobrze się wygrzejemy* - mówił Heniu siadając przy palenisku. Z entuzjazmem dodawał: - *Król bezdomnych sobie poradzi! I pozostali też!*

Pomimo wczesnej pory frekwencja w baraku była tego dnia nadzwyczaj duża. Niemal wszyscy byli na miejscu. Zwroty: "damy radę" czy "co znajdziemy" dominowały tego popołudnia.

str. 118

Bezdomni szukali w głowie planu awaryjnego. Wbrew temu, co mówili, chyba nie do końca byli przygotowani na radykalne zmiany w swoim życiu.

- *Jeszcze nic nie mamy na oku. Myśleliśmy o pustostanie przy Wyszyńskiego, ale odpuściliśmy temat. Tam są wszy, jest hałas i niebezpiecznie* - rzucił Marcin. Jeszcze wtedy nie wiedział, że wyprowadzka wyjdzie mu na dobre.

Jeden baraku nie opuścić

Życie przy Usługowej zebrało swoje żniwa. 69-letni Janek, znany jako Baja Bongo, nigdy nie opuścił pustostanu. Przepojony alkoholem zmarł w czasie snu.

Najdłużej znał go Piotrek.

- *Od dziecka. W jego sadzie jabłka kradłem po drodze ze szkoły* - opowiada z nostalgią. - *Mieszkał z nami cały czas. Pod koniec było z nim już kiepsko.*

- *W dzień, zanim odszedł, jeszcze siedział z nami do późna, rozmawiał. Nawet pośpiewał. I kielicha wypił* - wspomina Jadzia.

Piotr: - *W nocy spadł z łóżka. Wołał nas rozpaczliwie. Podnieśliśmy go, położyliśmy, przykryliśmy kołdrą. Wtedy jeszcze żył. Oddychał.*

Jadzia: - *Następnego dnia - w niedzielę - wstałam, weszłam do niego, a on... już leżał sztywny. Sprawdziłam puls, nic nie wyczułam. Zadzwoniliśmy po pogotowie.*

Piotr: - *Baja Bongo odszedł.*

To był cios dla całej "rodziny". W pokoju Janka postawiono znicz. Nikt tam nie spał, nikt tam nie wchodził.

- *Mocno to przeżywaliśmy. Było ciężko* - stwierdza Jadzia.

Wszyscy pozostali doczekali kresu pustostanu.

Pomogli w rozbiórce

Część bezdomnych porozumiała się z nowym właścicielem nieruchomości i pracowała przy rozbiórce budynku. Ciężko pracowali, za co otrzymali wynagrodzenie (nieduże, ale zawsze).

Dzisiaj baraku już nie ma. Hałdy gruzu zostały wywiezione. Pozostały jedynie fundamenty.

- *Nie żałujemy, że tak się stało* - przekonuje Marcin.

- *Teraz mamy lepiej* - dodaje z uśmiechem Jadzia.

Najwięcej czasu przy Usługowej spędził Zbychu. Łącznie sześć lat (z czego cztery w barakowozie, który znajdował się w sąsiedztwie pustostanu).

Gdzie się podziali?

Jadzia z Marcinem radzą sobie znakomicie. Już znaleźli nowe lokum. To samodzielne pomieszczenie w niewielkim budynku. Ładnie urządzone. Jest kuchenka, łóżko, stół, krzesła i regały. Są też rozmaite ozdoby. Urządzili nawet miejsce przed budynkiem, idealne do spędzania czasu w ciepłe dni.

Mieszkają we dwoje. Na bieżąco dbają o ład i porządek. Żyją w godnych warunkach i niewiele im potrzeba do pełni szczęścia. Jedyne, czego brakuje, to media.

- *Praktycznie wszystko nam się teraz układa. Żyjemy w zgodzie z sąsiadami, chyba nikomu nie przeszkadza nasza obecność. Może w końcu znaleźliśmy "swoje" miejsce?* - zastanawia się Marcin.

str. 119

I on, i Jadzia zdają się być szczęśliwi. Witają mnie zawsze z uśmiechem. Chętnie opowiadają o swoim życiu w nowym miejscu. Nigdy na nic nie narzekają. Zarabiają głównie poprzez zbiórkę i skup złomu. Nieraz jakaś dodatkowa "fucha" się trafi.

Nie piją.

Nie wszystkim bezdomnym z Usługowej tak dobrze się powodzi. Jedni trafili do innych pustostanów. Drudzy sypiają pod gołym niebem. Wszyscy, oprócz Jadzi i Marcina, rozpiłi się na dobre. Można mieć spore obawy o ich przyszłość.

Dla przykładu: Młody zadomowił się na niedokończonej budowie. Śpi między ceglаныmi murami. Pod łóżkiem ma trawę. Nad głową brak dachu. W deszczowe dni i on, i cały jego dobytek przemaka na dobre.

Zastają go ledwo przytomnego. Po raz kolejny zapił się denaturatem. Jest bardzo zaniedbany. Brudny. Coraz bardziej uwidaczniają się choroby na jego skórze. Tradycyjnie zapowiada, że wydobrzeje, że weźmie się w garść, że będzie mniej pił. Słowa nie dotrzyma.

Chwyta pudełko z uprzednio zebranymi na ulicy pozostałościami po papierosach - niemal samymi filtrami - wybiera jednego, odpala i mówi, że sobie poradzi.

Niestety, z dnia na dzień coraz trudniej mu uwierzyć.

Spowiedź bezdomnych: część 5

Ciężko pracuję, nikomu nie szkodzę

- Najbardziej boli mnie to, że nie wiem, co się dzieje z moją córką. Nie mam pojęcia, czy jest zdrowa, gdzie mieszka i czy wszystko u niej w porządku. Ma na imię Carmen.

Marcin różni się od innych bezdomnych. Od dwóch lat nie pije. Ani kropelki. Jest pracusiem, który wie, że aby zjeść, musi najpierw zarobić, a żeby zarobić, musi być w pełni sprawny i świadomy. Przekonuje, że nałogi do niczego dobrego nie prowadzą.

Na co dzień jest nieco skryty. Woli słuchać, niż mówić. Ale jak już zabiera głos, mówi konkretnie - jak na prawdziwego mężczyznę przystało. Poza tym to niezwykle barwna postać, nie brak mu poczucia humoru. Epatuje pozytywną energią. Ludzie go szanują. Ma wielu przyjaciół, nie tylko w Lesznie. I pomyśleć, że życie tak wiele razy ciężko go doświadczyło...

Urwis, pracuś, pasjonat

Ma 51 lat. Urodził się w Poznaniu, mieszkał w Czempiniu. Do szkoły podstawowej chodził w Margoninie (na północy Wielkopolski). Te czasy wspomina najmilej.

- Na zajęcia często nie chodziłem. Torbę rzucało się w kąt i szliśmy razem z bratem prosto do pana Adamskiego - mechanika. Godzinami przesiadywaliśmy w jego warsztacie. Lubiliśmy grzebać w autach. A potem wracaliśmy brudni od smarów i innych rzeczy.

Innym razem, zamiast iść do szkoły lub warsztatu, brał wędkę i poświęcał czas na łowienie ryb.

- Trochę się wtedy grandziło - wspomina z uśmiechem.

Przez lata nie stronił od pracy. Pracował m.in. w magazynie Urzędu Celnego, obsługując wózek widłowy oraz na fermie drobiu, gdzie warunki pracy były tragiczne.

str. 120

Potem jego pasją i zarazem źródłem zarobku było pszczelarstwo. Pomagał w pasiece. Z jego opowiadań wynika, że o pszczołach wie bardzo wiele. Nieraz nawet myśli o zorganizowaniu własnych uli i produkcji miodu.

- Trochę się na tym znam. Pszczoły mnie nie pogryzą. Wiem, jak i kiedy należy do nich podchodzić, jak się przy nich zachowywać. A jak chcesz, to załatwię ci trochę miodu najwyższej jakości. Znam dobre pasieki z najlepszymi wyrobami.

Do Leszna trafił - jak mówi - przez przypadek.

- Dziesięć lat temu. Poznałem dziadka, któremu pomagałem w leśnej pasiece. On w końcu zmarł, pszczoły i ule zlikwidowano - opowiada. - Pamiętam też, że przez jakiś czas zarabiałem przy budowie Kauflandu. Ale to też szybko minęło.

Od piętnastu lat jest bezdomnym.

- Otrzymałem nakaz komorniczy. Wyjebali mnie, twierdząc, że jestem takim i siakim człowiekiem. I choć w sądzie okazało się coś innego, to decyzję podtrzymali. Do dzisiaj twierdzę, że wymeldowano mnie niesłusznie.

Sam sobie

Marcin często spotyka się z pytaniem, jak to możliwe, że przeżył piętnaście lat na ulicy? Jak to jest, że nie ma domu, a tak dobrze sobie radzi?

- Z początku było bardzo ciężko. Zaczynałem sam, znikąd pomocy. Nikt mi niczego nie doradził. A życie bezdomnego naprawdę nie jest lekkie. Ale teraz radzę sobie coraz lepiej. Rozwijam się. Moja obecna sytuacja to bajka w porównaniu z tą sprzed piętnastu lat.

Marcin nie kradnie, nie żebrze, nie napada. Trudno go zastać na miejscu - w lokum, w którym mieszka z Jadzią. Cechuje go pracowitość. Zazwyczaj wcześniej rano rusza w teren i wraca późnym popołudniem. Zbiera złom. Uczciwie zarabia. Dzięki temu stać go na jedzenie.

- Ciężko pracuję, nikomu nie szkodzę i jak każdy zasługuję na szacunek - mówi z pełnym przekonaniem. - Natomiast z państwem nie chcę mieć nic wspólnego! Przez lata nic od nich nie dostałem: ani lokum, ani żadnego innego wsparcia. I dobrze, poradzę sobie. Ale w takim razie ja również nie mam zamiaru niczego im dawać. Prędzej pomogę biednym dzieciom, nakarmię je... a państwo niech mnie zostawi w spokoju! Nic dla bezdomnych nie robią, to chociaż niech się nie wpierdalają.

Marcin ma żal przede wszystkim o to, że kilkakrotnie zamykano go za - jego zdaniem - błahostki. Ostatnią odsiadkę zakończył w styczniu tego roku. Cztery miesiące spędził w Zakładzie Karnym w Głogowie. Wcześniej poznał cele w Rawiczu i aresztach śledczych w Śremie, Lubaniu i Poznaniu.

- Łącznie przesiedziałem dwa lata, w różnych miejscach. Problem w tym, że za każdym razem zamykali mnie za jakieś gówna!

Wedle przepisów zbieranie złomu nie jest zabronione, o ile towar nie został skradziony. Sęk w tym, że wszystko, co zostało zabrane z terenu prywatnego (nawet pustostanu czy opuszczonej działki), przynajmniej w teorii miało właściciela. W związku z tym zabranie czegokolwiek wiąże się z łamaniem prawa. Jeśli wartość złomu przekroczy określoną kwotę, zbieraczom grozi kara pozbawienia wolności. Tak też było w przypadku Marcina. Kilkakrotnie.

- Oczywiście zabierałem tylko takie rzeczy, których nikt nie używał i które nikomu nie służyły. Niestety, traktowane to jest jako wielkie przestępstwo i konsekwentnie nas zamykają.

str. 121

Gdzie moja córka?!

Marcin wiele przeżył. Ma całą masę negatywnych wspomnień. Niechętnie o nich mówi. Najwięcej cierpienia dostarczyło mu rozstanie z córką. I dostarcza nadal...

- Miałem dziewczynę, żyliśmy w konkubinacie. W końcu zaszła w ciążę. Urodziła nam się córeczka, Carmen. Z czasem rozstaliśmy się. Przytapałem dziewczynę na zdradzie. Po tym, jak się puściła, uciekła od rodziny. Uczyniła tak za namową koleżanki, która wcześniej pięcioro dzieci urodziła i wszystkie oddała do adopcji - opowiada. - Wspierałem ją w wychowywaniu córki. Kupowałem wszystko, co było potrzebne. W końcu dziecko uznano za zaniebane. Odebrali matkę matce. Urzędnicy nic mi nie chcieli powiedzieć. Wiem tylko, że Carmen przez jakiś czas przebywała w Domu Dziecka we Wschowie. Nie mam pojęcia, czy jest zdrowa, gdzie mieszka i czy wszystko u niej w porządku. Nie widziałem jej od czasu, gdy była malutka. Dzisiaj ma dziesięć lat. Bardzo chciałbym ją kiedyś zobaczyć

- mówi wzruszony.

Głos łamie mu się także, gdy wspomina historię kolegi, który zapił się na śmierć.

- Po powrocie z Głogowa, zanim przybyłem na Usługową, najpierw udałem się do pustostanu przy Wyszyńskiego. Mieszkałem tam z jednym takim, co kiedyś był w Lesznie przejazdem, spotkał kolegów, zaczęł z nimi pić, spodobało mu się i został tutaj na dobre. W tym roku było z nim już kiepsko. Mówiłem mu, że z nim zostanę, żeby miał co jeść i z głodu nie umarł. Karmiłem go. Ale nie na wiele się to zdało. W końcu zapił się denaturatem na dobre. Zasnął i już się nie obudził. Nie pomogło pogotowie. Był cały zaniebany, brudny, osrany, pogryziony przez pchły, a na końcu żółty, bo dostał żółtaczkę. Nie zależało mu na życiu. Dożył tylko 41 lat.

Precz ze stereotypem

Marcin pozbył się wszelkich nałogów. Żyje z recyklingu. Sumiennie dba o dobro swoje i Jadzi. Niczego nie oczekuje od państwa, prosi tylko o spokój. Zaznacza, że ciągle się rozwija, a jego sytuacja - choć jest bezdomnym - ulega stałej poprawie. Nie wyklucza emigracji za granicę.

Zapytany o marzenia uśmiecha się i wspomina o ciepłym, własnym kącie, jeździe na koniu i popijaniu miodku. Tylko miodku, bez alkoholu. Zarzeka się, że już nigdy nie sięgnie po używki. To samo radzi młodym ludziom.

- System jest zły i źle się dzieje. Wszędzie używki, potem złe zachowanie... Młodzież musi się prostować, wjechać na dobre tory. Trzeba szanować ludzi i życie. Nie ma co grandzić, niszczyć, szkodzić - bo na co to komu?

Spowiedź bezdomnych: część 6

Życiorys na bestseller

Historia Zbycha jest tak ciekawa, że nie wiadomo, od czego zacząć. Od picia na potęgę, pobicia szkolnego woźnego, masy kradzieży, samobójstwa jego kobiety, dwudziestu lat za kratkami... czy może od narodzin syna?

Zbychu w przyszłym roku skończy 60 lat. Inni bezdomni nazywają go "dziadkiem". Jest niezwykle pogodnym człowiekiem. Wita mnie zawsze z uśmiechem na twarzy. Lubi się śmiać i żartować.

str. 122

Nie stroni od pracy, szczególnie gdy jest trzeźwy. Niestety, w nierównej walce z alkoholem niezbyt dobrze sobie radzi. Choć pije "od zawsze", nie uważa się za alkoholika.

Kilkakrotnie podkreślał, że jego życiowa historia mnie powali, że to materiał na bestseller. Nie sądziłem, że cymkolwiek mnie zaskoczy. W końcu już tyle słyszałem od innych bezdomnych...

Opowiedział mi o sobie i swoich przeżyciach. Uważnie przysłuchiwałem się każdemu słowu, a włosy - mimowolnie - stawały dęba. Jego przepowiednia się sprawdziła.

Początki

Urodził się w 1956 roku. Pochodzi z Bolesławca. To tam spędził lata młodości.

Przez długi czas mieszkał z rodzicami. Z ojcem pędzili bimber. Pili na umór, odkąd pamięta. Wszystko wskazuje na to, że już wtedy został alkoholikiem, choć do dzisiaj się do tego nie przyznaje. Obecnie pije dosłownie wszystko, na czele z denaturatem.

W Bolesławcu chodził do szkoły budowlanej.

- *Uczyłem się na murarza tynkarza. Niestety, szkoły nie skończyłem* - opowiada. - *W kiblu papierosy paliłem. Wyczałł mnie woźny. Wziął szlauch i zaczął oblewać mnie wodą. Zapytałem: "Co chcesz, kurwa? Ojciec i matka pozwalają mi palić, a ty mnie lejesz?". Jak mu lutnąłem, to wpadł pod pisuar. Już na drugi dzień wyjebali mnie ze szkoły. Apel na korytarzu, padło "wystąp!" i już mnie nie było. A szkoda, bo do zakończenia roku szkolnego zostały tylko dwa tygodnie.*

Wyczyny

Zbychu: - *Jak byłem na ucieczce z Zakładu Karnego w Zarębie, włamałem się do sklepu, ale nie tak normalnie. Taranem wjechałem.*

M.D.: - *Jak to taranem?*

Zbychu: - *Nie wiesz, co to taran?*

M.D.: - *Wiem, ale nie rozumiem... Autem do sklepu wjechałeś?* - dopytuję zaskoczony.

Zbychu: - *No a jak?! Żukiem, do spożywczaka. Ty wiesz, ile nakradłem? Wszystko, co było potrzebne. Wódę, piwo, mąkę, cukier, śmietanę... całego żuka załadowałem.*

Ale to nie koniec historii. Najciekawsze jest to, skąd miał samochód, którego użył do sforsowania sklepowych drzwi. Okazuje się bowiem, że auto zostało skradzione... członkowi ORMO.

- *To był żuk, tak zwany blaszak. Za komuny były popularne. Tego wyprowadziłem ormowcowi z podwórka. Jak zrobiłem nim włamanie, to kłódki tylko fruwały. Nie było dwóch zdań, musiało się udać* - mówi. Po chwili, śmiejąc się w głos, dodaje: - *Ukradłem ormowcowi auto i użyłem go do włamu!*

Łupy, podobnie jak w przypadku wielu innych kradzieży, wylądowały w starym schronie wojskowym ukrytym w lesie - ziemiance, którą Zbychu wykorzystywał jako magazyn. To tam składował wszystko, co się dało.

- *Gdy mama posyłała mnie do sklepu, to produkty brałem z ziemianki, a kasę chowałem do puszek. Rodzice nie wiedzieli, że to kradzione, a nie kupione.*

Kratki

Zbychu był zamykany wielokrotnie. Zwiedził cele w zakładach karnych w: Zarębie, Wronkach, Rawiczu, Wilkowie, Czarnem i Wołowie oraz Areszcie Śledczym w Lubaniu. Raz udowodnili mu 24 z 60

str. 123

włamań. Innym razem zamykali go za drobne kradzieże czy jazdę rowerem pod wpływem alkoholu. Łącznie spędził w więzieniu - bagatela - 20 lat!

Co ciekawe, jak sam przyznaje, odsiadkę mogło być znacznie więcej. Ale raz, że nie zawsze dał się złapać. Dwa - niewiele brakowało, a doprowadziłby np. do katastrofy na dworcu kolejowym.

- *Jak pracowałem w fabryce domów, to wykułem sobie kotwicę. Doczepiłem do niej solidną, grubą linę. Pojechałem z tym do sklepu obok torów. Przywiązałem do kraty i czekałem na pociąg towarowy. Jak się pojawił, zarzuciłem kotwicę między wagony, wyrwało, co trzeba i gotowe. Wiesz, jak to śmigano?* - pyta podniecony.

Problem w tym, że nie wszystko poszło zgodnie z jego planem.

- *Pociąg przejeżdżał blisko filaru i myślałem, że jest na tyle ciasno, że kotwica musi się urwać - nie ma innego wyjścia. Ale było. Kotwica przeleciała przez szparę. Ja pierdołę... Nie masz pojęcia, co się narobiło. Na linie latały wyrwane ze sklepu kraty. Druty od semafora poprzerywało... i tylko całe szczęście, że pociąg akurat zjeżdżał na bocznicy. Jakby wjechał na peron i "zamiótł" tą kratą peron, to ludzi by pozabijało. Masakra...*

Kobiety

Zbychu zapytany o to, czy nie żałuje tak wielu straconych na odsiadce lat, odpowiada, że sam nie wie. Ubolewa natomiast nad doświadczeniami z kobietami.

Z pierwszą miał córkę. Zginęła.

Z drugą miał syna. Obecnie wychowuje go jego siostra.

- *Bo to, co zrobiła ta moja tufta, to ludzkie pojęcie przechodzi - żali się. - Mieszkaliśmy z Lidką w Bolesławcu. Z czasem miałem robotę w Lesznie. Pracowałem na budowie Galerii Leszno, kostkę brukową układałem. Byłem w delegacji. Do domu wracałem na piątek i sobotę. Zawsze wiedziała, kiedy przyjadę. I kasę brata, bo zarabiałem sporo. Wszystko jej zapewniałem.*

Traf chciał, że pewnego razu w firmie zabrakło betonu. Nie było jak robić, więc zjechałem do domu wcześniej, w środę. Miałem przy dupie telefon, ale nie dzwoniłem. Pomyślałem, że zrobię Lidzi niespodziankę. I rzeczywiście zrobiłem, ale sobie...

Przychodzę do domu - drzwi zamknięte, nikt nie otwiera. Kluczy przy sobie nie miałem. Idę więc do kolegi, może coś będzie wiedział. Wchodzę do niego, gadam z nim. W końcu pytam o Lidkę. Okazuje się, że ona jest w pokoju obok. Otwieram drzwi - o kurwa! Lidka się na fiucie hušta. Myślałem, że szalu dostanę. Otrzymała szybkiego na odchodnym. Nawet nie wiedziała, co się dzieje. Spadła z faceta i poszła spać.

Tak mnie urządziła. I co mam, kurwa, powiedzieć?

Jeszcze tragiczniej zakończyła się przygodą z kolejną partnerką Ewą. Poznali się, gdy Zbychu pracował przy budowie Galerii Leszno. Mieszkali na Zamenhofa.

- *Wszystko się układało do momentu, aż mnie zamknęli na rok za jazdę rowerem pod wpływem alkoholu - starą sprawę wygrzebali. Wywieźli mnie do zakładu w Czarnem. Z początku jakoś to było. Wysyłała mi karty telefoniczne. Rozmawialiśmy. Tęskniliśmy. Aż w końcu dostałem list, bez kart. Pisze, że poznała przyjaciela. Myślę sobie, że to nie przelewki.*

Pierwszą noc po powrocie do Leszna po odsiadce Zbychu przespał na klatce schodowej. Nie zastał bowiem Ewy w mieszkaniu, pocałował klamkę. Nazajutrz udał się do noclegowni. Jeszcze tego samego dnia otrzymał wiadomość, że ma przyjść na Zamenhofa odebrać swoje dokumenty.

- *To sąsiadka dzwoniła. Już wiedziałem, że coś się święci - wspomina. - Wchodzę, a ona od razu "wypad". Mówię: "Zaraz, zaraz, przecież mam tutaj wszystkie swoje rzeczy, narzędzia, ciuchy, dokumenty... a przede wszystkim kupiłem kawę. Porozmawiajmy".*

Po chwili dostrzegł, że w mieszkaniu znajduje się ktoś jeszcze.

- *Facet w binoklach jak denka od stoika. Witam się z nim grzecznie, ale on ręki nie podaje. Mówię: "Ewa, będziesz miała kłopot". I znowu wyciągam dłoń w kierunku gościa zaznaczając, że jak się nie przywita, to zobaczy, co się będzie działo. Nie przywitał się. Zdjąłem mu okulary i tak pierdolnąłem, że hej! Ewa się wściekła. Powiedziałem jej, że będzie miała z tym fiutem same problemy.*

I niestety, nie myliłem się. Wzięli ślub, a trzy tygodnie później zaczęła ją bić. Chodziła z podbitymi oczami. Niedługo trwało, a popełniła samobójstwo.

Zbychu natomiast trafił na ulicę. Najpierw do barakowozu przy Usługowej, a potem dołączył do całej świty i razem z nimi mieszkał w pustostanie na działce obok. W sumie przy Usługowej spędził już ponad pięć lat. Obecnie pomieszkuje u koleżanki, pozostały czas spędza pod chmurką.

Uczucia

M.D.: - *Masz kontakt z rodziną?*

Zbychu: - *Tak, telefoniczny. Rozmawiamy normalnie. Powiem ci, że już jestem dziadkiem. Miałem okazję trzymać wnuki na rękach! Nie odpuściłbym tego, radość wielka.*

M.D.: - *To wspominasz najmilej?*

Zbychu: - *Największym wydarzeniem były dla mnie narodziny syna. Pamiętam, jak odbierałem go ze szpitala jakby to było dziś.*

M.D.: - *Czego w życiu żałujesz?*

Zbychu: - *Że tak źle z kobietami trafiałem...*

M.D.: - *To one są powodem, dla którego pijesz?*

Zbychu: - *Piję tylko dlatego że... sam zobacz, co ja tutaj mam za jazdę - mówi rozżalony wskazując na gołe mury niedokończonej budowy, gdzie akurat przebywał, na porozrzucane rzeczy, resztki jedzenia, "współlokatora" Krzycha zalegającego na kanapie, brak dachu nad głową... - Co ja tu, kurwa, mam? Nic mnie tutaj nie trzyma Michał, nic!*

Spowiedź bezdomnych: część 7

Są ludzie i ludziska... i bezdomni

- **Zbieram puszki na śmietniku i nagle słyszę wołanie z okna: "Niech pan poczeka, zaraz zejdę". No to czekam. Wychodzi babka, niesie sześć wielkich golonek. Już ugotowanych. Daje mi je - takie gorące - i dorzuca pięć złotych na bułki. Myślę, co ja z tym żarciem zrobię, jak do domu tak daleko? Przecież sam tego nie zjem.**

str. 125

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Leszczyńscy bezdomni są napiętnowani przez społeczeństwo. Opluwani, bici i poniżani. Ludzie nienawidzą ich za to, że penetrują śmietniki i piją. Prześladują ich za to, że żyją. Bezdomni traktowani są jak podludzie, nikt ich tutaj nie chce.

I wszystko się zgadza, poza jednym: to wszystko nieprawda!

Pieniądże leżą na ulicy

A dokładniej w śmietnikach, tyle że w nieco innej formie. Dzięki temu bezdomni - przynajmniej niektórzy - nie potrzebują żebrać, kraść czy nawet brać zasiłków, by przeżyć. Zarabiają wystarczająco dużo, aby mieć na pożywienie czy inne potrzebne produkty, np. higieniczne.

- Pieniądże są na wyciągnięcie ręki, tylko trzeba wiedzieć, jak je zdobyć. Ale nie kradzieżami czy machlojami. Puszki, złom, butelki, makulatura... to wszystko na nas czeka - przekonuje Marcin.

Zdecydowana większość bezdomnych z baraku przy Usługowej zarabia na zbieractwie. Dziennie są w stanie zwiększyć osobisty budżet o kilkadziesiąt złotych.

- Nie ma reguły: raz nic nie idzie, a następnego dnia bez wysiłku uzbierasz pięć dyszek. Zależy, na co trafisz. Jedno jest pewne - nic nie zarobisz, jeśli nie będziesz chodził - mówi Heniu.

A z tym bywa różnie. Ci, którzy obarczeni są alkoholizmem, nie zawsze mają wystarczająco wiele sił, by wędrować od śmietnika do śmietnika, a tym bardziej, by dźwigać złom. Trzeźwi z kolei - jak Marcin i Jadzia - radzą sobie znakomicie. Zarobią, ile trzeba i jeszcze znajdują czas na odpoczynek.

Zbieracze z reguły chodzą indywidualnie, rzadziej w parach, a w większych grupach praktycznie nigdy. Mają swoje ulubione trasy, jednak zaznaczają, że w ich lokalnym światku nie ma podziału na rewiry.

- Hasioki są dla wszystkich. Kto pierwszy, ten lepszy. Nikt nikogo nie przegania - podkreśla Piotrek. - Jeśli jeden stoi przy śmietniku, drugi tam nie podchodzi. Szanujemy siebie nawzajem.

- Tylko rowerzyści mnie nieraz wkurwiają - dorzuca Heniu - bo jestem już niedaleko hasioka, a skubaniec na rowerze mnie wyprzedza. I dupa, muszę iść gdzie indziej.

Rzadko który bezdomny korzysta z jednośladów. Większość przemierza miejskie ulice piechotą, pchając przed sobą wózek, do którego wrzucane jest wszystko, co się nada.

- Najlepiej mosiądz albo miedź, najdrożej stoi - mówi Heniu.

- Często też ludzie nas wyręczają. Zostawiają na śmietnikach albo gdzieś obok siatki z jedzeniem zdatnym jeszcze do spożycia, najczęściej z chlebem - zaznacza Jadzia.

Z kolei przedmioty przeznaczone na recykling trafiają do skupu złomu. Bezdomni są tam częstymi bywalcami.

- Pracownicy zazwyczaj są wobec nas uczciwi - informuje Marcin. - Ja wiele czasu chodziłem do jednego zaprzyjaźnionego punktu, aż w końcu właściciel stwierdził, że rura, którą przyniosłem, została skradziona. Zablokował mi drogę wyjścia i zagroził wezwaniem policji. Popatrzyłem na niego i powiedziałem tylko, że ma mi oddać, co przyniosłem, a moja noga już więcej tutaj nie postanie. Od tego czasu chodzę gdzie indziej i jestem zadowolony.

Dzień dobry pani, panu...

- Ludzie traktują nas dobrze, nie możemy narzekać - zaznacza stanowczo Jadzia. - Nie ma przemocy, wandalizmu, nikt nam specjalnie nie dokucza. Wybryki to rzadkość.

str. 126

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- *Wszystko jest okej. Chodzę, mówię: "Dzień dobry pani, dzień dobry panu", kłaniam się. Ludzie często odpowiadają serdecznym uśmiechem. Ja szanuję ich, a oni mnie - opisuje Zbychu. - Złego słowa powiedzieć nie mogę. A niektórzy to i pomogą sami z siebie: dadzą kilka złotych i coś do zjedzenia albo chociaż spytają, czy czegoś nie potrzeba.*

Heniu: - *Są ludzie i ludziska, ale więcej jest ludzi. Ja w tym kraju przeżyłem już tyle, że niewiele mnie zaskoczy. Ale jeśli chodzi o mieszkańców Leszna, jest w porządku.*

Bezdomni z głodu nie umierają. Wymowny jest fakt, że ci, którzy radzą sobie najlepiej, nigdy nie zaglądną do jadłodajni i nie korzystają z darmowych ciepłych posiłków. Jak mówią, sami są w stanie zorganizować sobie znacznie lepszą kuchnię. A ja podczas wizyt widzę na własne oczy, że nie ściemniają.

- *Dużo udaje się pozyskiwać na tyłach marketów. Jak kończy się termin przydatności jedzenia czy napojów, to całe palety lądują w koszu. Wiele z tych rzeczy nadaje się jeszcze do spożycia. Nieraz mamy aż nadto - mówi Jadzia.*

Ważne, że bezdomni często wspierają siebie nawzajem. Ci, którym powodzi się lepiej, pomagają słabszym, biedniejszym, zatraconym w picciu. Rolę matki Polki wzięła na siebie Jadzia. To dusza człowiek. Nie daje się wykorzystywać, ale gdy naprawdę trzeba, to pomaga. Przy niej nikt z głodu nie umrze. A inni to doceniają i są wdzięczni. Jadzia cieszy się ogromnym szacunkiem z ich strony. Jeszcze nigdy nie byłem świadkiem, aby ktokolwiek cokolwiek złego na nią powiedział.

Dobroć sama ich znajduje

Sytuacji, kiedy bezdomnych spotkało coś miłego - jak bezinteresowna pomoc ze strony przypadkowo napotkanych mieszkańców Leszna - jest co niemiara. Pamiętają je i chętnie opowiadają. Jednym razem ktoś podarował im siatkę jedzenia, innym zapytał, czy wszystko w porządku, a jeszcze innym rzucił kilka groszy na jedzenie, a czasem i na piwo.

- *Ludzie są niesamowici - wychwalał kiedyś Piotrek. I rzeczywiście, z opowiadań bezdomnych wynika, że z wrażliwością społeczną wcale nie jest tak źle, jak wielu osobom się wydaje.*

- *Pomagają i emeryci, i młodzież. Kobiety i mężczyźni. Nie ma reguły - zaznacza Heniu. On sam, jako jeden z najbardziej doświadczonych bezdomnych, mógłby napisać niejedną książkę o kontaktach z ludźmi, opartą na historiach, które go spotkały.*

Na koniec jedna z nich.

- *Przeczesałem śmietnik w poszukiwaniu puszek. Babinka, ponad 70 lat, pyta, czego tu szukam. "Nic tu pan nie znajdzie" mówi. Dała mi dychę. "Dziękuję pani ślicznie, miłego dnia" i tak dalej. Na drugi dzień znowu ją spotykam, w tym samym miejscu. Myślę sobie: "O kurwa, teraz to już będzie afera, jak nic!". A ona znowu daje mi dychę. Mówię, że jej zabraknie do emerytury, a ona odpowiada: "Spokojnie, mam wojskową, po mężu". Powiedziała, kiedy mam przyjść znowu. Zgodnie z umową przyszedłem i czekam. Babinka niesie całą siatkę żarcia... i daje mi dychę. Już byłem załatwiony na amen. Powiedziałem, że więcej się tutaj nie pojawię, bo pani się wykończy. A ona, że pojutrze mam przyjść znowu. Nie zgodziłem się. Miałem wystarczająco dużo jedzenia i smarowania. Spojrzała na mnie, po czym wyjęła kolejne pięć złotych: "Na piwo, bo chyba pan dawno nie pił".*

Śmierć syna pogrzebała całą rodzinę

Ciężko pracował i uczciwie zarabiał. Nie pił. Z żoną i dziećmi tworzyli szczęśliwą rodzinę. Miał powody do radości. Ale potem zmarł jego trzyletni synek i wszystko stanęło na głowie. W jego życiorysie na dobre zadomowił się alkohol. Później była separacja, próby samobójcze, noclegownia, alkohol, bezdomność, kradzieże, alkohol, odsiadka w trzeźwości, alkohol...

Małysz (to jego ksywa, prosi, aby nie podawać imienia i nazwiska) w tym roku skończy 55 lat. Z początku, gdy go poznałem, był bardzo małomówny, skromny. Wolał słuchać, aniżeli zabierać głos. Unikał rozmów na trudne tematy. W ostatnim czasie mój kontakt z nim został zawieszony ze względu na jego odsiadkę. Za kradzieże wylądował na trzy miesiące w Areszcie Śledczym w Nowej Soli. W tym okresie nie wypił ani kropelki. Po wyjściu od razu wrócił do Leszna. Pierwsze, co zrobił, to odwiedził Jadzię i Marcina. Jeszcze tego samego dnia mocno zapił. Szybko złapał cug.

Bajka bez happy endu

Żonę poznał na weselu. Ona pochodziła z Pudliszek, on z Gostynia. Zdawało się, że są sobie pisani. Przez wiele lat tworzyli szczęśliwy związek. Mieszkali w Gostyniu, w lokalu po rodzicach. Małysz pracował w cukrowni, po godzinach sporo dorabiał. Utrzymywał rodzinę, płacił rachunki. Na wszystko starczało.

Owoce ich miłości było potomstwo. Najpierw mieli córkę, potem synka, który urodził się z wadą serca. Rodzice troszczyli się o niego jak tylko mogli. Były wizyty u lekarzy, kosztowne leki, poświęcenie, masa nerwów. Ale nie na wiele się to zdało.

- *Zmarł, jak miał trzy latka. Wtedy wszystko się zawaliło. Wszystko!* - wspomina ze smutkiem bezdomny. - *To było jakieś dziewięć lat temu. Najpierw żona zaczęła chlać. Potem i ja sięgnąłem po alkohol. Stwierdziłem, że skoro ona pije, to ja też mogę.*

Oboje się stoczyli. Doszło do separacji. Małysz podjął próbę samobójczą - po raz pierwszy, ale nie ostatni. Próbował powiesić się na kłamce od okna. Żona go uratowała, gdy był już gotowy oddać ostatnie tchnienie. Drugie targnięcie się na własne życie wyglądało bardzo podobnie. Potem miał jeszcze kilka prób opuszczenia ludzkiego padołu...

Skończył na ulicy

Małysz i jego żona trafili do gostyńskiej noclegowni (która przestała funkcjonować w 2009 roku).

- *Żyliśmy jak pies z kotem* - mówi, wspominając kilka historii, w których dochodziło do nieporozumień między nimi. - *W ośrodku też piliśmy. Ona była tam chyba ponad rok. Potem poszła w długą. Ja w noclegowni spędziłem ze trzy lata - do momentu, aż placówkę zamknęli.*

Wtedy zamieszkał na ulicy. Włóczył się po różnych miejscach, najpierw w Gostyniu, potem w Lesznie. Koczował gdzie się dało. O wynajmie mieszkania nie myślał wtedy i nadal nie myśli.

- *Przez jakiś czas dorabiałem sobie przy układaniu kostki brukowej. Zarabiałem po trzy, cztery stówy tygodniowo. Miałem za co żyć. Potem zabrałem się za puszki i złom. Do dzisiaj jakoś idzie.*

Do Leszna po raz pierwszy zawitał w obawie przed zimą pod gołym niebem. To była jesień 2012 roku. Dotarł na plac Metziga, a tam...

- Byłam w kościele. Po mszy rozsiadłam się na ławce. Dostrzegłam Małysza. W pierwszej chwili pomyliłam go ze swoim kuzynem. Byli bardzo podobni - relacjonuje Jadzia. - Wołam do niego, a on nic. Podchodzę... i dopiero zauważyłam, że to jednak nie kuzyn. Powiedziałam: "Przepraszam pana" i wróciłam na swoje miejsce. Po chwili on podszedł do mnie: "A pani tak sama siedzi?". "Ano sama" - odpowiedziałam. - "Ptaki latają i starczy".

W takich okolicznościach trafił swój na swego. Od tej pory Małysz Leszna nie opuszcza... a przynajmniej nie z własnej woli.

Miłość odcisnęła piętno

- Pamiętam, jak rozstawałam się z żoną. Powiedziała, że nie dam sobie w życiu rady. Ja odpartem, żeby uważała, bo przyjdzie kryśka na Matyska. No i przyszła - opowiada.

Przez pewien czas przebywał w Noclegowni dla Bezdomnych Mężczyzn w Lesznie.

- Byłem na puszkach i złomie, gdy do noclegowni zadzwoniła moja córka. Jak wróciłem, Okoński (Krzysztof, kierownik noclegowni, dop. red.) powiedział mi o rozmowie z nią. Zaprosił mnie do biura. Zapytałem, co się stało. Odpowiedział, że moja żona nie żyje. Nie dowierzałem - mówi z przejęciem. - Wieczorem, gdy byłem w pokoju, wołają mnie znowu. Wiedziałem już o co chodzi. Dzwoniła córka. Powiedziała mi o śmierci swojej matki. Stwierdziła, że muszę przyjechać na pogrzeb. "W czym przyjadę?" - zapytałem.

Żona Małysza zmarła przed dwoma laty. Pochowano ją w Pudliskach. Małysz dotarł na jej pogrzeb. Przyjechał po niego zięć. To on załatwił mu elegancki strój.

Małysz zapytany o to, jak przeżył śmierć żony, milczy. Po chwili padają jednak jasne deklaracje: to była dla niego gehenna.

Odsiadka na życzenie

Raz został złapany na kradzieży. Było ich kilku, ale pozostali uciekli. Został sam, z wózkiem, którego nie chciał zostawić. Wzięli go na dołek. Miał odpracować swoje występki. Miał, ale tego nie zrobił. W efekcie czekała na niego cela. Policja go poszukiwała...

- ... i znalazła w okolicach Usługowej - zaznacza Jadzia. - Był agresywny, nie chciał iść. Marcin musiał go wziąć za dupę.

Trafił do Aresztu Śledczego w Nowej Soli. Odsiedział tam 90 dni. W tym czasie nie miał żadnego kontaktu z alkoholem.

Wyszedł 22 czerwca. Pytam, co zrobił po trzech miesiącach odsiadki i trzeźwości?

- Cały czas o mojej córce myślałem i myślę nadal - odpowiada.

Gdy trafił na wolność, od razu odwiedził Jadzię i Marcina. Niestety, nie zapomniał o alkoholu. Zapił jeszcze tego samego dnia. Kolejne dwa, trzy tygodnie spędził w namiocie rozstawionym w lesie na obrzeżach miasta. Sypiał w nim w towarzystwie innych bezdomnych.

- Jak się budziłem, to ptaszki ładnie mi śpiewały - opowiada.

Obecnie pomieszkuje u Jadzi i Marcina.

- Tutaj ma wikt i opierunek. Może dojsć do siebie. Byle się trzymał - podkreśla Jadźka.

Ma prawo do szczęścia

Z uśmiechem na ustach wspomina życie w Gostyniu. Z dumą opowiada o swojej przygodzie z klubem piłkarskim Kania Gostyń. Grał na lewym skrzydle. Do dzisiaj pamięta kolegów z boiska, a nawet niektóre mecze. Na przykład walkę o puchar z ekipą z Góry Śląskiej.

- To były zawody międzyzakładowe - między pracownikami cukrowni. Z Górką spotkaliśmy się w finale. Po pierwszej połowie przegrywaliśmy 2:0. Myślałem, że już po meczu, że nie ma co grać. A wtedy trener kupił dwie skrzynki piwa i karton wódki. Piwa nie chcieliśmy, bo po nim chce się sikać. Ale wódkę tak. Polał więc każdemu po secie. Wypiliśmy. Jeden się odezwał, że po jednej setce to na jedną nóżkę będziemy kuleć. No to trener znowu polał. Wypiliśmy. I padła decyzja, że zagram na prawym skrzydle. Jakoś poszło, miałem nawet asystę przy bramce.

Małyszowi nie znika z twarzy uśmiech, gdy wspomina swoje ostatnie wojaże, które odbył razem z Heniem, królem bezdomnych. W miniony piątek gościli w Osiecznej. Popili sobie, nabierali setki puszek i butelek, a potem postanowili się zabawić. Dotarli na tańce przy plaży.

- Blondyna i ruda ładnie wywijają. Heniu ostro dylał. A ja nie, bo nie potrafię.

Te słowa szybko prostuje Jadzia:

- Jak to nie? Już zapomniałeś, jak w Lesznie na pikniku była Kayah? Dawateś, że hej! Wtedy wyszło szydło z worka! Zawsze tańca unikałeś, a dryg do tego masz.

Małysz nie może się doczekać kolejnej balangi w Osiecznej. Prawdopodobnie zabawi się już dzisiaj (w piątek). Jadzia z Marcinem postanowili mu towarzyszyć.

W końcu z życia trzeba korzystać, bo żyje się tylko raz.

Spowiedź bezdomnych: część 11

Zostawiłam dzieci. Moja вина...

Przeżywała trudne dzieciństwo, przez co dwukrotnie targnęła się na własne życie. A potem sama dawała nowe życie. Pięciokrotnie. Dzisiaj z żadnym dzieckiem nie utrzymuje kontaktu. I choć to dla niej największy życiowy dramat, nie ma zamiaru niczego zmieniać.

Poznaliście już niemal wszystkich mieszkańców baraku przy Usługowej. Dzisiaj przeczytacie o Jadzi, jedynej kobiecie w całym towarzystwie. Nie znacie jej, choć imię wielokrotnie przewijało się w poprzednich reportażach. To właśnie z nią spędziłem najwięcej czasu i odbyłem najwięcej rozmów. Dała się poznać jako osoba pełna dobroci, której los innych nie jest obojętny, a zarazem jako bezkompromisowa "królowa", przed którą każdy czuje respekt. Wielokrotnie mnie zaskakiwała. Nie bez powodu historię Jadzi zostawiłem na koniec...

Życie jej nie oszczędzało

Od urodzenia jest związana z Lesznom. Tutaj się urodziła, wychowała i nadal mieszka. Uczyła się na piekarza.

- Ale nauki oczywiście nie ukończyłam - opowiada. - W domu nie było za wesoło, a dzieciństwa praktycznie nie miałam w ogóle. Już w wieku 13 lat nad ranem, przed szkołą, chodziłam do betoniarni. Robota była ciężka, ale musiałam zarabiać. Potem jako nastolatka pracowałam

str. 130

w roszarni. Z czasem załapałam się w szpitalu. Byłam salową. Robota na trzy zmiany, ale chociaż pensja stała.

To były lata siedemdziesiąte. Wszystko jakoś się układało. Szybko trafiła ją strzała Amora. W 1980 roku - w wieku 20 lat - wyszła za męża. Niedługo potem zaszła w ciążę.

- Jeszcze zanim urodziłam, teściowa namówiła mnie, abym zmieniła pracę i poszła na kolej. Przeniesienie niosło za sobą spore korzyści. Wypłata, w porównaniu ze szpitalem, była podwójna. Miałam tylko nie mówić, że jestem w ciąży.

Kilka miesięcy później na świat przyszedł jej pierwszy potomek.

- Synek. Ważył 3,4 kilograma - wspomina. - Babcia z tej okazji się na... Co to była za kobieta. Tak bardzo mnie skrzywdziła... nienawidzę jej.

Potem Jadzia opowie o tym, jak matka biła ją, zmuszała do ciężkiej harówki czy zdradzała męża na jej oczach. Powie, że nie bez powodu jako panna dwukrotnie chciała się zabić: raz próbowała się powiesić, za drugim - odkręciła gaz. Miała wszystkiego dość. Największy ból sprawiło jej, gdy po latach matka nazwała jej najmłodsze dziecko "znajdorem".

- Jak mogła?! Chodziło przecież o moje dziecko, które pod własnym sercem nosiłam - opowiada bezdomna. Głos jej się załamuje, a w oczach pojawiają się łzy. Zaczyna przeklinać. Musi przez moment odetchnąć. Uspokoi się, by za chwilę znowu rozpacząć podczas mówienia o dzieciach.

Pięciokrotne szczęście, które zaprzepaściła

- Po roku miałam drugie dziecko. Wiesz, za jednymi pieluchami. Myślałam, że dzięki temu szybko do pracy wrócę - opowiada. - A niedługo potem na świat przyszło trzecie. Miałam synka i dwie córeczki. Cały czas byłam na macierzyńskim. Potem na kolei robili redukcję i już do roboty nie wróciłam.

Troje dzieci miała z mężem, z którym dość szybko się rozstała. Kolejne dwie córki urodziła innemu.

- W sumie miałam piątkę dzieci. Wychowywałam je najlepiej jak umiałam. Wszystko bym dla nich zrobiła! Po cztery lata karmiłam je piersią. A w czasie ciąży nigdy nie piłam ani nie paliłam.

Syn mieszka ze swoją babcią. Córki są na swoim: jedna urządziła się w Lesznie, druga w Rawiczu, trzecia na Śląsku. Czwarta - najstarsza z nich - nie żyje.

- Zmarła w wieku 25 lat. Wykryli u niej niewydolność nerek. W domu mieliśmy istny szpital. Cała ta aparatura, leki... ale nie udało się jej odratować. W szafie miała piękną suknię gotową do ślubu. A ona, zamiast przed ołtarz, poszła do grobu - mówi Jadzia znowu płacząc.

Doczekała się czworga wnucząt. Piąte jest w drodze.

Ani z dziećmi, ani z wnukami praktycznie nie ma kontaktu.

- Moja wina, bo to ja wyszłam z domu i je zostawiłam. Wpadłam w złe towarzystwo. Wiem, że popełniłam wielki błąd - całkowicie się rozkleja. Zapytana, czy nie chce nawiązać z bliskimi kontaktu, przez dłuższą chwilę milczy. W końcu mówi: - Tęsknię. Wiem, że dzieci by mnie nie odtręciły. Ale nie chcę.

Nie potrafi słowami wyjaśnić "dlaczego?".

- Nieraz z niektórymi się widuję, na przykład co roku na grobie córki. Normalnie rozmawiamy. Nawet kiedyś proponowały mi, że mnie wezmą.

Nie skorzystała. I ponownie nie potrafi wyjaśnić, co było przyczyną jej decyzji.

Królowa jest tylko jedna

Od ponad roku Jadzia mieszka na ulicy. Większość czasu spędziła w nieistniejącym już baraku przy Usługowej. Była jedyną kobietą w towarzystwie bezdomnych. Jak sobie radziła?

- *Na ulicy trzeba być twardą. Ja jestem. Jak z którymś nie dawałam rady, to brałam za dupę i wywalałam za drzwi* - mówi z przymrużeniem oka

Faktem jest, że to ona nadawała ton całemu życiu w pustostanie. Pozostali szanowali ją. Pełniła rolę gospodyni, a zarazem głowy rodziny. Nigdy nie opuścił jej instynkt macierzyński. Gdy ktoś potrzebował opieki lub doraźnego wsparcia, stawiała naprzeciw zadaniu. Przez dość długi czas sprawowała pieczę nad "Młodym". Pilnowała, by nie zatracił się w alkoholu. W końcu jednak nie dała rady. Powiedziała "dość".

- *Jak ktoś nie chce sobie pomóc, to nic nie poradzisz. Jego wybór.*

Kolejnym jej atutem jest Marcin, który nie pozwoli jej skrzywdzić. Obecnie żyją we dwoje, od czasu do czasu wspierając innych. Na co dzień Marcin rusza w teren i zarabia pieniądze, a Jadzia pilnuje domostwa i dba o nie.

Niedługo skończy 60 lat.

- *Żałuję tego, że opuściłam dzieci. Ich narodziny, dorastanie, pierwsze kroki... to moje najmilsze wspomnienia. Rozstanie z nimi to moja wina* - zarzuca sobie po latach. Spogląda na Marcina siedzącego obok i dodaje: - *Ale może tak miało być? Przyjdzie dzień, w którym wyjdziemy na prostą.*

Spowiedź bezdomnych: część 12

Pałała miłością do potwora

Męża pogoniła, bo ją zdradzał. Kolejnego faceta nigdy nie było w domu. A jak był, to pił. Szala goryczy przelała się, gdy nazwał ją k..., za co ugodziła go nożem. Od trzeciego odeszła, gdy odkryła, że znęca się nad swoimi bliskimi. Ale największym potworem był czwarty. Nie dość, że ją bił i gwałcił, to jeszcze okazał się być pedofilem.

Na brak zainteresowania ze strony płci przeciwnej nigdy nie narzekała. Problem w tym, że spotykała na swojej drodze wyjątkowo złe partie. Miała niestety pecha czy może ciągnął swój do swego? We wtorek dowiedzieliście się o dramatach Jadzi związanych z jej bliskimi. Dzisiaj przeczytacie o perypetiach miłosnych, które przysporzyły jej równie wiele smutku i łez.

Dała szansę - nie skorzystał

Pierwszą poważną miłość przeżyła jeszcze jako nastolatka. Uczucie dość szybko doprowadziło ją przed ołtarz. Za mąż wyszła w wieku 23 lat. Chciała być szczęśliwa i ułożyć sobie życie jak wzorcowe pary. Nie udało się...

Niedługo po sakramentalnym "tak" zaszła w ciążę. Syna urodziła, gdy miała 24 lata. Potem, w krótkim czasie, na świat przyszły jeszcze dwie córki. Ku nieszczęściu Jadzi nie wszystko przebiegało zgodnie z planem. Raz - że mąż opróżniał kolejne butelki. Dwa - że ją zdradzał.

- *Gdy byłam w ciąży, przedwcześnie zabrali mnie do szpitala. Okazało się, że wszystko jest w porządku, więc poprosiłam, aby jeszcze na kilka dni puścili mnie do domu. Pognałam zadowolona,*

str. 132

na sobie miałam piżamę. Wchodzę do środka i słyszę szepty. Otwieram drzwi do sypialni, a w wyrazie mój mąż z jakąś babą. Wywaliłam ją za drzwi, jeszcze nagą. Potem męża też pogoniłam. A ludzie mi klaskali, krzyczeli: "Dobrze pani zrobiła". Powiedziałam: "To ja jestem na podtrzymaniu ciąży, a mój mąż się zabawia?"

Wcześniej mąż poinformował ją, że pokój dziecka już czeka na "aniołka". Łóżeczko zrobione, wszystko pomalowane. Jadzia miała wrócić na gotowe. Ale gdy wróciła, nic nie było zrobione.

- Zabrałam mu klucze. Dałam poduchę, kołdrę, rzeczy upchałam w wielkim kartonie po telewizorze i "jebut" - drzwi zatrzasnęłam - opowiada. Sama ostro zabrała się za malowanie. Gdy ojciec zobaczył, jak wywija na drabinie, poprosił, aby przestała. Odpowiedziała, że ma być spokojny, bo złego diabli nie biorą.

- Mąż do mnie wrócił. Prosił o wybaczenie. Ugięłam się, bo chciałam, żeby dzieci miały ojca. Przyjęłam go do domu. A on, jak mi się odplacił? Kradł, pił i oszukiwał. Jak poszedł do roboty, to pierwszą wypłatę rzekomo mu ukradli. Kolejną zgubił. W końcu poszłam go skontrolować. Pytam kierownika, gdzie jest mój mąż. On na to, że pracował tu taki ze dwa dni, a potem przyszli koledzy z flaszkami w rękach i poszli pić do lasu. I tak na okrągło.

Odbudowa nie była możliwa

- Nie zapomnę numeru, jaki z przyjaciółką wywinęłyśmy temu pijakowi. Miałam dyżur i sprzątałam korytarz. Bardzo dokładnie. Jak w kuchni zamiotłam pod szafką, to same butelki od denaturatu poleciały. Jedna była do połowy pełna. Wylałyśmy trochę i nasikałyśmy do środka.

Mąż wrócił do domu razem z kumplami. Od razu chwycił za butelkę. Nie przeczuwając niespodzianki wychylił ją, a potem poczęstował kolegów.

- Jaja były nie z tej ziemi! Zarzygali całe podwórko - śmieje się Jadzia.

W końcu definitywnie wygoniła lubego z domu. Przyjęła go teściowa, ale na krótko. Ją także okradał.

- Rozwód dali mi już podczas pierwszej rozprawy. On nawet nie pofatygował się do sądu. Jak wracałam, to wołał do mnie z okna. Był pijany. Pytał, czy już po wszystkim. Odpowiedziałam, że na dobre się go pozbyłam.

Zamiar matki był dobry

Kolejnego partnera Jadzi naraiła matka. Chciała, by córka z trojgiem dzieci miała wsparcie.

- Był robotny. Sporo zarabiał. Jakoś to było. Urodziłam mu dwie córki.

Z czasem zrobiło się jednak nieciekawie.

- Nigdy nie było go w domu. Wyjeżdżał w delegacje na wiele dni. Poza tym, że przekazywał mi pieniądze, nie miałam od niego żadnej pomocy. A wychowując piątkę dzieci bardzo jej potrzebowałam. Po drugie, z czasem pił coraz więcej i więcej. Wiecznie jakieś "bombki" wyciągał. Nie mogłam tego znieść.

Szala goryczy przelała się, gdy pewnego razu, będąc pod wpływem, zwyzywał Jadzię od k...

- Pomyślałam o dzieciach i strasznie się wściekłam. Pod ręką miałam nóż. Chwyciłam go, zamachnęłam się i przy...łam mu. Nie mogłam pozwolić, aby tak mnie nazywał.

Rannego zabrało pogotowie. Miał zator. Koniec końców wyszedł z sytuacji bez poważniejszych obrażeń.

- *A mnie capnęli na dołek - mówi Jadzia - ale jak powiedziałam prawdę, to po niedługim czasie wypuścili. Ten głupek zadzwonił do mnie, że mam go odebrać ze szpitala. Stwierdziłam, że od tego jest karetka. A jak już wrócił do domu, to chodził na paluszkach!*

Rozstali się. Jadzia znowu została sama z dziećmi - teraz już z piątką.

Krawczyk zaszumił w głowie

Przez pewien czas unikała poważniejszych związków. W końcu uległa zauroczeniu.

- *Dzieci były już prawie dorosłe. Zostawiłam je i poszłam do niego: faceta podobnego do Krawczyka, eleganckiego, przystojnego, pełnego wdzięku. Zaszumił mi w głowie. Dzisiaj już wiem, że opuszczenie domu i dzieci było największym błędem w moim życiu. Wtedy byłam głupia i zakochana...*

Żyła jak w bajce - do momentu, aż ujrzała na własne oczy, jak "Krawczyk" znęca się fizycznie nad swoimi bliskimi: matką i dziadkiem.

- *Pomyślałam, że to nie chłop do życia. Od razu uciekłam przez okno. A potem w sądzie zeznawałam na rzecz poszkodowanych. Miał mi to za złe. Jak wyszedł z więzienia, przyszedł do mnie. Był pijany. Zapytałam, czy ciągle mu mało, czy chce posiedzieć dłużej. Moje dziewczuchy były w domu i tak go pogoniły za szmaty, że na korytarzu wazon stłukł.*

Piękna i bestia

Z biegiem lat Jadzię dotknęła samotność. Miał to zmienić znakomity tancerz, którego poznała na zabawie sylwestrowej.

- *Szybko zaproponował, żebyśmy urządzili się razem. A ja dałam się zbałamucić. Poszłam do niego do Gronowa. I znowu: było dobrze tylko przez pewien czas. Później wyszło sztydo z worka. To nie były przelewki. Wiecznie chodził z jajami na wierzchu. Ciągle pragnął seksu. Bił mnie, ponieważ, gwałcił. Co gorsza, okazało się, że jest prawdziwym potworem - pedofilem. To samo, co spotkało mnie, robił dzieciom - opowiada, a głos jej się łamie. - Dostał wyrok: cztery lata. Teraz podobno znowu siedzi, też za pedofilię.*

Małysz źle wylądował

Jesienią 2012 roku poznała Małysza. Początek ich znajomości znacie z poprzednich tekstów.

- *Mieszkaliśmy z ciężko chorym Robertem. W zamian za opiekę mieliśmy dach nad głową. Wszystko runęło, kiedy wyjechałam do sanatorium. Małysz miał o niego dbać. Okazało się, że zamiast karmić go i sprawować należytą opiekę polewał mu denaturat.*

Rehabilitację Jadzi zakłóciła smutna wiadomość o śmierci Roberta. Ona i jej luby trafili na ulicę.

- *Mówię do Małysza: "Co ty dobrego narobiłeś? Chłopak nie żyje. Straciliśmy dom. Wszystko zmarnowałeś".*

Po pewnym czasie, za sprawą byłego kochanka, trafiła do baraku przy Usługowej. Zamieszkała z resztą ekipy. Zajmowała pokój z Małyszem.

- *Ale przeginał pałę. Wiecznie był pijany. Ile mogłam znieść? Raz nawet podniósł na mnie rękę. Wtedy Marcin ruszył na niego... od dawna się we mnie podkochał.*

Happy end?

Od ponad roku Jadzia jest bezdomna. Obecnie mieszka z Marcinem w niewielkim pustostanie. Dobrze się urządzili, niczego im nie brakuje. Żyją w zgodzie. Bez problemu dają sobie radę. Szanują siebie nawzajem i kochają. W ostatnich dniach ich życie nabrało jeszcze większych rumieńców. Dokładnie we wtorek, 14 lipca, zaręczyli się. Teraz myślą o ślubie. Wierzą, że czeka ich lepsze jutro. Że wyjdą na prostą. Że będą szczęśliwi.

Spowiedź bezdomnych: część 13 (ostatnia)

Spowiedź autora

- Bronisz bezdomnych i popierasz ich styl życia - słyszę. Odpowiadam: - Nic bardziej mylnego...

"Usługowa, długi barak w opłakanym stanie, brak okien, mnóstwo śmieci, smród, elementy konstrukcji wykorzystywane do palenia: grzania i gotowania. Około dziesięciorga mieszkańców. Małysz: niski, skromny, nie należy do grona liderów. Młody: niepewny, płochliwy, unika kontaktu ze mną. Heniu: król bezdomnych, najwięcej gada. Jadzia: nie chce, aby rodzina dowiedziała się o jej bezdomności..." - tak wyglądały pierwsze sporządzone przeze mnie notatki dotyczące bezdomnych. Powstały w lutym.

Prawda jest taka, że początkowo planowałem mieszkańcom pustostanu poświęcić kilka godzin, a następnie wykorzystać ich historie życiowe (domyślałem się, że będą wyjątkowe) do napisania mocnego reportażu. I na tym miało się skończyć. Zamiast tego - począwszy od lutego po dziś dzień - goszczę u bezdomnych regularnie. Poświęciłem mnóstwo czasu na rozmowy z nimi, poznanie ich, próbę zrozumienia. Wysłuchałem przejmujących opowieści. Zobaczyłem, jak wygląda ich życie. Szeroko otworzyli przede mną bramy do swojego świata, a ja skrupulatnie z tego skorzystałem. Bez przerwy "uczę się ich" na nowo. Nie przestają mnie zaskakiwać. I choć nie popieram stylu życia, jaki wybrali, szanuję ich. Szczególnie nieustanne dążenie do wolności. Obcowanie z nimi to dla mnie niezwykle cenna lekcja pokory. Śmiało mogę powiedzieć, że dzięki "znajomym z Usługowej" przeżyłem niesamowitą przygodę, której notabene nie mam zamiaru kończyć. Ku mojej uciechu oni także...

Czułem wzruszenie za każdym razem, gdy po twarzach dorosłych mężczyzn płynęły łzy. Śmiałem się, gdy wspólnie żartowaliśmy. Martwił mnie widok tych, którzy totalnie się pogubili. Mocno się zawiodłem, gdy zostałem perfidnie okłamany.

Przy Usługowej i w innych miejscach zamieszkiwanych przez bezdomnych spędziłem wiele godzin. Zapiisałem dziesiątki, jeśli nie setki kartek. Nagrałem szereg rozmów. Fotoreporter wykonał mnóstwo zdjęć. W efekcie na łamach "ABC" ukazało się dwanaście - nie licząc tego - obszernych reportaży dotyczących bezdomnych i ich życia. Poznaliście bohaterów, ich życiorysy i szarą codzienność. Przeczytaliście o ich smutkach i radościach, o winach i marzeniach. Każda z tych osób jest inna. Nikt nie jest święty, ale wszyscy liczą na zrozumienie ze strony społeczeństwa.

str. 135

Część z Was od początku chwaliła sam pomysł, a potem realizację tematu. Inni nie widzieli w tym sensu. Stanęli w wyraźnej opozycji do bezdomnych i artykułów im poświęconych. Byli mocno uprzedzeni. Staram się zrozumieć i jednych, i drugich. Szanuję każdą opinię i z pokorą przyjmuję wszelkie uwagi i sugestie. Cieszy mnie fakt, że cykl reportaży nie pozostawił Was obojętnymi. To dla autora najważniejsze.

Jeśli udało mi się zwrócić uwagę Czytelników na bezdomnych żyjących tuż obok nas, jestem zadowolony. Każdy ma własne zdanie na ich temat. Nie wolno jednak zapominać, że to też są ludzie i jak każdy mają prawo do życia oraz podejmowania decyzji, także tych trudnych i mało popularnych wśród społeczeństwa.

Na koniec chciałbym przypomnieć pytania, jakie zadałem w pierwszym artykule otwierającym cykl reportaży. Może warto, abyśmy jeszcze raz zastanowili się nad nimi:

A gdyby tak przekroczyć granicę pozorów i prawdy wpajanej od dziecka? Gdyby choć na chwilę zapomnieć o tym, co jest i zawsze było oczywiste? Gdyby spojrzeć na bezdomnych z innej perspektywy, poznać ich. Tak prawdziwie. Czy bylibyśmy w stanie zmienić własne przekonania i tok rozumowania? A może należałoby zapytać, czy bylibyśmy w stanie podtrzymać dotychczasowe stanowisko i opinię?

III Sami o sobie czyli indywidualne wywiady pogłębione z mieszkańcami Schroniska dla bezdomnych oraz ośrodka MONAR w Lesznie

W listopadzie 2017 roku przeprowadzono 20 Indywidualnych Wywiadów Pogłębionych z mieszkańcami noclegowni dla osób bezdomnych oraz w ośrodku Monar.

Indywidualny wywiad pogłębiony - jego metodologia zakłada prowadzenie szczegółowej, wnikliwej rozmowy z respondentem na określony temat. Podczas wywiadu wyspecjalizowany badacz posiłkuje się ustalonym schematem wątków tematycznych składających się na specyficzny scenariusz wywiadu. Celem wywiadu jest poszerzenie wiedzy na temat badania, np. źródła satysfakcji respondenta, poprzez stawianie pytań o charakterze eksploracyjnym, które mają wyjaśnić, pomóc zrozumieć interesujące zagadnienie.

WYNIKI BADANIA

Autoidentyfikacja

W przeprowadzonym w listopadzie 2017 roku badaniu w pierwszej kolejności poproszono 20 mieszkańców schroniska dla bezdomnych i Monaru o określenie swojego samopoczucia. Tylko trzech bezdomnych biorących udział w badaniu oceniło swoje samopoczucie w skali od 1 do 6 na najwyższe noty 5 i 6, pozostali oceniali swoje samopoczucie raczej na średnim poziomie lub wręcz najniższym, pojawiły się również głosy, że to zależy od dnia i nie ma tu stałej.

Uczestników badania zapytano o to jak wygląda ich codzienność, siedmiu z nich podejmuje jakiegokolwiek zatrudnienie chociażby pracą dorywczą, sześciu pobiera zasiłek z opieki społecznej, dwóch badanych nie posiada jakiegokolwiek dochodu, pozostali dochód organizują sobie zbierając złom czy puszki.

Respondenci wstają raczej w porannych porach, posiłki przyrządzają sobie zazwyczaj sami lub korzystają z darmowych posiłków w ramach pomocy socjalnej, swoją codzienność opisują raczej jako rutynę, która pozwala im funkcjonować.

Na pytanie - *Czy doświadczył Pan/i od innych jakiejś krzywdy, dawniej lub/i obecnie doznaje?*, badani odpowiadali zazwyczaj przecząco, jeżeli już takowe im się zdarzały to w przeszłości i powiązane były z sytuacją rodzinną, odrzuceniem przez rodzinę np. z powodu alkoholizmu czy konfliktów pomiędzy członkami rodziny, odrzuceniem przez partnera czy dzieci. Jeden z respondentów doświadczał przemocy w rodzinie jako dziecko a drugi zwrócił uwagę na to, że: *Bezdomni nie są dobrze widziani, przez mundurowych między innymi i w noclegowni różnie bywa, z niektórymi idzie się dogadać a są też agresywni, jak ktoś przychodzi z zewnątrz są oni agresywni.*

Większość respondentów nie czuje się komfortowo w sytuacji w jakiej się znalazło, oceniając swój stan jako zły, niektórzy przyzwyczaili się do tego stanu i nie chcieliby nazywać swojej sytuacji jako sytuacji złej.

Do przyczyn korzystania z pomocy społecznej lub pozostawiania w noclegowni należą przede wszystkim:

- Uzależnienia, choroba alkoholowa;

str. 137

- Sytuacja rodzinna – konflikty, rozwody, odrzucenie;
- Sytuacja mieszkaniowa – utrata lokum, zadłużenie itp.;
- *Przebywanie dotychczas w zakładzie karnym;*
- Problemy zdrowotne;
- Problemy finansowe;
- Brak zatrudnienia, utrata pracy;
- *Ojciec mi zmarł, matkę pochowałem, a mieszkanie to była kwatera wojskowa bo mama musiała zdać to mieszkanie, chorowała na cukrzycę zamieszkała u brata;*
- *Uzależnienie od leków, od 20 lat później doszło uzależnienie od alkoholu i tutaj znalazłam.*
- *Przez siostrę i nadużywanie alkoholu, 20 miesięcy trwałem w trzeźwości i zapiałem, straciłem mieszkanie, przepiałem je po 3,5 tygodniach i wróciłem tu.*

Do ulubionych zajęć badanych należą:

- Spacery;
- Czytanie prasy i książek;
- Rozwiązywanie krzyżówek;
- Oglądanie sportu;
- Oglądanie telewizji;
- Zajmowanie się działką;
- Wędkarstwo;
- Majsterkowanie.

Badani wyraźnie oddzielają swoje ulubione zajęcia przeszłe od obecnych, przeszłe związane były z czasem spędzonym z rodziną, rozrywkami jak: uprawianie sportu, wyjazdy, wycieczki, kino, teatr, które powiązane były z większymi możliwościami finansowymi i wolnym czasem, niektórzy badani wskazywali również na spożywanie alkoholu w nadmiernych ilościach. Obecne zajęcia uzależnione są nie tylko od sytuacji finansowej i mieszkaniowej badanych, ale i rozpadem rodziny, brakiem kontaktu z bliskimi, abstynencją, problemami zdrowotnymi, czasem przeznaczanym na podejmowanie zatrudnienia oraz poszukiwanie dochodu.

Do sytuacji, które sprawiają respondentom najwięcej problemów należą:

- Przede wszystkim bezdomność;
- Brak stałej pracy;
- Uzależnienie;
- Samotność;
- Choroby;
- Brak ludzkiej empatii, zrozumienia i uprzejmości.

Relacje społeczne

str. 138

Unia Europejska
Fundusz Spójności

W następnej kolejności rezydentów Noclegowni i Monaru zapytano o ich relacje społeczne, **większość z nich zadeklarowała, że posiada przyjaciół, znajomych oraz rodzinę na których mogą polegać, są to zarówno osoby z ośrodków jak i z zewnątrz, niekoniecznie osoby bezdomne jak respondenci, mieszkające razem z nimi w wskazanych ośrodkach. Duże wsparcie udzielają również pracownicy Monaru oraz MOPR w Lesznie.** Kilku badanych stwierdziło jednak, że ciężko mówić o przyjaźniach w ich życiu, kiedy zmieniła się ich sytuacja rodzinna i życiowa, dużo ludzi odwróciło się od nich, urwało kontakty a w szczególności rodzina. Do osób ważnych, z których zdaniem liczą się respondenci wymieniano przede wszystkim rodzinę jak: rodzeństwo, dzieci czy rodziców, również najbliższych przyjaciół.

Zazdrość nie jest dojmującym odczuciem wśród respondentów, zdarza się jednak, że często brakuje im rodziny, stabilizacji finansowej i życiowej, zdrowia, braku uzależnień, którą posiadają inne osoby. Podziw i szacunek budzą przede wszystkim ludzie, którzy osiągnęli coś w życiu, radzą sobie mimo przeciwności losu.

Zaufanie do instytucji jest niewielkie, w szczególności do policji, sądów i Urzędu Skarbowego, a jeżeli już się pojawia to do instytucji jak MOPR czy Monar. Zauważono jednak, że zaufanie to dość wiążące określenie, ponieważ: *opieka społeczna mi pomogła, zaufanie no pomogli mi ale to się nie wiąże z zaufaniem.*

Dom, rodzina, zdrowie

Dla większości badanych dom jest synonimem: bezpieczeństwa, ostoji, spokoju, miłości i ciepła rodzinnego a także dosłownie istotą bytu, miejscem gwarantującym intymność i godne życie. Zapytani o to czym był dla nich dom odpowiadali podobnie, podkreślając, że było tak tylko do pewnego momentu zanim nie zaczęły się rodzinne konflikty, problemy ze zdrowiem czy uzależnieniem. Swój dom rodzinny wspominają bardzo pozytywnie, jako miejsce pełne ciepła i miłości. Tylko kilku respondentów wiąże to miejsce z traumą, złymi przeżyciami i wspomnieniami (*Jak tata nie wypił to był dobry, jak pił to lepiej było mu w drogę nie wchodzić, lał kablami, pił praktycznie codziennie, był kierowca jak go nie było 3 dni to było fajnie, jak miał krótsze trasy to była gehenna*) a także ubóstwem i alkoholizmem rodziców lub rodzeństwa.

Na dzień dzisiejszy większość rezydentów noclegowni i Monaru te miejsca traktują jako dom, ale tymczasowy/substytut uznając, że nie mają domu takie jak powinien być, miejsca które można tak nazwać. Praktycznie żaden z badanych nie jest z nikim związany, tylko jedna osoba zadeklarowała, że jest w związku.

Do miejsc w których uczestnicy badania nocują najczęściej również zimą są:

- Schroniska, noclegownie
- „Na ulicy”, „na wagonach” gdzie znajdzie się miejsce do przenocowania

Żaden z badanych nie posiada stałego miejsca zamieszkania.

str. 139

Większość uczestników wywiadów nie próbowała starać się o mieszkanie (typu socjalne, komunalne czy do remontu), ale planuje to zrobić lub rozważyć taką możliwość. Brak starań uzasadniano brakiem podstaw do ubiegania się o lokum tego typu. Czterech z nich próbowało skorzystać z tej możliwości, ale jak do tej pory bezskutecznie, cytując jednego z badanych: *Tak, ale chodzi o to, że w Lesznie trzeba mieć 5 lat meldunku ja jestem z Wałbrzycha, i chodzi o to, że na razie mam 2 lata meldunków i chce coś wynająć żeby mieć 5 lat i starać się o mieszkanie.*

Na pytania: *Jak ocenia Pan stan swojego zdrowia? Czy cierpi Pan/i na jakieś choroby, które powinien/na Pan/i leczyć i czy jest Pan/i ubezpieczony/a?* większość respondentów odpowiedziała twierdząco, dwóch z nich nie jest ubezpieczonych. Do chorób jakie wymieniano należały:

- Choroby serca;
- Chora wątroba;
- Zaburzenia psychiczne;
- Neuropatia;
- Depresja (również ta wywołana alkoholizmem i sytuacją życiową);
- Alkoholizm;
- Nadciśnienie.

Tylko dwóch respondentów nie próbowało się leczyć korzystając z pomocy NFZ, połowa uczestników badania była w ostatnim czasie hospitalizowana.

Praca / kursy i szkolenia

Do zawodów jakie wykonywali respondenci, sprawiające im największą satysfakcję należały:

- Mechanik;
- Ekspedient na poczcie;
- Operator na kolei;
- Rolnik;
- Kucharz;
- Praca na budowie;
- Ślusarz;
- Kierowca międzynarodowy;
- Sprzedawca;
- Brukarz;
- Chirurg, stomatolog szczękowy;
- Rzeźnik;
- Urząd skarbowy/urzędnik.

Spśród wszystkich respondentów 11 wykonuje pracę zarobkową, zapytano o to jaką pracę chcieliby podjąć gdyby była taka możliwość wymieniali tu: pracę fizyczną, pracę na budowie, zawód kierowcy, przedstawiciela handlowego, rzeźnika, ślusarza. Respondenci przeznaczają zarobione pieniądze głównie na skromne przeżycie, jedzenie, opłacenie Monaru, dzieci odzież oraz komornika.

Do wymienianych zainteresowań/hobby należą:

str. 140

- Sport;
- Krzyżówki;
- Gazety;
- Książki;
- Telewizja;
- Wędkarstwo;
- Mechanika;
- Kino;
- Podróżowanie, ale obecnie respondenta na to nie stać;
- Jazda na rowerze;
- Spacer;
- *W tej chwili chciałbym, ale nie jestem w stanie ich realizować języki obce, historia, sport, czytanie książek;*
- *Historia, przyroda. Czytam książki, oglądam filmy historyczne.*

Kolejny blok pytań brzmiał: *Czy brał/a Pan/i kiedyś udział w kursach/szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe? Jeśli tak, to czy podobało się Panu/i – proszę opowiedzieć jaki to był kurs/szkolenie?* Osiem osób odpowiedziało twierdząco i do wskazanych kursów/szkoleń należały: kurs komputerowy, kurs mechanizacji, prawa jazdy, kurs na portiera, szkolenia zawodowe i interpersonalne, kurs pedagogiczny oraz kurs spawacza.

Największe zainteresowanie wzbudzają kursy/szkolenia jak: kurs na wózek widłowy, rachunkowość, kurs komputerowy, kurs na spawacza, hydraulika oraz kurs prawa jazdy na samochody ciężarowe.

Instytucje

Rezydenci schroniska i Monaru byli sceptycznie nastawieni do tego, że schronisko pozwala wyjść z bezdomności, jest to raczej doraźna pomoc, której potrzebują a wszystko i tak zależy od jednostki i pokonania przeciwności jakie napotyka. **Zmiany jakie chcieliby wprowadzić w działalności tego typu instytucji to przede wszystkim pomoc w poszukiwaniu pracy i większe wsparcie finansowe.**

W większości badani są przekonani, że osoby bezdomne mają szansę wyjść z tego stanu, warunkiem jest tu możliwość otrzymania mieszkania. Badani zapytani o to *czy gdyby jakaś instytucja zaproponowała Panu/i mieszkanie/pokój zamiast miejsca w schronisku lub noclegowni, to czy dałby/aby Pan/i radę się w nim utrzymać przy minimalnych opłatach?* **zazwyczaj odpowiadali twierdząco, nawet jeżeli byłoby to trudne motywowałyby ich do działania, poszukiwania lepszej bądź dodatkowej pracy, stworzenie możliwości bardziej komfortowego leczenia.**

Przeszłość

Dominującym przekonaniem dotyczącym przeszłości byłaby chęć jej zmiany, poprawy sytuacji rodzinnej, zawodowej oraz ograniczenie spożycia alkoholu. Respondenci w momencie kiedy uzmysłowili sobie, że są osobami bezdomnymi zazwyczaj poczuli się źle, dużo z nich nie wie jak się odnieść do tego pytania. *Źle, strasznie źle. Wiedziałem, że Pan mi zada to pytanie, wstydziłem się o tym mówić, nie mówię o tym wszędzie, nie jest to łatwe.* **Do prób wyjścia ze stanu bezdomności**

str. 141

należało głównie poszukiwanie mieszkania socjalnego, pracy lub lepiej płatnej pracy, leczenie oraz terapie.

Teraźniejszość

Respondenci w obecnym życiu chcieliby przede wszystkim zmienić swoją sytuację: mieszkaniową, finansową, zawodową oraz zdrowotną. Najczęściej obawiają się powrotu do nałogu, utraty pracy, problemów ze zdrowiem, zbyt niskich kwalifikacji, odrzucenia, samotności, więzienia oraz powrotu do bezdomności. Do radości w codziennym życiu należą głównie: kontakt z rodziną i przyjaciółmi, dach nad głową, posiłek i drobne codzienne zajęcia i rozrywki, również pozostawanie w trzeźwości jest nie bez znaczenia oraz wykonywanie pracy zarobkowej.

Przyszłość

Co do planów na przyszłość badani są powściągliwi, nie chcą zbyt się z nimi ujawniać, najczęściej wspominają o pierwszych krokach jak znalezienie pracy, złożenie wniosku o mieszkanie oraz poznanie partnera życiowego. Jeden z respondentów powiedział wprost: *Póki co zostaje tutaj, bo jak stąd wyjdę to zapije, a plany zarejestrowałam się w urzędzie pracy tu już z koleżanką rozmawiałam i może będzie praca, ja tu zwariuje jak będę tak siedzieć, jest mi wstyd, że tak role się odwróciły nigdy bym nie pomyślała, że tak się może stać.*

Respondentów zapytano również o marzenia, do tych należą głównie: dom i stabilizacja z tym związana, dobrze płatna praca, samochód, stały związek, wyjście z choroby i bezdomności oraz poprawa sytuacji rodzinnej, niektórzy są ostrożni w tym zakresie uzasadniając to np. w następujący sposób: *Nie mogę o tych marzeniach wszystkich powiedzieć, założyć rodzinę jeśli chodzi o skuteczność pomocy opieki jest nie wystarczająca, jak się tu przychodzi powinno się omówić plany, że bym miał gdzie mieszkać.*

Kolejne pytania jakie zadano respondentom brzmiały: *Czy ma Pan wpływ na swoje przyszłe życie? Czy widzi Pan/i możliwość odmienienia swojego życia bez wsparcia innych, I czy wierzy Pan/i że ktoś może Pan/i pomóc?* Odpowiedzi zazwyczaj były pozytywne, podkreślano, że każdy ma wpływ na swoje życie, ważne są chęci, ale i okoliczności im towarzyszące, co do pomocy innych osób zdania były podzielone, z jednej strony uważano, że samodzielne odmienianie życia jest bardzo trudne choć nie jest niemożliwe, z drugiej uważano, że bez wsparcia innych jest to niemożliwe. Cytując jednego z badanych - *Nie to jest niemożliwe, samemu się nie da, przerabiałem to dochodzi się do pewnego momentu, musi być wsparcie ludzi, dobrze mieć grupę AA jakiegoś terapeutę samemu nie da się tego osiągnąć.*

Sens życia

Nad sensem życia zastanawia się niewielu badanych, nie mają do tego gotowej definicji, wspominają o życiu z dnia na dzień, posiadaniu jasnych celów, marzeń i ambicji. Jeżeli już pojawiły się konkretne odpowiedzi dotyczyły zdobycia lokum i partnera życiowego, osiągnięcia spokoju i szczęścia, posiadania szczęśliwej rodziny, zdrowia i chęci zmian. Do zasad jakimi kierują się respondenci w życiu

str. 142

należą przede wszystkim uczciwość i moralne postępowanie zarówno wobec bliskich jak i siebie samego.

Inne

Uczestnicy badania zazwyczaj nie czują się szczęśliwi ze swoją sytuacją życiową i uważają, że każdy zasługuje na posiadanie kolejnej szansy na szczęśliwe życie. Większość z nich zdecydowanie chciałaby zmienić swoje życie, naprawić błędy jakie popełniło, zacząć na nowo, wyleczyć się z uzależnienia, znaleźć pracę oraz poprawić sytuację rodzinną.

Do osób którym respondenci mogliby całkowicie zaufać należy głównie rodzina i przyjaciele, nie posiadają zaufania do instytucji i instytucje aby wzbudzić to zaufanie musiałyby przede wszystkim pomagać a nie udawać, że to robią, postępować bardziej konsekwentnie i spójnie. Jak to stwierdziła jedna z osób - *Uczciwością i chęcią do pomocy a nie tylko odhaczeniem kolejnego petenta, z większą wrażliwością, a nie tylko kolejna osoba i odhaczony, odhaczony.* Badani nie mają również pojęcia kim są streetworkerzy, tylko jedna osoba miała świadomość kim jest streetworker, ale nie miała z taką osobą osobistego kontaktu.

Odwiedziny kina, teatru lub pójście na koncert to rzadkie zjawisko wśród osób biorących udział w badaniu, dosłownie kilku z nich miało okazję spędzić czas w taki sposób w niedalekiej przeszłości. Darmowy bilet na takie wydarzenia zainteresowałby większość, pod warunkiem, że byłoby to ciekawe wydarzenie zgodne z ich zainteresowaniami i możliwościami.

Respondenci nie byli zazwyczaj zainteresowani uczestnictwem w projekcie, w który mieliby wspólnie go współtworzyć/wymyślać, ci którzy wyrazili tym zainteresowanie uważali, że mogliby się poświęcić gdyby projekt taki był rzeczywiście sensowny, **gdyby miał zmienić ich życie na pewno chcieliby wziąć w nim udział.**

Mała liczba badanych miała kiedyś do czynienia z działaniami artystycznymi (poza szkołą podstawową i zajęciami z plastyki), jeżeli już były to zajęcia w ramach terapii, jeden z nich grał w zespole muzycznym. Czas na tzw. kulturę czyli np. czytanie książek, słuchanie muzyki respondenci zazwyczaj posiadają, ale to wszystko zależy od ich możliwości i samopoczucia.

Wizje samodzielnego mieszkania są raczej prozaiczne, związane z jego urządzeniem, rządziej z przekonaniem o rozpoczęciu nowego życia, raczej ze wstępem do zmian, ale koniecznym aby nastąpiły dalsze wiążące zmiany.

Zdaniem badanych zachowanie własnej godności jest możliwe nawet w sytuacji bezdomności, wszystko zależy od podejścia, chociaż pojawiły się głosy, że taka sytuacja automatycznie z godności odziera, w szczególności kiedy pogłębia się uzależnienie.

Do negatywnych myśli o obecnym życiu, o tym, że ich życie nie zmieni się na lepsze, przyznają się prawie wszyscy respondenci.

str. 143

Wiek

Ośmiu badanych było w przedziale wiekowym 40-49 lat. Kolejne pod względem liczebności grupy to osoby w wieku 30-39 lat oraz 60-69 lat – w każdej z tych grup znalazło się po czterech respondentów. Ponadto w badaniu wzięły udział dwie osoby w wieku 24 lat, jedna w wieku 54 lat oraz jedna w wieku 73 lat.

Staż bezdomności

Średni staż bezdomności to od 3 do 7 lat, kilka osób zadeklarowało, że jest to do 1,5 roku a tylko dwie, że powyżej 15 lat.

Wykształcenie

Wykształcenie większości respondentów, to wykształcenie średnie, siedmiu ma wykształcenie zawodowe a tylko dwóch wyższe.

Instytucje

Do instytucji, z których korzystają badani należą głównie instytucje jak: MOPR, noclegownia/schronisko i Monar. Źródłem dochodu jest głównie stały zasiłek i praca zarobkowa.

Do ostatnich opinii na zakończenie wywiadu należały:

- *Jest kilka takich sytuacji, zawsze mam nadzieję, i jestem już prawie umówiony, ale to wszystko trwa, są dwie rzeczy mój stan zdrowia i mój wiek. Ludzie już w tym momencie nastawiają się na nie, widząc moją niesprawność i mój wiek, jak już przychodzi do realizacji do podpisania a jeszcze się wycofują. Byłem ostatnio śliczne mieszkanie, komfort, na parterze, dwa pokoje, kuchnia, ubikacja do momentu gdy 600 zł opłata miesięczna gdy dochodzimy do tego czy będzie kaucja i mówi ja się jeszcze zastanowię i ręka mu ucieka, przykre to jest. Bardzo przykre. Trochę mam tego doświadczenia, na szybko nie idzie tego wydobyć z myśli. Jestem teraz na etapie, kolega co grał ze mną w karty, jeżeli już będziemy jakieś mieszkanie załatwiać to we dwójkę samemu jest ciężko utrzymać. W głowie trochę poukładane nie jest pierwszy lepszy, ma jakiś poziom inteligencji, można sobie zaufać.*
- *Żeby ten kraj się zmienił, bo nie każdy traktuje bezdomnych tak jak się powinno.*
- *Nie wie, człowiek kiedy jest uzależniony, jest taka faza picia towarzyskiego, potem faza krytyczna, i później chroniczna i ona przechodzi jedna w drugą i my tracimy kontrolę nad pićm, może przed tym chciałabym przestrzec, rozruci się wszystko.*
- *Należało by się zastanowić nad bezdomnością co powoduje to, są nałogi, ale są ludzie, którzy nie mają nałogu, często jest to związane z rodziną, cokolwiek by Pan nie zrobił Pan jest sam. To człowieka niszczy.*

IV Człowiek priorytetem czyli działania w sferze społecznej – w tym walka z bezdomnością – jako strategiczny element działań w zakresie rewitalizacji

Koncepcja działań w sferze społecznej – w tym niwelowanie deficytu małej aktywności gospodarczej i społecznej mieszkańców, a idąc dalej rozwiązywanie problemów związanych z bezdomnością i jej skutkami – jest strategicznym elementem działań rewitalizacyjnych pobudzających aktywność mieszkańców obszaru rewitalizacji w projekcie „Nowe tory – centrum Leszna po kolei” dofinansowanego w ramach konkursu dotacji „Modelowa rewitalizacja miast” prowadzonego przez Ministerstwo Rozwoju. Koncepcja ta zakłada stworzenie holistycznego modelu zrównoważonego rozwoju centrum Leszna przy instrumentalnym wykorzystaniu zdegradowanych terenów pokolejowych. Dla kompleksowej i skutecznej rewitalizacji wyznaczono obszar zdegradowany, a następnie obszar rewitalizacji, który stanowi 9% powierzchni miasta. Jego granice stanowią tory kolejowe, Al. Jana Pawła II (DK12), ul. J.H. Dąbrowskiego, ul. A. Mickiewicza, Al. J. Piłsudskiego, ul. Poznańska i ul. Wilkowska. Teren został wytyczony w sposób zapewniający optymalizację pozytywnego oddziaływania nowo kreowanych rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych i komunikacyjnych na centrum Leszna.

W takim ujęciu uzyskujemy możliwość analizowania czynnika społecznego i możemy lepiej wpływać na całe miasto. Unikamy ryzyka gettoizacji i kumulacji ekskluzji społecznych.

Zagospodarowanie terenów pokolejowych jest warunkiem koniecznym rewitalizacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej Leszna.

Tereny pokolejowe, ze względu na swoje atrakcyjne ulokowanie, są zasobem w planach ożywienia gospodarczego miasta oraz stanowią rezerwę terenu niezbędną do rozwiązania niektórych problemów społecznych miasta - braku mieszkań socjalnych i komunalnych, braku infrastruktury społecznej. Dość powiedzieć, że to właśnie mieszkalnictwo jest wiodącym tematem całego projektu. Obecnie potrzeby związane z mieszkalnictwem znacznie przewyższają możliwości podażowe miasta. Zasób mieszkań komunalnych stale się zmniejsza (sprzedaż najemcom, rozbiórki i zbywanie zdekapitalizowanych budynków). Średni czas oczekiwania na lokal socjalny to 4-5 lat, a na komunalny - 3 lata.

Ponadto na wskazanym obszarze znajduje się Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn, a także m.in. Dworzec PKP, Dworzec PKS i ogrody działkowe, na których często obecni są bezdomni. Co więcej, na obszarze tym mamy do czynienia z koncentracją mieszkańców zagrożonych ekskluzją społeczną (wynikająca m.in. ze struktury mieszkań), co wpływa na degradację centrum.

Niezwykle ważnym elementem interwencji jest pomoc w zakresie odzyskiwania przez słabsze grupy społeczne – w tym oczywiście bezdomnych i osoby zagrożone bezdomnością - zdolności do reintegracji na rynku pracy. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lesznie w 2015 r. 487 mieszkańców obszaru rewitalizacji było zarejestrowanych jako osoby bezrobotne. Bezrobotni z obszaru rewitalizacji stanowią prawie 30% ogółu bezrobotnych z całego miasta Leszna. Istotnym elementem struktury bezrobocia jest okres pozostawania bez pracy, a zwłaszcza liczba osób

str. 145

długotrwale bezrobotnych tzn. pozostających w ewidencji urzędu ponad 12 miesięcy od momentu rejestracji. Długotrwale bezrobotni stanowili na analizowanym obszarze aż 53,2% ogółu.

Cały projekt ma charakter zintegrowany. Kompleksowo odpowiada na identyfikowane potrzeby i potencjał obszaru, doprowadzając w efekcie do poprawy życia mieszkańców – również osób bezdomnych. Włączanie społeczności lokalnej w proces rewitalizacji jest nieuniknione i konieczne.

Ostatecznie niewielka aktywność gospodarcza i społeczna mieszkańców ma być niwelowana poprzez:

- niniejszy plan pomocy bezdomnym w myśl autorskiej koncepcji Miserart. Strefa kultury w labiryncie wykluczenia (poprzez sztukę wyjście z bezdomności),
- przeznaczenie pomieszczeń w parterach nowo wybudowanych lub wyremontowanych obiektów na lokale dla NGO, świetlice, spółdzielnie socjalne, coworking, centra aktywności społecznej, miejsca działań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Centra Integracji Społecznej,
- współpracę z NGO jako element samoorganizacji mieszkańców,
- zachęty dla najemców lokali użytkowych, tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, ulgi lub zwolnienia w podatku od nieruchomości,
- wprowadzenie impulsu wzrostu - rozwój nowych inicjatyw gospodarczych,
- działania edukacyjne,
- działania aktywizujące.

Działania rewitalizacyjne w projekcie „Nowe tory – centrum Leszna po kolei” dofinansowanego w ramach konkursu dotacji „Modelowa rewitalizacja miast” prowadzonego przez Ministerstwo Rozwoju wpisują się i są zgodne z Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Leszna na lata 2017-2027.

V MiserArt, strefa kreatywna w labiryncie wykluczenia czyli koncepcja inna niż wszystkie

„MiserArt, strefa kreatywna w labiryncie wykluczenia” powstała we wrześniu 2014 w ramach działalności Fundacji Homo Sacer oraz Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Wrocławskie. Działa na wrocławskim Nadodrze (przy ul. Cybulskiego 35A). Jest jednocześnie pracownią, galerią sztuki, warsztatem rzemiosł i upcyklingu czy po prostu zwykłą kawiarnią. To miejsce spotkań i wspólnej pracy osób bezdomnych, streetworkerów, artystów i rzemieślników.

MiserArt jest swego rodzaju novum, eksperymentem zorientowanym na rozwiązanie problemu wykluczenia społecznego i na aktywizację osób bezdomnych.

Inicjatorem powstania MiserArt i koordynatorem działań realizowanych w jego ramach jest Andrzej Ptak.

- Jeżeli mówimy o pomocy osobom bezdomnym, to musimy mieć na uwadze fakt, że to projekt powinien być dostosowany do nich i ich potrzeb, a nie odwrotnie. Nie dostosujemy bezdomnych do wytycznych i naszych planów. Oni przede wszystkim potrzebują możliwości i przestrzeni do wykorzystania, swego rodzaju wolności. Na każdym etapie realizacji projektu muszą czuć, że pozostali sobą. Pole do działania nie może być obwarowane wyłącznie zakazami i nakazami. Idąc tą ścieżką z pewnością nie osiągniemy sukcesu. Totalnej kontroli mówimy zdecydowane „nie!” - podkreśla Andrzej Ptak.

Na stronie internetowej www.miserart.pl czytamy:

[MiserArt jest miejscem poza etykietą. Oznacza to możliwość odsłonięcia twarzy, zrzućcie ograniczającego ruchu przebrania, swobodne bycie ‘wśród’.

Interesują nas ludzie w głębi własnej różnorodności. MiserArt jest miejscem poza etykietą, w którym nie chcemy prowokować, lecz naruszać poprawność odgradzającą nas od uważnego spojrzenia na rzeczywistość ludzi wykluczonych i w tej perspektywie spojrzeć na siebie. Pragniemy dyskretnie odsłaniać choćby najbardziej niepokojące zjawiska, a w nich osoby noszące w sobie odmienne światy, których eksplikacja niesie często za sobą ich stygmatyzację. W MiserArt na każdym z dostępnych poziomów staramy się zatrzeć rozróżnienia jawiących się opozycji, tym samym zacierając dychotomię: „my/oni”, konstytuującą każdą formę wykluczenia.

MiserArt jest pomyślane jako pracownia, galeria sztuki, warsztat rzemiosł i upcyklingu, kawiarnia, w którym istotą jest relacyjne przenikanie się różnorodnych, często skrajnych doświadczeń w celu wzajemnego ubogacania się. To społeczne translatorium, w którym osoby bezdomne włączają się w proces twórczy na tym samym poziomie, co inni zaangażowani partnerzy. Ideą naszego programu jest stworzenie w MiserArt eksperymentalnego miejsca, w którym wypracujemy procesy możliwe do przełożenia na pracę innych grup zorientowanych na problem wykluczenia społecznego i aktywizację osób bezdomnych.

str. 147

Unia Europejska
Fundusz Spójności

W działaniach MiserArt chcemy odejść od prób zmieniania kogokolwiek, oduczania bezdomności, udowadniania osobom, że powinny być takie, jak my. „Ja jestem bogaty” – jedno z powiedzonek pana Zbyszka, „nocami słucham jak trawa rośnie, a całe polskie niebo to jest moja pierzyna”. „Wiesz, pomyślałem, że pójdę (bo święta spędzę, a później to się zobaczy) może do lasu, namiot mam, to dam sobie radę, dokupię sobie jedzenia i śpiwór mam i kołdrę też, kuchenkę też, a później będę się martwił” pisał Tomek w liście wyjaśniającym, dlaczego znów uciekł, dlaczego „nie da się zamknąć”. Nie chcemy w MiserArt udowodnić nikomu, że wiemy lepiej – raczej docenić, słuchać i poznać człowieka. Tylko dzięki akceptacji i rozwojowi swojego ogromnego potencjału osoby bezdomne i samotne mogą przełamać usztywniające ramy wykluczenia, to paraliżujące ruchy, wyróżniające ich dziwaczne przebranie – nasz twór. W MiserArt stawiamy sobie za cel, by umożliwić im takie uwolnienie dzięki dyskretnemu włączaniu w procesy twórcze i relacje społeczne, dzięki umożliwieniu rozwinięcia osobistych pasji i realizowanie marzeń, dzięki otwartości na spotkanie.]

Andrzej Ptak: - W środowisku bezdomnych jest wiele patologii. Ich życie i postawę determinuje sztuka przetrwania. Mają słabe strony... ale kto z nas ich nie ma? Musimy to zaakceptować. Obok wad mają też wiele zalet. Naszą rolą jest dążenie do rozwinięcia ich wewnętrznego piękna i talentów. Naszą rolą jest pokierowanie ich w taki sposób, aby przypomnieli sobie o sensie życia – aby mieli cele i marzenia. Na to wszystko potrzeba wiele czasu, ciężkiej pracy, ogromnego zaangażowania i oczywiście odpowiedniego podejścia.

MiserArt łączy różne aktywności. W jego ramach funkcjonują pracownie:

- chleba (wybudowano chlebowy piec, korzystający z pracowni uczą się wypiekać chleb o oryginalnej, wypracowywanej przez nich samych recepturze; w planach jest prowadzenie warsztatów chlebowych i dystrybucja wypieczonych w MiserArt bochenków),
- sitodruku (sitodruk jest techniką graficzną, daje on możliwość realizacji projektów i zleceń niemożliwych do zrealizowania w druku cyfrowym – np. druk bielą, druk na papierach o wysokiej gramaturze, druk na tekturze, kartonie, drewnie, metalu, pleksi, ceramice, szkle oraz wszelkiego rodzaju tkaninach; otwarcie tego rodzaju pracowni w MiserArt stworzyło zupełnie nowe możliwości eksploatacji tego miejsca – zarówno w wymiarze społecznym, edukacyjnym, artystycznym jak i użytkowym czy ekonomicznym; celem jest stworzenie nowej tradycji rzemieślniczej Warsztatu Wrocławskiego - pracownia sitodruku pozwoli na produkcję wzorzystych tapet, tkanin metrażowych, obrusów, zaston, elementów ubioru, a także na nanoszenie wzorów na nietypowe powierzchnie, takie jak ceramiczne talerze, szklanki, drewniane i metalowe skrzynki, meble itd.),
- upcyklingu (te warsztaty stanowią podstawową aktywność podejmowaną na co dzień przez zespół MiserArt; osoby bezdomne - gospodarze MiserArt - są w większości osobami doświadczonymi we wtórnym odzyskiwaniu surowców już zużytych, stąd ich zaangażowanie się w tym aspekcie jest naturalną składową całego procesu przetworzenia),
- stolarska (zespół tworzy np. wyjątkowe stoły z miejscem na rośliny wykorzystując przy tym stare drzwi, nietuzinkowe produkty prezentowano m.in. na targach w Lipsku).

str. 148

Unia Europejska
Fundusz Spójności

To nie koniec. Zespół MiserArt zaaranżował salę galerii ze sceną teatralno-estradową, gdzie eksponowane są wystawy, odbywają się koncerty, pokazy filmów i spektakle. W planach jest stworzenie m.in. pracowni kulinarnej i warsztatu rowerowego, a nawet zainicjowanie przedsiębiorstwa kreatywnego opartego na ekonomii społecznej, w którym osoby wykluczone stają się udziałowcami w przedsięwzięciach biznesowych, tak, aby produkcja przedmiotów umożliwiła wytwórcom korzyści finansowe umożliwiające samodzielne utrzymanie.

Celem wszystkich odbywających się w MiserArt warsztatów jest nabycie przez uczestników nowych umiejętności, które umożliwią dalsze działania pracowni. Działania nawiązują do źródeł dzielnicy Nadodrze, w obrębie której znajduje się MiserArt, a która jest dawną dzielnicą rzemiosł. Za pomocą narzędzi, jakie daje sztuka, bezdomni otrzymują możliwość dokonującej się na wielu płaszczyznach przemiany, polegającej przede wszystkim na pogłębieniu wrażliwości na siebie nawzajem oraz otaczający ich świat przedmiotów i związanych z ich powstawaniem procesów.

Andrzej Ptak: - Osoby bezdomne to przede wszystkim ludzie, zagubieni i potrzebujący wsparcia. Musimy dostrzec w nich coś więcej, niż tylko problem do rozwiązania. Zapewnienie minimum koniecznego do przżycia to zdecydowanie za mało.

[MiserArt opiera się przede wszystkim na pracy streetworkerów. To właśnie wrażliwe i uważne spojrzenie na życie ludzi dotkniętych uliczną bezdomnością zainspirowało do stworzenia przestrzeni otwartej na nich i im przyjaznej. Od początku w MiserArt funkcjonuje pracownia streetworkingu związana z edytowanymi niemal rokrocznie projektami finansowanymi przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej [...]. W ramach pracowni przeprowadzane są szkolenia, spotkania, podejmowane wspólnie przez zespół tematy oraz decyzje związane z pracą uliczną. W okresie zimowym, podczas funkcjonowania ogrzewalni przy ul. Gajowickiej 62, zapraszamy jej mieszkańców dwa razy w tygodniu na spotkania terapeutyczne z filmem i rozmową o uzależnieniach. Włączamy również osoby mieszkające w placówce w nasze działania warsztatowe i organizacyjne. Ze streetworkingiem związane jest funkcjonowanie Ulicznego Ambulatorium MiserArt z ambulansem medycznym. W MiserArt oraz w miejscach niemieszkalnych, do których docierają streetworkerzy z lekarzem (metoda outreach) świadczona jest pomoc osobom o utrudnionym dostępie do usług medycznych.]

Andrzej Ptak: - Podstawą pomocy osobom bezdomnym są ludzie: zaangażowani, empatyczni, otwarci, gotowi na trudne wyzwania – osoby, które będą potrafiły nawiązać z osobami bezdomnymi odpowiedni kontakt. Potrzebni są liderzy. Bez nich nie da się stworzyć odpowiedniej przestrzeni i możliwości. Bez nich żaden projekt nie ma szansy powodzenia...

VI MiserArt a leszczyńska rzeczywistość czyli poszukiwanie odpowiedzi na pytanie „czy w Lesznie można inaczej?”

W ramach projektu „Nowe tory – centrum Leszna po kolei” dofinansowanego w ramach konkursu dotacji „Modelowa rewitalizacja miast” prowadzonego przez Ministerstwo Rozwoju Miasto Leszno nawiązało współpracę z zespołem MiserArt z Andrzejem Ptakiem na czele. Wynikiem wspólnych ustaleń były spotkania, rozmowy i dzielenie się spostrzeżeniami. Eksperti MiserArt pokazali przedstawicielom Leszna w jaki sposób działają oraz ogólnikowo co i jak można wprowadzić w ramach działań rewitalizacyjnych w Mieście Lesznie, aby zniwelować deficyt małej aktywności gospodarczej i społecznej mieszkańców, a idąc dalej rozwiązać szereg problemów związanych z bezdomnością i jej skutkami.

VI / 1 Wyjazd studyjny do Wrocławia

Na zaproszenie MiserArt 17-osobowa delegacja z Leszna odwiedziła działającą od ponad trzech lat strefę kreatywną na wrocławskim Nadodrze przy ul. Cybulskiego 35A. W spotkaniu z przedstawicielami MiserArt uczestniczyli:

- Radne Rady Miejskiej Leszna Stefania Ratajczak i Wanda Nawrocka,
- Dyrektorka Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lesznie Donata Majchrzak-Popławska oraz jej współpracownicy: Elżbieta Spiralska i Krzysztof Perek,
- Kierownik Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn w Lesznie Krzysztof Okoński oraz jego współpracownik Franciszek Żygadło (streetworker),
- Kierowniczką Biura ds. Uzależnień w Lesznie Bożena Moksiewicz,
- Naczelnik Wydziału Promocji i Rozwoju Urzędu Miasta Leszna Beata Nawrocka oraz jej współpracowniczki: Martyna Włodarczyk i Katarzyna Plewka,
- Funkcjonariusze Straży Miejskiej Jacek Płatek i Mirosław Machowski,
- Maciej Skrzypczak z Centrum Integracji Społecznej w Lesznie,
- Krzysztof Kubiak ze Spółdzielni Socjalnej Kuba Bart,
- Wojciech Łaszczyński z leszczyńskiego MONAR-u,
- Michał Dudka z firmy MTL Media Sp. z o.o. opracowującej niniejszy dokument.

Była okazja do zwiedzenia siedziby działań MiserArt, będącej jednocześnie pracownią, galerią sztuki, warsztatem rzemiosł i upcyklingu czy po prostu zwykłą kawiarnią. Andrzej Ptak dość szczegółowo opisał historię przedsięwzięcia. To z jego inicjatywy na potrzeby projektu zaadoptowano zaniedbany pustostan.

Andrzej Ptak: - *Z początku planowaliśmy zorganizowanie ogrzewalni i zwyczajnego miejsca spotkań dla osób bezdomnych, wykluczonych – czegoś na wzór kawiarni i biblioteki, do której każdy może przyjść i korzystać z jej dobrodziejstw. Chcieliśmy stworzyć przestrzeń, jakiej we Wrocławiu brakowało. Tymczasem projekt cały czas ewoluje. Pojawiają się nowe pomysły, inicjatywy, ciągle się rozwijamy. Projekt zmienia się na miarę potrzeb osób bezdomnych. Nasze możliwości ciągle rosną. Okazuje się, że... możemy wszystko.*

Pustostan liczył kilkaset metrów kwadratowych, składa się z kilku pomieszczeń. Całość wyremontowano

str. 150

i zaadoptowano do potrzeb projektu przy czynnym współdziałaniu jego uczestników, w tym przede wszystkim osób bezdomnych zaproszonych do MiserArt przez streetworkerów. To właśnie streetworkerzy stanowią o kontakcie MiserArt ze środowiskiem wykluczonych. Zgodnie z trendami światowymi, działania bezpośrednio na ulicy przynoszą oczekiwane rezultaty (w dłuższej perspektywie czasu). Zdaniem wielu specjalistów to właśnie streetworking jest najlepszą metodą walki z bezdomnością. Nie bez powodu rozwiązanie wprowadzane jest w kolejnych miastach w Polsce i w kolejnych krajach na świecie.

Andrzej Ptak: - Świetnie, że w Lesznie macie streetworkera. Niemniej jedna osoba to za mało. Miasto wielkości Leszna powinno zatrudniać troje, czworo streetworkerów, w tym przynajmniej dwie kobiety. Wówczas oferta pomocy bezdomnym byłaby dużo okazalsza. Trzeba mieć na uwadze, że streetworkerzy to ludzie i jak każdy mogą przypaść lub nie do gustu danemu bezdomnemu. Im jest ich więcej, tym większa szansa na wzbudzenie zaufania przez choćby jednego z nich. Poza tym nie da się pracować na ulicy na pełen etat, bo człowiek może wykończyć się psychicznie. Idąc dalej, to trudna i specyficzna praca. Dobrze, gdy można „wygadać się” koleżance lub koledze po fachu. Nasi streetworkerzy tworzą zgraną grupę, wspierają się wzajemnie. Dzięki temu ich działania przynoszą więcej korzyści. W Lesznie mogłoby być podobnie.

Z biegiem czasu zarówno wnętrza, jak i otoczenie strefy kreatywnej zmieniały się. Obecnie to miejsce o niezwykłym klimacie, przyjemne, zadbane, wyposażone w dużej mierze rzeczami stworzonymi na miejscu w trakcie warsztatów upcyklingu.

Andrzej Ptak: - Wspólnymi siłami udało nam się stworzyć przestrzeń, w której wszyscy czujemy się dobrze. To miejsce nas wszystkich.

Przez MiserArt, oprócz stałych bywalców, przewijają się kolejne osoby „z ulicy”, zapraszane głównie przez streetworkerów w trakcie ich pracy.

Andrzej Ptak: - Podstawą naszego działania jest inne spojrzenie na bezdomność i osoby wykluczone. Działamy pod kątem ich aktywizacji społecznej. Nie można mówić o procesie rewitalizacji takich osób bez uwagi, bez wsluchania się w ich słowa, bez dostrzeżenia ich prawdziwych potrzeb i z drugiej strony możliwości. MiserArt odkrywa te osoby na nowo. Efekty są widoczne gołym okiem. Osoby do niedawna samotne i wykluczone, dzisiaj regularnie tutaj goszczą. Podkreślają, że dobrze tutaj się czują. Integrują się, uczą się, wspólnie dzielą smutkami i radościami. Poza tym chętnie włączają się w kolejne projekty. To wszystko pokazuje, że warto. Pamiętajmy, że dopiero graniczne oddziaływanie na osobę bezdomną może dać efekt – przeciętnością zbyt wiele nie zdziałamy.

Nie byłoby MiserArt i skutecznych działań bez silnych, pełnych empatii i wrażliwości liderów. To oni koordynują szereg działań i to oni pomagają bezdomnym prawidłowo wytyczać ścieżki rozwoju. Liderami są osoby, które potrafią do bezdomnych „dotrzeć”, wzbudzić zaufanie, przekonać, wysłuchać i zrozumieć. To ludzie pełni pasji, mocno zmotywowani i zaangażowani w działania na rzecz wykluczonych. Bez nich projektu nie dałoby się wprowadzić w życie.

str. 151

W trakcie dyskusji nad nowatorskim rozwiązaniem nie zabrakło wielu wątpliwości co do jego skuteczności i możliwości realizacji w niewielkim w stosunku do Wrocławia Lesznie.

Andrzej Ptak: - Każdy bezdomny jest osobną historią, każdy – bez wyjątku – wymaga indywidualnego podejścia. Praca na rzecz pomocy im nie jest łatwa. Wymaga czasu, poświęcenia, zaangażowania, a przede wszystkim osób „czujących temat”. Na naszym przykładzie widać jednak, że zrobić można naprawdę sporo, że bezdomnym można realnie pomóc i to nie w oparciu o regulaminy i system zakazów. W naszej opinii nie wszystkie powszechnie znane i stosowane metody są skuteczne. Dla przykładu jesteśmy przeciwnikami tworzenia schronisk, szczególnie tych dużych – jak je nazywamy „obozów” - gromadzących setki potrzebujących. Jesteśmy zwolennikami przyznawania bezdomnym niewielkich mieszkań czy tworzenia wspólnych domów, o które sami będą musieli zadbać. Jeden taki dom już z powodzeniem prowadzimy. Mieszkańcy czują się w nim świetnie. Proces rewitalizacji postępuje na naszych oczach.

VI / 2 Spotkanie z bezdomnymi w Lesznie

4-osobowa delegacja przedstawicieli MiserArt gościła w Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn w Lesznie. Wśród nich koordynator działań Andrzej Ptak, dwie streetworkerki oraz Romuald – do niedawna bezdomny, obecnie „MiserArtowiec” mocno zaangażowany w projekt (m.in. jest kierownicą ambulansu medycznego utrzymywanego w ramach Ulicznego Ambulatorium, a w ostatnim czasie prowadził warsztaty stolarskie na targach w Lipsku).

Na początku bezdomni obejrzeni film prezentujący działania MiserArt. Z uwagą śledzili kolejne sceny i relacje z rozmaitych warsztatów i projektów. Otrzymali też katalogi i broszury prezentujące działania i rzeczy tworzone przez zespół MiserArt. Andrzej Ptak podkreślił, że grupa dąży do finansowej niezależności. Dla przykładu na targach w Lipsku udało się sprzedać dwa stoły po 1000 Euro każdy.

Andrzej Ptak zapytał obecnych, co sądzą o MiserArt, czy podoba im się pomysł, czy wzięliby udział w podobnym projekcie w Lesznie. Bezdomni wahali się nad odpowiedzią. Przede wszystkim wątpili w możliwość powodzenia projektu w Lesznie. Nie dowierzali, że w ich mieście ktokolwiek pochyli się nad możliwością realizacji tego typu pomysłów.

- Tu obok mamy wielki, zaniedbany pustostan, chyba należący do kolei. Sam kilka razy mówiłem różnym ludziom, że tak jak tutaj siedziby każdy z nas skorzystałby z niego z pocałowaniem ręki. Chętnie pomogliśmy w pracach porządkowych, zaangażowalibyśmy się, gdyby tylko była możliwość skorzystania z tego kąta. Nam to jest bardzo potrzebne, tymczasem marnieje już od lat. Nikomu to nie służy – mówił jeden z bezdomnych.

- Teraz przyszedł czas na zmiany. Ruszył projekt rewitalizacji Leszna. Władze miasta są przychylnie zmianom. Coś się ruszyło... My, we Wrocławiu, też jeszcze niedawno nie wierzyliśmy, że coś takiego jak MiserArt może się udać, że projekt aż tak się rozwinie. Zaczynaliśmy wszystko od zera. I udało się. Trzeba w to uwierzyć, dążyć do tego, nieustannie o to walczyć. Trzeba chcieć! - odpowiadał Andrzej Ptak jednocześnie namawiając bezdomnych do aktywności.

str. 152

Nie zabrakło rozmowy z bezdomnymi, o Schronisku w Lesznie, o ich życiu, o potrzebach i planach. Najczęściej omawianą potrzebą był choćby najmniejszy, ale własny kąt, pokój. To właśnie tego – a przynajmniej tak wynikało z rozmowy – obecni na spotkaniu bezdomni potrzebują najbardziej. Zdecydowanie wyrazili chęć skorzystania z jakichkolwiek możliwości w tym zakresie, które mogą się nadarzyć.

VI / 3 Warsztaty dla streetworkerów

4-osobowa delegacja przedstawicieli MiserArt gościła w Stacji Biznes w Lesznie, gdzie poprowadziła szkolenie dla potencjalnych streetworkerów. Obok przedstawicieli instytucji miejskich i służb porządkowych wzięła w nim udział duża grupa młodzieży w wieku 16-18 lat, uczniowie I Liceum Ogólnokształcącego w Lesznie oraz Zespołu Szkół Elektroniczno-Telekomunikacyjnych w Lesznie. Sam MiserArt bazuje na pracy streetworkerów. To głównie kobiety.

Młodzież zapytano, co skłoniło ich do udziału w spotkaniu. Przykładowe odpowiedzi:

- *Chęć zmiany czegoś na lepsze.*
- *Ciekawy pomysł wart realizacji.*
- *Super, że ktoś chce działać na rzecz bezdomnych!*
- *Fajnie, jakby udało nam się ożywić miasto i centrum.*

Andrzej Ptak z MiserArt mówił o streetworkingu i jego genezie. „Pracę na ulicy” zapoczątkował przed stu laty św. Brat Albert.

Andrzej Ptak: - *Jedynym narzędziem pracy streetworkera jest rozmowa. Trzeba być uważnym słuchaczem. Poza tym niezwykle istotne jest odpowiednie przygotowanie. Z kolei cechą numer jeden streetworkera powinna być empatia. Celem działań na ulicy jest sytuacja, w której w bezdomnym znajdzie potrzeba zmiany. Streetworker musi uporać się z jego – jakże odmiennym od naszego – światem i wieloma problemami. Pełni rolę pośrednika pomiędzy dwoma światami. Jego praca jest wyjątkowa i wymagająca. Bardzo wciągga. Niestety nie zawsze długofalowe działanie przynosi oczekiwane rezultaty. Nie zawsze i nie każdemu udaje się pomóc. Oprócz sukcesów zdarzają się porażki. Trzeba być wytrwałym i cierpliwym. Trzeba wierzyć w końcowy sukces, a żeby go osiągnąć, trzeba poświęcić mnóstwo czasu, pracy i uwagi. Inaczej nic nie zdziałamy.*

Zaznaczano, że streetworker uczy się cały czas, a najlepszymi nauczycielami są czas i kolejne doświadczenia.

Andrzej Ptak: - *Z założenia to bardzo prosta metoda bazująca na kontakcie z drugą osobą – z bezdomnym. W praktyce to praca trudna i wymagająca. Każdy bezdomny to osobna historia i zgoła odmienny przypadek. Niezbędna jest elastyczność i indywidualne podejście do każdego z nich.*

Streetworkerzy, dla bezpieczeństwa, powinni działać w parach. Z drugiej strony „ulica” nie jest taka straszna, jak się wydaje.

str. 153

Andrzej Ptak: - *Działamy jako streetworkerzy od dawna i póki co nic straszego nas nie spotkało.*

W trakcie szkolenia przeprowadzono ćwiczenie, w ramach którego wskazano na najważniejsze cechy streetworkera. To: empatia, otwartość, wrażliwość, umiejętność nawiązywania i podtrzymywania kontaktów, spokój, wytrwałość, umiejętność słuchania, pozytywne nastawienie do świata, optymizm i poczucie humoru, odwaga.

Andrzej Ptak: - *Bezdomność to nie problem do spacyfikowania. Ciepła herbata czy koc mogą być dużo skuteczniejsze od mandatów i gróźb. Potrzeba podejścia „miękkiego”, kontaktu z bezdomnym, a z drugiej strony edukacji społeczeństwa. Potrzeba czasu.*

Młodzi uczestnicy szkolenia wykazali w jego trakcie dużą aktywność i zaangażowanie. Byli żywo zainteresowani udziałem w projekcie i działalnością w formie streetworkingu. Jak podkreślali prowadzący spotkanie, młodzież ma w sobie ogromny potencjał, który bez wątpienia warto wykorzystać – im szybciej, tym lepiej. Warto, aby młodzież współuczestniczyła w tworzeniu Centrum Aktywizacji Społecznej i Strefy Aktywności (patrz: pkt. VII/4.).

VI / 4 Rozeznanie i podsumowania

Ostatnie spotkanie w Lesznie z delegacją MiserArt stanowiło swego rodzaju podsumowanie dotychczasowych działań. W pierwszej kolejności zaprezentowano tereny pokolejowe, które wkrótce mają stać się własnością Miasta Leszna i które to planuje się przeznaczyć na Centrum Aktywizacji Społecznej i Strefy Aktywności. To sporej wielkości teren znajdujący się w bezpośrednim sąsiedztwie Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn (przy ul. Towarowej) zabudowany kilkoma budynkami różnej wielkości i w różnym stanie technicznym.

Andrzej Ptak: - *Już wam zazdrościmy. To miejsce ma w sobie niesamowity potencjał. Można tu zorganizować mieszkania, pracownie, eventy... dosłownie wszystko.*

Następnie delegacja udała się do leszczyńskiego MONAR-u (przy ul. Przemysłowej). Tam zapoznano gości z pracą ośrodka (MONAR uzupełnia działania Schroniska, trafiają do niego osoby uzależnione od środków psychoaktywnych, w ośrodku mają zapewniony nocleg, dostęp do środków higieny i wyżywienie; przede wszystkim są wspierani przez specjalistów w walce z uzależnieniem oraz motywowani do usamodzielnienia się: podjęcia pracy etc.).

Potem odwiedzono siedzibę Terenowego Komitetu Ochrony Praw Dziecka - Ośrodka Interwencji Kryzysowej (przy ul. Słowiańskiej 59B). Z jego oferty korzystają przede wszystkim kobiety z dziećmi. Są wspierane w sytuacjach trudnych i kryzysowych, przechodzą terapie, są motywowane do usamodzielnienia się i podjęcia pracy. Ośrodek zapewnia przede wszystkim bezpieczeństwo dla nich i dla ich dzieci.

str. 154

Całość dopełniła długa, zagorzała dyskusja na temat możliwości działań na rzecz osób bezdomnych w Lesznie.

Wnioski:

* potrzeba bardziej rozbudowanej, zróżnicowanej oferty dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością:

- należy powiększyć zespół streetworkerów
- należy zorganizować ogrzewalnię lub inne miejsce, w którym czasowo mogą przebywać osoby nietrzeźwe
- należy zorganizować mieszkania rotacyjne (wspierane) dedykowane bezdomnym
- należy zorganizować strefę aktywności i zaangażować do rozmaitych działań osoby bezdomne,

zintegrować je z lokalnym społeczeństwem

* Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn, MONAR, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Urząd Miasta Leszna, służby porządkowe oraz organizacje pozarządowe i inne instytucje działające w Lesznie świetnie ze sobą współpracują, sieć kontaktów i powiązań jest mocno rozbudowana i zaawansowana, należy to wykorzystać planując dalsze działania pod kątem współpracy i wzajemnego wsparcia

* Leszno ma szansę na stworzenie czegoś nowatorskiego - unikalnej przestrzeni dalekiej od marazmu i sztywnych ograniczeń, będącej znakomitym narzędziem z jednej strony walki z bezdomnością i wykluczeniem, z drugiej promocji miasta i mieszkańców

* Podstawą dalszych działań będą streetworkerzy oraz dobrze wyselekcjonowani liderzy, a w dalszej kolejności młodzi działacze i wolontariusze

* nie można planować działań na rzecz osób bezdomnych nie włączając ich samych w proces planowania

* niezwykle ważnym i cennym atutem Miasta Leszna jest wsparcie magistratu dla realizacji projektów związanych z rewitalizacją społeczną, które również w przyszłości będzie nieodłącznym elementem działań

* przy jakichkolwiek działaniach na rzecz i z udziałem bezdomnych nie można zapominać o odpowiedniej estetyce (przede wszystkim organizując Centrum Aktywizacji Społecznej i Strefę Aktywności) – nie może ona deprecjonować bezdomnych, w miejscu im dedykowanym muszą czuć się bezpiecznie i swobodnie (stąd też niezbędny jest ich udział np. w planowaniu i urządzaniu Centrum oraz Strefy)

* w pierwszej kolejności przedstawiciele Miasta Leszna powinni zorganizować zespół osób lub instytucji, które podejmą się roli liderów w zakresie rewitalizacji społecznej (dobrym pomysłem może okazać się zaangażowanie prężnie działających instytucji i organizacji, na przykład Leszczyńskiego

str. 155

Banku Żywności czy Młodzieżowego Centrum Profilaktyki „Alternatywa”); następnie należy ustalić plan działania, określić możliwości finansowania poszczególnych zadań i dokonać podziału ról

* dobrym pomysłem będącym fundamentem dalszej integracji i współpracy osób bezdomnych ze środowiskiem lokalnym będzie wspólny cel i działanie „na dzień dobry”, dla przykładu porządkowanie i urządzenie magazynu na odzież używaną w jednym z budynków w strefie pokolejowej

str. 156

Unia Europejska
Fundusz Spójności

VII Plan pomocy bezdomnym czyli odpowiedź na pytanie „co dalej?”

VII / 1. Kontynuacja działań koordynowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lesznie

Na dzień dzisiejszy Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie i podległe mu Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn należycie realizują wieloletnie plany i zaspokajają podstawowe potrzeby osób bezdomnych. Bez wątpienia nadal należy:

- prowadzić Schronisko i przy ul. Towarowej 10, udzielać noclegów i świadczyć pomoc doraźną bezdomnym i potrzebującym obojga płci „na miejscu”
- zapewniać ciepły posiłek (Jadłodajnia „Betania” działająca przy Parafii pw. Świętego Krzyża w Lesznie przy Placu Metziga 28), a także na bieżąco dożywiać na terenie Schroniska najbardziej potrzebujących (szczególnie bezdomnych bez dochodu)
- wspierać bezdomnych w korzystaniu z pomocy z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, w ramach którego podopieczni otrzymują artykuły żywnościowe ze Stowarzyszenia Dobrej Woli
- mobilizować bezdomnych zgłaszających się do Schroniska do uczestnictwa w tzw. indywidualnym programie wychodzenia z bezdomności opracowanym w instytucji
- angażować mieszkańców Schroniska – w ramach pracy socjalnej – w różnego rodzaju działania organizowane na terenie placówki
- kontynuować realizację zadania pod nazwą „Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zimy i powstawania sytuacji kryzysowych” polegającego na informowaniu osób bezdomnych w okresie zimowym o możliwościach uzyskania szybkiej pomocy
- rozdawać w newralgicznych miejscach na terenie miasta zaktualizowanych ulotek i broszur informacyjnych, zawierających podstawowe informacje dotyczące możliwości otrzymania pomocy, z wykazem najbliższych schronisk i mapką sytuacyjną Leszna
- utrzymywać stały kontakt z kierownikami Ośrodków Pomocy Społecznej z powiatu leszczyńskiego w zakresie ustalenia trybu postępowania, sposobu pomocy i konieczności refundacji za udzieloną pomoc podopiecznym wywodzącym się z danej gminy, a także wydatkować środki finansowe na zasiłki celowe – głównie na bilety PKP kupowane w uzasadnionych przypadkach przez pracowników socjalnych w kasach biletowych na dojazdy potrzebujących do Ośrodków Pomocy Społecznej wg. właściwości miejscowej osoby bezdomnej
- kontynuować działania w zakresie pozyskiwania od mieszkańców, sortowania i przekazywania odzieży używanej potrzebującym (odzież pozyskiwana za pośrednictwem różowych kontenerów rozmieszczonych w ilości 20 sztuk w różnych miejscach na terenie Leszna)
- kontynuować pracę streetworkera oraz poszerzyć ofertę o kolejną/-e osobę/-y (ze wskazaniem na kobietę/-y) – więcej informacji w pkt. VII / 2.
- powołać Centrum Aktywizacji Społecznej – więcej informacji w pkt. VII / 4.

str. 157

VII / 2. Poszerzenie oferty streetworkingu

Streetworking stanowi innowacyjną formę pracy socjalnej. Zarówno w kraju, jak i na niemal całym świecie, staje się z roku na rok coraz bardziej popularny i powszechny w stosowaniu. Działania bezpośrednio na ulicy, w dłuższej perspektywie czasu, przynoszą oczekiwane rezultaty. Wielką zaletą streetworkingu jest elastyczność pozwalająca pracownikowi socjalnemu na indywidualne podejście do osoby bezdomnej. Po zbadaniu środowiska streetworker zaznacza w nim swoją obecność, buduje odpowiednie więzi i wreszcie interweniuje planując pomoc dostosowaną do indywidualnych potrzeb osoby bezdomnej.

Zdaniem wielu specjalistów to właśnie streetworking jest najlepszą metodą walki z bezdomnością.

W październiku 2015 r. zakres pomocy osobom bezdomnym w Lesznie poszerzono właśnie o osobę streetworkera – pracownika ulicy, którego zadaniem jest nawiązanie kontaktu z bezdomnymi, udzielanie im pomocy, gdy będzie taka potrzeba oraz monitorowanie sytuacji i postaw osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. W 2016 roku zdiagnozowano łącznie 69 takich osób.

Pracownik socjalny utrzymuje z bezdomnymi stały kontakt i prowadzi pracę socjalną. Po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, przyznaje takim osobom stosowną pomoc - najczęściej w formie zasiłku celowego, okresowego oraz żywności. W uzasadnionych przypadkach wnioskuje o objęcie takich osób ubezpieczeniem zdrowotnym.

Podobnie jak we wrocławskim MiserArt, tak i w Lesznie o kontakcie ze środowiskiem wykluczonych powinni stanowić streetworkerzy. Niemniej jedna osoba to za mało, potrzeba całego zespołu. Cytując Andrzeja Ptaka: (...) *Miasto wielkości Leszna powinno zatrudniać troje, czworo streetworkerów, w tym przynajmniej dwie kobiety. Wówczas oferta pomocy bezdomnym byłaby dużo okazalsza. Trzeba mieć na uwadze, że streetworkerzy to ludzie i jak każdy mogą przypaść lub nie do gustu danemu bezdomnemu. Im jest ich więcej, tym większa szansa na wzbudzenie zaufania przez choćby jednego z nich. Poza tym nie da się pracować na ulicy na pełen etat, bo człowiek może wykończyć się psychicznie. Idąc dalej, to trudna i specyficzna praca. Dobrze, gdy można „wygadać się” koleżance lub koledze po fachu. Nasi streetworkerzy tworzą zgraną grupę, wspierają się wzajemnie. Dzięki temu ich działania przynoszą więcej korzyści.*

W Lesznie mogłoby być podobnie.

Zaleca się, aby kolejnym streetworkerem w Lesznie została kobieta. Dotychczasowe doświadczenia w pracy socjalnej na ulicy w innych miastach pokazują, że to kobiety lepiej radzą sobie w kontaktach z wykluczonymi bezpośrednio na ulicy. Z natury mają w sobie więcej empatii, cierpliwości i zrozumienia.

W miarę możliwości Miasta Leszna zespół streetworkerów powinien zostać rozwinięty do grupy 3-4 osób. Ciekawym pomysłem zdaje się być stopniowe wdrażanie obecnej młodzieży szkolnej w wieku 16-18 lat do pracy socjalnej. Młodzież może stopniowo poznawać tajniki tej pracy (kolejno integrując

str. 158

się z bezdomnymi w Schronisku, działając w ramach Centrum Aktywizacji Społecznej i Strefy Aktywności, zbierać cenne doświadczenia towarzysząc streetworkerom na ulicy itd.).

VII / 3. Stworzenie zespołu liderów

Osoby otwarte i empatyczne, pełne chęci i motywacji do działania, odważne i zaangażowane – to one mają być fundamentem działań w zakresie rewitalizacji społecznej Leszna. Bez odpowiednich działaczy żaden innowacyjny plan nie ma racji bytu.

W gronie liderów mogą znaleźć się zarówno osoby związane zawodowo z instytucjami miejskimi (np. streetworkerzy będący pracownikami Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie), jak i inni działacze (np. członkowie organizacji pozarządowych działających na terenie Leszna, osoby zaangażowane i empatyczne, rozumiejące problem bezdomności).

Liderzy winni być wspierani przez organizacje pozarządowe oraz zespół wolontariuszy – głównie ludzi młodych, pełnych pasji i entuzjazmu.

VII / 4. Powołanie Centrum Aktywizacji Społecznej i Strefy Aktywności

Powołanie Centrum Aktywizacji Społecznej ma służyć poszerzeniu oferty socjalnej i aktywizacji osób wykluczonych. W planach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie jest adaptacja i modernizacja budynków Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn w Lesznie przy ul. Towarowej. Projekt zakłada utworzenie mieszkań rotacyjnych oraz strefy socjalnej, a także przeprowadzenie warsztatów aktywizacyjnych i zawodowych dla osób wykluczonych (zadania realizowane w ramach projektu będą zgodne z wypracowaną koncepcją i zagospodarowaniem terenu pokolejowego; przewidywany okres realizacji projektu: 2020 r. – 2027 r.).

Mówiąc o Centrum Aktywizacji Społecznej, warto zastanowić się nad stworzeniem trwałej strefy aktywności (czegoś na wzór wrocławskiego MiserArt), przy czym „naborem” osób bezdomnych mieliby zająć się streetworkerzy, a sami bezdomni mieliby wziąć czynny udział w zagospodarowaniu przestrzeni (wybranych budynków i terenu wokół), tak, aby z jednej strony ów teren był zadbane i odpowiednio przygotowany, a z drugiej aby bezdomni poczuli, że współtworzą całość, że to należy do nich.

W strefie powinny odbywać się rozmaite warsztaty i zajęcia edukacyjne. Jednocześnie strefa powinna być miejsce, w którym każdy bezdomny jest mile widziany, swego rodzaju schronieniem i miejscem integracji zarazem. Strefa dałaby też możliwość realizacji rozmaitych projektów, zarówno miejskich, jak i dofinansowanych ze środków zewnętrznych.

Nad całością powinni czuwać albo podlegający pod MOPR pracownicy Schroniska (ze streetworkerami włącznie), albo wyłonieni przez specjalistów w/w liderzy.

Plan działań strefy (w tym oferta warsztatów i zajęć) powinny zostać ustalone wspólnie z samymi zainteresowanymi – bezdomnymi.

str. 159

Powołanie Centrum Aktywizacji Społecznej i Strefy Aktywności, a co za tym idzie stały kontakt liderów z bezdomnymi, da szereg możliwości związanych z organizowaniem rozmaitych happeningów, realizacją akcji prospołecznych i edukacyjnych czy działań związanych z szeroko rozumianą integracją wykluczonych z resztą społeczeństwa.

Według wstępnych założeń w strefie mogą znaleźć się:

- mieszkania rotacyjne
- kawiarenka
- magazyn z odzieżą używaną (zorganizowany w unikalnym stylu, na wzór sklepów z odzieżą używaną, gdzie bezdomni sami mogą wybrać elementy garderoby, a przy tym wypić kawę i posłuchać muzyki)
- różnego rodzaju pracownie
- miejsce na prowadzenie warsztatów artystycznych
- miejsce na organizację różnego rodzaju happeningów (np. fire-show, sztuki teatralne, koncerty)
- ogrzewalnia dla bezdomnych

Mieszkania rotacyjne mają zaspokajać potrzeby mieszkalnicze bezdomnych wykazujących chęć zmiany. Poczynania lokatorów powinny być stale monitorowane, wsparcie w adaptacji do nowych warunków mieszkalnych jest tutaj niezbędne.

Kawiarenka ma być miejsce pełnym otwartości i serdeczności, dostępnym dla każdego. Ma służyć przede wszystkim integracji między bezdomnymi oraz ze społecznością lokalną.

Magazyn z odzieżą używaną zaopatrywany ma być w odzież zebraną poprzez w/w różowe kontenery.

Zorganizowanie pracowni może odbywać się na wzór MiserArt. Możliwości są tutaj bardzo duże. Z jednej strony można organizować warsztaty: malarskie, rękodzielnicze, rzeźby itd. Z drugiej strony można spróbować stworzyć unikalną markę i produkować designerskie rzeczy z możliwością odnoszenia zysku (na przykładzie MiserArt).

Happeningi mogą być organizowane i realizowane zarówno przez grupy zewnętrzne (np. Teatr Miejski czy MCP „Alternatywa”), samych bezdomnych i środowisko liderów oraz wolontariuszy, jak i (co wskazane) we współpracy wszystkich tych grup.

Ogrzewalnia ma służyć wszystkim bezdomnym, również tym będącym „pod wpływem”. Niezbędna jest przede wszystkim w okresie zimowym. Każdemu należy zapewnić dach nad głową i warunki pozwalające bezpiecznie przetrwać zimę. Z drugiej strony należy unikać „zapraszania” osób bezdomnych znajdujących się pod wpływem do Schroniska czy MONAR-u z uwagi na ryzyko, z jakim to się wiąże – nietrzeźwi mogą sprowadzić na drogę picia/zażywania pozostałych czyniących starania o zachowanie trzeźwości, w myśl zasady „skoro on może, to ja też”.

Docelowo ogrzewalnia oraz mieszkania rotacyjne mogą całkowicie zastąpić Schronisko.

str. 160

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Przykładowe nazwy dla Centrum Aktywizacji Społecznej i Strefy Aktywności (zaleca się, aby wyboru nazwy wspólnie dokonali bezdomni oraz osoby działające na ich rzecz):

- Kolej na nas!
- MiserArt Leszno
- Życie na strecie
- Stacja Dom
- Stacja MiserArt
- Życie po kolei
- Stacja Aktywności
- Kolej po naszymu

str. 161

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Załącznik

do Planu pomocy osobom bezdomnym w myśl autorskiej koncepcji MiserArt

NARZĘDZIE BADAWCZE WYKORZYSTANE DO PRZEPROWADZENIA WYWIADÓW POGŁĘBIONYCH Z MIESZKAŃCAMI NOCLEGOWNI DLA BEZDOMNYCH ORAZ OŚRODKA MONAR W LESZNE

Scenariusz wywiadu

INDYWIDUALNE WYWIADY POGŁĘBIONE

1. Autoidentyfikacja

Pytanie o samopoczucie (np. w skali np. od 1 do 6 (?)

Jak wygląda Pana/i codzienność , o której godzinie Pan/i wstaje, jak pan organizuje sobie posiłki, z czego się utrzymuje, itp.?

Czy doświadczył Pan/i od innych jakiejś krzywdy, dawniej lub/i obecnie doznaje?

Czy jest Panu/i źle z sytuacją, w której się Pan/i znalazł/a?

Co się stało, że się Pan/i tu znalazł/a?

Czy jest coś co Pan/i lubił/a w swoim życiu, a może jest coś obecnie, co lubi Pan/i w swoim życiu ? Co sprawia Panu/i największy problem? Np. samotność, bezdomność, uzależnienie, brak pracy, niechęć rodziny, choroba, nastawienie innych ludzi?

2. Relacje społeczne

Czy ma Pan/i przyjaciół, osoby na których może Pan/i polegać? Kim są ci ludzie? Czy są to bezdomni?

Kto jest dla Pana osobą ważną, z której zdaniem się Pan/i liczy?

Czy jest coś, czego Pan/i zazdrości innym?

Czy są ludzie, których Pan/i podziwia, darzy szacunkiem?

Czy są instytucje, do których ma Pan/i zaufanie?

3. Dom, rodzina, zdrowie

Czym jest dla Pana dom? Dom jest dla mnie...

A czym był dla Pana/i dom

Jaki był Pana/i dom rodzinny?

Co jest teraz dla Pana/i domem? Czy ma Pan/i dom?

Czy jest Pan obecnie z kimś związany?

Gdzie Pan/Pani najczęściej nocuje? Czy ma Pan/i miejsce stałego zamieszkania z prawem do niego?

Gdzie mieszka Pan/Pani w okresie zimowym?

Czy próbował Pan/i starać się o mieszkanie socjalne, komunalne, do remontu?

Jak ocenia Pan stan swojego zdrowia? Czy cierpi Pan/i na jakieś choroby, które powinien/na Pan/i leczyć i czy jest Pan/i ubezpieczony/a

Czy próbował/a Pan/i lub leczy się w ramach NFZ

Czy był/a Pan/i w ostatnim czasie hospitalizowana (w szpitalu)

4. Praca / kursy i szkolenia

str. 162

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- Jakie zawody/zajęcia wykonywał/a Pan/i w swoim życiu? Który z nich sprawiał Panu/i największą satysfakcję?
  - Czy w ostatnim roku Pan/i pracował? Jeśli nie, to czy poszukuje Pan/i pracy?
  - Jaka pracę chciałby Pan/i podjąć, gdyby była taka możliwość?
  - Na co wystarczają Panu/i zarobione pieniądze?
  - Jakie są Pana/i zainteresowania/hobby? Czy jest Pan/i je w stanie realizować? Czy chciałby/aby Pan/i je realizować?
  - Czy brał/a Pan/i kiedyś udział w kursach/szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe? Jeśli tak, to czy podobało się Panu/i – proszę opowiedzieć jaki to był kurs/szkolenie?
  - Czy chciałby/aby Pan/Pani pójść na jakieś kursy/szkolenia? A na jakie?
5. Instytucje
- Czy Pana/i zdaniem schronisko pomaga wyjść z bezdomności?
  - Co chciałby Pan/i by zmienić w działalności schroniska? Innych instytucji pomocy?
  - Czy myśli Pan/i, że osoby bezdomne mają szansę wyjść z bezdomności?
  - Czy gdyby jakaś instytucja zaproponowała Panu/i mieszkanie/pokój zamiast miejsca w schronisku lub noclegowni, to czy dałby/aby Pan/i radę się w nim utrzymać przy minimalnych opłatach?
6. Przeszłość
- Co by Pan/i zmienił w swojej przeszłości? Co zostawiłby Pan/i bez zmian?
  - Co się stało, że nie ma pan gdzie mieszkać?
  - Jak się Pan/i czuł/a kiedy uzmysłowił/a Pan/i sobie, że jest osobą bezdomną?
  - Czy próbował/a Pan/i wyjść ze stanu bezdomności, jeśli tak, to jak Pan/i próbował/a/ to zrobić?
7. Teraźniejszość
- Co chciałby Pan/i zmienić w obecnym Pana życiu? Co stoi na przeszkodzie by to zrobić?
  - Czego Pan/i się najbardziej obawia?
  - Czy jest coś co sprawia Panu/i radość w codziennym życiu?
8. Przyszłość
- Czy ma Pan jakieś plany na przyszłość?
  - Czy ma Pan/i marzenia, a jeśli tak to jakie?
  - Czy ma Pan wpływ na swoje przyszłe życie? Czy widzi Pan/i możliwość odmienienia swojego życia bez wsparcia innych, I czy wierzy Pan/i że ktoś może Pan/i pomóc?
9. Sens życia
- Czy zastanawia się Pan/i nad sensem życia? Jeśli tak, to według Pana/i co nadaje ten sens?
  - Wszyscy mamy jakieś zasady.... Jakimi zasadami kieruje się Pan/i w życiu?
10. INNE
- a/ Czy mógłby/mogłaby Pan/i odpowiedzieć na pytanie - czy czuje się Pan/i szczęśliwy/a ?
  - b/ Czy każdy powinien mieć drugą szansę na szczęśliwe życie?
  - c/ Czy chciałby/aby Pan/i zmienić wszystko co obecnie Pana/ią zajmuje, niejako zmienić swoje dotychczasowe życie?
  - d/ Czy jest ktoś na tyle dla Pana/i bliski, że może mu Pan/i całkowicie zaufać?

e/ Czym musiałaby wyróżnić się instytucja, by wzbudzić Pana/i zaufanie?

f/ Czy wie Pan/i kim są streetworkerzy? Jeśli tak, to czy miał/a Pan/i ze streetworkerem osobisty kontakt?

g/ Kiedy ostatnio był/a Pan/i w kinie, teatrze lub innym miejscu np. na koncercie, itp.?

h/ Czy gdyby ktoś zaproponował Panu/i bilet do kina, teatru lub na koncert, to chętnie poszedł/poszłaby Pan/i?

i/ Czy gdyby ktoś zaproponował Panu/i uczestnictwo w projekcie, w który miałby/aby Pan/i wspólnie go współtworzyć/wymyślać, to przystąpił/a by Pan/i do takiego projektu?

j/ Czy miał/a Pan/i kiedyś do czynienia z działaniami artystycznymi (poza szkołą podstawową i zajęciami z plastyki)?

k/ Czy ma Pan/i czas na tzw. kulturę, może to być np. czytanie książek, słuchanie muzyki, itp.?

l/ Czy zastanawiał/a się Pan/i nad tym, co by było gdyby miał/a Pan/i swoje samodzielne mieszkanie ?

m/ Czy myśli Pan/i, że bezdomność pozwala na zachowanie własnej godności nawet wówczas gdy mieszka się na tzw. ulicy?

n/ Czy martwi się Pan/i tym, że w obecnym życiu, nic już nie może się zmienić na lepsze?

11. Pytania metryczkowe:

wiek

staż bezdomności

wykształcenie

korzystanie z instytucji pomocy (jakich?)

źródła dochodu

Karalność

Niepełnosprawność

Stałe zameldowanie tak/nie

Załącznik nr 5. Podmioty sektora ekonomii społecznej w Lesznie

Tabela 4. Podmioty sektora ekonomii społecznej w Lesznie

Lp.	Nazwa podmiotu	Opis działalności
1.	Spółdzielnia Socjalna Vita	<p>Spółdzielnia oferuje usługi gastronomiczne, cateringowe, obsługa imprez, a także dostarczanie obiadów dla dzieci ze szkoły podstawowej i gimnazjum. Usługi skierowane są głównie dla emerytów, rencistów, seniorów, ale również dla dzieci i studentów oraz klientów instytucjonalnych. Spółdzielnia przygotowuje również catering na szkolenia, spotkania, itp. Misją Spółdzielni jest tworzenie zdrowych i polskich potraw, które są dostosowane do potrzeb klientów. Atrakcyjne ceny, specjalne oferty dla seniorów, a także urozmaicone menu to coś, co wyróżnia Vitę.</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. Leszczyńskich 22; 64-100 Leszno Telefon: 725687669 Strona www: http://vita.spoldzielnie.org/</p>
2.	Spółdzielnia Socjalna OMNES	<p>Spółdzielnia Socjalna "OMNES" oferuje: - usługi ogrodnicze dla klientów instytucjonalnych oraz indywidualnych (m.in.: urządzenie zieleni, wykonanie projektu, pielęgnacja zieleni, odśnieżanie), - usługi sprzątające (m.in.: kompleksowe sprzątanie mieszkań, mycie okien, pranie dywanów, sprzątanie powierzchni biurowych, handlowych, magazynowych, usługi sprzątające dla spółdzielni mieszkaniowych oraz wspólnot), - usługi informatyczne (m.in.: serwis komputerowy dla klientów indywidualnych oraz firm, serwisowanie sprzętu biurowego i komputerowego, projektowanie oraz administrowanie serwisami www, prowadzenie zajęć dla grup zorganizowanych z zakresu podstawowej wiedzy o świecie komputerów, internetu, bezpieczeństwa w sieci Internet), - wypożyczalnia sprzętu ogrodniczego.</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. Słowiańska 25; 64-100 Leszno Telefon: 697022882 Strona www: http://www.omnesleszno.pl</p>
3.	Spółdzielnia Socjalna Kuba-Bart	<p>Spółdzielnia oferuje usługi z zakresu prac remontowo-budowlanych. W ofercie znajduje się zarówno planowanie jak i realizacja domowych remontów, a także wykonywanie zleceń dla klientów biznesowych. Ponadto Spółdzielnia zajmuje się pracami komunalnymi, w tym pielęgnacja zieleni miejskiej, produkcją mebli oraz prowadzi parking w centrum Leszna</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. J. Okrzei 27; 64-100 Leszno Telefon: 605087283 Strona www: http://www.kubabart.spoldzielnie.org/</p>

4.	Spółdzielnia Socjalna Pod Skrzydłami	<p>Spółdzielnia oferuje: - profesjonalną opiekę nad osobami zależnymi na terenie Leszna i okolic, w domu podopiecznego (spółdzielnia zapewnia opiekę osobom starszym, samotnym i potrzebującym, osobom leżącym, których choroba unieruchomiła w łóżku, dzieciom), - usługi wypożyczenia sprzętu medycznego i rehabilitacyjnego (łóżka rehabilitacyjne obsługiwane elektronicznie, wielofunkcyjne, wózki inwalidzkie, koncentratory tlenu, balkoniki, kule i inny sprzęt wspomagający rehabilitację), - usługi sprzątające</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. Zwycięstwa 1; 64-100 Leszno Telefon: 577001115, 797094849 Strona www: www.podskrzydłami.leszno.pl</p>
5.	Spółdzielnia Socjalna Tritime	<p>Spółdzielnia zajmuje się organizacją zawodów biegowych, kolarskich oraz triathlonowych, pomiarem czasu na nich. Jej celem jest profesjonalizacja działań związanych z imprezami sportowymi, poprzez innowacyjne techniki pomiaru czasu. Dodatkowo, Spółdzielnia świadczy również usługi budowlane takie jak: układanie płytek, malowanie, szpachlowanie, montaż ścian, sufitów, okien, drzwi oraz murowanie i ocieplanie</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. Podgórna 17A; 64-100 Leszno Telefon: Strona www: http://www.tritime.pl/</p>
6.	Fundacja Fucco	<p>Drukarka i skaner 3D w każdej szkole? Nauka podstaw technologii dla uczniów? Na tym właśnie zależy założycielom Fundacji Fucco. Założyciele to młodzi ludzie, pasjonaci, których celem jest przybliżenie uczniom nowoczesnych technologii, poprzez przeprowadzenie szkoleń z zakresu obsługi nowoczesnych sprzętów oraz programowania w środowisku Unity 3D. Fundacja udostępnia szkołom zakup drukarek i innych sprzętów informatycznych po niższych cenach, całą gamę szkoleń, warsztatów oraz opiekę podczas eventów. To wszystko związane z nowoczesnymi technologiami: drukiem 3D, skanem 3D, rozszerzoną rzeczywistością, wirtualną rzeczywistością, czy hologramami. Fundacja oferuje sprzedaż wymaganych usług obsługi urządzeń do przeprowadzenia szkoleń, ich serwisowaniu oraz materiałów eksploatacyjnych</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. Mickiewicza 5; 64-100 Leszno Telefon: 885 244 366, 726 571 918 Strona www: https://www.fundacjafuoco.pl/</p>

7.	Fundacja Zdrowa Natura	<p>Celem przedsiębiorstwa jest propagowanie zdrowego trybu życia oraz integracji społecznej w zakresie powrotu do zdrowego trybu życia. Założyciele chcą, aby dobrodziejstwa natury służyły fizycznej i psychicznej kondycji ludzi. Fundacja prowadzi sklep z naturalnymi produktami – zajmuje się sprzedażą kosmetyków, suplementów, ale także układa diety, kuracje, treningi, w swojej ofercie ma również sprzęt treningowy (smovey) na sprzedaż, a także ekologiczną żywność. Sklep znajduje się na ul. Kościelnej 5</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. 55 Pułku Piechoty 34; 64-100 Leszno; Sklep stacjonarny: ul. Kościelna 5; 64-100 Leszno Telefon: 691 272 625 Strona www: http://zdrowanatura.org/; http://www.zdrowanatura24.pl</p>
8.	Fundacja Edukacyjna Pro Musica	<p>Fundacja Edukacyjna Pro MUSICA działa w kilku dziedzinach: - edukacja, -warsztaty jazzowe, - koncerty, - projekty artystyczne, - projekty społeczne. Fundacja tworzy miejsce, które ma przyciągać kobiety w ciąży i młode matki. W swojej ofercie ma między innymi zajęcia z jogi, taniec afrykański z dziećmi w chustach, turnusy relaksacyjne z towarzyszeniem etnicznych instrumentów, cykliczne spotkania z dietetykiem.</p> <p>Fundacja to miejsce, gdzie każda kobieta w ciąży i młoda matka może odkrywać swoje macierzyństwo, ale także wymieniać się doświadczeniami czy też po prostu się zrelaksować w sprzyjającej atmosferze.</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. Geodetów 1, 64-100 Leszno Telefon: 655292488, 507 191 987 Strona www: http://www.pro-musica.org.pl/</p>
9.	Never Give Up Spółka z o.o. non-profit	<p>Never Give Up to przedsiębiorstwo społeczne w formie spółki non-profit. Przedsiębiorstwo prowadzi warsztat motocyklowy: - serwisowanie i budowę od podstaw motocykli, w specjalności żuźlowych; - serwisowanie i tuning silników motocyklowych; - sprzedaż części zamiennych. Never Give Up oferuje także szkolenia: - z budowy i działania motocykli różnego typu; - w temacie bezpieczeństwa w sportach motorowych. Celem przedsiębiorstwa jest także udział w eventach, popularyzacja sportów motorowych i bezpieczeństwa</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. Łaziebna 1/1, 64-100 Leszno Telefon: 721104987 Strona www:</p>

10.	Speedway Promotion Spółka z o.o. non-profit	<p>Speedway Promotion to przedsiębiorstwo społeczne w formie spółki non-profit. W ramach swojej działalności oferuje: - projekt Junior Go, szkółka żużlowa – umożliwienie dzieciom i młodzieży trenowania na profesjonalnych motocyklach żużlowych; - wynajem sprzętu dla dorosłych, umożliwienie amatorom trenowania na profesjonalnych motocyklach żużlowych, atestowanych ochraniaczach na głowę i kręgosłup; - pomoc teoretyczna, praktyczna i medyczna podczas treningów; - sprzedaż odzieży firmowej takiej jak kurtki i koszulki z logo spółki</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. Skłodowskiej-Curie 3, 64-100 Leszno Telefon: 543648021 Strona www:</p>
11.	Fundacja Extremalnie Aktywni	<p>Fundacja Extremalnie Aktywni za cel postawiła sobie wyposażenie szkół w odpowiedni i nowoczesny sprzęt sportowy, a także przekazywanie uczniom oraz nauczycielom wiedzy z zakresu sportów wyczynowych. W obszarze działań Fundacji znajduje się także wdrażanie nowych technologii, takie jak np. drony do sportu (np. filmowanie samych siebie za pomocą autonomicznych dronów), ale również prowadzenie szkoleń z zakresu ich pilotażu, czy pomoc w zrobieniu licencji operatora drona. Fundacja zajmuje się sprzedażą, wypożyczeniem oraz serwisowaniem akcesoriów do sportów (głównie ekstremalnych) oraz sprzedażą dronów z ich serwisowaniem oraz akcesoriami dodatkowymi (kamery sportowe, kamery 360 itp.)</p> <p>Dane kontaktowe Adres: ul. Kasztelańska 47/2; 64-100 Leszno Podmiot w trakcie tworzenia – informacji na temat podmiotu udziela Centrum PISOP</p>
12.	Fundacja Proyourself	<p>Fundacja ProYourself planuje wprowadzić szeroki wachlarz szkoleń i warsztatów z zakresu marketingu i promocji. Oferta skierowana jest głównie dla małych przedsiębiorstw oraz osób prywatnych. Szkolenia będą dotyczyć social mediów oraz skutecznej formy reklamy. Dodatkowo Fundacja chce oferować usługi tworzenia i edycji wideo, przygotowywanie materiałów reklamowych i stron internetowych. Misją Fundacji ProYourself jest wspieranie startupów i osób prywatnych z zakresu autopromocji z wykorzystaniem nowoczesnych technologii</p> <p>Dane kontaktowe Adres: Osiedle J. Sułkowskiego 46; 64-100 Leszno Podmiot w trakcie tworzenia – informacji na temat podmiotu udziela Centrum PISOP</p>

